

การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อ
ยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ กรณีกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง ตำบลหนองกงศรี
อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี

Developing Management Potential of Community
Enterprise Group to Advance to the Status of a
Model Community Enterprise: a Case Study of Ban
Nong Kung Silk Production Community Enterprise
Group. Nong Kung Si Subdistrict, Non Sa-At District,
Udon Thani Province.

สรัญญา เจริญศิริ^{1*} และศรัณย์ เจริญศิริ²

Saranya Charoensiri ¹ and Saran Charoensiri²

Received: August 20, 2024

Revised: December 11, 2024

Accepted: December 21, 2024

¹²สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹²Department of Public Administration Udon Thani
Rajabhat University

¹²(Email: saranya.ju@udru.ac.th)

^{1*}Corresponding Author

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาวะการณ์เกี่ยวกับการพัฒนา ศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจ ชุมชนต้นแบบ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนา ศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนา ศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามความต้องการของกลุ่ม โดยใช้ระเบียบ วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยได้เลือก ศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง ตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนอน สะอาด จังหวัดอุดรธานี มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน จำนวนทั้งหมด 41 คน สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และเลือกเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิง พรรณนา ส่วนข้อเสนอแนะใช้การพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า สภาวะการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการพัฒนา ศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน ได้ริเริ่มจากนางนิกร แก้ววิสัย ที่มีความสนใจและตั้งใจที่จะส่งเสริมอาชีพ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้ตั้งวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้น ไหมบ้านหนองกุ้งขึ้น และได้เริ่มขยายเครือข่ายและจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจ ชุมชน โดยมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือ ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง สามารถสร้างรายได้แก่ชุมชน และได้รับรางวัล เชิดชูเกียรติ จากหน่วยงานต่าง ๆ กลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย เป็นต้น ส่วนการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนา ศักยภาพ การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชน ต้นแบบ กรณี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง ตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนอนสะอาด จังหวัดอุดรธานี พบว่าภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา ในรายด้าน พบว่า ด้านผู้นำ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ด้าน

การมีส่วนร่วม และน้อยที่สุดคือ ด้านการเงิน ตามลำดับ

คำสำคัญ : วิสาหกิจชุมชน, ศักยภาพ, อุดรธานี

Abstract

This research aimed to study the situation of the development of the management potential of community enterprise groups to upgrade them to become model community enterprises, to study the opinions of group members on the development of the management potential of community enterprise groups, and to organize activities to develop the management potential of community enterprise groups according to the needs of the groups. The research methodology used a mixed research methodology, both quantitative and qualitative research. The study selected the community enterprise group of silk production in Ban Nong Kung, Nong Kung Sri Subdistrict, Non Sa-at District, Udon Thani Province. The population and sample were 41 members of the community enterprise group for quantitative data collection and selected key informants for qualitative data collection through in-depth interviews and observation. Data were analyzed using descriptive statistics, while recommendations were analyzed using descriptive analysis. The results of the study found that the current situation of the development of the management potential of community enterprise groups was initiated by Ms. Nikorn Kaewwisai, who was interested in and intended to promote mulberry planting and silk farming in the community. She established the Nong Kung Silk Production

Community Enterprise and began expanding the network and registering it as a community enterprise with assistance from various government agencies. Currently, the Nong Kung Silk Production Community Enterprise Group can generate income for the community and has received awards of honor from various agencies. The group has been certified with Thai silk product standards. The study of group members' opinions on the development of community enterprise group management potential found that the overall was at a high level. When considering each aspect, it was found that the leadership aspect had the highest average value, followed by participation aspect, and finance aspect was the lowest.

Keywords: Community Enterprise, Potential, Udon Thani

บทนำ

วิสาหกิจชุมชน เป็นกลุ่มกิจกรรมของชุมชนที่ชุมชนคิดค้นขึ้นจากการเรียนรู้ การคิด การจัดการกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรืออื่น ๆ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ของชุมชน มิได้เน้นเพียงการสร้างกำไรทางการเงินเท่านั้น แต่ยังเน้นกำไรทางสังคม โดยมุ่งเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน และเพื่อความสงบสุขของสังคมด้วย (เสรี พงศ์พิศ, 2546) ซึ่งการสร้างวิสาหกิจชุมชนให้เกิดขึ้นนั้นเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน เกิดการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง นับเป็นกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น การดูแลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ชาวบ้านสามารถดึงเอาจุดเด่นของท้องถิ่นตนเองออกมา (สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน, 2563) ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนจึงมีความสำคัญในการสร้างฐานมั่นคงให้กับประเทศได้ โดยอาศัยการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากให้เข้มแข็งและกระจายโอกาสการประกอบอาชีพให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มขีดความสามารถและเพิ่มความเข้มแข็งให้กับประชาชนให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ผ่านการส่งเสริมการรวมกลุ่มให้องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างครบวงจรทั้งในด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด และแหล่งทุนหมุนเวียน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ เพื่อเชื่อมโยงสู่ตลาดภายในและต่างประเทศต่อไป (พรชัย พันธุ์ดาพร, 2558; จิราพร มหาอินทร์ และคณะ, 2554)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้เครือข่ายที่มีอยู่ในชุมชนเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน สร้างความสามารถในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทุนทาง สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงศักยภาพของพื้นที่ ส่งเสริมการพัฒนาการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ มาตรฐาน มีความปลอดภัย โดยใช้งานวิจัย เทคโนโลยี นวัตกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน สนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งเพื่อให้ชุมชนมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในภาวะวิกฤตทุกรูปแบบ อาทิ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มเกษตรกร (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) และนโยบายของรัฐบาลเองยังได้ให้ความสำคัญกับชุมชนในการนำความรู้และทรัพยากรในพื้นที่มาผลิตเป็นสินค้าและบริการ เพื่อเพิ่ม

ศักยภาพของเศรษฐกิจฐานราก ให้สามารถสร้างรายได้ กระจายรายได้สู่ชุมชน สนับสนุนสินค้าชุมชน และยกระดับวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พัฒนาช่องทางการตลาดเชื่อมโยงกับระบบพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ และสร้างพลังสังคมพลังชุมชน รวมทั้งสร้างการเรียนรู้ ฝึกอาชีพกลุ่มอิสระในการร่วมขับเคลื่อน และพัฒนาประเทศ โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มธุรกิจชุมชนผ่านอัตลักษณ์ของพื้นที่ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ ขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และสหกรณ์ในชุมชน ให้สามารถใช้ประโยชน์และต่อยอดจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้สู่ชุมชน อย่างทั่วถึง นำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจชุมชน ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดมากขึ้น และสนับสนุนความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนผ่านเทคโนโลยี โดยพัฒนาผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถทั้งในการบริหารจัดการธุรกิจภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบแบ่งปัน สร้างโอกาสและส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและบริการทางการเงินของวิสาหกิจชุมชน จัดหาแหล่งเงินทุนและสนับสนุนให้มีช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย และเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ และสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อประสาน แลกเปลี่ยนความรู้ ใช้ประโยชน์จากข้อมูล และเชื่อมต่อ กิจกรรมร่วมกัน (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2564)

ขณะที่การพัฒนากลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่ได้มีประเด็นยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจ คือ การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ การผลิตและการบริการ ที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการสร้าง ความเข้มแข็งและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน การสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการ นักลงทุน และ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ควบคู่ไปกับการเป็นมิตรสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ กระจายรายได้สู่ชุมชน ส่งเสริมหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP และวิสาหกิจชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำทาง

เศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งยังมุ่งการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิต แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการตลาดและยกระดับภาคการเกษตรสู่การเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ (กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1, 2561) ซึ่งจังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับการจดทะเบียนแล้วรวมทั้งสิ้นเป็นจำนวนมากถึง 3,174 แห่ง สามารถยกระดับและพัฒนากลุ่มอาชีพวิสาหกิจให้เกิดการจ้างงาน การสร้างอาชีพและก่อให้เกิดรายได้กระจายไปยังประชาชน และในชุมชนให้มีผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเด่นเฉพาะของตน เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมกลุ่มผลิตผ้าไหมผ้าฝ้าย กลุ่มผลิตภัณฑ์ทอผ้า เสื้อผ้า เครื่องไม้เฟอร์นิเจอร์เครื่องปั้น และการบริการต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ มีสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เป็นเจ้าภาพหลักและมีสำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัด มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ร่วมเป็นเจ้าภาพ อีกทั้งสนับสนุนภารกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และชุมชนให้มีศักยภาพในการใช้ทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ หรือสินค้ามีมาตรฐาน เพื่อตอบสนองนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และเป็นการสร้างอาชีพ สร้างงานแก่ประชาชนเพื่อลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานนอกฤดูการผลิตภาคเกษตรกรรม และส่งเสริมการวิสาหกิจชุมชนในการเข้าถึงอาชีพต่อไป (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2561)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุง เป็นอีกหนึ่งกลุ่มอาชีพในจังหวัดอุดรธานี ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2550 เพราะมีความต้องการส่งเสริมอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในชุมชน จึงเริ่มจากการตัดกิ่งหม่อนที่มีในบริเวณบ้านมาปักชำ แล้วนำไปแจกจ่ายในชุมชนเพื่อให้มีการทดลองเลี้ยงไหมในชุมชน โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดเป็นกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมทอผ้าและสร้างรายได้ให้กับประชาชน โดยมีสมาชิกกลุ่มเริ่มต้นจำนวน 15 คน และจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2552 หลังจากนั้นก็ได้รับการแนะนำ

จากหน่วยงานราชการ เช่น ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ อุดรธานี และได้เข้ารับการฝึกอบรมทางด้านวิชาการจากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ นครราชสีมา โดยได้นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการทางด้านการผลิต จนถึงปัจจุบัน ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง สามารถสร้างรายได้แก่ชุมชน จากการจำหน่ายเส้นไหม ดักแด้ไหม ผ้าไหม และผลิตภัณฑ์แปรรูปด้านหม่อนไหมอื่น ๆ จนได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ จากหน่วยงานต่าง ๆ มากมาย อาทิ ในปี พ.ศ. 2557 ได้รับรางวัลที่ 1 หมู่บ้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหมระดับเขต ได้รับรางวัลที่ 2 หมู่บ้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหมระดับประเทศ ด้านภูมิปัญญา และในปี พ.ศ. 2565 ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย (ตรานกยูงพระราชทาน นกยูงสีทอง (Royal Thai silk) นกยูงสีน้ำเงิน (Thai silk) และนกยูงสีเขียว (Thai Silk Blend) ในปัจจุบันก็ยังมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคและอุปโภค เป็นการสร้างมาตรฐานคุณภาพของสินค้าให้ผู้บริโภคและอุปโภคพึงพอใจและกลับมาซื้อใหม่อีกครั้ง (นิกร แก้ววิสัย, 2566)

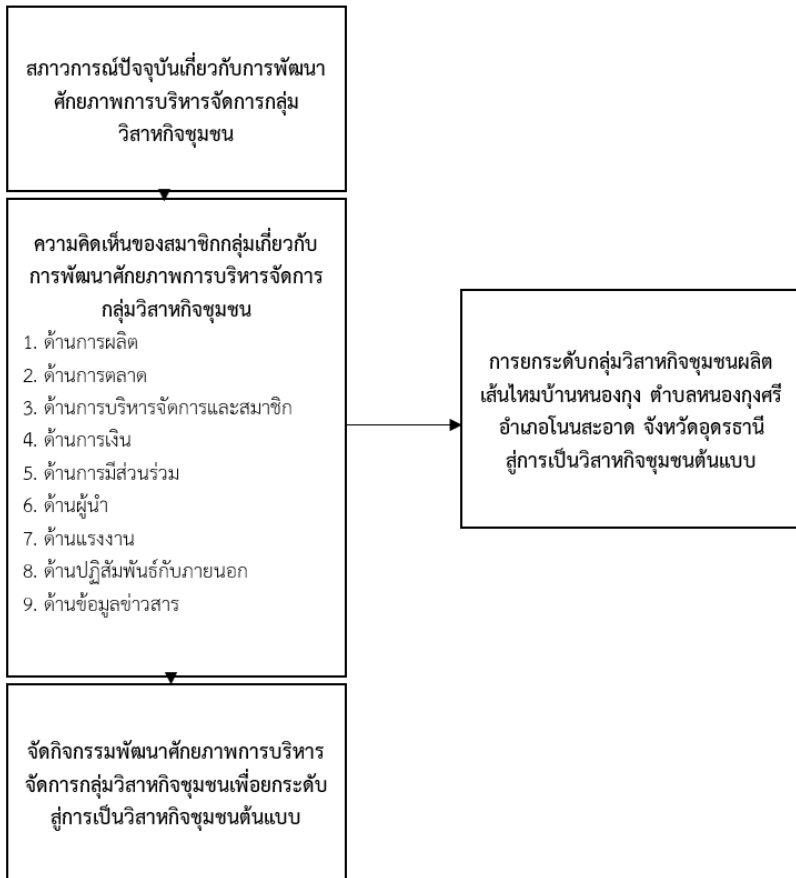
จากประเด็นที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ กรณี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง ตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี เพื่อให้ทราบถึงสภาวะการณ์การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ กรณี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง รวมทั้งความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ และสังเคราะห์ข้อข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ เพื่อที่ผลการวิจัยจะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง วิสาหกิจชุมชนได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบกรณี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง ตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ
3. เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบตามความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยอาศัยการประยุกต์แนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชนของ โจमानัส พลอยดี (2540) เพื่อมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาและการวิเคราะห์ถึงความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ โดยกำหนดตัวแปรเป็น 9 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการและสมาชิก ด้านการเงิน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำ ด้านแรงงาน ด้านปฏิสัมพันธ์กับภายนอก และด้านข้อมูลข่าวสาร ตามลำดับ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) โดยใช้การศึกษาทั้ง การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) คณะผู้วิจัยได้

เลือกศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง ตำบลหนองกงศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี เป็นกรณีศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ กรณี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง ตำบลหนองกงศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ซึ่งจะดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กับสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง ตำบลหนองกงศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ทุกคน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 41 คน

กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เลือกเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง ตำบลหนองกงศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ประธานกลุ่ม รองประธาน และสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งสิ้น 5 คน ประกอบไปด้วย ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เภรัญญิก และกรรมการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษารายละเอียดของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดโครงสร้าง และเนื้อหาของแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องด้านภาษา แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและสมบูรณ์ครบถ้วน จากนั้นนำแบบสอบถามไปตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นคณาจารย์สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาจากข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลงานทางวิชาการ เอกสารการวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกสารอื่น ๆ ที่เห็นว่าเกี่ยวข้องและเหมาะสม

2. การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา รวมถึงการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และ การสังเกตการณ์ (Observation) ทั้งแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา รวมถึงจัดให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research/ PAR) เพื่อค้นหาความต้องการ ปัญหา และอุปสรรค การประเมินสถานการณ์ การระดมสมอง (Brainstorming) และการให้ความรู้ความเข้าใจ (Training)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ หลังจากได้เก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับแล้วนำมาทำการลงรหัสข้อมูล (coding) แล้วจึงนำข้อมูลไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยเลือกใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) โดยใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) สำหรับการศึกษาความคิดเห็น ส่วนข้อเสนอแนะจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหาจากการตีความ สร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ เทียบเคียงกับแนวความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการ

ศึกษาวิจัย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เชื่อมโยง หาข้อสรุป โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อช่วยให้ผลการวิเคราะห์อยู่ในกรอบและแนวทางที่ถูกต้อง แล้วจึงนำไปเขียนรายงานต่อไป

ผลการศึกษา

1. สภาวการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ กรณี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง ตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี

ความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง เริ่มจากความต้องการที่จะแบ่งเบาภาระภายในครอบครัว ประธานกลุ่มจึงเริ่มฝึกหัดจากมารดา มาตั้งแต่อายุ 9 ขวบ และสะสมประสบการณ์ลองผิดลองถูกเรื่อยมากระทั่งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2550 ได้มีความคิดในการส่งเสริมอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมขึ้นในชุมชนและมีความต้องการที่จะก่อตั้งกลุ่ม โดยเริ่มจากการตัดกิ่งหม่อนที่มีอยู่ในบริเวณบ้านมาปักชำ แล้วนำไปแจกจ่ายในชุมชน และแจกจ่ายไขไหมเพื่อให้มีการทอสองเลี้ยงไหมกันในชุมชน และได้ก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง ขึ้น ณ บ้านเลขที่ 117 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี มีสมาชิกเริ่มก่อตั้งจำนวน 15 คน ต่อมาได้เริ่มขยายเครือข่ายไปยัง หมู่ 6 หมู่ 8 หมู่ 10 แต่ละหมู่บ้านมีสมาชิก 20 คน และจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2552 หลังจากนั้นก็ได้รับการแนะนำจากหน่วยงานราชการ เช่น ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ อุดรธานี และได้เข้ารับการฝึกอบรมทางด้านวิชาการจากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ นครราชสีมา โดยได้นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการทางด้านการผลิต เช่น การจัดการโรงเลี้ยงไหมที่เน้นเรื่องความสะอาด

เพื่อการดูแลรักษาความสะอาดได้ง่าย โดยการนำหลักวิชาการมาประยุกต์ เช่น การใช้พลาสติกแทนจอบแบบเดิม การใช้ตาข่ายถักมูล การใช้พวงสาวไหม เต็มชัย 1 แทนพวงสาวแบบพื้นบ้าน และปัจจุบันทางกลุ่มมีความสนใจและเริ่มเลี้ยงไหมออร์แกนิก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง สามารถสร้างรายได้แก่ชุมชน จากการจำหน่ายเส้นไหม ดักแด้ไหม ผ้าพันคอ (ผ้าพื้น) ผ้าผืน (ผ้ามัดหมี่) ผ้าคลุมไหล่ (ผ้าขิดและผ้ามัดหมี่) และผลิตภัณฑ์แปรรูปด้านหม่อนไหม อาทิ สบู่เหลว แชมพู และน้ำพริก ดักแด้ ซึ่งรายได้โดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 270,000 บาท/ปี สมาชิกของกลุ่ม มีรายได้ 40,000 บาท/ต่อปี ซึ่งลายผ้าที่ทำรายได้ดีที่สุด คือ ผ้าถุงลายโบราณ ราคาผืนละ 14,000 บาท

นอกจากนี้ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง ยังได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ จากหน่วยงานต่าง ๆ มากมาย อาทิ การได้รับคัดเลือกเป็นปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน ระดับจังหวัดอุดรธานี สาขาปราชญ์เกษตรดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2566 จากผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี รางวัลการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นปราชญ์หม่อนไหม สาขากการเลี้ยงไหมหัตถกรรม (การเลี้ยงไหมครบวงจร) ประจำปี พ.ศ. 2565 จากกรมหม่อนไหม และปี พ.ศ. 2565 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มยังได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย (ตรานกยูงพระราชทาน นกยูงสีทอง (Royal Thai silk) นกยูงสีน้ำเงิน (Thai silk) และนกยูงสีเขียว (Thai Silk Blend) ปี พ.ศ. 2564 ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 เส้นไหมน้อยสาวมือ (พันธุ์ไทยพื้นบ้าน) ระดับบุคคลทั่วไป และรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 เส้นไหม ลีบสาวมือ (พันธุ์ไทยพื้นบ้าน) ระดับบุคคลทั่วไป และปี พ.ศ. 2563 ได้รับการยกย่องเป็นปราชญ์ด้านหม่อนไหม สาขาอาชีพการเลี้ยงไหมหัตถกรรม (การเลี้ยงไหมครบวงจร) เป็นต้น พ.ศ. 2557 ได้รับประกาศเกียรติคุณดีเด่นคนดีศรีโนนสะอาด ได้รับใบรับรองผ่านการอบรมการสร้างและพัฒนาอาชีพอาสาปฎิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ได้รับรางวัลที่ 1 หมู่บ้าน

ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมระดับเขต ได้รับรางวัลที่ 2 หมู่บ้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหมระดับประเทศ ด้านภูมิปัญญา และ ปี พ.ศ. 2558 ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 กิจกรรมคัดเลือกการเกษตรดีเด่นแห่งชาติ สาขาปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เป็นต้น

ภาพที่ 2 ที่ตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองงู
บ้านเลขที่ 117 หมู่ที่ 1

ภาพที่ 3 การจัดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนและรางวัลเชิดชูเกียรติ

ภาพที่ 4 ผลิตภัณฑ์แปรรูปด้านหม่อนไหมของกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุง

2. ความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ

การศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ กรณี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง ตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นเพศหญิง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 46-60 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 75.6 รองลงมา คือ อายุ 36-45 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.6 และอายุ 26-35 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 ตามลำดับ โดยที่ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 70.7 รองลงมา คือ รายได้ 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4 และรายได้ 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.9 ตามลำดับ

สำหรับการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ กรณี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง ตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี พบว่า ด้านการผลิต ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 (S.D.= 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มในข้อ กลุ่มของท่านมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่นอกเหนือจากผ้าถุง เช่น น้ำพริกจากผักแค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 (S.D.= 0.59) รองลงมาคือ กลุ่มของท่านมีการกำหนดมาตรฐานของสินค้า และตรวจสอบกับการผลิตจริงอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 (S.D.= 0.59) และน้อยที่สุด คือ กลุ่มของท่านมีวัตถุดิบในการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ผ่านกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 (S.D.= 0.62) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในประเด็นนี้ พบว่า มีการกำหนดและตรวจสอบมาตรฐานของสินค้าในการผลิตโดยผ่านประธานกลุ่มเพื่อการันตีคุณภาพของสินค้า และยังมีเจ้าหน้าที่จากศูนย์หม่อนไหมเข้ามาตรวจสอบเรื่อง สีผ้า ลายผ้า เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

ขณะที่ ด้านการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 (S.D.= 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มในข้อ ผลผลิตกลุ่มผลิตเส้นไหมบ้านหนองงุมมีข้อมูลในการชักจูงให้ผู้บริโภค อุบัติการณ์สนใจต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ เช่น การโฆษณา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 (S.D.= 0.54) และ มีการเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เช่น การออกบูธนิทรรศการ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 (S.D.= 0.67) รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตเส้นไหมบ้านหนองงุมมีการโฆษณาผลิตภัณฑ์ทางสื่อออนไลน์ เช่น Facebook ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 (S.D.= 0.69) และน้อยที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์เส้นไหมบ้านหนองงุมมีช่องทางการจำหน่ายไปสู่ผู้บริโภคและบริโภค เช่น ตัวแทนจำหน่าย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 (S.D.= 1.05) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในประเด็นนี้ พบว่า กลุ่มมีช่องทางในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นการขายออนไลน์ผ่านเพจ Facebook วิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองงุม ขายในช่องทางญาติพี่น้อง การเล่าปากต่อปาก รวมถึงการออกบูธนิทรรศการที่เซ็นทรัลพลาชาอุดรธานี

ส่วน ด้านการบริหารจัดการและสมาชิก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 (S.D.= 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มในข้อ กลุ่มของท่านมีการวางแผนการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิกภายในกลุ่มอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 (S.D.= 0.59) รองลงมา คือ กลุ่มของท่านมีการกำหนดแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แก่สมาชิกของกลุ่มเส้นไหมบ้านหนองงุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 (S.D.= 0.61) และ

น้อยที่สุด คือ กลุ่มของท่านมีการจัดทำแผนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงานที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 (S.D.= 0.60) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในประเด็นนี้ พบว่า กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกภายในกลุ่มว่าแต่ละคนต้องทำหน้าที่อะไรบ้าง และต้องรับผิดชอบงานส่วนนั้นๆ ของตัวเอง เช่น คนที่ 1 ทำการย้อมสีของผ้า และคนที่ 2 ทำการทอผ้า เป็นต้น และแต่ละในหน้าที่จะไม่ตายตัวหากใครคนหนึ่งเสร็จจากงานของตัวเองแล้ว ก็สามารถไปช่วยงานอีกคนหนึ่งได้ และยังมีการจัดอบรมประจำเดือน ทั้งโครงการที่ทางกลุ่มจัดขึ้นและที่กรมหม่อนไหมจัดขึ้น เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกันภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดการส่งเสริมการเรียนรู้ภายในกลุ่ม

ด้านการเงิน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 (S.D.= 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มในข้อกลุ่มของท่านมีบุคลากรที่มีความรู้ควบคุมการเงินการจัดการทำบัญชีของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 (S.D.= 0.61) รองลงมาคือ กลุ่มผลิตเส้นไหมมีการบันทึกรายรับรายจ่ายเป็นระบบอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 (S.D.= 0.85) และน้อยที่สุดคือ กลุ่มของท่านมีการจัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.32 (S.D.= 0.61) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในประเด็นนี้ พบว่า ประธานกลุ่มเป็นผู้ดูแลบัญชี จัดทำสมุดรายรับ-รายจ่าย เป็นสมุดกึ่งกลางของกลุ่มวิสาหกิจ นอกจากนี้ กลุ่มวิสาหกิจผลิตเส้นไหมมีการออกเงินกันเอง จ่ายปีละ 365 บาท ซึ่งคิดเป็นวันละ 1 บาท โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน และยังได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้งศรี มาใช้จ่ายตามสมควร ใช้ในการบำรุงสถานที่ในการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ รวมถึงอุปกรณ์ในการผลิต

นอกจากนี้ ด้านการมีส่วนร่วม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 (S.D.= 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มในข้อ กลุ่มของท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นภายในกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 (S.D.= 0.58) รองลงมา คือ ท่านได้เข้าร่วมโครงการที่จัดขึ้นในกลุ่มผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 (S.D.= 0.55) และน้อยที่สุดคือ สมาชิกในกลุ่มของท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์ในกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 (S.D.= 0.59) และ ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นในการทำงานกับสมาชิกในกลุ่มและผู้นำกลุ่มได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 (S.D.= 0.50) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในประเด็นนี้ พบว่า สมาชิกในกลุ่มสามารถมาแจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นให้กับประธานกลุ่ม หรือรองประธานกลุ่ม ได้รับทราบข้อปัญหาที่เกิดขึ้นได้ หลังจากนั้นก็ได้มีการช่วยกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นและยังมีการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน โดยจะอาศัยหลักการประชาธิปไตย ยกมือเมื่อเห็นด้วย และไม่ยกมือเมื่อไม่เห็นด้วย เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ไม่ขัดแย้งกันภายในกลุ่ม และภายหลังประธานกลุ่มนำมาพิจารณาเลือกสายผ้าแล้วหลังจากนั้นจึงนำไปแจ้งสมาชิกในกลุ่ม

ขณะที่ ด้านผู้นำ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 (S.D.= 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มในข้อ ผู้นำเป็นคนที่กล้าคิดและตัดสินใจร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่มผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 (S.D.= 0.53) และ ผู้นำเป็นคนที่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 (S.D.= 0.43) รองลงมาคือ ผู้นำมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการกลุ่มเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 (S.D.= 0.52) และ ผู้นำมีการดูแลเอาใจใส่สมาชิกในกลุ่มผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 4.56 (S.D.= 0.63) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในประเด็นนี้ พบว่า ประธานกลุ่มให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม โดยการรับฟังความคิดเห็น มีการประชุมเพื่อหาแนวทางในการดำเนินการหรือการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบสำหรับสมาชิกกลุ่ม มีการดูแลเอาใจใส่สมาชิกกลุ่ม รวมถึงติดตามผลการดำเนินการของกลุ่ม ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ

ด้านแรงงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 (S.D.= 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มในข้อ สมาชิกได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการผลิตเส้นไหม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 (S.D.= 0.55) รองลงมาคือ สมาชิกในกลุ่มมีทักษะและความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 (S.D.= 0.66) และน้อยที่สุดคือ สมาชิกภายในกลุ่มผลิตเส้นไหมบ้านหนองงูมีแรงจูงใจในการทำงาน เช่น มีค่าตอบแทนในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 (S.D.=1.15) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในประเด็นนี้ พบว่า ประธานกลุ่มได้มีการนำความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้เป็นตัวแทนไปอบรมมา และนำมาเผยแพร่และถ่ายทอดให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อพัฒนาสายผ้าให้มีความน่าสนใจและโดดเด่นมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเองมากขึ้น

ด้านภูมิสัมพันธ์กับภายนอก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 (S.D.= 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มในข้อ มีกลุ่มผู้ศึกษาดูงานหรือนักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้การผลิตเส้นไหม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 (S.D.= 0.59) รองลงมาคือ กลุ่มผลิตเส้นไหมบ้านหนองงูได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน เช่น บริจาคเงินสนับสนุนจากผู้นำชุมชน เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (S.D.= 0.80) และน้อยที่สุด คือ

กลุ่มผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้งได้รับการช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น บริจาคเงินเพื่อสนับสนุนจากภาครัฐเป็นต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 (S.D.=1.04) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในประเด็นนี้ พบว่า สมาชิกทั้งหมดภายในกลุ่มมีส่วนในการสร้างความร่วมมือกับการพัฒนาอาชีพ กับภาคส่วนอื่น ๆ มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับผ้าไหมอยู่เสมอ เช่น การไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ อีกทั้งยังจัดโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับผ้าไหมอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งกลุ่มยังผู้ที่มาศึกษาดูงานส่วนมากจะเป็นกลุ่มของนักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา กลุ่มครอบครัว รวมถึงหน่วยงานราชการต่าง ๆ และ ด้านข้อมูลข่าวสาร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 (S.D.= 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มในข้อ มืองค์กรภายนอกที่นำความรู้หรือข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ มาแลกเปลี่ยน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.59 (S.D.= 0.59) รองลงมาคือ สมาชิกในกลุ่มผลิตเส้นไหมมีการติดตาม ข่าวสารข้อมูลใหม่ ๆ อยู่สม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 (S.D.= 0.55) และ มี การพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำและระหว่างกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.20 (S.D.= 0.81) และน้อยที่สุดคือ มีการติดต่อกับสมาชิกอย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 (S.D.=0.72) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในประเด็นนี้ พบว่า กลุ่ม มีการติดตามข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ จากประธานกลุ่มหรือรองประธานกลุ่ม รวมถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร ใหม่ ๆ มา เช่น กรมหม่อนไหม ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ที่ได้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับบัญชี ระบบรายรับและรายจ่าย เป็นต้น

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ กรณี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง ตำบลหนองกงศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี

ความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ กรณี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง ตำบลหนองกงศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี	$\bar{x}$	S.D.
ด้านการผลิต	4.43	0.63
ด้านการตลาด	3.99	0.73
ด้านการบริหารจัดการและสมาชิก	4.33	0.75
ด้านการเงิน	3.32	0.72
ด้านการมีส่วนร่วม	4.49	0.55
ด้านผู้นำ	4.66	0.52
ด้านแรงงาน	4.14	0.74
ด้านปฏิสัมพันธ์ภายนอก	4.02	0.79
ด้านข้อมูลข่าวสาร	4.28	0.66
ภาพรวม	4.18	0.67

3. กิจกรรมพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ

จากการศึกษาสถานการณ์การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ รวมทั้งความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ ทางคณะผู้วิจัยจึงได้จัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ โดยได้สอบถามถึงความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง ตำบลหนองกงศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี พบว่า มีความต้องการที่จะยกระดับด้านการเงิน และด้านการ

ตลาด ซึ่งทางกลุ่มมีความเห็นว่าอยากให้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการขายสินค้าในรูปแบบออนไลน์ เช่น การใช้ Facebook Live, Instagram Live โดยทางคณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดจัดกิจกรรมขึ้นในวันที่ วันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2566 ณ ศาลากลางบ้านหนองกุ้ง ตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี โดยมีการบรรยายและอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนการประยุกต์ใช้ Facebook, Instagram ในการขายสินค้า โดยมี อาจารย์ครุณี มณีทัศน์ อาจารย์สังกัดสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เป็นวิทยากร ซึ่งมีผู้เข้าอบรมทั้งสิ้น 20 คน และมีการประเมินความพึงพอใจหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม พบว่า ผู้เข้าอบรมมีระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 (S.D.= 0.61)

ภาพที่ 5 กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับ
สู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ

อภิปรายผล

การศึกษาการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ กรณี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง ตำบลหนองกงศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี มีประเด็นที่น่าสนใจจะนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้แก่ (1) ด้านการผลิต ซึ่งพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองกงศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ได้กำหนดมาตรฐานสินค้าของผ้าไหมที่ได้คุณภาพ จะเห็นได้จากการได้การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย (ตรานกยูงพระราชทาน นกยูงสีทอง (Royal Thai silk) นกยูงสีน้ำเงิน (Thai silk) และนกยูงสีเขียว (Thai Silk Blend) นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายในขั้นตอนการผลิต ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาตัวหนอนไหม การสาวไหม และการนำเส้นไหมใส่เครื่องโยกโครมมัดหมี่ การทอผ้าด้วยเครื่องทอหรือกี่ นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากตัวไหม เช่น น้ำพริกจากดักแด้ แยมพุดจากรังไหม ที่มีต้นทุนที่เหมาะสมกับการผลิตโดยชาวบ้านเองและได้กำไรสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มิ นระดา โคตรศรีวงศ์ และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลิม ตำบลมะบ้า อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า สมาชิกกลุ่มมีทักษะและความชำนาญในการผลิตมีการจัดตั้งศูนย์กลางการผลิตเพื่อควบคุม ตรวจสอบ และรับประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์ จึงทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการผลิตจากเส้นไหมที่มีคุณภาพ ย้อมสีที่ได้มาตรฐานโดยมีวิธีการย้อมที่ใช้เทคนิคการย้อมทับผลิตภัณฑ์มีความเพียงพอต่อการส่งออก ซึ่งตอบสนองตามความต้องการของลูกค้าได้เป็นอย่างดี รวมทั้งมีช่องทางการจำหน่ายสินค้าและการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักมากขึ้นโดยมีปัจจัยหลักที่สำคัญที่ส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ไม่ว่าจะเป็นด้านความเข้มแข็งของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม การ

บริหารจัดการกลุ่มที่ดี การมีส่วนร่วมและการส่งเสริมการเรียนรู้ เงินทุนผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและมีคุณภาพ เครือข่ายการแลกเปลี่ยนสินค้าและผากขายรวมทั้ง การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก (2) ด้านผู้นำ พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ริเริ่มจากนางนิกร แก้ววิสัย ประธานกลุ่ม ที่มีความสนใจและตั้งใจที่จะส่งเสริมอาชีพการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้ตั้งวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้งขึ้น และให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม โดยการรับฟังความคิดเห็น มีการประชุมเพื่อหาแนวทางการดำเนินการหรือการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบสำหรับสมาชิกกลุ่ม มีการดูแลเอาใจใส่สมาชิกกลุ่ม รวมถึงติดตามผลการดำเนินการของกลุ่ม ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ ปิ่นฤทัย นิวัตตระกูล และปรารณา หลีกภัย (2565) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง พบว่า พฤติกรรมของประธานวิสาหกิจชุมชนมีความเป็นผู้นำสูง โดยเฉพาะการมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล การประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ทำให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้ความไว้วางใจ ซึ่งส่งผลต่อการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น ผ่านการสร้างแรงบันดาลใจทั้งภายในและภายนอก การกระตุ้นศักยภาพของบุคคลให้สูงขึ้นด้วยความเข้าใจในความแตกต่างของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับการศึกษาของ ลักขณา อินทร์ปิง และคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาถึง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัดขอนแก่น ได้เสนอว่า สมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นที่จะเป็นประโยชน์ต่อกกลุ่ม สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเป้าหมายของการดำเนิน มีส่วนร่วมในการจัดสรรคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามามีอำนาจ มีส่วนร่วมกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดจน ร่วมระดมทุนถือหุ้นแบ่งปันความรู้ ความชำนาญ

สรุปผล

การศึกษาการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ กรณี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง ตำบลหนองกงศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาวะการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง ตำบลหนองกงศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ได้ริเริ่มจากงานนิกร แก้ววิสัย ประธานกลุ่ม ที่มีความสนใจและตั้งใจที่จะส่งเสริมอาชีพการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้ตั้งวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง ขึ้น ณ บ้านเลขที่ 117 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองกงศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี มีสมาชิกเริ่มก่อตั้งจำนวน 15 คน ต่อมาได้เริ่มขยายเครือข่ายไปยัง หมู่ 6 หมู่ 8 หมู่ 10 แต่ละหมู่บ้านมีสมาชิก 20 คน และจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2552 โดยมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้เข้ามาช่วยเหลืออบรมให้ความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง สามารถสร้างรายได้แก่ชุมชนเฉลี่ยแล้วประมาณ 270,000 บาท/ปี

ขณะที่การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ กรณี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกง ตำบลหนองกงศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี พบว่า ทั้ง 9 ด้าน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 (S.D.=0.67) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านผู้นำ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นลำดับแรก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.66 (S.D.=0.52) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 (S.D.= 0.55) และน้อยที่สุดคือ ด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 (S.D.= 0.72) ตามลำดับ

การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้าน

หนองกุ้ง ตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี เพื่อยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ พบว่ากลุ่มมีความต้องการพัฒนาด้านการเงินและการตลาด โดยเฉพาะการส่งเสริมการขายออนไลน์ เช่น การใช้ Facebook Live และ Instagram Live ทางทีมวิจัยจึงจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2566 โดยมี อาจารย์ดร.ณัฏฐ์ ภัทน์ เป็นวิทยากร มีผู้เข้าร่วม 20 คน กิจกรรมประกอบด้วยการบรรยายและฝึกปฏิบัติด้านการใช้โซเชียลมีเดียในการขายสินค้า ผลการประเมินพบว่าผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง ควรมีการส่งเสริมให้คนในพื้นที่รวมถึงเด็กเยาวชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับกลุ่มเพิ่มมากขึ้น ให้หันมาสนใจผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาอาชีพและยังเป็นการอนุรักษ์สืบทอดไปยังคนรุ่นหลังต่อไป

2. หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ ควรเข้ามาเสริมองค์ความรู้ทางด้านการเงิน เงินทุน และการตลาดให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและคนในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อการพัฒนาและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง ตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นการเปรียบเทียบและพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อไป

บรรณานุกรม

- กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1. (2561). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565) ฉบับทบทวน พ.ศ. 2564. ค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2566, จาก <http://old.industry.go.th/loei/index.php/5-2561-2565/22324-5-2561-2565-2564/file>.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 2561-2565. ค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2566, จาก [http://www.2014.udonthani.go.th/download/datacenter/DevelopmentPlan61-65\(Recover65\).pdf](http://www.2014.udonthani.go.th/download/datacenter/DevelopmentPlan61-65(Recover65).pdf)
- จิราพร มหาอินทร์และคณะ. (2554). การดำเนินงานและการส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกายจังหวัดปทุมธานี. กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ใจมานัส พลอยดี. (2540). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชน เปรียบเทียบภาพรวม และภาพย่อย อำเภอกำแพงแก้ว จังหวัดยโสธร และอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- นิกร แก้ววิสัย. (2566). ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเส้นไหมบ้านหนองกุ้ง ตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนโนน สะอาด จังหวัดอุดรธานี. (6 มิถุนายน 2566.) สัมภาษณ์.
- ปิ่นฤทัย นีวัตตระกูล และ ประรณนา หลีกภัย. (2565). ภาพของผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชน จดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 41(3), 92-105.

- พรชัย พันธุ์ธาดาพร. (2558). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- มินระดา โคตรศรีวงศ์ และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์. (2559). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าไหม บ้านห้วยหลิม ตำบลมะบ้า อำเภอบึงสามพัน จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 9(3), 1,632-1,645.
- ลักขณา อินทร์บึง และคณะ. (2563). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 5(2), 1-12.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2564). *รายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ปีที่ 3*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน. (2563). *โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ One Tambon One Product (OTOP)*. ค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2566, จาก <https://cep.cdd.go.th/>
- เสรี พงศ์พิศ. (2546). *แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: ปัญญาไท.

ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับพฤติกรรมการเป็น
สมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลใน
อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

Relationship Between Organizational Culture and
Good Membership Behaviors of Tambon
Administrative Organization Employees in Chana
District, Songkhla Province

วิภาวดี แก้วช่วย^{1*} และธนายุ ภู่วิทยาธร²

Wipawadee Kaewchuay^{1*} and Tanayu Phu Wittayathorn²

ชอพะยอม
CHOPHAYOM JOURNAL

Received: November 4, 2024

Revised: December 13, 2024

Accepted: December 21, 2024

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

¹Master of Business Administration, Suratthani Rajabhat University

¹(E-mail: vipawadee0867@gmail.com)

*Corresponding Author

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

²Faculty of Management Sciences, Suratthani Rajabhat University

²(E-mail: tanayu136@gmail.com)

บทคัดย่อ

การพัฒนาวัฒนธรรมองค์การและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์การของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภายใน อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภายใน อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภายใน อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานราชการ พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไปที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน 226 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สถิติอ้างอิงหรือสถิติอนุมาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา เห็นว่าวัฒนธรรมองค์การอยู่ในภาพรวมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน คือ วัฒนธรรมพันธกิจ และวัฒนธรรมส่วนร่วม 2) ระดับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 3) วัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภายใน อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่งผลให้องค์กรมีความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกัน พนักงานมีความร่วมมือและความรับผิดชอบสูงขึ้น ส่งผลดีต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์การ, พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The development of organizational culture and the behavior of good membership among employees play a crucial role in enhancing work efficiency. The purposes of this research were 1) to study organizational culture of Tambon administrative organization employees in Chana district, Songkhla province. 2) To study good membership behaviors of Tambon administrative organization employees in Chana district, Songkhla province. And 3) to study relationship between organizational culture and good membership Behaviors of Tambon administrative organization employees in Chana district, Songkhla province. The sample group were 226 government employee, employees hired for missionsn, and general employees of Tambon administrative organization employees in Chana district, Songkhla province. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, analysis of reference statistics or inferential statistics, Pearson s product moment correlation coefficient.

The results found that (1) subdistrict administrative organization employees Chana district, Songkhla province, organizational culture was seen to be at the highest level overall, average was at the highest level in 2 areas, mission culture and participatory culture. 2) Level of good membership behaviors of Tambon administrative organization employees in Chana district, Songkhla province, the overall level was at the highest level, average was at the highest level in every aspect. And 3) organizational

culture related to good membership behaviors of Tambon administrative organization employees in Chana district, Songkhla province at the statistical significance level of 0.05. This results in a stronger organizational ability to collaborate, with higher employee cooperation and responsibility, ultimately leading to improved organizational efficiency and long-term success.

Keywords: Organizational Culture, Membership Behaviors, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็เป็นองค์กรหนึ่งที่เกิดจากการกระจายอำนาจของส่วนกลางให้แก่ ท้องถิ่น ซึ่งอำนาจและความรับผิดชอบการบริหารจัดการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีหลาย รูปแบบแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่ จำนวนงบประมาณที่ได้รับและจำนวนประชากรที่รับผิดชอบ ในการให้บริการ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเทศบาล และ องค์การบริหารส่วนตำบล อย่างไรก็ตาม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละหน่วยงานก็มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการบริหารจัดการ และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นของตนให้มีความพึงพอใจสูงสุด ซึ่งปัจจุบันจะเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีจำนวนมากขึ้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก็เป็นองค์กรหนึ่ง ที่จะต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของกระแส โลกาภิวัตน์ โดยความพยายามในการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงเพื่อให้องค์การสามารถอยู่ได้นั้น สิ่งที่สำคัญ ประการหนึ่งก็คือ “วัฒนธรรมองค์กร” ซึ่งการแสดงให้เห็นถึงค่านิยม ความรู้ ความคิด ศีลธรรม ประเพณี เทคโนโลยี และองค์ประกอบอื่นๆ ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมาอย่างร่วมมือกัน มันเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความเชื่อและศรัทธาร่วมกันของสมาชิกภายในองค์กรนั้น ๆ วัฒนธรรมองค์กร

ยังรวมถึงการแสดงสัญลักษณ์ต่างๆ ที่มีความหมายพิเศษ เช่น ปรัชญา ตำนาน นิยาย เรื่องราว และภาษาพิเศษที่ใช้กันภายในองค์กร วัฒนธรรมองค์กรไม่เพียงแต่เป็นภาพสะท้อนของความเป็นมาและความเชื่อขององค์กรเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจระหว่างสมาชิก เป็นการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการพัฒนาตัวเองในเชิงบวก วัฒนธรรมองค์กรยังช่วยสร้างความเป็นเอกลักษณ์และความแตกต่างที่ทำให้องค์กรนั้นโดดเด่นและมีคุณค่า (Moorhead & Griffin, 1995)

องค์กรแต่ละยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดนิ่ง ซึ่งสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรยุคใหม่นั้นมีแนวโน้มที่วัฒนธรรมองค์กรจะมุ่งเน้นไปที่ตัวพนักงานมากกว่าเดิม โดยเฉพาะการมอบโอกาสในการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ กำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญรวมถึงการสร้างความมีส่วนร่วมเพื่อให้พนักงานผูกพันกับองค์กรมากกว่าเดิมและช่วยลดการออกจางานของบุคลากร ในขณะที่เดียวกันผู้ปฏิบัติงานเองก็มองหาองค์กรที่มีวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกทั้งในเรื่องสภาพแวดล้อมในการทำงาน Working space ที่มี ความอิสระและยืดหยุ่น รวมถึงสวัสดิการด้านโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ด้วยเช่นกัน วัฒนธรรมองค์กร คือ สิ่งที่เราคุ้นเคยและรู้ดีว่าเป็นสิ่งสำคัญที่มีอยู่ในองค์กร หน่วยงาน หรือองค์กรทุกแห่ง แต่ละแห่งก็มีวัฒนธรรมองค์กรของตัวเองแตกต่างกันออกไป โดยวัฒนธรรมองค์กร ถือวิถีชีวิตที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา จนจะกลายเป็นนิสัยและความเคยชิน กลายเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีประเพณีปฏิบัติ ความเชื่อ ค่านิยม รวมทั้งภาษาวัตถุสิ่งของต่าง ๆ วัฒนธรรมทำให้คนรวมตัวกันเป็นสังคม มีการอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรไม่ได้เกิดขึ้นภายในวันเดียว สิ่งเหล่านี้ต้องใช้เวลากับมันนานพอสมควร ที่สำคัญคือต้องมีการวางแผนในการพัฒนาให้เกิดขึ้นด้วย ซึ่งหากวัฒนธรรมองค์กร เกิดขึ้นแล้ว เราก็สามารถใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมองค์กรได้ในระยะยาว และยังเป็นตัวกำหนดทิศทางในการทำงานของพนักงาน เป็นไป

อย่างชัดเจนและเหมาะสม นำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานที่มากขึ้น นอกจากนี้วัฒนธรรมองค์กรยังช่วยปลูกฝังทัศนคติที่พนักงานมีต่อองค์กร เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยกำหนดพฤติกรรม โดยอาจจะเห็นได้จากตัวแบบหรือแบบอย่างของผู้ที่ประสบความสำเร็จในองค์กร และยังทำให้พนักงานเห็นภาพที่ชัดเจนว่าคนแบบไหนที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะกับองค์กร หรือคนในองค์กรควรประพฤติปฏิบัติตัวไปในทิศทางใดให้เกิดความเหมาะสม การมีวัฒนธรรมองค์กรที่ชัดเจนจะช่วยดึงดูดคนที่เหมาะกับองค์กรนั้น ๆ ให้เข้ามาร่วมงาน และยังช่วยคัดกรองคนที่จะไม่เข้ามาร่วมทำงานในองค์กร วัฒนธรรมองค์กรเป็นสิ่งที่สร้างได้และสามารถพัฒนาได้ ทำให้องค์กรมีเอกลักษณ์ต่างไปจากองค์กรอื่น ซึ่งนำไปสู่การสร้างเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและเป็นลักษณะเฉพาะขององค์กร (Hoy & Miskel, 2001)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงาน โดยการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบในงาน สร้างความไว้วางใจระหว่างพนักงานและผู้บริหาร สนับสนุนและยอมรับผลงานของพนักงาน ส่งเสริมการพัฒนาและการเรียนรู้ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยให้พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงาน มีความสุขในการทำงาน และมุ่งมั่นในการร่วมมือกันเพื่อความสำเร็จขององค์กร ซึ่งจะส่งผลดีต่อองค์กร ทำให้หน่วยงานในองค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งเสริมปริมาณและคุณภาพของผลผลิตให้สูงขึ้น (Dubin, 2000) วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงาน เนื่องจากวัฒนธรรมที่ดีจะสร้างความพึงพอใจและความผูกพันกับองค์กร ทำให้พนักงานรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและมีแรงจูงใจในการทำงาน นอกจากนี้วัฒนธรรมที่ดีช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและสนับสนุน ซึ่งช่วยให้พนักงานรู้สึกสบายใจและพร้อมที่จะร่วมมือกัน การให้รางวัลและการยอมรับที่เหมาะสมก็ส่งผลให้พนักงานมีพฤติกรรมที่ดีและมุ่งมั่น

ในการทำงานมากขึ้น การสื่อสารที่ดีและเปิดเผยในองค์กรทำให้พนักงานเข้าใจ ความคาดหวังและเป้าหมายขององค์กร ส่งผลให้พวกเขามีความมุ่งมั่นและ ประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาของ ปริญาพร สันติวานิช (2563) แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรส่งผลต่อ วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ของพนักงาน

จากข้อมูลที่กล่าวถึง วัฒนธรรมองค์กรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา องค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงาน โดยเฉพาะในการสร้าง ความรับผิดชอบ ความไว้วางใจ และความพึงพอใจในงานของพนักงาน ซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้นและผลผลิตที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ประเด็น ปัญหาการวิจัยคือ การที่วัฒนธรรมองค์กรอาจไม่ส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ในทุกองค์กรและการขาดการเข้าใจลึกซึ้งถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม องค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงาน โดยเฉพาะในบริบทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและ ความต้องการของประชาชน การศึกษาในเรื่องนี้จึงมีความสำคัญในการหาแนวทาง พัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานที่ดีและ สร้างความเป็นเอกลักษณ์ในแต่ละองค์กร

ดังนั้น วัฒนธรรมองค์กรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กรและส่งเสริม พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงาน โดยเฉพาะการสร้าง ความรับผิดชอบ ความไว้วางใจ และความพึงพอใจในงาน ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพการ ทำงานที่สูงขึ้นและผลผลิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ที่มีหน้าที่ดูแลและตอบสนองความต้องการของ ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะตัว การศึกษาวัฒนธรรมองค์กรจะ ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมและการปฏิบัติของบุคคลในองค์กรได้ดีขึ้น และส่งผลให้ พนักงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน สามารถบริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่พนักงานมีความพึงพอใจในงานและการตอบสนองความ

ต้องการของประชาชนจะช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา เพื่อหาแนวทางพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสมในการส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานที่ดีและสร้างความเป็นเอกลักษณ์ในแต่ละองค์กร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความวัฒนธรรมองค์การของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภายใน อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภายใน อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภายใน อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา

การทบทวนวรรณกรรม

วัฒนธรรมองค์การ

Moorhead & Griffin (1995) ได้ให้นิยามว่าวัฒนธรรมองค์การเป็นการแสดงออกถึงค่านิยม ความรู้ ความคิด ศีลธรรม ประเพณี เทคโนโลยี และสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา รวมถึงความเชื่อและศรัทธาร่วมกันของสมาชิกในองค์กร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถูกสะท้อนผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ปรัชญา ตำนาน นิยาย เรื่องราว และภาษาพิเศษ โดย Denison (1990) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมองค์การและแนวโน้มความสัมพันธ์กับประสิทธิผล องค์การซึ่งสามารถสรุปถึงรูปแบบของวัฒนธรรมองค์การได้ดังนี้ 1) วัฒนธรรมการมีส่วนร่วม (Involvement

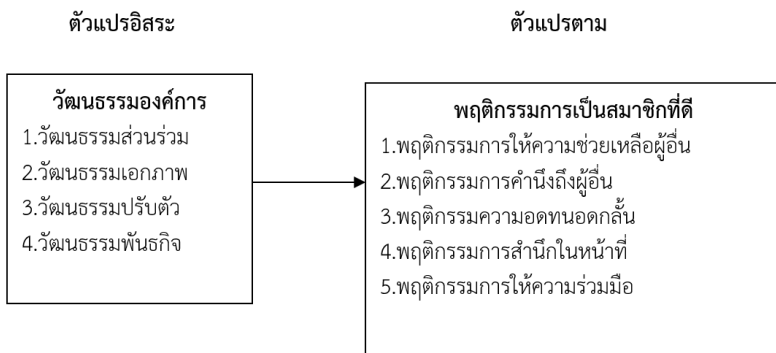
Culture) เน้นการสร้างพลังอำนาจให้บุคลากรทุกระดับ มีการทำงานเป็นทีม และพัฒนาสมรรถภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง 2) วัฒนธรรมเอกภาพ (Consistency Culture) มุ่งเน้นความคงเส้นคงวาและการบูรณาการภายในองค์กร โดยยึดค่านิยมแกนกลางร่วมกันเพื่อสร้างความร่วมมือและเสถียรภาพ 3) วัฒนธรรมการปรับตัว (Adaptability Culture) - เน้นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงภายนอก ยอมรับความเสี่ยง และส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และ 4) วัฒนธรรมพันธกิจ (Mission Culture) มุ่งเน้นเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน โดยการเปลี่ยนแปลงพันธกิจจะส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์กรในด้านอื่น ๆ

พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี

Greenberg (2002) ให้ความหมายว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ หมายถึง พฤติกรรมที่นอกเหนือจากพฤติกรรมที่เป็นทางการในการทำงาน และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคม ความร่วมมือภายในองค์การ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมและความร่วมมือภายในองค์การ โดย Greenberg and Baron (1997) ได้แบ่งองค์ประกอบของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การไว้เป็น 5 รูปแบบดังนี้ 1) การให้ความช่วยเหลือ (Altruism) ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในงานยากหรือสถานการณ์ที่ต้องการความร่วมมือ 2) ความสำนึกในหน้าที่ (Conscientiousness) รับผิดชอบและทำงานเกินความคาดหวัง โดยรักษาวินัยและปฏิบัติตามกฎระเบียบ 3) การให้ความร่วมมือ (Civic Virtue) มีส่วนร่วมในกิจกรรมองค์กรและแสดงความมุ่งมั่นต่อองค์กร 4) ความอดทนอดกลั้น (Sportsmanship) ยอมรับสถานการณ์โดยไม่บ่นหรือตำหนิ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และ 5) การคำนึงถึงผู้อื่น (Courtesy) - แสดงความเห็นอกเห็นใจและลดความขัดแย้งในที่ทำงาน ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวัฒนธรรมองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรในหลากหลายบริบทเผยให้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมองค์กรต่อประสิทธิภาพและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กรต่าง ๆ งานวิจัยของ อุษณี มงคลพิทักษ์สุข (2561) ศึกษาวัฒนธรรมองค์กรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง สอดคล้อง ปรับตัว พันธกิจ และชุดวัฒนธรรมองค์กร พบว่าวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับสูงมาก ด้านพรเพชร บุตรดี, ชาดิชัย อุดมกิจมงคล และสัญญา ศรณัฏ์ สวัสดิ์ไธสง (2563) พบว่าพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตอำเภอท่าอุเทนอยู่ในระดับมาก ในส่วนการศึกษาของศักดิ์ชัย จันทะแสง (2566) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พบว่าวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คาโนนิคอลเท่ากับ 0.712 ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรทั้งสองชุดได้ร้อยละ 50.60

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานจ้างตามภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไป ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา 12 แห่ง จำนวน 535 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเทียบตาราง สำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) โดยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากหน่วยย่อยของประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยเปิดโอกาสให้หน่วยย่อยของประชากรทุกหน่วยมีสิทธิได้รับการเลือกเท่า ๆ กัน ในที่นี้จะใช้วิธีการจับฉลาก (Lottery) จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนขนาดของประชากรกลุ่มจำนวนทั้งหมด 226 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ตัวแปรต้นที่ศึกษา คือ วัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วย วัฒนธรรมส่วนร่วม วัฒนธรรมเอกภาพวัฒนธรรมปรับตัว และวัฒนธรรมพันธกิจ ในส่วนของตัวแปรตามที่ศึกษา คือ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ประกอบด้วย พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น พฤติกรรมการมีส่วนร่วม และพฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งระยะเวลาในการปฏิบัติงาน รายได้เฉลี่ย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัด ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 วัฒนธรรมองค์การ ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตัวเลือก (Likert, 1961)

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี บุคลากรขององค์การบริหาร

ส่วนตำบล ในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (Likert, 1961)

โดยแบบสอบถามในตอนี่ 2 – 3 มีเกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ยดังนี้

4.21 – 5.00	มีความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมากที่สุด
3.41 – 4.20	มีความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมาก
2.61 – 3.40	มีความคิดเห็นอยู่ที่ระดับปานกลาง
1.81 – 2.60	มีความคิดเห็นอยู่ที่ระดับน้อย
1.00 – 1.80	มีความคิดเห็นต่ออยู่ที่ระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปตรวจสอบค่าความเที่ยงตรง (IOC : Index of Item Objective Congruence) โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเหมาะสมของ เนื้อหา ผลของการพิจารณาเกณฑ์ค่าความเที่ยงตรงมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ถือว่าข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหาและ วัตถุประสงค์ เมื่อนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว นำไปทดสอบใช้ (try out) จำนวน 30 ชุดและนำมาหาค่าความ เชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) โดยค่า Cronbach's Alpha มากกว่า 0.7 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ (Wanitchbancha, 2018) ได้ผลรวมค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรวัฒนธรรมองค์กร เท่ากับ 0.963 และผลรวมค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี เท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดส่งคิวอาร์โค้ดแบบสอบถามทางอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) และแจกแบบสอบถาม ให้กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการ พนักงานจ้างตามภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไป ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เมื่อได้กลับคืนมาครบทั้ง 226 ชุด จากนั้นนำไปตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำไป วิเคราะห์วิธีทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จ

ทางสถิติ (SPSS)

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequencies) และร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ระดับวัฒนธรรมองค์การ และพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ของพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอ จະนะ จังหวัดสงขลา โดยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์การกับการเป็นสมาชิกที่ดี โดยการคำนวณ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างพนักงานองค์การบริหาร ส่วนตำบลในเขตอำเภอจะนะ พบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วน มากเป็นเพศหญิง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 67.30 รองลงมาเป็นเพศ ชายจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 32.70 (2) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากอยู่ในช่วงอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 34.10 รองลง มา อยู่ในช่วงอายุ 31 -40 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 30.10 ช่วงอายุ 21 – 30 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 23 ช่วงอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20 และน้อยสุดอยู่ในช่วงอายุ 18 – 20 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70 (3) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากนับถือ ศาสนาพุทธ จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 56.60 รองลงมาศาสนาอิสลาม จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 42.90 และน้อยสุดศาสนาคริสต์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 (4) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีสถานภาพ สมรส จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมาสถานภาพโสด จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 38.90 และน้อยสุดสถานภาพหย่าร้าง/แยกกันอยู่ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 (5) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับ การศึกษาปริญญาตรี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 67.30 รองลงมาระดับ

ปริญญาโท จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 18.60 และน้อยสุดระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 14.20 (6) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีตำแหน่งเป็นข้าราชการ จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 61.10 และเป็นพนักงานจ้าง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 38.90 (7) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 6 -10 ปี จำนวน 733 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 รองลงมา 1 -5 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 31.11 – 20 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 และน้อยสุดมีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 21 ปี ขึ้นไป จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 8 (8) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 20,000 บาท จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 49.60 รองลงมา 20,001 – 40,000 บาท จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 37.60 40,001 – 60,000 บาท จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 12.40 และน้อยสุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 60,001 – 80,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 (9) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 226 คนโดยแบ่งเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลนาหว้า จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 13.70 องค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 12.40 องค์การบริหารส่วนตำบลจะโพนง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20 องค์การบริหารส่วนตำบลท่าหม่อไพร จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 องค์การบริหารส่วนตำบลสะพานไม้แก่นจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 องค์การบริหารส่วนตำบลป่าชิง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 องค์การบริหารส่วนตำบลดงลิ้นจี่ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเปี้ยะ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 องค์การบริหารส่วนตำบลคู จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 องค์การบริหารส่วนตำบลขุนตดหวาย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 6.20 องค์การบริหารส่วนตำบลแค จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับวัฒนธรรมองค์การของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์การ ของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวม

	วัฒนธรรมองค์การ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1.	วัฒนธรรมส่วนร่วม	4.31	.49	มากที่สุด
2.	วัฒนธรรมเอกภาพ	4.20	.58	มาก
3.	วัฒนธรรมปรับตัว	4.18	.56	มาก
4.	วัฒนธรรมพันธกิจ	4.32	.53	มากที่สุด
	รวม	4.25	.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เห็นว่าวัฒนธรรมองค์การอยู่ในภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.25$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน คือ วัฒนธรรมพันธกิจ ($\bar{X} =4.32$) และวัฒนธรรมส่วนร่วม ($\bar{X}=4.31$) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ วัฒนธรรมเอกภาพ ($\bar{X}= 4.20$) และวัฒนธรรมปรับตัว ($\bar{X} =4.20$)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 2 ระดับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ จะนะ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวม

พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ	4.30	.50	มากที่สุด
2. พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น	4.38	.52	มากที่สุด
3. พฤติกรรมความอดทนอดกลั้น	4.32	.50	มากที่สุด
4. พฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่	4.34	.51	มากที่สุด
5. พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ	4.42	.48	มากที่สุด
รวม	4.35	.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ระดับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.35$) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ ($\bar{X}=4.42$) พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น ($\bar{X}=4.38$) พฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่ ($\bar{X}=4.34$) พฤติกรรมความอดทนอดกลั้น ($\bar{X}=4.32$) และพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ ($\bar{X}=4.30$) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงาน องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา

วัฒนธรรมองค์การ	ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงาน		
	r	p-value	ระดับ
ด้านวัฒนธรรมส่วนร่วม	0.65*	0.000	มาก
ด้านวัฒนธรรมเอกภาพ	0.58*	0.000	ปานกลาง
ด้านวัฒนธรรมปรับตัว	0.64*	0.000	มาก
ด้านวัฒนธรรมพันธกิจ	0.73*	0.000	มาก
รวม	0.71*	0.000	มาก

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวม พบว่า วัฒนธรรมองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($r=0.71^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า วัฒนธรรมองค์การด้านวัฒนธรรมพันธกิจ ($r=0.73^*$) ด้านวัฒนธรรมส่วนร่วม ($r=0.65^*$) และด้านวัฒนธรรมปรับตัว ($r=0.64^*$) กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก และวัฒนธรรมองค์การด้านวัฒนธรรมเอกภาพ ($r=0.58^*$) กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง

สรุปผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา พบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงาน ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบในงาน และสร้างความไว้วางใจระหว่างพนักงานและผู้บริหาร การสนับสนุนและยอมรับผลงานของ

พนักงานมีผลให้พนักงานมีความสุขและมีแรงจูงใจในการทำงาน อีกทั้งยังสนับสนุนการพัฒนาและการเรียนรู้ รวมถึงสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เมื่อวัฒนธรรมองค์กรมีความชัดเจนและส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดี พนักงานจะมีพฤติกรรมการทำงานเป็นสมาชิกที่ดี มีความมุ่งมั่นในการทำงานและพร้อมที่จะร่วมมือกันเพื่อความสำเร็จขององค์กร ทั้งนี้ การมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดีไม่เพียงส่งผลต่อความพึงพอใจของพนักงาน แต่ยังช่วยสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการทำงานและประสิทธิภาพขององค์กรในระยะยาว

อภิปรายผล

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 จากผลการวิจัยพบว่า พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา เห็นว่าวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในภาพรวมในระดับมากที่สุด อาจแสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจและการรับรู้ที่ดีเกี่ยวกับบรรยากาศการทำงานและค่านิยมร่วมขององค์กร วัฒนธรรมองค์กรที่ดีมักนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีในการทำงาน เช่น ประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้น ความผูกพันต่อองค์กรสูงขึ้น และการลดการลาออกของพนักงาน นอกจากนี้ยังส่งผลให้พนักงานมีความสุขในการทำงานและมีความภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร วัฒนธรรมองค์กรที่ดีช่วยสร้างความพึงพอใจและความผูกพันกับองค์กร ทำให้พนักงานรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและมีแรงจูงใจในการทำงาน นอกจากนี้ยังช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและสนับสนุน ซึ่งทำให้พนักงานรู้สึกสบายใจและพร้อมที่จะร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน การให้รางวัลและการยอมรับที่เหมาะสมกระตุ้นให้พนักงานมีพฤติกรรมที่ดีและมุ่งมั่นในการทำงานมากขึ้น การสื่อสารที่ดีและโปร่งใสในองค์กรทำให้พนักงานเข้าใจถึงความคาดหวังและเป้าหมายขององค์กรได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้พนักงานมีความมุ่งมั่นและมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น รวมถึงการสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างพนักงานและผู้บริหาร ส่งเสริมการพัฒนาและการเรียนรู้ ทำให้พนักงานมีความสุขและมุ่ง

มันในการร่วมมือกันเพื่อความสำเร็จขององค์กร ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลดีต่อองค์กรโดยรวม ทำให้หน่วยงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นและส่งเสริมปริมาณและคุณภาพของผลผลิตให้สูงขึ้น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษณีย์ มงคลพิทักษ์สุข (2561) ได้ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัฒนธรรมประกอบด้วย วัฒนธรรมเกี่ยวข้อง วัฒนธรรมสอดคล้อง วัฒนธรรมปรับตัว วัฒนธรรมพันธกิจและชุดวัฒนธรรมองค์การ พบว่าวัฒนธรรมองค์การมีระดับสูงมาก

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 จากผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะ องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา มีวัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่ง ซึ่งเป็นผลจากการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารในองค์กร ผู้บริหารสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจระหว่างพนักงาน ทำให้พนักงานรู้สึกสบายใจและพร้อมที่จะทำงานอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน โดยใช้วิธีการให้รางวัลและการยอมรับผลงานของพนักงานอย่างเหมาะสม ส่งผลให้พนักงานรู้สึกมีคุณค่าและมีความภาคภูมิใจต่อองค์กร พนักงานรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และมีความมุ่งมั่นที่จะร่วมมือกันเพื่อความสำเร็จขององค์กร ทั้งนี้ วัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่งยังช่วยให้พนักงานมีความสุขในการทำงาน มีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง และมีความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลดีต่อองค์กรโดยรวม ทำให้หน่วยงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถส่งเสริมปริมาณและคุณภาพให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเพชร บุตรดี, ชชาติชัย อุทุมกิจมงคล, และสัญญา ศรณ สวัสดิ์โสธร (2563) ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอท่าอุเทน โดยภาพ

รวมอยู่ในระดับมาก

3. วัฒนธรรมองค์กรกับการกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก อาจเป็นเพราะ วัฒนธรรมองค์กรที่ชัดเจน รวมถึงการให้ความสำคัญกับการร่วมมือ การช่วยเหลือ และการเอาใจใส่พนักงาน จะเป็นแบบอย่างที่ดีและมีอิทธิพลอย่างมากต่อพนักงานภายในองค์กร เมื่อวัฒนธรรมองค์กรมีการเน้นที่การร่วมมือกันอย่างจริงจัง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการเอาใจใส่พนักงานอย่างต่อเนื่อง จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและเสริมสร้างพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในหมู่พนักงาน การที่องค์กรให้ความสำคัญกับค่านิยมเหล่านี้ทำให้พนักงานเห็นตัวอย่างที่ชัดเจนจากผู้นำและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งช่วยสร้างความเข้าใจและการยอมรับในค่านิยมเหล่านี้ พนักงานจะรู้สึกว่าการร่วมมือและการช่วยเหลือกันเป็นสิ่งที่มีความค่าและสิ่งที่องค์กรคาดหวัง การเห็นว่าผู้นำและเพื่อนร่วมงานมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเอาใจใส่และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจะกระตุ้นให้พนักงานทุกคนปฏิบัติตามและทำเช่นเดียวกัน ผลการทดสอบสมมติฐานสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ชัย จันทะแสง (2566) ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คานิคอล เท่ากับ 0.712 สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรทั้งสองชุดได้ร้อยละ 50.60

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าวัฒนธรรมองค์กรในด้านความสามารถในการปรับตัวมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เป็นสัญญาณที่บ่งบอกว่าองค์กรอาจขาดความยืดหยุ่นและความพร้อมในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นี่คือการประเด็นที่องค์กรจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้สามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มี

ความยืดหยุ่นและเปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลง องค์กรควรเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้ องค์กรสามารถระบุแนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ การทำให้กระบวนการตัดสินใจของ องค์กรมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่าง รวดเร็วจะช่วยเพิ่มความสามารถในการปรับตัวขององค์กรให้สูงขึ้น การส่งเสริม ใ้บุคลากรมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการตัดสินใจถือเป็นกุญแจสำคัญใน การสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ขององค์กร เมื่อบุคลากรรู้สึกว่าเป็นเจ้าของพวกเขาได้รับการรับฟังและมีส่วนร่วมในการ กำหนดทิศทางขององค์กร พวกเขาจะมีแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะและประสิทธิภาพ การทำงานมากขึ้น การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างบุคลากรจะ นำไปสู่การเพิ่มพูนความรู้และการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนอง ต่อความท้าทายใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้กระบวนการปรับตัวและ การเปลี่ยนแปลงขององค์กรเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ องค์กรควร มีระบบการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ โดยการกำหนดตัวชี้วัดที่ ชัดเจนและการทบทวนผลการดำเนินงานจะช่วยให้องค์กรสามารถตรวจสอบ ความก้าวหน้าและผลลัพธ์ของการปรับตัวได้อย่างเป็นระบบ การประเมินผล นี้ยังสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการและแนวทางการดำเนินงานให้ เหมาะสมยิ่งขึ้นตามความต้องการและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในด้าน พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เป็นข้อบ่งชี้ว่าในองค์กรนั้น พนักงานอาจขาดความเต็มใจในการช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน หรืออาจไม่ได้รับ โอกาสที่เพียงพอในการทำเช่นนั้น ปัญหานี้เป็นเรื่องสำคัญที่องค์กรต้องให้ความสนใจ เนื่องจากการทำงานร่วมกันเป็นทีมและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในที่ ทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จขององค์กรใน

ระยะยาว เพื่อแก้ไขปัญหานี้ องค์กรควรให้ความสำคัญกับการสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมอย่างจริงจัง เริ่มต้นด้วยการจัดกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดประชุมทีมเป็นประจำ ซึ่งจะเปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และประสบการณ์ อีกทั้งยังสามารถใช้โอกาสนี้ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารที่ดีและการเปิดรับความคิดเห็นจากทุกคนในทีมจะช่วยลดช่องว่างระหว่างเพื่อนร่วมงานและเสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมกลุ่มหรือโครงการที่ต้องการความร่วมมือจากพนักงานหลายฝ่าย ไม่เพียงแต่จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน แต่ยังเป็นการฝึกฝนทักษะการทำงานร่วมกันและการแบ่งปันความรู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างทีมที่แข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพ การให้รางวัลและการยกย่องพนักงานที่แสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานอย่างเป็นรูปธรรมเป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถกระตุ้นและส่งเสริมพฤติกรรมนี้ในองค์กร การยอมรับและการชื่นชมในสิ่งที่พนักงานทำไม่เพียงแต่จะสร้างแรงจูงใจให้พวกเขารักษาพฤติกรรมที่ดีนี้ไว้ แต่ยังเป็นตัวอย่างให้เพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ เห็นถึงความสำคัญของการช่วยเหลือและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ในทีมยิ่งไปกว่านั้น ผู้นำองค์กรควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือและการสนับสนุนเพื่อนร่วมงาน การที่ผู้นำแสดงออกถึงการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และมีน้ำใจ จะสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้พนักงานทุกคนปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีเหล่านี้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจะช่วยให้องค์กรมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. จากผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดี ดังนั้นการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ดีจึงเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการเติบโตและพัฒนาของบุคลากร

ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการกำหนดวิสัยทัศน์และค่านิยมองค์กรที่ชัดเจน สร้างโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และพัฒนาทักษะของพนักงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การสร้างระบบรางวัลและการยอมรับที่เป็นธรรม รวมถึงการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีและส่งเสริมให้พนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรมากยิ่งขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินการเหล่านี้จะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรโดยรวม อัตราการลาออกของพนักงานจะลดลง และภาพลักษณ์ขององค์กรจะดีขึ้นในสายตาของลูกค้า พนักงาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. อาจมีการศึกษาตัวแปรเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องเช่น ความสุขในการทำงาน องค์กรแห่งการเรียนรู้ ความเป็นผู้นำ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. งานวิจัยในครั้งต่อไป อาจเพิ่มวิธีในการดำเนินวิจัย เช่น การสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อค้นหาแนวทาง และข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการ องค์กรบริหารส่วนตำบลในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา การสนทนากลุ่มจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะสามารถนำไปปรับใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้เห็นมุมมองที่หลากหลายและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการมีความยั่งยืน และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

3. อาจมีศึกษาผลกระทบระยะยาวของวัฒนธรรมองค์กร พฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดี และวิเคราะห์แนวทางการปรับปรุง พัฒนาวัฒนธรรมองค์กร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่อย่างไรในระยะยาว นอกจากนี้ยังอาจมีการประเมินผลลัพธ์ที่ได้จากการนำแนวทางการพัฒนาไปใช้จริง เพื่อให้สามารถปรับปรุง

กลยุทธ์และวิธีการให้เหมาะสมกับความต้องการและเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. อาจมีการศึกษาเพื่อประเมินและวิเคราะห์ผลกระทบระยะยาวของวัฒนธรรมองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร รวมถึงการสำรวจแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในระยะยาว การศึกษานี้จะมุ่งเน้นไปที่การตรวจสอบว่าการส่งเสริมและการบำรุงรักษาวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณภาพสูงสามารถสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อองค์กรได้อย่างไร รวมถึงการค้นหาแนวทางที่สามารถนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในระยะยาว และสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เป็นบวกและมีประสิทธิภาพสูงอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรีญาพร สันติวานิช. (2563). อิทธิพลของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ของพนักงานระดับ ปฏิบัติการใน จังหวัดชลบุรี. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 9(2), 55-74.
- พรเพชร บุตรดี,ชาติชัย อุดมกิจมงคลและสัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง. (2563). อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 4(2), 205-220.

- ศักดิ์ชัย จันทะแสง. (2566). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ค่านิยมคระหว่างวัฒนธรรมองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ. *วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้* 1, 8(1), 1-13.
- อุษณี มงคลพิทักษ์สุข. (2561). วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารชุมชนวิจัย*, 12(3), 66-78.
- Denison, D.R. (1990) *Corporate Culture and Organizational Effectiveness*. New York: John Wiley & Sons.
- Dubin, A. J. (2000). *Applying Psychology: Individual Organizational Effectiveness*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Greenberg, L. S. (2002). *Emotion-Focused Therapy: Coaching Clients to Work through Their Feelings*. Washington DC: American Psychological Association.
- Greenberg, J. & Baron, R.A. (1997). *Behavior in Organizations: Understanding and Managing the Human Side of Work*. New Jersey: Upper Saddle River.
- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. New York: McGraw-Hill.
- Moorhead, G. & Griffin, R. W. (1995). *Organizational Behavior: Managing People and Organization*. Boston: Houghton Mifflin.
- Wanitchbancha, G. (2018). *Using SPSS for Windows for data analysis*. Bangkok: Chulalongkorn University Book Center. (in Thai)

การวางแผนการบริหารจัดการขยะเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อม
ในชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา ในเขตพื้นที่หนองจอก
กรุงเทพมหานครเพื่อสร้างความยั่งยืน

Administrative Planning of Waste Management for
Environmental Development in the Phadungphan
Phatthana Community in the Nong Chok Area of
Bangkok to Create Sustainability

ภิราภรณ์ ก้อนคำ¹, จันทร์เพ็ญ ต้นสกุลอารี², อนุชมา ฐูปแก้ว³,
สมคิด ชัยโพธิ์น้อย⁴ และทศพร มะหะหมัด⁵

Piraporn konkhum¹, Chanphen Tonsakun-aree², Anuchama Toobkaew³,
Somkid Chaiponoi⁴ and Tosaporn Mahamud^{5*}

Received: April 23, 2024

Revised: September 20, 2024

Accepted: December 9, 2024

¹²³⁴คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹²³⁴Faculty of Business Administration, kasembundit University

¹(E-mail: piraporn.kon@kbu.ac.th) ²(E-mail: chanphen.ton@kbu.ac.th)

³(E-mail: Anuchama.too@kbu.ac.th) ⁴(E-mail: somkid.cha@kbu.ac.th)

⁵วิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรค์นานาชาติรัตนโกสินทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

⁵International College of Creative Entrepreneurship, Rajamangala
University of Technology Rattanakosin

⁵(E-mail: tosaporn.mah@rmutr.ac.th)

*Corresponding Author

บทคัดย่อ

การวางแผนการบริหารการจัดการขยะเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ผดุงพันธุ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความยั่งยืนและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ปัญหาหลักที่พบ คือ การเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะและการจัดการขยะที่ไม่เหมาะสม ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม สุขภาพ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการจัดการขยะในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ และเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะและการพัฒนาสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้วิธีการสำรวจและวิเคราะห์วิธีการจัดการขยะในชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ ผลการศึกษาพบว่า การลดปริมาณขยะที่ต้นทาง การคัดแยกขยะที่มีประสิทธิภาพ การรีไซเคิลขยะ และการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสร้างความตระหนักรู้และการให้ความรู้ในชุมชน การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อการจัดการขยะ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการจัดการขยะ ช่วยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน สรุปผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการรณรงค์และการให้ความรู้ การสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกและรีไซเคิล รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสำคัญในการทำให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นต้นแบบในการพัฒนาการจัดการขยะในชุมชนอื่น ๆ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนและสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: สิ่งแวดล้อม, การจัดการขยะ, ความยั่งยืน

Abstract

The planning and management of waste to improve the environment in the Phadungphan Phatthana in the Nong Chok area of Bangkok to create sustainability is crucial for achieving sustainability and enhancing the quality of life for residents. The primary issue identified is the increase in waste volume and improper waste management, which negatively impacts the environment, health, and the quality of life in the community. Therefore, this research aims to study effective waste management methods in the community and promote community participation in waste management and environmental development sustainability. This research is action-oriented, using methods to survey and analyze waste management practices in the Phadungphan Phatthana Community, including promoting community involvement. The study findings indicate that reducing waste at the source, efficient waste separation, recycling, and proper waste disposal are key factors for effective waste management. Additionally, raising awareness and educating the community, establishing a community committee for waste management, and encouraging public participation in all stages of waste management help the community engage in sustainable environmental development. The research results highlight that campaigns and education, creating incentives for waste separation and recycling, and promoting community involvement are essential for effective and sustainable waste management. The findings can serve as a model for developing

waste management in other communities and improving the quality of life and environmental sustainability.

Keywords: Environment, Waste Management, Sustainability

บทนำ

ปัญหาการจัดการขยะเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน การเพิ่มขึ้นของประชากรและการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขยะที่ไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง เช่น การเกิดมลพิษทางน้ำและอากาศ การปนเปื้อนของดิน และการแพร่กระจายของโรคต่าง ๆ จากสัตว์พาหะที่อาศัยอยู่ในกองขยะ ปัญหานี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนด้วย ปี 2565 ประเทศไทยมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 25.70 ล้านตัน หรือ 70,411 ตัน/วัน กระจายตัวตามภูมิภาคต่าง ๆ มีอัตราการเกิดขยะมูลฝอย เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรปี พ.ศ. 2565 ของกรมการปกครอง เฉลี่ยเท่ากับ 1.07 กิโลกรัม/คน/วัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2565) และข้อมูลจากสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ระบุว่าในภาพรวมปริมาณขยะของกรุงเทพมหานครลดลงจากปริมาณขยะสูงสุดในรอบ 30 ปี จากเดิมในปี 2561 มีปริมาณ 10,700 ตัน/วัน ในปี 2562 เหลือ 10,500 ตัน/วัน ในปี 2563 เหลือ 9,500 ตัน/วัน และในช่วงสองไตรมาสแรกของปี 2564 เหลือ 8,800 ตัน/วัน (สำนักงานสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร, 2565) จากปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อไม่ว่าจะเป็นปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี มลภาวะที่เป็นพิษ อันมีที่มาจากปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้น และปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากขยะ รัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามาโดยใช้นโยบาย 3R การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) โดยจัดทำ Roadmap จัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (วงศ์วรรัตน์ บุญวัฒน์

และเพชรรัตน์ไสยสมบัติ, 2562)

การจัดการขยะยังคงเป็นเรื่องที่ต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ แต่การปฏิบัติจริงยังคงมีช่องว่างที่ต้องการการปรับปรุง เช่น การขาดการแยกขยะที่ต้นทาง การขาดโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอในการจัดเก็บและกำจัดขยะ รวมถึงการขาดความรู้และความตระหนักรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างถูกต้อง ปัจจุบันพื้นที่เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร กำลังเป็นเมืองขยาย มีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นจำนวนมาก มีขยะที่ต้องจัดเก็บแล้วนำไปกำจัดถึงวันละประมาณ 133-150 ตัน รอบจัดเก็บจาก 2 รอบต่อวัน นโยบายโครงการส่งเสริมการลด และคัดแยกขยะที่ต้นทาง (Zero waste) กรุงเทพมหานครมุ่งเน้นการส่งเสริมชุมชนองค์กร สถานประกอบการ ลดและคัดแยกขยะมุ่งผลสำเร็จตามหลักการของเสียเหลือศูนย์ (Zero waste) ซึ่งสำนักงานเขตได้ดำเนินการส่งเสริมให้มีการลดและคัดแยกขยะที่แหล่งกำเนิดมาใช้ประโยชน์ โดยแบ่งตามประเภทแหล่งกำเนิด (สำนักงานสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร, 2566)

ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันมีทั้งหมด 206 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 980 คน แบ่งเป็น ชาย 480 คน หญิง 500 คน (สำรวจข้อมูลเมื่อ กันยายน 2565) นับถือศาสนาอิสลาม 80 % ปัญหาขยะในพื้นที่มีทั้งปัญหาขยะในครัวเรือน ปัญหาขยะทางเกิดจากการเกษตร ปัญหาขยะจากตลาดสด ปัญหาขยะจากผู้ประกอบการร้านค้า จากครัวเรือน รวมถึงปัญหาขยะที่เกิดจากชุมชนภายนอกที่นำมาทิ้งในเขตพื้นที่ จากปัญหาดังกล่าว คณะกรรมการชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา จึงได้กำหนดพื้นที่ของสมาชิกคณะกรรมการเป็นบ้านนำร่องในการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อเป็นต้นแบบและแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน ภายใต้แนวทางชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste)

การวางแผนการบริหารจัดการขยะจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนสามารถจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การวางแผนดังกล่าว

ไม่เพียงแต่เป็นการลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัดเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมการรีไซเคิล การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และการลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองอีกด้วย

สรุปประเด็นปัญหาการวิจัย คือ ต้องการการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ เพื่อลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัด ส่งเสริมการคัดแยกขยะ การรีไซเคิล และการนำกลับมาใช้ใหม่ รวมถึงการสร้างความรู้ความตระหนักรู้และให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อให้สามารถจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมที่ดีและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการขยะในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะและการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชน

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อศึกษาการวางแผนการบริหารจัดการขยะจากบ้านต้นแบบจะสะท้อนรูปแบบในการบริหารจัดการได้อย่างชัดเจน

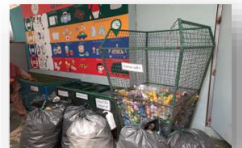
1. ดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในชุมชนเป้าหมายเกี่ยวกับปริมาณและประเภทของขยะที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงวิธีการจัดการขยะในปัจจุบัน ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมจัดการขยะของประชาชนในชุมชน ความรู้และความตระหนักรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ รวมถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการจัดการขยะ

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อหาข้อบกพร่องและปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการขยะในชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลจาก

การศึกษาวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน

3. การจัดทำแผนการบริหารจัดการขยะ

3.1 จัดศึกษาดูงานให้กับคณะกรรมการชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชน ณ โรงเรียนลำต้นกล้วย เขตหนองจอก ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เป็นต้นแบบในการจัดการขยะและชุมชนคอยูนิตัน เป็นชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งมีกิจกรรม การคัดแยกขยะ ปูหมัก, Green cone, การทำสิ่งประดิษฐ์จากขยะ การรณรงค์การใช้ถุงผ้าในร้านค้าภายใต้ชื่อ “ถุงผ้าให้ยิ้ม” การนำวัสดุธรรมชาติมาทำเป็นภาชนะใส่อาหาร แทนการใช้วัสดุที่ย่อยสลายยาก เป็นต้น

ภาพที่ 1 การศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนลำต้นกล้วย ชุมชนคอยูนิตัน

3.2 ใช้ข้อมูลและแนวทางที่ได้จากการวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนการบริหารจัดการขยะที่ครอบคลุมทุกด้าน ตั้งแต่การลดปริมาณขยะที่ต้นทาง การแยกขยะ การรีไซเคิล และการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี

3.3 จัดประชุมคัดกรอง และทบทวนแนวคิดการบริหารจัดการขยะในชุมชน ถ่ายทอดองค์ความรู้ ให้กับกลุ่มเป้าหมาย การจัดการขยะชุมชนมีส่วนร่วมตามหลัก CBM (Community Based Solid Waste Management) ถ่ายทอดองค์ความรู้ การคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทาง นำขยะมาใช้ประโยชน์ในระดับครัวเรือน โดยจัดกิจกรรมการคัดแยกขยะของผู้เข้าร่วม ถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรมการบริหารจัดการขยะแต่ละประเภท

3.4 เสนอแนวทางการดำเนินการในเชิงปฏิบัติ ในการจัดการ

ขยะจากต้นทาง การสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการ
จัดทำแผนผังบรรณารักษ์ให้ความรู้ในการคัดแยกขยะที่ถูกต้องและถูกวิธี ผ่านผู้นำ
ชุมชนในการให้ความรู้กับประชาชนของชุมชน

ภาพที่ 2 การจัดประชุมคณะกรรมการชุมชน ตัวแทนครัวเรือน

ตารางที่ 1 ผลสรุปจากการระดมความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนและตัวแทน
ครัวเรือน

ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
1 บางครัวเรือนยังไม่คัดแยกขยะ	1. ขาดความรู้ความเข้าใจในการคัดแยก 2. ขาดจิตสำนึก 3. ไม่มีภาชนะรองรับในการคัดแยกขยะ 4. ไม่มีคนมารับซื้อ	1. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้องค์ความรู้ในการจัดการแยกขยะให้แก่ชุมชน 2. ให้ผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหาแหล่งที่รับซื้อ-ขาย ขยะ 3. สร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ
2. วิธีการจัดการขยะมูลฝอย แต่ละประเภทอย่างถูกต้อง	1. ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะแต่ละประเภท 2. ทำตามความเคยชิน	1. เพิ่มองค์ความรู้ในวิธีการจัดการขยะอย่างจริงจัง 2. จัดทำบ้านต้นแบบเพื่อการจัดการขยะในครัวเรือน 3. รณรงค์การคัดแยกขยะ และการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้แนวทางหลักการของศาสนาอิสลาม

4. การทดสอบและประเมินผล

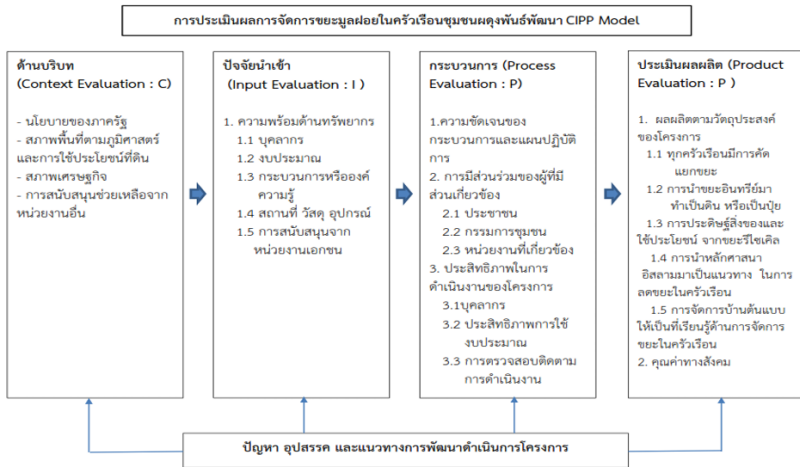
4.1 นำแผนการบริหารการจัดการขยะไปทดลองใช้ กับบ้านต้นแบบของชุมชน สถานที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ กรรมการชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา ได้มีมติเลือกบ้านในชุมชนที่จะเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ณ บ้านเลขที่ 60 หมู่ 7 เป็นบ้านของ คุณดิลก เดวีเลาะ ปัจจุบันมีตำแหน่งเป็น เลขานุการคณะกรรมการชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา และเป็นบ้านต้นแบบที่จัดทำโครงการปลูกผักปลอดสาร และเป็นสถานที่สอนศาสนาให้กับเยาวชน ของชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เป็นระยะเวลาหนึ่งเพื่อประเมินผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 2 การติดตามและการประเมินผล

การติดตามและประเมินผล	
หัวข้อประเมิน	ระยะเวลา
-ประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ	ก่อนถ่ายทอดองค์ความรู้
-ประเมินความรู้ความเข้าใจ หลังถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ	หลังถ่ายทอดองค์ความรู้
- ติดตามประเมินผลหลังการดำเนินการ	หลังการดำเนินการ 2 เดือน
- ร่วมติดตามประเมินผลหลังการดำเนินการ	หลังการดำเนินการ 3 เดือน
- ประเมินผลการดำเนินโครงการ ตาม CIPP Model	หลังจากการดำเนินโครงการ

4.2 เก็บข้อมูลและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบความสำเร็จและข้อบกพร่องของแผนการบริหารการจัดการขยะ พร้อมทั้งเสนอแนวทางการปรับปรุงเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น

การประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา ตามแนวทางการประเมินผล CIPP Model ดังนี้

ภาพที่ 3 แนวทางการประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา

ผลการศึกษา

จากการศึกษาและการทดลองใช้แผนการบริหารการจัดการขยะในชุมชนผดุงพันธุ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ณ บ้านต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. รู้วิธีการจัดการขยะในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่

1.1 การคัดแยกขยะตามหลัก 3R คือ การลดการใช้(Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และ การนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) และการแยกขยะ ได้ดังนี้

ขยะเปียก ขยะย่อยสลาย หรือ มูลฝอยย่อยสลาย คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหารใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ เป็นต้น ถึงขยะรองรับขยะมูลฝอยสลาย คือ

ถังสีเขียว

ขยะรีไซเคิล หรือ มูลฝอยที่ยังใช้ได้ และสามารถสร้างรายได้ คือ ขยะบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษกระป๋องเครื่องดื่ม เศษพลาสติก เศษโลหะ อลูมิเนียม คือ ถังสีเหลือง

ขยะทั่วไป เช่น ขยะทั่วไป หรือ มูลฝอยทั่วไป คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจากขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติกใสขนม ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติกห่อลูกอม ขอบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ถุงพลาสติกเบื้อนเศษอาหาร โฟมเบื้อนอาหาร พอยล์เบื้อนอาหาร ขอบหรือถุงพลาสติกสำหรับบรรจุเครื่องอุปโภคด้วยวิธีรีดความร้อน เป็นต้น ให้รวบรวมใส่ถุงมัด หรือ ใส่ถังสีน้ำเงิน รอการเก็บเพื่อไปทำลายต่อไป

ขยะอันตราย หรือ มูลฝอยอันตราย คือ มูลฝอยที่ปนเปื้อนหรือมีองค์ประกอบของวัตถุ ได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระป๋องสเปรย์บรรจุสีหรือสารเคมี เป็นต้น

ภาพที่ 4 การคัดแยกขยะของบ้านต้นแบบในการจัดการขยะในครัวเรือน

1.2 การใช้ประโยชน์ของการคัดแยกขยะตามหลัก 3R

สามารถนำขยะรีไซเคิล มาประดิษฐ์ทำสิ่งของที่เป็นประโยชน์ ได้แก่ การนำแก้วพลาสติกนำมาเพาะกล้าผักสวนครัว นำขวดน้ำมาทำเป็นรูปทรงต่างๆ เพื่อทำแจกันใส่ดอกไม้ ปลุกต้นไม้เพื่อการประดับ นำมาใส่น้ำยาซักผ้าที่เป็นผลผลิตของชุมชน และนอกจากนี้ยังนำถุงที่ได้จากการใส่ผลไม้มาทำที่ใส่สบู่วิไล้งมือ เป็นต้น ตัวอย่างตามภาพที่ 5 ดังนี้

ภาพที่ 5 การใช้ประโยชน์ของการคัดแยกขยะตามหลัก 3R

1.3 การใช้ประโยชน์จากขยะเปียก ขยะย่อยสลาย หรือ มูลฝอยย่อยสลาย นำมาหมักเป็นดินอินทรีย์ปลูกผักสวนครัว และผักปลอดสาร ตัวอย่างตามภาพที่ 6 ดังนี้

ภาพที่ 6 การใช้ประโยชน์จากขยะเปียก ขยะย่อยสลาย

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 การเข้ามามีส่วนร่วม ในการรณรงค์ให้ความรู้การจัดการขยะในครัวเรือน ตามหลัก 3 R ที่สอดคล้องกับแนวทางศาสนาอิสลาม โดยการ

จัดทำเป็นแผ่นพับความรู้การคัดแยกขยะในครัวเรือน การประชาสัมพันธ์ ผ่านเสียงตามสายของชุมชน เป็นต้น ตัวอย่างตามภาพที่ 7

ภาพที่ 7 การให้ความรู้การจัดการขยะในครัวเรือน

2.2 การเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ได้ผลการดำเนินการดังนี้

การจัดการขยะในครัวเรือน เป็นการจัดการขยะที่ต้นทาง และส่งผลให้ชุมชนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจการคัดแยกขยะ และการจัดการขยะแต่ละประเภทไปใช้ประโยชน์ ในครัวเรือนได้ ทำให้ปริมาณขยะลดลง สอดคล้องกับการระดมความคิดวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ แนวทางแก้ไขที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วม คือ

2.2.1 การรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะในครัวเรือน เพื่อประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้ โดยการจัดทำเป็นแผ่นพับเกี่ยวกับการคัดแยกขยะในครัวเรือนของชุมชนผดุงพันธ์ แจกประชาชนในชุมชนให้มีความตระหนักในด้านการลดขยะ และการคัดแยกขยะ ตามหลัก 3R ได้อย่างถูกต้อง

2.2.2 การนำหลักศาสนาอิสลาม มาใช้เป็นแนวทางในการลดขยะและการรักษาสิ่งแวดล้อม สามารถทำเป็นกิจวัตรประจำวันได้ในทุกครัวเรือน ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐาน เช่น การทานอาหารให้หมด

3. บ้านต้นแบบการจัดการขยะในครัวเรือน

การจัดทำโครงการบ้านต้นแบบการจัดการขยะในครัวเรือน เพื่อมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้การจัดการขยะของชุมชน ซึ่งจะมีการ

จัดการขยะครบวงจรคัดแยกขยะตามหลัก 3R และ คัดแยกขยะตามประเภท และการนำไปใช้ประโยชน์ คือ

3.1 ขยะทั่วไป รวบรวมใส่ถุง ใส่ถัง เพื่อรอสำนักเขตมาจัดเก็บ เพื่อนำไปดำเนินการต่อ

3.2 ขยะเปียก หรือ ขยะอินทรีย์ รวบรวมเศษอาหาร เศษผัก ผลไม้ เศษกิ่งไม้ใบไม้ มาหมักทำดินอินทรีย์ เพื่อนำมาปลูกต้นไม้ ปลูกผักสวนครัวปลอดสาร ต่อไป

3.3 ขยะรีไซเคิล แยกเพื่อขายสร้างรายได้ คือ กระดาษ พลาสติก แก้ว อลูมิเนียม เป็นต้น

3.4 ขยะอันตราย รวบรวมใส่ถุงมัดแยกเก็บ เพื่อทางสำนักงานเขตมาจัดเก็บ แล้วนำไปกำจัดอย่างถูกวิธีต่อไป

2.3 การเข้ามามีส่วนร่วมการประเมินผลโครงการและการพัฒนา มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อผลการประเมินในการดำเนินโครงการ โดยมาจากตัวแทนครัวเรือน กรรมการชุมชน ของชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา ได้ผลการประเมินตาม CIPP Model ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการประเมินในการดำเนินโครงการของชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา ตาม CIPP Model

การประเมิน	ผลการประเมิน
1. การประเมิน สภาวะแวดล้อม (Context)	สภาพแวดล้อมทางพื้นที่ ของบ้านต้นแบบในการจัดการขยะในครัวเรือน มีความเหมาะสม ในการทำเป็นต้นแบบในการคัดแยกขยะและการนำขยะไปใช้ประโยชน์ เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การประเมิน ปัจจัยนำเข้า (Input)	ชุมชนมีความพร้อมการดำเนินการโครงการโดยกรรมการชุมชน มีกระบวนการ การดำเนินการรณรงค์ให้ความรู้ เรื่องการคัดแยกขยะตามหลัก 3R การนำขยะ รีไซเคิลมาทำสิ่งประดิษฐ์ การแยกขยะเพื่อการสร้างรายได้ และมีการ ดำเนินการทำบ้านต้นแบบในการจัดการขยะในครัวเรือนครบตามแนวทาง 3R โดยได้รับ การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการจาก โครงการวิจัยของมหาวิทยาลัย เกษมบัณฑิต
3. การประเมิน กระบวนการ (Process)	ชุมชนมีกระบวนการในการจัดการขยะของชุมชน ณ บ้านต้นแบบ โดยแบ่ง ออกเป็นทั้งหมด 4 กิจกรรม ดังนี้ 1. การรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะในครัวเรือน 2. การทำดินอินทรีย์จากเศษอาหาร ผัก ผลไม้ไปไม่ 3. การนำขยะรีไซเคิล มาสร้างสิ่งประดิษฐ์ 4. การนำหลักศาสนาอิสลาม มาใช้เป็นแนวทางในการลดขยะ และการรักษา สิ่งแวดล้อม
4. การประเมินผล ผลิต (Product)	มีผลการดำเนินการตามกระบวนการ คือ 1. ประชาชนในชุมชน มีความรู้เรื่องการแยกขยะในครัวเรือนตามหลัก 3R 2. ลดการทิ้งขยะเปียก จากเศษอาหาร ผัก ผลไม้ไปไม่ เนื่องจากมีการแยกทิ้ง ขยะเปียกมาทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์ 3. ได้ผลงานสิ่งประดิษฐ์ จากขยะรีไซเคิล 4. การนำแนวทางหลักศาสนาอิสลาม มาใช้ในการลดขยะในครัวเรือน เป็น หลักการที่สามารถทำเป็นกิจวัตรประจำวันได้ในทุกครัวเรือนซึ่งเป็นหลักการ พื้นฐาน

2.4 การเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการพัฒนา (Benefits)
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์คือการให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์จาก
การพัฒนาโครงการ ได้แก่

2.4.1 ด้านสังคม มีการรวมกลุ่มการบริหารจัดการขยะเป็น
รูปธรรม ทำให้เกิดความรักใคร่ความสามัคคีในชุมชนเพิ่มมากขึ้น จากการทำ
กิจกรรมแยกขยะ และสิ่งประดิษฐ์จากขยะ

2.4.2 ด้านเศรษฐกิจ สร้างความตระหนัก เห็นคุณค่าของขยะ
โดยนำกลับมาใช้ใหม่ใช้ซ้ำตลอดจนการสร้างรายได้ให้คนในครอบครัว ชุมชน
สร้างงานสร้างอาชีพที่เกิดจากขยะเช่น การสร้างสิ่งประดิษฐ์ การรับซื้อและแยก
ขยะขาย เป็นต้น

2.4.3 ด้านสิ่งแวดล้อม ลดปัญหามลภาวะจากขยะ เนื่องจาก
สามารถ ลดมลภาวะจากกลิ่นเหม็นจากกองขยะ ลดการแพร่กระจายของเชื้อโรค
ที่มาจากกองขยะที่เน่า และลดปัญหาการเผาขยะ

สรุปผล

การวางแผนการบริหารจัดการขยะเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน
ผดุงพันธ์พัฒนาในเขตพื้นที่หนองจอก กรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างความยั่งยืน
สรุปผลดังนี้

1. วิธีการจัดการขยะในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

การจัดการขยะในชุมชนที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มต้นจากการสร้าง
ความรู้และความเข้าใจให้กับประชาชน ถึงการลดปริมาณขยะที่ต้นทาง การคัด
แยกขยะที่ต้นทาง การรีไซเคิล และการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี รวมถึงการใช้
ประโยชน์จากขยะเพื่อการสร้างรายได้ และลดค่าใช้จ่าย ส่งผลทำให้ขยะใน
ชุมชนลดลง และเป็นชุมชนของเสียเหลือศูนย์ (Zero waste) โดยผ่านผล
สะท้อนจากบ้านต้นแบบในการจัดการขยะในครัวเรือน ได้ต่อไป

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การจัดการขยะประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน โดยการให้ความรู้และสร้างความตระหนักรู้ในชุมชน รวมถึงการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน เพื่อดูแลการจัดการขยะ เป็นแนวทางที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โครงการบ้านต้นแบบในการจัดการขยะในครัวเรือนและการนำหลักศาสนาอิสลามมาใช้ในการลดขยะ เป็นหลักการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันของทุกครัวเรือน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนของการจัดการขยะ ไม่เพียงช่วยให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพ แต่ยังช่วยสร้างการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างยั่งยืนอีกด้วย

การวางแผนการบริหารจัดการขยะในชุมชนผดุงพันธ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ทำให้ช่วยลดปริมาณขยะ ตามหลัก 3R การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และ การนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) แต่ยังสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษาสิ่งแวดล้อม ทำให้การจัดการขยะในชุมชนมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น

อภิปรายผล

จากสรุปผลการศึกษา การวางแผนการบริหารจัดการขยะเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนผดุงพันธ์พัฒนาในเขตพื้นที่หนองจอก กรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างความยั่งยืน อภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1. วิธีการจัดการขยะในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

การจัดการขยะในชุมชนผดุงพันธ์ ที่มีประสิทธิภาพต้องประกอบด้วยหลายขั้นตอน ได้แก่ การลดปริมาณขยะที่ต้นทาง การคัดแยกขยะที่มีประสิทธิภาพ การรีไซเคิลขยะ และการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี ซึ่งผลการศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นว่าการ

ลดปริมาณขยะที่ต้นทาง

การลดปริมาณขยะที่ต้นทางจะช่วยให้ขยะในชุมชนลดลง กรมควบคุมมลพิษ (2563) ได้กำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย ตามหลัก 5 Rs ดังนี้ 1. การลด ปริมาณขยะ (Reduce) 2. การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) 3. การนำวัสดุที่ชำรุดมาซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) 4. การนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) การหลีกเลี่ยงวัสดุที่จะสร้างปัญหาขยะ (Reject) Green Network (2019) ได้กล่าวถึง ลดการสร้างขยะด้วยแนวคิด 3R ลดใช้ นำกลับมาใช้ซ้ำ และรีไซเคิล และลดการสร้างขยะในชีวิตประจำวัน ใช้ถุงผ้า ตระกร้า เพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก ใช้ผ้าเช็ดหน้าแทนการใช้กระดาษทิชชู ใช้ ปิ่นโต หรือกล่องข้าวใส่อาหาร แทนการใส่กล่องโฟม ใช้กระติกน้ำ หรือขวดน้ำ แบบพกพา ที่สามารถ Refill ได้ แทนการซื้อน้ำดื่มที่บรรจุในขวดพลาสติกแบบ ใช้ครั้งเดียวทิ้ง ปฏิเสธการรับถุงพลาสติก เมื่อซื้อของชิ้นเล็กหรือน้อยชิ้น เลือก ซื้อบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เลือกทานอาหารที่ร้านแทนการใส่กล่อง กลับ หลีกเลี่ยงใช้วัสดุสิ้นเปลืองแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง

การคัดแยกขยะที่มีประสิทธิภาพ

การคัดแยกขยะ ถือเป็นหัวใจหลักในการลดปริมาณขยะเพราะการคัด แยกขยะ ทำให้ขยะถูกส่งต่อไปในกระบวนการกำจัดที่ถูกต้องได้ง่ายขึ้น ดังนั้น ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการจัดการและลดปริมาณขยะเพื่อสุขอนามัยของ ประชาชน และช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพมากที่สุด (กรมอนามัย, 2564) การให้ความรู้เรื่องการคัดแยก ขยะให้กับประชาชน ช่วยเพิ่มความถูกต้องในการคัดแยกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลัก 3R การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และ การนำกลับมา แปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) การคัดแยกขยะที่ถูกต้องช่วยให้การรีไซเคิลและการ กำจัดขยะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดภาระในการกำจัดขยะที่ไม่สามารถ รีไซเคิลได้และประเภทของขยะมูลฝอย (สำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร

(2545) ข้อบังคับกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยหลักเกณฑ์ การจัดการขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลของอาคาร สถานที่ และสถานบริการสาธารณสุข พ.ศ. 2545 ได้ จำแนกประเภทของขยะมูลฝอยไว้ 4 ประเภทดังนี้ ขยะมูลฝอยย่อยสลาย ขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ ขยะมูลฝอยอันตราย ขยะมูลฝอยทั่วไป มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร (2565) ได้กล่าวถึง ขยะแบ่งออกเป็น 4 ประเภท และคัดแยกทิ้งให้ ถูกถึง คือ 1. ขยะอินทรีย์ หรือ มูลฝอยย่อยสลาย ทั้งลง ถึงขยะสีเขียว 2.ขยะรีไซเคิล หรือ มูลฝอยที่ยังใช้ได้ ทั้งลง ถึงสีเหลือง 3.ขยะทั่วไป หรือ มูลฝอยทั่วไป ทั้งลง ถึงขยะสีน้ำเงิน และ 4.ขยะอันตราย หรือมูลฝอยอันตราย ทั้งลง ถึงขยะสีแดง นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึง การแยกขยะดีต่อใจดีต่อโลก คือ ช่วยลดปริมาณขยะ การแยกขยะช่วยเพิ่มการรีไซเคิลและรีไซเคิล เหลือขยะที่ต้องกำจัดน้อยลง ขยะได้ถูกวิธี และเหมาะสมในแต่ละประเภทมากขึ้น ลดการปนเปื้อนกับดินที่ส่งผลต่อ สิ่งแวดล้อมได้

การรีไซเคิลขยะ

การรีไซเคิลขยะสามารถสร้างรายได้ และลดค่าใช้จ่าย ส่งผลให้ขยะรีไซเคิลถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมและลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัด (กรมควบคุมมลพิษ, 2558) การประหยัดงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอย ในแต่ละปีรัฐบาลต้องเสีย ค่ากำจัดขยะมูลฝอยหลายล้านบาท หากมีการนำขยะมูลฝอยมารีไซเคิล นอกจากปริมาณขยะมูลฝอยจะลดลงแล้ว ยังช่วยประหยัดงบประมาณในการจัดการลงด้วยประหยัดพื้นที่รองรับและกำจัดขยะมูลฝอย การคัดแยกและนำกลับขยะรีไซเคิลกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ และใช้ซ้ำ (Recycling and Reuse) จะสามารถ ลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ต้องนำไปกำจัดทิ้งได้ ซึ่งจะ ช่วยประหยัดพื้นที่ฝังกลบไปได้กว่า 1,500 ไร่ ก่อให้เกิดอาชีพและการจ้างงาน เช่น อาชีพการคัดแยกขยะ พ่อค้าคนกลางที่จะรวบรวมขยะบรรจุภัณฑ์ ผู้ผลิต และแปรรูปสินค้าจากวัสดุเหลือใช้ผู้จำหน่ายสินค้ารีไซเคิล นอกจากนี้ยังส่งผล ให้มีการจัดตั้งร้านรับซื้อของเก่าหรือโรงงานคัดแยกและแปรรูปเพิ่มขึ้น ก่อให้

เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นด้วย

การจัดระเบียบอย่างถูกวิธี

การจัดระเบียบอย่างถูกวิธี ช่วยให้การกำจัดขยะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน และการใช้ประโยชน์จากขยะ กรมอนามัย (2564) จัดการขยะอย่างถูกวิธี ลดมลพิษ เพื่อชีวิตที่ยืนยาว ช่วยลดการแพร่เชื้อโรคและช่วยลดโลกร้อนได้

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการขยะในชุมชนหนองจอกประสบความสำเร็จ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการจัดการขยะ ตั้งแต่การตัดสินใจ การดำเนินโครงการ การควบคุมและประเมินผล และการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ และมีความรับผิดชอบต่อการจัดการขยะในชุมชนของตนเอง สอดคล้องกับ ภิรดี ลีภรณ์ (2554) เสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1.การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ตลอดจนการติดตามประเมินผล 2. การดำเนินงาน 3. การใช้บริการจากโครงการ 4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

3. การมีส่วนร่วมของผู้สอนศาสนาอิสลาม โดยการให้ความรู้การจัดการขยะด้วยการนำแนวทางหลักศาสนาอิสลาม มาใช้ในการลดขยะในครัวเรือน เป็นหลักการที่สามารถทำเป็นกิจวัตรประจำวันได้ในทุกครัวเรือนซึ่งเป็นหลักการพื้นฐาน สอดคล้องกับ กิตติยา โต๊ะทอง (2566) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะของชุมชนในเขตเมือง กรณีสึกษา ชุมชนมัสยิด

สุวรรณภูมิ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะของชุมชนมีสยิดสุวรรณภูมิ จนได้รับรางวัลชุมชนต้นแบบด้านการจัดการขยะในเขตเมืองมี 5 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง 2) หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายชัดเจน ทำงานร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง 3) วิธีการที่ใช้มีความหลากหลาย 4) ชาวชุมชนมีความสามัคคี นำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาประยุกต์ใช้ และ 5) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. การรณรงค์และให้ความรู้ ควรเพิ่มการรณรงค์และให้ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะ การคัดแยกขยะ และการรีไซเคิลในทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจในการจัดการขยะอย่างถูกต้อง

2. การจัดการขยะรีไซเคิล ควรมีการสร้างศูนย์การรับซื้อขยะรีไซเคิล สร้างแรงจูงใจในการคัดแยกและรีไซเคิล จัดโครงการสะสมแต้มแลกของรางวัล และสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกและรีไซเคิลขยะ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมากขึ้น

3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การตัดสินใจ การดำเนินโครงการ การควบคุมและประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

4. พัฒนาโครงการบ้านต้นแบบเพิ่มเติม การสร้างบ้านต้นแบบในการจัดการขยะที่ครอบคลุมหลากหลายรูปแบบและครัวเรือน เช่น บ้านต้นแบบสำหรับการใช้ขยะในการทำปุ๋ย การใช้พลังงานจากขยะ หรือการสร้างสินค้าจากขยะรีไซเคิล จะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนมีตัวอย่างที่ชัดเจนในการจัดการขยะที่บ้านของตนเอง

การวางแผนการบริหารจัดการขยะเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ผดุงพันธ์พัฒนา ที่ประสบความสำเร็จ สามารถนำไปเป็นต้นแบบในการ

พัฒนาการจัดการขยะในชุมชนอื่น ๆ เพื่อสร้างความยั่งยืนในการจัดการขยะ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

กรมควบคุมมลพิษ. (2558). *คู่มือประชาชนการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี และเพิ่มมูลค่า*. ค้นเมื่อ 16 มกราคม 2567, จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER056/GENERAL/DATA0000/00000588.PDF>.

_____. (2563). *มาตรการและแนวทางปฏิบัติหลัก 5 Rs*. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

_____. (2565). *รายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยประเทศไทย*. ค้นเมื่อ 12 มกราคม 2567, จาก https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2023/04/pcdnew-2023-04-11_03-13-24_292638.pdf.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2563). *คู่มือการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

กรมอนามัย. (2564). *คู่มือประชาชนจัดการขยะอย่างถูกวิธีลดมลพิษเพื่อชีวิตที่ยั่งยืน*. ค้นเมื่อ 16 มกราคม 2567, จาก https://env.anamai.moph.go.th/web-upload/11xc410600758f76a9b83604e779b2d1de5/202106/m_magazine/343/2676/file_download/6f3d87edbbfb39d247278209233eece9.pdf.

กิตติยา โต้ะทอง. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะของชุมชนในเขตเมือง กรณีศึกษาชุมชนมัสยิดสุวรรณภูมิเขตคลองสาน กรุงเทพฯ. *วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี* 8 (1) 147-161.

กริตี ลีภากรณ์. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม
ในเขตควบคุมมลพิษ : กรณีศึกษาชุมชนมาบชูด อ.เมือง จ.ระยอง.
(การค้นคว้าอิสระปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).

มูลนิธิสืบคณะเสถียร (2565). แยกขยะก่อนทิ้ง ดีต่อใจ ดีต่อโลก. ค้นเมื่อ 16
มกราคม 2567, จาก [https://www.seub.or.th/blogging/
knowledge/waste-recycle/](https://www.seub.or.th/blogging/knowledge/waste-recycle/)

วงศ์วรรณ บุญวัฒน์ และ เพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ. (2562). การนำนโยบายการ
จัดการขยะขององค์การ บริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาไป
ปฏิบัติ. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 15(3), 147-160.

สำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร. (2545). ข้อบังคับกรุงเทพมหานคร ว่าด้วย
หลักเกณฑ์ การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของอาคาร สถานที่
และสถานบริการสาธารณสุข พ.ศ. 2545. ค้นเมื่อ 16 มกราคม
2567, จาก [https://webportal.bangkok.go.th/upload/
user/00000231/data/law/4.11.pdf](https://webportal.bangkok.go.th/upload/user/00000231/data/law/4.11.pdf).

_____. (2565). การจัดการขยะในกรุงเทพมหานคร. ค้นเมื่อ 16 มกราคม
2567, จาก [https://webportal.bangkok.go.th/public/user_
files_editor/231/Doc_Website/AnnualReport/
AnnualReport2022.pdf](https://webportal.bangkok.go.th/public/user_files_editor/231/Doc_Website/AnnualReport/AnnualReport2022.pdf).

สำนักงานสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร. (2566). กทม.ขึ้นนโยบายจัดการขยะ
ต้นทางสามารถลดขยะได้จริง. ค้นเมื่อ 16 มกราคม 2567, จาก
[https://webportal.bangkok.go.th/environmentbma/page/
sub/6671/0/4/info/347887/](https://webportal.bangkok.go.th/environmentbma/page/sub/6671/0/4/info/347887/).

Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the
American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.

- Brown, C., Jones, S., & Taylor, P. (2017). Public Health and Waste Management: A Critical Review. *Public Health Review*, 34(1), 100-115.
- Brundtland Commission. (1987). *Our common future*. Oxford : University Press.
- Gibbs, D., et al. (2001). The Role of Waste Management in Sustainable Development. *Journal of Environmental Management*, 63(3), 273-285.
- Green, D. (2018). Environmental Impacts of Improper Waste Disposal. *Environmental Health Perspectives*, 126(4), 640-652.
- Green Network. (2019). ลดการสร้างขยะด้วยแนวคิด 3R ลดใช้นำกลับมาใช้ซ้ำ และรีไซเคิล. ค้นเมื่อ 16 มกราคม 2567, จาก <https://www.greennetworkthailand.com/>
- Johnson, M. (2019). Resource Efficiency and Waste Minimization. *Sustainable Development Journal*, 12(2), 89-102.
- Jones, L., & Taylor, S. (2019). Policies and Incentives for Waste Management Improvement. *Policy and Planning Journal*, 16(4), 203-219.
- Lee, S., Kim, H., & Park, J. (2021). Community Engagement in Waste Management: A Case Study. *Journal of Community Development*, 23(1), 45-58.
- Smith, J., Brown, A., & Lee, R. (2020). Effective Waste Management Strategies for Sustainable Communities. *Journal of Environmental Management*, 45(3), 205-217.
- Tchobanoglous, G., & Kreith, F. (2002). *Handbook of Solid Waste Management*. New York: McGraw-Hill.

Wilson, D. C., et al. (2012). *Waste Management and Resource Recovery*. New York: Routledge.

Zabaniotou, A., & Kassinos, D. (2003). The Role of Zero Waste Strategies in Sustainable Development. *Waste Management Journal*, 23(8), 751-761.

การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นภาษาที่สามเพื่อยกระดับศักยภาพ
ของบุคลากรในภาคการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติ
เขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Development of Third Language Short Course to
Enhance the Potential of Personnel in Tourism
Industry : A Case Study of Khao Sok National Park,
Suratthani

นุชนันต์ สัจจาเฉลียว¹, ยกสมณ เจ๊ะเฮง²,
ตวงกาญจน์ วัฒนบุณย์³ และอินทรียา หลีกกันชะ⁴
Nutchanan Satjachaleaw¹, Yoksamon Jeaheng²,
Tuangkarn Watthanaboon³ and Intareeya Leekancha⁴

Received: June 6, 2024

Revised: December 29, 2024

Accepted: December 30, 2024

¹กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ วิทยาลัยนานาชาติการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสุราษฎร์ธานี

¹Third Language Section, Internatioal School of Tourism, Suratthani
Rajabhat University

¹(Email nutchanan.sat@sru.ac.th) *Corresponding Author

²³สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและบริการ วิทยาลัยนานาชาติการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

²³Program in Tourism and Hospitality Management, Internatioal
School of Tourism, Suratthani Rajabhat University

²(Email: yoksamon.jea@sru.ac.th) ³(Email: tuangkarn.wat@sru.ac.th)

⁴นักวิชาการอิสระ Independent Academic ⁴(Email: intareeya@hotmail.com)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการการใช้ภาษาที่สามเพื่อการนำเที่ยวของมัคคุเทศก์ที่ปฏิบัติงาน ณ อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) พัฒนาด้านแบบหลักสูตรระยะสั้นภาษาที่สามเพื่อการนำเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมวิจัยคือมัคคุเทศก์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่จำนวน 15 คน ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมวิจัยคือคณะกรรมการร่างหลักสูตรจำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 3 การประเมินร่างหลักสูตร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถาม ผู้เข้าร่วมวิจัยคือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาต่างประเทศจำนวน 3 คน ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้และศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผู้เข้าร่วมวิจัยคือผู้รับการอบรมจำนวน 50 คน ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมวิจัยคือคณะกรรมการร่างหลักสูตรจำนวน 5 คน ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ทำให้ได้ทราบความต้องการในการพัฒนาภาษาที่สามของมัคคุเทศก์ในพื้นที่ ขั้นตอนที่ 2 ทำให้ได้ร่างหลักสูตรภาษาฝรั่งเศสเพื่อการนำเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก ขั้นตอนที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าร่างหลักสูตรมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ร้อยละ 100 ขั้นตอนที่ 4 พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ขั้นตอนที่ 5 คณะกรรมการจัดทำโครงสร้างปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและใช้งานง่ายมากขึ้น หลักสูตรระยะสั้นที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้เป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ท่องเที่ยวในพื้นที่และตรงกับความต้องการของผู้ใช้ สามารถนำไปเป็นต้นแบบต่อยอดพัฒนาเป็นคู่มือแนะนำเที่ยวภาษาต่างประเทศอื่นได้ต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น, ภาษาที่สาม, การยกระดับศักยภาพบุคลากร ภาคการท่องเที่ยว, อุทยานแห่งชาติเขาสก

Abstract

This research aims to 1) study the demand for a third language for guiding tours by tour guides working in Khao Sok National Park, Suratthani Province, and 2) develop a prototype short course in a third language for guiding tours in Khao Sok National Park. It employs a mixed-methods approach, qualitative and quantitative, comprising five steps: step 1 involves studying basic information through qualitative research, gathering data via group discussions with 15 participants, including tour guides and individuals involved in tourism activities in the area. step 2 involves drafting the curriculum through qualitative research, again using group discussions with a curriculum drafting committee of five members. step 3 is the evaluation of the draft curriculum through quantitative research, using questionnaires completed by three foreign language tourism experts. step 4 involves testing the curriculum and studying the results through quantitative research, with questionnaires completed by 50 training participants. step 5 is the revision of the curriculum, a qualitative step, using group discussions with the five-member curriculum drafting committee. The research results from Step 1 identified the tour guides' needs for third language development in the area. Step 2 resulted in a draft curriculum for a French language course for trekking activities in Khao Sok National Park. In Step 3,

experts agreed that the curriculum details were 100% appropriate for implementation. Step 4 found that satisfaction levels with the course were very high in all aspects. In Step 5, the committee revised the curriculum to enhance its relevance and user-friendliness. The short course in a third language developed through this research is aligned with the actual tourism situation in the area and meets the real needs of its users. It can be used as a prototype and further developed into a travel guide in other foreign languages.

Keywords: Short course development, third language, personnel potential enhancement, tourism industry, Khao Sok National Park,

บทนำ

อุทยานแห่งชาติเขาสก ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านตาขุนและอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2523 เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 22 ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2564 อุทยานแห่งชาติเขาสกได้รับการรับรองในที่ประชุม (ASEAN Heritage Park: AHP) ให้เป็น “อุทยานมรดกแห่งอาเซียน” ลำดับที่ 50 ของอาเซียน (ฐานข้อมูล กองการต่างประเทศ, 2566) นอกจากนั้น ในปีเดียวกันนิตยสาร “โว้ก” (Vogue) นิตยสารแฟชั่นและเว็บไซต์ชื่อดังของฝรั่งเศส ได้จัดให้อุทยานแห่งชาติเขาสกให้เป็นหนึ่งในแปดอุทยานแห่งชาติที่สวยงามที่สุดในโลก (มติชนออนไลน์, 2562) ความสวยงามและความสมบูรณ์ในทุกมิติของอุทยานแห่งชาติเขาสกทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวที่เขาสกเป็นจำนวนมาก โดยในปีงบประมาณ 2566 มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสกจำนวนทั้งสิ้น 347,319 คน เป็นชาวไทยจำนวน 91,027 คนและเป็นชาวต่างชาติ จำนวน 256,292 คน สร้างเงินรายได้มากกว่า 56 ล้านบาท (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2566)

การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาสกโดยเฉพาะการเดินทางในเส้นทางศึกษาธรรมชาติจำเป็นต้องมีมัคคุเทศก์นำทางเพื่อความปลอดภัย อนาคต หนูน้อย (2566) ให้ข้อมูลว่ามัคคุเทศก์โดยทั่วไปใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการนำเที่ยวนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ แต่มัคคุเทศก์ที่มีทักษะภาษาที่สามจะใช้ภาษาที่สามซึ่งเป็นภาษาของนักท่องเที่ยวสื่อสารประกอบไปด้วย ผลดีของการใช้ภาษาที่สามสื่อสารกับนักท่องเที่ยวคือทำให้การสื่อความหมายในเรื่องที่สำคัญ เช่น เรื่องความปลอดภัย สามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นการใช้ภาษาที่สามซึ่งเป็นภาษาของนักท่องเที่ยวสื่อสารในการนำเที่ยวยังทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย ณธกร สิทธิดำรง (2566) และสมเชาว์ โกศล (2566) ให้ข้อมูลว่าสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็เห็นความสำคัญของการเติมเต็มภาษาที่สามในการนำเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาสกนี้เช่นเดียวกัน โดยกล่าวว่านักท่องเที่ยวจากบางประเทศหรือบางกลุ่มไม่ได้มีความเชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ ดังนั้นหากผู้นำเที่ยวหรือผู้ประกอบการท่องเที่ยวมีทักษะการสื่อสารภาษาที่สามมาเพิ่มเติม จะทำให้การสื่อความหมายกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสกมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากความสำคัญดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการเสริมสร้างทักษะภาษาที่สามให้แก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยวทั้งมัคคุเทศก์และบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ปฏิบัติงาน ณ อุทยานแห่งชาติเขาสก ในรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นเพื่อการนำเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก การพัฒนาคู่มือมัคคุเทศก์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวนี้ได้นักวิชาการศึกษาไว้หลายท่าน อาทิ นิลุบล ศรีเทพ (2563) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับการท่องเที่ยว อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ปิยมาศ มาวงค์ และคณะ (2562) พัฒนาคู่มือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย สุเมธ งามนก และคณะ (2565) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่

อมรรัตน์ จิรินทร์ และคณะ (2563) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษ สำหรับมัคคุเทศก์น้อย ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นต้น

ในการพัฒนาหลักสูตรนั้นต้องดำเนินการตามกระบวนการที่เป็นระบบ จึงจะทำให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ (Taba, 1962; Tyler, 1969; Saylor and Alexander, 1974) นักวิชาการที่ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรไว้ อาทิ Taba (1962) ได้กำหนดกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรให้มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสำรวจความต้องการ 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) การคัดเลือก 4) การจัดลำดับเนื้อหา 5) การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ตามลำดับก่อนหลัง และ 7) การประเมินผล วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดยมีขั้นตอน คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร กำหนดจุดมุ่งหมาย ยกร่างเนื้อหาสาระและวางแผนการสอน ทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไข อบรมผู้สอน ปฏิบัติการสอน และประเมินผล

งานวิจัยนี้ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวทางของ สุมะธ งามนก และคณะ (2565) ที่แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การร่างหลักสูตร 3) การประเมินร่างหลักสูตร 4) การศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตร 5) การประเมินและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าแนวทางดังกล่าวมีความกระชับเหมาะสมกับบริบทอาชีพด้านการท่องเที่ยวที่ผู้ให้ข้อมูลมีเวลาให้ข้อมูลไม่มากนัก การพัฒนาหลักสูตรด้วยแนวทางที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้จริงเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่ขั้นตอนแรกนี้จะทำให้ได้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ซึ่งจะส่งผลทำให้หลักสูตรมีคุณค่าต่อผู้เข้ารับการอบรม สามารถนำความรู้จากการอบรมตามหลักสูตรไปใช้ประโยชน์ได้จริง และสามารถนำไปเป็นหลักสูตรระยะสั้นต้นแบบเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรเป็นภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เพื่อยกระดับศักยภาพของบุคลากรในภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีความพร้อมในการนำเที่ยวมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการการใช้ภาษาที่สามเพื่อการนำเที่ยวของมัคคุเทศก์ที่ปฏิบัติงาน ณ อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อพัฒนาด้านแบบหลักสูตรระยะสั้นภาษาที่สามเพื่อการนำเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การร่างหลักสูตร 3) การประเมินร่างหลักสูตร 4) การทดลองใช้และศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตร 5) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการใช้ภาษาที่สามเพื่อการนำเที่ยวของมัคคุเทศก์ที่ปฏิบัติงาน ณ อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง อันได้แก่ มัคคุเทศก์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนำเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาสก จำนวน 15 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยประชุมแบบการสนทนากลุ่ม (Focus group) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเด็นการอภิปรายแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ชุดที่ 1 แนวคำถามของแบบประเด็นการอภิปรายได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างแนวคำถามให้สอดคล้องวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งโครงสร้างคำถามในการอภิปรายออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้เข้าร่วมอภิปรายกลุ่ม ตอนที่ 2 ประเด็นการอภิปราย 1) ด้านสถานการณ์นักท่องเที่ยว 2) ด้านสถานการณ์ผู้ให้บริการนำเที่ยว 3) ด้านสถานการณ์กิจกรรมการท่องเที่ยว และ 4) ด้านสถานการณ์อื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำไปใช้การจัดทำร่างหลักสูตร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยคณะกรรมการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มารวบรวมความคิดเห็นเป็นร่างหลักสูตรต้นแบบหลักสูตรระยะสั้นภาษาที่สามเพื่อการนำเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลโดยประชุมแบบการสนทนากลุ่ม (Focus group) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเด็นการอภิปรายแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ชุดที่ 2 แนวคำถามของแบบประเด็นการอภิปรายได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสร้างแนวคำถามให้สอดคล้องวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งโครงสร้างคำถามในการอภิปรายออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้เข้าร่วมอภิปรายกลุ่ม ตอนที่ 2 ประเด็นการอภิปราย 1) ด้านรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร เช่น ชื่อหลักสูตรควรใช้ชื่อใด ระดับของภาษาที่สามที่ใช้ในการฝึกอบรมควรมีความยากง่ายในระดับใด ฯลฯ 2) ด้านเนื้อหา เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทใดที่ควรเลือกเป็นเนื้อหาในการอบรม และควรประกอบด้วยรายละเอียดใดบ้าง ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินร่างหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรก่อนนำไปทดลองฝึกอบรม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาต่างประเทศประเมินคุณภาพของร่างหลักสูตรที่คณะกรรมการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรพัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 2 เพื่อหาข้อบกพร่องต่าง ๆ แล้วปรับปรุงแก้ไขก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินโครงสร้างหลักสูตรซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist) ที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แนวคำถามของแบบประเมินได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างแนวคำถามให้สอดคล้องวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประเด็นสำหรับให้กลุ่มเป้าหมายประเมินความเหมาะสมประกอบด้วย 1) ชื่อหลักสูตร 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 4) โครงสร้างหลักสูตร 5) เนื้อหาการอบรม และ

6) แผนการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้และศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ร่างหลักสูตรต้นแบบทดลองฝึกอบรมและศึกษาผลการทดลองใช้ร่างหลักสูตรต้นแบบดังกล่าว เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการโดยการนำร่างหลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามขั้นตอนที่ 3 เรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ฝึกอบรมให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักคหุเทศก์และผู้สนใจงานนำเที่ยวจำนวน 50 คน และให้กลุ่มดังกล่าวทำแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของร่างหลักสูตร ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการใช้ร่างหลักสูตร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แบบสอบถามความพึงพอใจได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นภาษาที่สาม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ 1) ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการจัดฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นภาษาที่สาม และ 3) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดย คณะกรรมการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 4 มาพิจารณาและระดมความคิดปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรต้นแบบหลักสูตรระยะสั้นภาษาที่สามเพื่อการนำเที่ยวให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยประชุมแบบการสนทนากลุ่ม (Focus group) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเด็นการอภิปรายแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ชุดที่ 3 แนวคำถามของแบบประเด็นการอภิปรายได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างแนวคำถามให้สอดคล้องวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งโครงสร้างคำถามในการอภิปราย

ออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้เข้าร่วมอภิปรายกลุ่ม ตอนที่ 2 ประเด็นการอภิปราย ประกอบด้วย 1) ผลความพึงพอใจในการทดลองอบรม 2) ส่วนที่ควรปรับปรุงแก้ไข 3) ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และควรนำมาปรับใช้

เครื่องมือของแต่ละขั้นตอนได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการใช้ภาษาที่สามในการนำเที่ยว จำนวน 1 คน กำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถือว่าสอดคล้องในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2552) เครื่องมือในขั้นตอนที่ 1-5 มีค่า IOC เท่ากับ 0.88, 0.94, 1.00, 0.97 และ 1.00 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยในประเด็นที่ได้รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นจึงนำไปประกอบการขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ก่อนจะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เอกสารรับรองเลขที่ SRU-EC 2023/099 ลงวันที่ 19 มิถุนายน 2566

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินในขั้นตอนที่ 3 การประเมินร่างหลักสูตร และแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้และศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตร การประเมินร่างหลักสูตรในขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากแบบประเมิน แบบสอบถามในขั้นตอนที่ 4 ใช้วิธีการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่า

คะแนนเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากแบบสอบถาม 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ในขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร และขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ จัดลำดับ วิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์นักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสกมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากทวีปยุโรป อาทิ เนเธอร์แลนด์ เยอรมัน ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร สวิสเซอร์แลนด์ อิตาลี เดนมาร์ก เบลเยียม ฮังการี สาธารณรัฐเช็ก และรัสเซีย รูปแบบการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่จะมากับบริษัททัวร์ ซึ่งจะนำนักท่องเที่ยวเดินทางมาจากจังหวัดภูเก็ตหรือจังหวัดพังงา แล้วมาแวะท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาสกก่อนจะเดินทางไปท่องเที่ยวต่อที่เกาะสมุย หรือเดินทางจากเกาะสมุยแล้วมาแวะท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาสกก่อนจะเดินทางไปท่องเที่ยวต่อที่จังหวัดภูเก็ตหรือจังหวัดพังงา โปรแกรมทัวร์ส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานฯ เป็นโปรแกรม 2 วัน 1 คืน โดยมากจะมีกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติบริเวณที่ทำการอุทยานฯ 1 วัน พักค้างคืนบริเวณที่พักบริเวณอุทยานฯ 1 คืน และนั่งเรือชมธรรมชาติในเขื่อนรัชชประภา 1 วัน ภาษาที่ใช้สื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าหน้าที่อุทยานฯ และผู้นำเที่ยวเกือบทั้งหมดเป็นภาษาอังกฤษ นักท่องเที่ยวที่สื่อสารภาษาอังกฤษได้ไม่คล่องแคล่วใช้วิธีการสื่อสารกับสมาชิกในกลุ่มด้วยภาษาของตนเอง แล้วให้สมาชิกในกลุ่มที่สื่อสารภาษาอังกฤษได้เป็นล่ามให้

ผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้ให้บริการนำเที่ยวพบว่าบริษัทที่ให้บริการนำเที่ยวมีจำนวนประมาณ 20 บริษัท แต่ละบริษัทจะมีมัคคุเทศก์ประจำในสังกัด เมื่อนักท่องเที่ยวซื้อทัวร์บริษัทก็จะติดต่อมัคคุเทศก์ในสังกัดให้มาให้บริการนำเที่ยว โดยส่วนใหญ่มัคคุเทศก์จะทำหน้าที่ตั้งแต่ไปรับนักท่องเที่ยวที่ที่พัก นำเที่ยว และส่งกลับที่ที่พัก ค่าบริการการนำเที่ยว 600-3,000 บาท ขึ้นอยู่กับระยะทาง จำนวนนักท่องเที่ยว ภาษาที่ใช้ในการนำเที่ยว เป็นต้น มัคคุเทศก์ที่ให้บริการนำเที่ยวในอุทยานเขาสมิฐมีประมาณ 50 คน มีทั้งมัคคุเทศก์ชุมชนและมัคคุเทศก์อาชีพที่มาจากพื้นที่อื่น ส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษเป็นหลัก มัคคุเทศก์ที่เข้าร่วมโครงการได้ให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวหลากหลายชาติ บางชาติไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้คล่องแคล่วจึงทำให้เกิดปัญหาด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะการสื่อสารในเรื่องของความปลอดภัย หากมัคคุเทศก์สามารถสื่อสารภาษาอื่น ๆ ได้เพิ่มเติมจากภาษาอังกฤษน่าจะช่วยให้การนำเที่ยวมีประสิทธิภาพและได้รับความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น

ผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์กิจกรรมการท่องเที่ยวพบว่ากิจกรรมที่เป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ณ อุทยานแห่งชาติเขาสมิฐคือกิจกรรมเดินป่าศึกษาเส้นทางธรรมชาติซึ่งมี เส้นทางหลักจำนวน 3 เส้นทาง คือ 1) เส้นทางน้ำตกบางหัวแรด-น้ำตกโตนกลอย 2) เส้นทางน้ำตกสับเอด์ชั้น 3) เส้นทางน้ำตกสับเอด์ชั้นเป็นวงกลม นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมอื่นๆ อาทิ กิจกรรมNight Safari กิจกรรมBamboo Cooking กิจกรรมล่องห่วงยางหรือแพไม้ไผ่ นั่งเรือชมธรรมชาติ เทียวถ้ำ จุดชมวิว ส่องสัตว์ในเขื่อนรัชชประภา ฯลฯ รายละเอียดที่มัคคุเทศก์ต้องใช้นำเสนอนักท่องเที่ยวในกิจกรรมเกือบทุกกิจกรรม อาทิ การแจ้งกำหนดการ การซื้อตั๋วเข้าอุทยาน การอธิบายแผนที่ที่ติดอยู่ภายในบริเวณอุทยานฯ การบอกกฎ ระเบียบ ข้อห้ามต่าง ๆ การบรรยายธรรมชาติข้างทาง การให้ข้อมูลเรื่องพืชและสัตว์ประจำถิ่น และการให้ข้อมูลเรื่องการปฏิบัติตัวเพื่อปลอดภัย

ผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์อื่น ๆ พบว่าช่วงเวลาที่มัคคุเทศก์และ

ผู้เกี่ยวข้องมีความสะดวกในการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตัวเองคือช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน เนื่องจากเป็นช่วงที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสกน้อยกว่าช่วงเดือนอื่น สถานที่ฝึกอบรมควรจัดที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาสกเนื่องจากมีห้องประชุม ที่พัก และร้านอาหารสำหรับบริการผู้เข้าร่วมประชุม และผู้เข้ารับการฝึกอบรมเดินทางสะดวก จำนวนชั่วโมงที่เหมาะสมในการฝึกอบรมต่อวันคือ 6-8 ชั่วโมง ระยะเวลา 2 วัน ภาษาที่ต้องการให้มีการฝึกอบรมในขณะนี้ได้แก่ ภาษาฝรั่งเศส และภาษารัสเซีย เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาติดังกล่าวสื่อสารภาษาอังกฤษได้ไม่คล่องแคล่วนัก และนักท่องเที่ยวได้แสดงความประสงค์อยากให้มีคหุเทศก์นำเที่ยวที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสหรือภาษารัสเซียได้กับบริษัททัวร์อยู่บ่อยครั้ง

ผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร คณะกรรมการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรจำนวน 5 คนได้แก่ ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยจำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนำเที่ยวจำนวน 1 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาต่างประเทศจำนวน 1 คนได้นำข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประชุมร่วมกันเพื่อระดมความคิดหาข้อสรุปเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรในเบื้องต้น มีผลในประเด็นสำคัญดังนี้ 1) ภาษาที่เลือกในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมครั้งนี้คือภาษาฝรั่งเศส เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวฝรั่งเศสเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาสกมาอย่างยาวนานและมีแนวโน้มที่จะเข้ามาท่องเที่ยวต่อไปอีกเรื่อย ๆ 2) กิจกรรมที่เลือกในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมครั้งนี้คือ กิจกรรมเดินป่าชมธรรมชาติ เส้นทางที่ทำการอุทยานฯ - น้ำตกบางห้วยแรด เนื่องจากเป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวชาวฝรั่งเศสนิยมท่องเที่ยว 3) ระยะเวลาการฝึกอบรมคือวันละ 8 ชั่วโมง จำนวน 2 วัน รวม 16 ชั่วโมง 4) สถานที่จัดฝึกอบรมคือที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาสก เนื่องจากลักษณะการฝึกอบรมเป็นการบรรยายควบคู่กับการฝึกปฏิบัติภาคสนามในสถานที่จริง 5) ระดับความยากง่ายของหลักสูตร กำหนดให้เป็นการอบรมภาษาเบื้องต้นสำหรับผู้ไม่มีพื้นฐานด้านภาษาฝรั่งเศสมาก่อน

เนื่องจากได้ข้อมูลว่ามีคฤศทกในพื้นท่เกอบท้งหมดไม่มีพื้นฐานด้านภาษาฝรั่งเศส
 6) การใ้ภาษาเขียนในเอกสารประกอบการอบรม กำหนดใ้มีภาษาฝรั่งเศสควบคู่
 กับการอ่านภาษาไทย เพื่อให้สามารถฝึกฝนภาษาฝรั่งเศสได้ในระยะเวลากันสั้น
 จากนั้นคณะกรรมกรการฯ จึงได้ร่วมกันจัดทำร่างหลักสูตรและเอกสารประกอบการ
 การฝึกอบรมใ้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จำนวน 1 ชุด

ผลการศึกษาในชั้นตอนท่ 3 การประเมินร่างหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้าน
 การนำเี่ยวโดยใช้ภาษาต่างประเทศจำนวน 3 คน ได้ดำเนินการพิจารณาความ
 สอดคล้องของหัวข้อในหลักสูตร โดยทำแบบประเมินจำนวน 6 รายการ ได้แก่
 ชื่อหลักสูตร หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร
 เนื้อหาการอบรม แผนการอบรม และเอกสารหลักสูตร ผลการศึกษาพบว่าค่า
 ดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ท้ง 6 รายการ แสดงให้เห็นว่าร่างหลักสูตรมีความ
 เหมาะสมในการนำไปใช้ฝึกอบรม หากแต่มีประเด็นท่เป็นข้อแนะนำเพิ่มเติมบาง
 ประเด็น ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรก่อนนำไปทดลองฝึกอบรม
 อาทิ การปรับชื่อหลักสูตรเป็น “ภาษาฝรั่งเศสเพื่อการนำเี่ยวอุทยานแห่งชาติ
 เขาสก: กิจกรรมเดินป่า การปรับกำหนดการใ้มีกิจกรรมสรุปผลและประเมิน
 ผลกิจกรรม ในวันที่สอง การจัดลำดับหัวข้อการบรรยายใ้เป็นไปตามลำดับเส้น
 ทางการเดินทาง เริ่มจากการซื้อบัตรเข้าอุทยานฯ การอธิบายแผนที่ การแจ้งข้อห้าม
 ข้อควรระวัง และการแวะที่สถานีต่างๆ ตามป้ายใ้ข้อมูลของอุทยาน การเพิ่มคำ
 ศัพท์ฤดูกาลต่าง ๆ ในหัวข้อสภาพอากาศ เป็นต้น

ผลการศึกษาในชั้นตอนท่ 4 การทดลองใช้และศึกษาผลการทดลองใช้
 หลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตรได้จัดใ้มีขึ้น ณ อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัด
 สุราษฎร์ธานี ระหว่างวันที่ 17-18 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2566 โดยมีคฤศทก
 ภาษาฝรั่งเศสจำนวน 1 คน เป็นวิทยากร คณะผู้วิจัยจำนวน 3 คน เป็นผู้ช่วย
 วิทยากร ดำเนินการฝึกอบรมใ้แก่ผู้สนใจจำนวน 50 คน หลังเสร็จสิ้นการฝึก
 อบรม ผู้วิจัยได้สำรวจความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมโดยใช้แบบสอบถาม

มีผลการสำรวจดังต่อไปนี้ กลุ่มตัวอย่าง 50 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และเป็นเพศชายจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-40 ปี (จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36) จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่สำเร็จระดับการศึกษาปริญญาตรี (จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60) ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 300,001 - 400,000 บาท (จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 34) ด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานคหุเทศก์ (จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 44) รองลงมาคืออาชีพธุรกิจส่วนตัว (จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32) ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานภาษาต่างประเทศ (ภาษาที่สาม) ที่ใช้ในการอบรม (จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 82.0)

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง 50 คน โดยวิเคราะห์หาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) มีเกณฑ์การแปลความหมาย เพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยในช่วงคะแนนดังต่อไปนี้ ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 แปลว่า “มากที่สุด” ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 แปลว่า “มาก” ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 แปลว่า “ปานกลาง” ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 แปลว่า “น้อย” และค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 แปลว่า “น้อยที่สุด”

ผลการวิเคราะห์พบว่าระดับความพึงพอใจด้านเนื้อหาภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มากที่สุด” (ค่าเฉลี่ย 4.77) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ทุกข้อ ดังนี้ 1) เนื้อหา มีประโยชน์ต่อการนำไปประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.88 2) เนื้อหา มีความเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดอบรม ค่าเฉลี่ย 4.86 3) เนื้อหา ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม ค่าเฉลี่ย 4.82 4) เนื้อหา มีความเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน ค่าเฉลี่ย 4.80 5) เนื้อหา มีการจัดลำดับความยากง่ายของเนื้อหาในการอบรม ค่าเฉลี่ย 4.72 6) เนื้อหา ทันสมัยและตรงกับสถานการณ์ปัจจุบัน ค่าเฉลี่ย 4.68 และ 7) เนื้อหา ครอบคลุมกิจกรรมดีนป่าของ

อุทยานแห่งชาติเขาสก ค่าเฉลี่ย 4.64 ตามลำดับ

ระดับความพึงพอใจด้านการจัดอบรมภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มากที่สุด” (ค่าเฉลี่ย 4.53) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ทุกข้อ ดังนี้ 1) รูปแบบการจัดอบรมแบบออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 4.86 2) หลักสูตรการจัดอบรมตรงกับความต้องการของท่าน ค่าเฉลี่ย 4.56 3) คุณภาพของเอกสารประกอบการอบรม ค่าเฉลี่ย 4.54 4) ช่วงเวลาในการจัดอบรม ค่าเฉลี่ย 4.46 5) การประชาสัมพันธ์การจัดอบรม ค่าเฉลี่ย 4.40 และ 6) ระยะเวลาในการอบรม ค่าเฉลี่ย 4.36 ตามลำดับ

ระดับความพึงพอใจด้านด้านผู้สอนหรือวิทยากรภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มากที่สุด” (ค่าเฉลี่ย 4.97) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ทุกข้อ ดังนี้ 1) วิทยากรสามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ค่าเฉลี่ย 4.98 2) ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและทันสมัย ค่าเฉลี่ย 4.98 3) เปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมซักถามข้อสงสัยหรือแสดงความคิดเห็น ค่าเฉลี่ย 4.98 4) มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ทางด้านการนำเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.96 และสามารถส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้และทักษะภาษาที่สามมากขึ้น ค่าเฉลี่ย 4.96

ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจในการเข้าอบรมพบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้านความรู้ความก่อนเข้าอบรมอยู่ในระดับ “น้อยที่สุด” (ค่าเฉลี่ย 1.74) และความรู้หลังเข้าอบรมอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 4.06)

นอกจากข้อมูลความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ แล้ว ผู้เข้ารับการอบรมในโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นภาษาที่สามเพื่อยกระดับศักยภาพของบุคลากรในภาคการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังได้ให้ข้อเสนอแนะและได้แสดงความคิดเห็นเรื่องความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรเพิ่มเติม สามารถสรุปได้เป็น 4 ด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้าน

ระยะเวลา ผู้เข้าร่วมอบรมมีการเสนอให้มีการปรับระยะเวลาเพิ่มมากขึ้น เช่น เพิ่มจำนวนชั่วโมงหรือจำนวนครั้ง นอกจากนี้ยังมีความต้องการให้มีการจัดอบรม ลักษณะนี้อย่างต่อเนื่อง 2) ด้านพื้นที่อบรม ผู้เข้าร่วมอบรมต้องการให้มีการต่อยอดอบรมต่อในพื้นที่ต่อเนื่องใกล้เคียงโดยเฉพาะพื้นที่ต่อเนื่องด้านการท่องเที่ยว เช่น เขื่อนรัชชประภา พื้นที่ตัวเมืองสุราษฎร์ธานี 3) ด้านเนื้อหาหลักสูตร ผู้เข้าร่วมอบรมเสนอให้เพิ่มเนื้อหาและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น กิจกรรมทางน้ำ การนำเที่ยวเขื่อน เดินป่า การนั่งช้าง Night Safari การบริการอาหารและเครื่องดื่ม การให้บริการในที่พักแรม การเช่ารถ การจำหน่ายตั๋ว เป็นต้น 4) ด้านภาษาที่สาม ผู้เข้าร่วมอบรมมีความต้องการเรียนรู้ภาษาอื่น ๆ เพิ่ม เช่น ภาษาเยอรมัน ภาษาสเปน ภาษารัสเซีย ภาษาจีน เป็นต้น

ผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร คณะกรรมการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรได้จัดประชุมแบบการสนทนากลุ่ม เพื่อนำผลการศึกษาจากการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรต้นแบบ ได้ข้อสรุปเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขเอกสารประกอบการอบรมให้มีเนื้อหาครบถ้วนและสอดคล้องกับการใช้ฝึกอบรมมากขึ้น อาทิ การเพิ่มประโยคถาม-ตอบที่นักท่องเที่ยวมักสอบถามระหว่างกิจกรรมการนำเที่ยวกิจกรรมเดินป่าเส้นทางชมธรรมชาติ การเพิ่มประโยคในการจัดการกับสถานการณ์บาดเจ็บหรือเจ็บป่วย เช่น ต้องการปลาสเตอร์ยาไหม กำลังโทรขอความช่วยเหลือ อย่าขยับตัว การเพิ่มคำศัพท์เกี่ยวกับพืชและสัตว์ที่พบในสถานการณ์จริง เป็นต้น

สรุปผล

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอน จำนวน 5 ขั้นตอน สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. งานวิจัยนี้ทำให้ได้ทราบความต้องการการใช้ภาษาที่สามเพื่อการนำเที่ยวของมัคคุเทศก์ที่ปฏิบัติงาน ณ อุทยานแห่งชาติเขาสก ว่านอกจากภาษา

อังกฤษแล้ว ยังมีความต้องการใช้ภาษาที่สามอื่น ๆ ในการปฏิบัติงานอีก อาทิ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษารัสเซีย สาเหตุที่มีคณาจารย์ต้องการใช้ภาษาที่สามในการปฏิบัติงานเพิ่มเติมเป็นเพราะต้องการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวให้ชัดเจนมากขึ้นโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย นอกจากนี้ก็ยังมีเหตุผลด้านรายได้ โดยหากมีคณาจารย์มีความสามารถด้านภาษาที่สามเพิ่มเติมจะทำให้ได้รับค่าจ้างมากขึ้น งานวิจัยนี้ยังทำให้ได้ทราบข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติม อาทิ คณาจารย์และผู้เกี่ยวข้องมีความสะดวกในการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตัวเองคือช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน เนื่องจากเป็นช่วงที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสกน้อยกว่าช่วงเดือนอื่น สถานที่ฝึกอบรมที่เหมาะสมคือที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาสก จำนวนชั่วโมงที่เหมาะสมในการฝึกอบรมต่อวันคือ 6-8 ชั่วโมง ระยะเวลาในการฝึกอบรมคือ 2 วัน เป็นต้น

2. งานวิจัยนี้ทำให้ได้ต้นแบบหลักสูตรระยะสั้นภาษาที่สามเพื่อนำเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 หลักสูตร คือ หลักสูตร “ภาษาฝรั่งเศสเพื่อนำเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก: กิจกรรมเดินป่า” เป็นหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการที่มีทั้งการบรรยายและการฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง ระยะเวลาการฝึกอบรม 2 วัน ผู้ที่ไม่มีพื้นฐานภาษาฝรั่งเศสมาก่อนสามารถเข้าร่วมอบรมได้ เนื้อหาในการอบรมประกอบด้วย การออกเสียงภาษาฝรั่งเศส การทักทาย การแนะนำตัว และการกล่าวลา การนำเที่ยวกิจกรรมเดินป่าเส้นทางชมธรรมชาติ สถานการณ์เกี่ยวกับอาการการเจ็บป่วย คำศัพท์และประโยคที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ท่องเที่ยวในพื้นที่ ตรงกับความต้องการของผู้ใช้อย่างแท้จริง สามารถนำไปเป็นต้นแบบต่อยอดพัฒนาเป็นหลักสูตรนำเที่ยวภาษาต่างประเทศอื่นได้ต่อไป

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้มีกระบวนการที่เป็นระบบสอดคล้องกับแนวคิดของ Tabá (1962), Tyler (1969) และ Saylor and Alexander (1974) ที่กล่าวว่ากระบวนการที่เป็นระบบจะทำให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler (1969) ที่ว่าหลักสูตรต้องตอบคำถามพื้นฐานสำคัญ 4 ข้อคือ 1) ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไร 2) ต้องจัดประสบการณ์อะไรบ้างเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ 3) จะจัดประสบการณ์การสอนอย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพ 4) ประเมินประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จริงจะทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา งานวิจัยนี้ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) ในขั้นตอนของการมีคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร กำหนดจุดมุ่งหมาย ยกร่างเนื้อหาสาระและวางแผนการสอน ทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไข หากแต่ในงานนี้ยังไม่ได้ดำเนินการไปถึงขั้นของการอบรมผู้สอนเนื่องจากข้อจำกัดด้านระยะเวลาและปัจจัยอื่น ๆ

2. งานวิจัยนี้มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่คล้ายคลึงกับงานวิจัยด้านการพัฒนาคู่มือมัคคุเทศก์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในงานวิจัยก่อนหน้า อาทิ นิรุบล ศรีเทพ (2563) ปิยมาศ มawangค์และคณะ (2562) อมรรรัตน์ จิรินทร์ และคณะ (2563) โดยมีการใช้ความต้องการและองค์ความรู้ของชุมชนเป็นฐานในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การสร้างคู่มือหรือหลักสูตรพัฒนาศักยภาพของมัคคุเทศก์ด้วยวิธีการเช่นนี้จะทำให้ได้หลักสูตรและเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการและสามารถนำไปใช้ได้จริง มีประสิทธิภาพมากกว่าการพัฒนาหลักสูตรตามความคิดของนักวิชาการเพียงอย่างเดียว โดยผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้และศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตร ได้แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจด้านการจัดอบรมภาพรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด”

3. การพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของสุเมธ งามกนกและคณะ (2565) ซึ่งยึดตามแนวคิดการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมของ Tabá (1962) Tyler (1969) Saylor and Alexander (1974) แม้หลักสูตรในงานวิจัยนี้จะมีบริบทด้านเนื้อหาที่แตกต่างจากหลักสูตรที่สุเมธ งามกนก และคณะ (2565) ดำเนินการวิจัย แต่สามารถกล่าวได้ว่าแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของสุเมธ งามกนก และคณะ (2565) สามารถนำมาปรับใช้ในงานการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาต่างประเทศนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากเป็นแนวทางที่มีความกระชับ ชัดเจน สามารถทำให้หลักสูตรเกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบโดยใช้การมีส่วนร่วมของผู้ใช้และมีการประเมินก่อนนำไปใช้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของกลุ่มภาคีและผู้ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานด้านการพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว ควรจัดให้มีการอบรมหลักสูตรระยะสั้นอย่างต่อเนื่อง ควรพัฒนาหลักสูตรคล้ายคลึงกันในพื้นที่ต่อเนื่องด้านการท่องเที่ยว เช่น เขื่อนรัชชประภา และควรจัดทำหลักสูตรในกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอันเพิ่มเติม เช่น กิจกรรมทางน้ำ การนั่งช้าง เป็นต้น

2. สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านภาษาต่างประเทศ การท่องเที่ยว หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำหลักสูตร “ภาษาฝรั่งเศสเพื่อการนำเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก: กิจกรรมเดินป่า” ที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้ไปเป็นต้นแบบในการจัดทำหลักสูตรเป็นภาษาที่สามอื่นที่มีภาคีและผู้ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่มีความต้องการใช้ อาทิ ภาษารัสเซีย ภาษาเยอรมัน

บรรณานุกรม

- ฐานข้อมูลกองการต่างประเทศ. (2566). *อุทยานมรดกอาเซียน*. ค้นเมื่อ 11 กันยายน 2566, จาก <https://fad.mnre.go.th/th/as/content/351>
- ณธร สิทธิดำรง. (2566, 9 กันยายน). มัคคุเทศก์อิสระ สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2552). การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนดล หนูน้อย. (2566, 10 กันยายน). มัคคุเทศก์ประจำบริษัทนำเที่ยว. สัมภาษณ์.
- นิลุบล ศรีเทพ. (2563). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับการท่องเที่ยว อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. *Journal of Human Sciences*, 21(3), 24-42.
- ปิยมาศ มawang และคณะ. (2562). การพัฒนาคู่มือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยใช้องค์ความรู้ทางภาษา วัฒนธรรม และ ภูมิปัญญา. *วารสารมังรายสาร*, 7(2), 63-70.
- มติชนออนไลน์. (2562). *Vogue* ชู “เขาสก” 1 ใน 8 อุทยานแห่งชาติสวยสุดในโลก เทียบกับยูเอสน-เอลโดสโตน. ค้นเมื่อ 11 กันยายน 2565, จาก https://www.matichon.co.th/region/news_1460236
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์ พรินท์.
- สมเชาว์ โกศล. (2566, 10 กันยายน). นายกสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพจังหวัดสุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์.
- สุเมธ งามกมล และคณะ. (2565). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 16(2), 13-26.

- สำนักอุทยานแห่งชาติ. (2566). สถิติจำนวนเงินอุทยานแห่งชาติ นักท่องเที่ยว และยานพาหนะ. ค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2567, จาก <https://portal.dnp.go.th/Content/nationalpark?contentId=20014&fbclid=...>
- อมรรัตน์ จิรินทร์ และคณะ. (2563). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษ สำหรับมัคคุเทศก์น้อย: กรณีศึกษาตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. *Journal of Humanities and Social Sciences, SKRU*, 2(1), 129-159.
- Saylor, G. J. & Alexander. W. M. (1974). *Planning Curriculum for Schools*. New York: Holt Rinehart & Winston.
- Taba, H. (1962). *Development Curriculum: Theory and Practice*. New York: Harcourt Brace & World.
- Tyler, R. W. (1969). *Basic Principle of Curriculum and Instruction*. Chicago: The University of Chicago Press.

การเลือกประเด็นข่าวที่ส่งผลต่อความคาดหวังต่อรายการ
เรื่องเล่าเช้านี้ของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร
News Topic Selection Affecting the Expectation
of Gen Y Viewers in Bangkok Towards
Rueng Lao Chao Nee Program

เบญญา หอมทอง^{1*} และ พรพรหม ชมงาม²

Benyapa Homthong¹ and

Pornprom Chomngam²

Received: August 19, 2024

Revised: December 19, 2024

Accepted: December 21, 2024

¹นักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

¹Master student, Master of Communication Art Program in Strategic
Communications, Bangkok University

¹(Email : benyapa.homt@bumail.net)

*Corresponding Author

²อาจารย์ประจำภาควิชาการสื่อสารและสื่อใหม่
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

²Communication and New Media Department, School of
Communication Arts, Bangkok University

²(Email: pornprom.c@bu.ac.th)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเลือกประเด็นข่าวที่ส่งผลต่อความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้ของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ 1) เพื่อศึกษาถึงการเลือกประเด็นข่าวของรายการเรื่องเล่าเช้านี้ 2) เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้ ของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อศึกษาการเลือกประเด็นข่าวที่มีผลต่อความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้ของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มผู้ชมรายการเรื่องเล่าเช้านี้ ทั้งเพศชายและเพศหญิง Gen Y ที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 27-44 ปี และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 230 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกรับชมรายการเรื่องเล่าเช้านี้จากประเด็นที่สาธารณชนให้ความสำคัญ โดยเฉพาะการเลือกประเด็นที่เป็นการเตือนภัยในสังคม เพื่อระมัดระวังตัวเองในการดำเนินชีวิต และนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปเตือนภัยผู้อื่น รวมทั้งนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน 2) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่รับชมรายการเรื่องเล่าเช้านี้มีความคาดหวังว่าจะได้รับรู้เหตุการณ์ ทำให้สามารถติดตามความเคลื่อนไหวต่างๆ ในสังคมได้ และ 3) การเลือกประเด็นข่าวของรายการเรื่องเล่าเช้านี้มีผลต่อความคาดหวังของกลุ่มผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานครในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
คำสำคัญ: การเลือกประเด็นข่าว, ความคาดหวังของผู้ชม, รายการเรื่องเล่าเช้านี้

Abstract

The study on news topic selection affecting the expectation of Gen Y in Bangkok towards RUENG LAO CHAO NEE program aims

to: 1) Investigate the news topic selection of the morning talk show. 2) Examine the expectations of Gen Y viewers in Bangkok towards the morning talk show. And 3) Examine the influence of news topic selection on the expectations of Gen Y viewers in Bangkok. The sample for this study consists of 230 male and female Gen Y viewers, aged 27-44, residing in Bangkok. Questionnaires were used as the data collection tool, and the data was analyzed using Pearson Product Moment Correlation statistics.

The study found that: 1) Most respondents choose to watch RUENG LAO CHAO NEE program based on topics of public concern, particularly those related to societal warnings, to stay informed for their safety and to share this information with others, as well as to apply it in their daily lives. 2) The majority of respondents expect RUENG LAO CHAO NEE program to keep them informed about events, allowing them to stay updated on societal developments. And 3) news topic selection affecting the expectation of Gen Y in Bangkok towards RUENG LAO CHAO NEE program, with statistical significance at the 0.01 level.

Keywords: news topic selection, expectation of viewers, RUENG LAO CHAO NEE program

บทนำ

ข่าว คือ การรายงานข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนความคิดเห็นของบุคคลสำคัญซึ่งเป็นเรื่องราวประชาชนให้ความสนใจ รวมทั้งมีผลกระทบต่อผู้คนจำนวนมาก ลักษณะของข่าวที่ดีต้องมีความกระชับ กะทัดรัด

เขียนให้ตรงจุด ตรงประเด็น โดยการเขียนจะต้องสื่อให้รู้เรื่อง ถูกต้องชัดเจน ต้องคำนึงถึงผู้รับข่าวสาร เพราะผู้รับข่าวสารมีความแตกต่างกัน ต้องสื่อให้ถูกสถานที่ ถูกกลุ่มผู้ฟัง

สำหรับหลักเกณฑ์การพิจารณาความสำคัญ และความน่าสนใจของข่าว ณรงค์ ชื่นนิรันดร์ (2549) กล่าวว่า ข่าวต้องมีความสดใหม่ รวดเร็ว มีความใกล้ชิดทางกาย และใจ มีความสำคัญในความเด่นของบุคคล ความเด่นของสถานที่ ความแปลก ความมีเงื่อนไขที่นำมาเสนอคลี่คลายให้เกิดความจริงได้ และมีผลสะท้อนของเหตุการณ์ที่สำคัญ เหตุการณ์ที่มีการสะท้อนความก้าวหน้า สิ่งที่กำลังมานี้มีความน่าสนใจ และมีคุณค่าสามารถนำมาเสนอเป็นข่าวได้ และการเสนอข้อมูลข่าวสารสาระความรู้ต่อสังคม เพื่อให้ผู้ชมได้ใช้ดุลพินิจ วิจารณ์ถ้อยแถลงร่วมกันตามความต้องการของแต่ละคน และสังคมส่วนรวม ซึ่งหนึ่งในประเภทของสื่อโทรทัศน์ที่มีความสำคัญและได้รับความนิยมจากผู้ชมเป็นอย่างมาก คือ “รายการข่าว” (มาลี บุญศิริพันธ์, 2537)

ในปัจจุบันเป็นยุคของโซเชียลมีเดีย ทำให้รูปแบบการนำเสนอข่าวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุค ตามสมัย จากการนำเสนอข่าวผ่านหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ จนพัฒนาเป็นการนำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์หลายแพลตฟอร์ม ที่ทุกคนสามารถเป็นผู้สื่อข่าวได้ โดยการโพสต์ แชร์ เรื่องราวและข้อมูลต่างๆ บนแพลตฟอร์มของตนเอง ยิ่งทำให้เกิดการแข่งขันมากขึ้นในสนามข่าว และยิ่งไปกว่านั้นในปัจจุบัน คนส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น แทนการเปิดโทรทัศน์ดูเหมือนกับยุคอนาล็อก ซึ่งผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ทุกช่วงเวลา ขณะเดียวกันในยุคสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ชมไม่จำเป็นต้องรับชมรายการข่าวในขณะออกอากาศสด แต่สามารถรับชมย้อนหลังผ่านช่องทางออนไลน์ หรือแพลตฟอร์มต่างๆ อีกทั้งยังสามารถเลือกรับชมข่าวสารในประเด็นที่ต้องการได้ โดยไม่จำเป็นต้องรับชมรายการแบบเต็มรูปแบบ ส่วนสื่อสังคมออนไลน์นั้น ผู้คนสามารถอัปเดตสถานการณ์ข่าวสารได้เพียงแค่ปลาย

นี้ว แต่ก็มีข้อจำกัดเช่นกัน โดยเมื่อมีการโพสต์ หรือแชร์ข่าวอย่างรวดเร็ว ก็อาจทำให้เกิดความผิดพลาดในเรื่องของการเช็คข้อมูลที่ถูกต้องก่อนนำเสนอ สอดคล้องกับข้อมูลของ พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช (2564) ที่ระบุไว้ว่า การบริโภคสื่อของคนรุ่นใหม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากปัจจุบันสื่อประเภทที่ ให้สาระความรู้มักจะเรียบเรียงข้อมูลให้สามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น มีทั้งความเป็นสื่อบันเทิงและสื่อที่ให้ความรู้รวมเข้าด้วยกัน ดังนั้น ผู้บริโภค รุ่นใหม่จึงอาจจะไม่ได้สนใจที่จะบริโภคสื่อที่ให้ความบันเทิงเพียงอย่างเดียว แต่ ให้ความสนใจทั้งสื่อที่ให้ทั้งสาระความรู้และความบันเทิงในเวลาเดียวกัน ด้วย เหตุนี้การเลือกประเด็นข่าวจึงเป็นหัวใจสำคัญของรายการข่าว เพื่อดึงดูดผู้ชมให้ สนใจ และติดตาม

อย่างไรก็ตาม ผู้ชมจะเห็นได้ว่าความรวดเร็วในการนำเสนอข่าวของ แต่ละสถานีไม่ได้แตกต่างกันมากนัก แต่จะแตกต่างกันในเรื่องของประเด็นที่ หยิบยกมานำเสนอ รวมทั้งข้อมูลในมือของแต่ละรายการ ไม่ว่าจะเป็น คลิป ภาพ และเสียง ที่นำมาเสนอในรายการข่าว และหากเป็นรายการข่าวทางโทรทัศน์ จะ มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาการออกอากาศที่ถูกกำหนดเอาไว้แล้ว ดังนั้น ความสำคัญ ของการเลือกประเด็นข่าวในปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการคัดเลือก แต่ละประเด็นมานำเสนอ โดยข่าวต้องสดใหม่ ทันเหตุการณ์ และที่สำคัญข้อมูลที่ นำมาเสนอต้องถูกต้อง แม่นยำ และหากสามารถเปิดประเด็นเป็นที่แรกใน การนำเสนอ ก็จะเป็นที่สนใจ และน่าติดตามมากยิ่งขึ้น

สำหรับขั้นตอนการเลือกประเด็นข่าวในแต่ละวัน บรรณาธิการรายการ ข่าว รวมทั้งทีมงาน จะต้องรวบรวมหัวข้อข่าวที่เกิดขึ้นในรอบวัน ก่อนนำมาคัด เลือกประเด็นที่สำคัญ ประเด็นที่อยู่ในกระแส โดยจัดลำดับเนื้อหาความน่าสนใจ ซึ่งยึดหลักความสนใจของประชาชน และต้องมียอดประกอบ ทั้งแหล่งข้อมูลที่ ถูกต้องชัดเจน มีภาพ และเสียงครบถ้วน เพื่อให้ข่าวสมบูรณ์ และมีคุณภาพมากที่สุด

ในปัจจุบันการเลือกประเด็นข่าวนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ด้วยการ

แข่งขันในสนามข่าวที่ค่อนข้างสูง และเทคนิคในการนำเสนอของแต่ละรายการที่มีรูปแบบดึงดูดผู้ชมแตกต่างกันออกไปแม้ประเด็นข่าวที่นำเสนอจะเป็นประเด็นเดียวกันก็ตาม อีกทั้งยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ผู้ชมสามารถรับชมข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น สามารถเลือกรับชมประเด็นต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง โดยไม่จำเป็นต้องรับชมทั้งรายการ ดังนั้น การหยิบยกแต่ละประเด็นมานำเสนอจะต้องมีความน่าสนใจ และสำคัญต่อผู้ชม และยังคงต้องเล็งเห็นว่าประเด็นข่าวดังกล่าว นั้น สามารถฉีกประเด็นออกมาให้มากกว่าช่องอื่นได้ เพื่อดึงดูดความน่าสนใจมากขึ้น รวมทั้งจะต้องรวบรวมวัตถุดิบที่มีให้มากกว่าช่องอื่น ไม่ว่าจะเป็น ภาพ คลิป เสียง หรือแม้แต่การสัมภาษณ์แหล่งข่าวจะต้องมีมากกว่าเช่นกัน และที่สำคัญจะต้องตอบโจทย์ผู้ชม และได้รับความสนใจจากประชาชนในขณะนั้นด้วย

ความคาดหวังของ Gen Y ในการรับชมรายการเล่าข่าวในปัจจุบัน ด้วยกลุ่มมิลเลนเนียล หรือกลุ่ม Gen Y ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 27-44 ปี กำลังกลายเป็นกลุ่มประชากรที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนทุกมิติของสังคม เพราะเป็นกลุ่มที่เริ่มเข้าสู่วัยทำงาน และมีครอบครัว ซึ่งต้องแบกรับภาระหน้าที่และความรับผิดชอบในด้านต่างๆ ซึ่งมีผลสำรวจจาก The American Institute of Stress ในปี 2565 เผยออกมาว่า ความเครียดจากการทำงานของบุคคลกลุ่มนี้ส่งผลเสียต่อความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและเพื่อนถึง 76% (Workpoint Today, 2566) จึงเชื่อได้ว่าทุกวันนี้กลุ่มคน Gen Y ที่มีความเครียดจากการทำงาน หรือภาระหน้าที่ที่ต้องแบกรับ อาจจะไม่อยากเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่ต้องทำความเข้าใจยาก หรือซับซ้อน หากแต่มีการนำเสนอผ่านรายการเล่าข่าว อย่างรายการเรื่องเล่าเช้านี้ ออกอากาศทางช่อง 3 เวลา 06.00 - 08.20 น. ดำเนินรายการโดยสรยุทธ สุทัศนะจินดา และ และโบรท์ พิษณุทัตท์ จันทร์พุด ซึ่งผู้ดำเนินรายการสามารถอธิบายเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ทำให้ผู้ชมเข้าใจง่าย ไม่ต้องมีวิธีคิดที่ซับซ้อน อย่างเช่นข่าวเศรษฐกิจ ปากท้องชาวบ้าน และชี้ให้เห็นว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นภัยใกล้ตัว กลุ่มคน Gen Y จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารมากขึ้นผ่านการชม

รายการเล่าข่าว

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นจึงนำมาสู่การศึกษาเรื่อง การเลือก ประเด็นข่าวที่ส่งผลต่อความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้ของผู้ชม Gen Y ในเขต กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการต่อยอดพัฒนาเพื่อปรับปรุงรูปแบบรายการเรื่องเล่าเช้านี้ ให้ตอบสนองความต้องการของผู้ชม และเพิ่มเรตติ้งให้กับรายการเรื่องเล่าเช้านี้ท่ามกลางสมรภูมิ การแข่งขันในสนามข่าวให้เป็นที่ยอมรับ และครองใจผู้ชมได้อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเลือกประเด็นข่าวของรายการเรื่องเล่าเช้านี้
2. เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้ ของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลต่อการเลือกประเด็นข่าวที่มีต่อความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้ของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Research) เป็นการวิจัยเพื่อสำรวจตัวแปร เพื่อนำผลมาอธิบายการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ของตัวแปรนั้น โดยมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปร (Discovery of relationship between variables) โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม จำนวน 230 ชุด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้คือ กลุ่มผู้ชมเจนเอเรชั่น Y อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 27-44 ปี ในเขต กรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G* Power 3 คือ ขนาดของผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง (Input Effect Size $f^2 = 0.15$) ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ คือ 0.05 (α err prob = 0.05) พลังของการ

ทดสอบคือ 0.95 [$1 - \beta$ err prob) = 0.95] จำนวนของตัวแปรอิสระหรือจำนวนของตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์ (Number of Predictors) เท่ากับ 3 จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างคือ 119 แต่เนื่องจากจำนวนตัวอย่างยิ่งมากยิ่งขึ้นทำให้ค่าที่คำนวณได้มีความคงเส้นคงวา (Hair et al, 2017) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ขนาดตัวอย่างตามที่เก็บได้จริงคือ 230 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Cluster sampling ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้ตอบออกเป็น 2 Clusters คือ ช่วง 1-31 มกราคม 2567 และ 1-29 กุมภาพันธ์ 2567 ผู้วิจัยพิจารณาว่า ปัจจัยด้านประชากรในแต่ละ Cluster มีลักษณะทั่วไปไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยเก็บตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามได้ในช่วง 1-31 มีนาคม 2567 และหยุดเก็บข้อมูลเมื่อผู้ตอบมีจำนวนครบ 230 คน

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีแนวคิดที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ 2) คำถามเกี่ยวกับการเลือกประเด็นข่าวของรายการเรื่องเล่าเช้านี้ ซึ่งคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert scale แบ่งออกเป็น (1) ประเด็นที่สื่อมวลชนนำเสนอ (2) ประเด็นที่สาธารณชนให้ความสำคัญ และ (3) ประเด็นระดับนโยบาย 3) คำถามเกี่ยวกับความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้ ของ Gen Y ซึ่งคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert scale แบ่งออกเป็น 1) รู้เหตุการณ์ (2) ช่วยตัดสินใจ (3) พุดคุยหรือสนทนา (4) การมีส่วนร่วม (5) เสริมความคิดเห็น หรือการสนับสนุนการตัดสินใจ และ (6) ความบันเทิง

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะทำการวิจัยเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และทำการตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กับผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) อยู่ที่ 0.77 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ก่อนการเก็บข้อมูลจริงเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.94 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ และทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยสถิติสหสัมพันธ์อย่างง่าย เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการกำหนดแหล่งข้อมูลคือแหล่งปฐมภูมิ โดยผู้วิจัยใช้บริการจากเว็บไซต์ Google ที่เรียกว่า Google form ในการสร้างแบบสอบถามออนไลน์ขึ้นมา หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปยังช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้ชมรายการเรื่องเล่าเช้านี้ และกลุ่มผู้ติดตามของผู้สื่อข่าวของรายการ เช่น เพจเฟซบุ๊ก เรื่องเล่าเช้านี้ เพจเฟซบุ๊ก สรยุทธ สุทัศนะจินดา กรรมกรข่าว , เพจเฟซบุ๊ก และอินสตาแกรม ของผู้สื่อข่าว วัชรดา ตาคำ เป็นต้น เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบถ้วนตามจำนวน ก็ดำเนินการตรวจสอบแบบสอบถามออนไลน์ที่ได้รับมา เพื่อพิจารณาความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับทางลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เสนอผลการวิจัยโดยแจกแจงเป็นค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับทางลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ ชาย	96	41.7
หญิง	134	58.3
อายุ 27-31 ปี	104	45.2
32-36 ปี	64	27.8
37-41 ปี	56	24.3
42-44 ปี	6	2.6
การศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี	64	27.8
ปริญญาตรี	140	60.9
ปริญญาโท	26	11.3
อาชีพ รับราชการ	29	12.6
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	13	5.7
พนักงานบริษัท	141	61.3
ธุรกิจส่วนตัว	47	20.4
รายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท	24	10.4
10,001-20,000 บาท	73	31.7
20,001-30,000 บาท	70	30.4
30,001 บาทขึ้นไป	63	27.4

ตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิง จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 58.3 และเพศชาย จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 อายุระหว่าง ระหว่าง 27-31 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 140 คน คิดเป็น ร้อยละ 60.9 ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัท จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาทจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7

ตารางที่ 2 : แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเลือกประเด็นข่าว

การเลือกประเด็นข่าว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ประเด็นที่สื่อมวลชนนำเสนอ	4.45	0.628	มาก
ประเด็นที่สาธารณชนให้ความสำคัญ	4.59	0.544	มากที่สุด
ประเด็นระดับนโยบาย	4.33	0.585	มาก
รวม	4.46	0.524	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า กระบวนการเลือกประเด็นข่าว ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.524) โดยกระบวนการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ประเด็นที่สาธารณชนให้ความสำคัญ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.544) อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับสอง ประเด็นที่สื่อมวลชนนำเสนอ ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.628) อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ประเด็นระดับนโยบาย ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.585) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 3 : แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้

ความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
เพื่อรู้เหตุการณ์	4.56	0.605	มากที่สุด
เพื่อช่วยตัดสินใจ	4.27	0.737	มาก
เพื่อพูดคุยหรือสนทนา	4.34	0.725	มาก
เพื่อการมีส่วนร่วม	4.26	0.673	มาก
เพื่อเสริมความคิดเห็น หรือการสนับสนุนการตัดสินใจที่ได้กระทำไปแล้ว	4.11	0.757	มาก
เพื่อความบันเทิง	4.30	0.782	มาก
รวม	4.31	0.608	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31 , S.D. = 0.608) โดยกระบวนการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เพื่อรู้เหตุการณ์ ($\bar{X}$ = 4.56 , S.D. = 0.605) อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับสอง เพื่อพูดคุยหรือสนทนา ($\bar{X}$ = 4.34 , S.D. = 0.725) อยู่ในระดับมาก อันดับสาม เพื่อความบันเทิง ($\bar{X}$ = 4.30 , S.D. = 0.782) อยู่ในระดับมาก อันดับสี่ เพื่อช่วยตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 4.27 , S.D. = 0.737) อยู่ในระดับมาก และ อันดับห้า เพื่อการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 4.26 , S.D. = 0.673) อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย เพื่อเสริมความคิดเห็น หรือการสนับสนุนการตัดสินใจที่ได้กระทำไปแล้ว ($\bar{X}$ = 4.11, S.D. = 0.757) อยู่ในระดับมาก

การทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 4 : สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างระหว่างกระบวนการเลือกประเด็นข่าว กับความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้

ตัวแปร กระบวนการเลือกประเด็นข่าว และความคาดหวังจากสื่อ คือ ตัวแปรในภาพรวม ตัวแปรที่เหลือทั้งหมด คือ ตัวแปรในภาพย่อย

ตัวแปร	รู้ เหตุการณ์	ช่วย ตัดสินใจ	พูดคุย หรือ สนทนา	การมี ส่วน ร่วม	เสริมความ คิดเห็น หรือการ สนับสนุน การ ตัดสินใจที่ ได้กระทำ ไปแล้ว	ความ บันเทิง	ความ คาดหวังจาก สื่อ
กระบวนการเลือก ประเด็นข่าว	.760**	.713**	.764**	.673**	.555**	.663**	.804**
ประเด็นที่ สื่อมวลชนนำเสนอ	.674**	.640**	.715**	.567**	.437**	.643**	.717**
ประเด็นที่ สาธารณชนให้ ความสำคัญ	.764**	.600**	.673*	.540**	.406**	.575**	.690**
ประเด็นระดับ นโยบาย	.606**	.668**	.658**	.696**	.644**	.556**	.748**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (2 tailed)

จากตารางที่ 4.17 พบว่า โดยภาพรวม กระบวนการเลือกประเด็นข่าวของรายการเรื่องเล่าเช้านี้มีผลต่อความคาดหวังจากสื่อของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .804^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ประเด็นที่สื่อมวลชนนำเสนอของรายการเรื่องเล่าเช้านี้ มีผลต่อความคาดหวังจากสื่อของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .717^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในภาพรวมและภาพย่อย

ประเด็นที่สาธารณชนให้ความสำคัญของรายการเรื่องเล่าเช้านี้ มีผลต่อความคาดหวังจากสื่อของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .690^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในภาพรวมและภาพย่อย ประเด็นระดับนโยบายของรายการเรื่องเล่าเช้านี้ มีผลต่อความคาดหวังจากสื่อของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .748^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในภาพรวมและภาพย่อย

สรุปผล

จากการศึกษาสามารถสรุปผลได้ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 58.3 และเพศชาย จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 อายุระหว่าง ระหว่าง 27-31 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 140 คน คิดเป็น ร้อยละ 60.9 ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัท จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาทจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 จากการศึกษากระบวนการเลือกประเด็นข่าว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกให้ความสำคัญกับประเด็นที่สาธารณชนให้ความสำคัญ ด้านการเลือกประเด็นเพื่อเป็นการเตือนภัยในสังคม และความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับ ด้านรู้เหตุการณ์ เพื่อให้สามารถติดตามความเคลื่อนไหวต่างๆ ในสังคมได้

อภิปรายผล

1. การเลือกประเด็นข่าวของรายการเรื่องเล่าเช้านี้

กระบวนการเลือกประเด็นข่าวของรายการเรื่องเล่าเช้านี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกรับชมรายการเรื่องเล่าเช้านี้จากประเด็นที่สาธารณชนให้ความสำคัญ โดยเฉพาะการเลือกประเด็นการเตือนภัยในสังคม เพื่อระมัดระวังตัวเองในการดำเนินชีวิต เช่น ข่าวเตือนภัยผู้ปกครอง หลังเด็ก 2 ขวบ นั่งรถของเล่นออกไปกลางถนน ขณะที่มียกรใหญ่พลุกพล่าน หวังได้รับอุบัติเหตุ โดยสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปเตือนภัยผู้อื่น รวมทั้งนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen (1963) ที่ได้สรุปกระบวนการกำหนดวาระข่าวสารว่าประเด็นใดจะถูกจัดขึ้นมาเป็นประเด็นสำคัญในการนำเสนอในแต่ละวัน สำหรับประเด็นที่สาธารณชนให้ความสำคัญ (Public Agenda) นั้น หมายถึง ประเด็นที่สังคมให้ความสนใจ หรือสร้างผลกระทบต่อผู้คนในสังคมได้ สื่อมวลชนก็จะเลือกประเด็นนั้นขึ้นมาเป็นวาระในการนำเสนอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐชนน อามาครีรัตน์ (2560) เรื่อง การวิเคราะห์การคัดเลือกประเด็นข่าวของ ช่อง 7 สี ในยุคดิจิทัล พบว่า การคัดเลือกประเด็นข่าวเพื่อนำเสนอในยุคดิจิทัลเพิ่มความน่าสนใจด้วยการเพิ่มประเด็นข่าวที่อ้างอิงมาจากกระแสของโลกออนไลน์ หรือประเด็นที่ประชาชนกำลังให้ความสนใจอยู่ในขณะนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรุญ ขจรกิตตินที (2560) เรื่อง กระบวนการการผลิตสื่upข่าวของทีมข่าวเฉพาะกิจ สำนักข่าวไทยรัฐออนไลน์ พบว่า การนำเสนอสื่upข่าวของทีมเฉพาะกิจ สำนักข่าวไทยรัฐออนไลน์ มีการคัดเลือกประเด็นแบ่งเป็น 2 มิติ คือ คัดเลือกจากข่าวหรือที่เป็นกระแสในขณะนั้น และประเด็นที่คิดค้นขึ้นเอง หากเป็นประเด็นข่าวในกระแสนั้นจะมีการนำเสนอข้อมูลอย่างรวดเร็ว โดยไม่ทิ้งความลึก เพราะต้องยึดหลักความน่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี หมั่นเจริญ (2561) เรื่อง การเลือกประเด็นบทบาทหน้าที่และจริยธรรมของ สื่อมวลชน ในยุคดิจิทัลประเภทรายการข่าวโทรทัศน์ พบว่า สื่อมวลชนต้อง

คำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก และต้องให้ความสำคัญกับประเด็นที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ เพราะในยุคดิจิทัลประชาชนสามารถใช้ช่องทางโซเชียลมีเดีย ในการจุดกระแสให้เกิดขึ้นโดยไม่ได้จำกัดแค่สื่อกระแสหลักอีกต่อไป

2. ความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้ของ Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

ความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้ของ Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ชมส่วนใหญ่ที่รับชมรายการเรื่องเล่าเช้านี้มีความคาดหวังว่าจะได้รับรู้เหตุการณ์ ทำให้สามารถติดตามความเคลื่อนไหวต่างๆ ในสังคมได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ McCombs and Becker (1979) ที่ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลจะใช้สื่อเพื่อตอบสนองความคาดหวัง โดยเพื่อรู้เหตุการณ์ (Surveillance) ผ่านการสังเกตการณ์ และติดตามความเคลื่อนไหวต่างๆ จากสื่อมวลชน เพื่อให้รู้ทันต่อเหตุการณ์ และรู้ว่าอะไรมีความสำคัญพอที่จะเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตราพรรณ รัตนวงษ์ (2556) เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับ ความคาดหวัง ประโยชน์ และความพึงพอใจที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกของไทยรัฐออนไลน์ พบว่า ส่วนใหญ่มีความคาดหวังด้านความต้องการเพื่อรู้เหตุการณ์ “เพื่อประโยชน์เรียนรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรรู้” สอดคล้องกับงานวิจัยของ เศรษฐี นาวงค์ และสมัชชนันท์ เอกปัญญากุล(2564) เรื่อง ความคาดหวัง การเปิดรับ และความพึงพอใจในข้อมูลข่าวสารผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 5 กรมประชาสัมพันธ์ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID -19) พบว่า เพศหญิงส่วนใหญ่ อายุ 25 - 34 ปี มีความคาดหวังในด้านทันต่อเหตุการณ์ (Surveillance) เพื่อให้ทราบถึงข้อมูล ข่าวสาร ความคืบหน้า รวมถึงเหตุการณ์และสถานการณ์เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคฯ ทั้งในประเทศและพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนบน และมีความพึงพอใจในด้านทันต่อเหตุการณ์ (Surveillance) ในประเด็นทำให้ทราบถึงข้อมูล ข่าวสาร ความคืบหน้ารวมถึงเหตุการณ์และสถานการณ์เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคฯ ทั้งในประเทศและพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนบน และสอดคล้องกับงาน

วิจัยของ ศศิธร เดชารัตน์ (2560) ที่ศึกษาด้านความคาดหวังประโยชน์ การเปิดรับ ทักษะที่ดีที่มี ต่อข้อมูลข่าวสารบนแพลตฟอร์มด้านสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังประโยชน์ด้านความต้องการรู้เหตุการณ์มากที่สุด เพราะปัจจุบันประชาชนมีความกังวลเรื่องปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ

3. การเลือกประเด็นข่าวมีผลต่อความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้ของ Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกประเด็นข่าวที่มีผลต่อความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้ ของ Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมการเลือกประเด็นข่าวของรายการเรื่องเล่าเช้านี้มีผลต่อความคาดหวังของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร สอดคล้องตามแนวคิดของ Cohen (1963) ที่ได้สรุปกระบวนการกำหนดวาระข่าวสารว่า ประเด็นใดจะถูกจัดขึ้นมาเป็นประเด็นสำคัญในการนำเสนอในแต่ละวัน มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ 1. ประเด็นที่สื่อมวลชนนำเสนอ (Media Agenda) 2. ประเด็นที่สาธารณชนให้ความสำคัญ (Public Agenda) และ 3. ประเด็นระดับนโยบาย (Policy Agenda) ตรงตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า ผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความคาดหวังจากการรับชมรายการเรื่องเล่าเช้านี้เพื่อรู้เหตุการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรวัฒน์ เฟื่องช่วย (2554) ได้ศึกษาเรื่องความคาดหวัง พฤติกรรมการใช้บริการ และ ความพึงพอใจจากการใช้บริการด้านข้อมูลข่าวสารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังว่าจะได้รับรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ และได้ติดตามความเคลื่อนไหวด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และได้รับรู้สิ่งที่สำคัญและไม่พลาดในสิ่งที่ควรจะรู้มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรระ ครุฑศิริ (2560) เรื่อง ความคาดหวัง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร และความเชื่อมั่นของประชาชน ที่มีต่อสำนักข่าวออนไลน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังก่อนการเปิดรับสำนักข่าวออนไลน์ด้านการรู้ทันเหตุการณ์ ในประเด็นคาดหวังว่าจะได้ข้อมูลที่เป็นจริงและเจาะลึกเกี่ยวกับ

เหตุการณ์ปัจจุบันมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่า การเลือกประเด็นข่าวของรายการเรื่องเล่าเช้านี้ ในประเด็นที่สาธารณชนให้ความสำคัญ โดยเฉพาะการเลือกประเด็นเพื่อเป็นการเตือนภัยสังคม เพื่อระมัดระวังตัวเองในการดำเนินชีวิต และนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปเตือนภัยผู้อื่น รวมทั้งนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งที่ผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญ ดังนั้น ผู้กำหนดประเด็นข่าวควรให้ความสำคัญกับการเลือกประเด็นข่าวเพื่อให้ออกใจท้ย และเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มผู้ชมมากที่สุด และสามารถเป็นสื่อกลางในการเปลี่ยนแปลงสังคม เพราะผู้ชมสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการสนทนา อีกทั้งยังสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

2. จากการศึกษาพบว่า ความคาดหวังต่อสื่อของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านเพื่อรู้เหตุการณ์ ทำให้สามารถติดตามความเคลื่อนไหวต่างๆ ในสังคมได้ เป็นสิ่งที่ผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญในการเลือกรับชมรายการเรื่องเล่าเช้านี้ ดังนั้นผู้กำหนดประเด็นข่าวควรให้ความสำคัญกับความคาดหวังจากสื่อของผู้ชมให้ได้มากที่สุด เพื่อนำไปต่อยอด และพัฒนาในการกำหนดประเด็นข่าวที่นำเสนอในแต่ละวัน เพื่อให้ตอบใจท้ยกลุ่มผู้ชมและพัฒนาศักยภาพของรายการ ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพต่อผู้ชมมากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงความคาดหวังของผู้ชมต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้เพียงรายการเดียวเท่านั้น ข้อมูลอาจจะไม่ครอบคลุมถึงภาพรวมความคาดหวังที่มีต่อรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ จึงควรศึกษาถึงภาพรวมของความคาดหวังที่มีต่อรายการข่าว แต่ละสถานีโทรทัศน์ เนื่องจาก

แต่ละสถานีโทรทัศน์ จะมีกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะแตกต่างกัน การศึกษาประเด็นนี้จะทำให้การศึกษาตรงประเด็นและตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงการเลือกประเด็นข่าวที่ส่งผลต่อความคาดหวังต่อรายการเรื่องเล่าเช้านี้ของ Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงแนวโน้มหรือทิศทางในอนาคตของการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของรายการข่าว โดยการศึกษาประเด็นนี้จะทำให้ผู้กำหนดประเด็นข่าวสามารถคัดเลือกประเด็นได้ตรงตามกลุ่มเป้าหมายในปัจจุบันมากขึ้น และผลการศึกษาที่ได้มาจะสามารถนำไปปรับปรุง และพัฒนารายการข่าว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ชมต่อไป

บรรณานุกรม

- จรรยา ขจรกิตตินที. (2560). *กระบวนการการผลิตสื่อบูชาข่าวของทีมข่าวเฉพาะกิจสำนักข่าวไทยรัฐออนไลน์*. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- จิตรภาพรณ รัตนวงษ์. (2556). *พฤติกรรมกรเปิดรับ ความคาดหวังประโยชน์และความพึงพอใจที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกของไทยรัฐออนไลน์*. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ณรงค์ ชื่นนิรันดร์. (2549). *คู่มือผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงของสำนักประชาสัมพันธ์เขต 6*. ค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2567, จาก <http://narongthai.com/ma3.html>.
- ณัฐชนน อาภาศรีรัตน์. (2560). *การวิเคราะห์การคัดเลือกประเด็นข่าวของช่อง 7 สี ในยุคดิจิทัล*. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).

- พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช. (2564). พฤติกรรมการบริโภคสื่อปี 64 ในไทย. ค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.dataxet.co/media-landscape/2022-th/interview-media-trend/tu>.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2537). หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ประกายพริก.
- วีรวัฒน์ เพ็งช่วย. (2554). ความคาดหวัง พฤติกรรมการใช้บริการ และความพึงพอใจจากการใช้บริการด้านข้อมูลข่าวสารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- วัชรระ ครุฑศิริ. (2560). ความคาดหวัง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร และความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อสำนักข่าวออนไลน์. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ศศิธร เดชรัตน์. (2560). ความคาดหวังประโยชน์ การเปิดรับ ทศนคติที่มี ต่อข้อมูลข่าวสารบนแพลนเพจด้านสุขภาพ. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ศรณี นาวงค์ และ สมัชชนันท์ เอกปัญญากุล. (2564). ความคาดหวัง การเปิดรับ และความพึงพอใจในข้อมูลข่าวสารผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 5 กรมประชาสัมพันธ์ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID -19). (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สุภาวดี หมั่นเจริญ. (2561). การเลือกประเด็นบทบาทหน้าที่และจริยธรรมของสื่อมวลชน ในยุคดิจิทัลประเภทรายการข่าวโทรทัศน์. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).

- Cohen, B. C. (1963). *The press and foreign policy*. Princeton: Princeton University.
- Hair, J.F., Hult, G.T.M., Ringle, C.M. & Sarstedt, M. (2017). *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*. (2nd Edition). Thousand Oaks: Sage.
- McCombs, M. E., & Becker, L. B. (1979). *Using Mass Communication Theory*. New Jersey: Prentice Hall.
- Workpoint Today. (2566). ผลสำรวจเผย คน Gen Y วัยเดอะแบก กังวลและแบกไว้มากสุด คือการเป็นเสาหลักของครอบครัว. ค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567, จาก <https://workpointtoday.com/gen-y-bear-the-burden>.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงาน
บริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด
Factors Influencing Retention of the Employees of
Emme Power 2789 Company

นันทนา พุ่มเรือง^{1*}
Nantana Pumrueang¹

Received: September 16, 2024

Revised: November 27, 2024

Accepted: December 9, 2024

¹การพัฒนาธุรกิจและทุนมนุษย์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ รังสิต

¹Business and Human Capital Development
Master of Arts/North Bangkok University

¹(E-mail: Nantana.pumr@northbkk.ac.th)

*Corresponding Author

บทคัดย่อ

บริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัดมีความตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาพนักงานไว้กับองค์กร จึงได้ดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของพนักงานเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงานและส่งเสริมความผูกพันของพนักงาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานในบริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด และเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงานให้เอื้อต่อการคงอยู่ของพนักงานในระยะยาว ประชากรเป้าหมาย ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ พนักงานบริษัท เอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัดมีประชากรรวมทั้งสิ้น 87 คนโดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 72 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด ใช้สูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามหลักการของทาโรยามาเน่ โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ เพื่อสำรวจความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจอยู่หรือออกจากองค์กร เช่น ความพึงพอใจในงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา สวัสดิการ และโอกาสในการพัฒนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ พบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการทำงานกับบริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งบ่งชี้ถึงบรรยากาศการทำงานที่ดีภายในองค์กร อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าพนักงานบางส่วนยังขาดโอกาสในการพัฒนาดตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะทำงานในระยะยาว เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงานมากที่สุด คือ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง คือ ด้านการทำงานของคุณภาพ

จากผลการวิจัยพบว่า บริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด มีจุดแข็งในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในองค์กร อย่างไรก็ตาม เพื่อเพิ่มขีดความ

สามารถในการแข่งขันและรักษาพนักงานที่มีความสามารถไว้กับองค์กรในระยะยาว บริษัทควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของพนักงาน นอกจากนี้ การปรับปรุงสวัสดิการและเงื่อนไขการทำงานก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความผูกพันของพนักงาน

คำสำคัญ: การคงอยู่ของพนักงาน, ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่, บริษัทเอมมีเพาเวอร์ 2789 จำกัด

Abstract

Emme Power 2789 Co., Ltd. recognizes the importance of employee retention and conducted a survey to gauge employee satisfaction. The objective of this research was to investigate the factors influencing employee turnover at Emme Power 2789 Co., Ltd. and to identify strategies for improving the work environment to enhance employee retention. The target population for this study consisted of all 87 employees at Emme Power 2789 Co., Ltd. A sample size of at least 72 employees was determined using an online survey to collect data on various factors influencing employees' decisions to stay or leave the organization, such as job satisfaction, relationships with coworkers and supervisors, benefits, and development opportunities.

The data analysis revealed that a majority of employees were satisfied with their work at Emme Power 2789 Co., Ltd., particularly in terms of relationships with supervisors and coworkers, indicating a positive work environment within the organization.

However, the research also highlighted that some employees felt a lack of opportunities for professional development, a significant factor influencing their long-term commitment to the company. Upon closer examination, it was found that the strongest predictor of employee retention was the quality of relationships with supervisors and coworkers.

The research findings indicated that Emme Power 2789 Co., Ltd. had a strong foundation in interpersonal relationships within the organization. However, to enhance its competitive advantage and retain talented employees, the company should prioritize employee development, particularly by creating opportunities for learning and skill development. Additionally, improving employee benefits and working conditions would be crucial in boosting employee satisfaction and loyalty.

Keywords: Employee retention, Factors affecting employee retention, Emme Power 2789 Company

บทนำ

เศรษฐกิจในปัจจุบันส่งผลให้การดำเนินธุรกิจของแต่ละองค์กรมีอัตราการแข่งขันที่สูงขึ้นเป็นอย่างมาก เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น สังคม การเมือง กฎหมาย และปัจจัยภายนอกอื่นๆ ล้วนส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2557)

การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาทรัพยากรมนุษย์ให้คงอยู่กับองค์กรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้พนักงานเกิดความตั้งใจที่จะอยู่กับองค์กร (Neuhauser, 2002) รวมไปถึงวางแผนในอนาคตที่

ต้องการทำงานกับองค์กรนั้น ๆ ให้ได้เป็นระยะเวลานานที่สุด (Taunton, Krampitz, and Wood, 1989) ซึ่งการที่พนักงานคงอยู่กับองค์กรเป็นระยะเวลานานนั้นจะส่งผลให้องค์กรได้รับผลประโยชน์ในหลายๆด้าน เช่น ประสิทธิภาพในการทำงานที่เพิ่มมากขึ้น ผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้น การประหยัดต้นทุนการผลิต การประหยัดเวลาที่จะสรรหาพนักงานใหม่มาทดแทนพนักงานที่ลาออกไป รวมถึงลดต้นทุนของการฝึกอบรมพนักงาน

การที่พนักงานเลือกที่จะอยู่หรือลาออกจากองค์กร เป็นประเด็นที่องค์กรทุกแห่งควรให้ความสำคัญ เนื่องจากการสูญเสียพนักงานที่มีความสามารถและประสบการณ์ จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรโดยรวม ซึ่งการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงานจึงเป็นสิ่งจำเป็น บุคลากรในบริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด ส่วนใหญ่ลาออกเพราะได้งานใหม่ที่มีฐานเงินเดือนสูงกว่า แม้ว่าบริษัทได้มีการปรับฐานเงินเดือนของบุคลากรเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังพบว่าฐานเงินเดือนที่บริษัทได้เพิ่มขึ้นมานั้นยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร ซึ่งการแข่งขันในตลาดที่สูงขึ้นทำให้บุคลากรมีโอกาสมองหางานใหม่โดยเฉพาะเมื่อได้รับข้อเสนอจากบริษัทคู่แข่งด้วยฐานเงินเดือนที่มากกว่า ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานบริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด เพื่อนำไปสู่การวางแผนและดำเนินมาตรการในการรักษาพนักงานที่มีคุณภาพให้คงอยู่กับบริษัทในระยะยาว

ปัญหาหลักของบริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด คือการสูญเสียพนักงานที่มีความสามารถ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันมีการแข่งขันสูงทำให้พนักงานมีทางเลือกที่หลากหลายและได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น และตัวพนักงานเองอาจรู้สึกที่ไม่มีโอกาสในการพัฒนาตนเองหรือเติบโตในสายอาชีพได้ การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อรักษาพนักงานที่มีคุณภาพไว้กับองค์กร

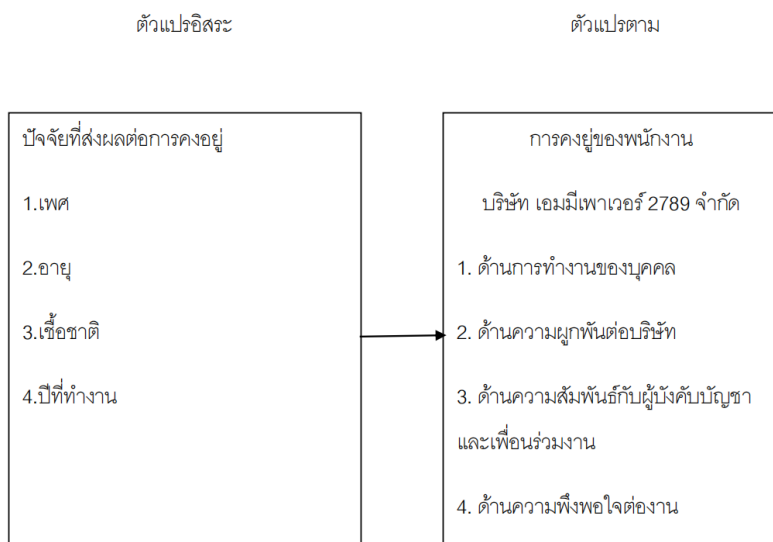
ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานบริษัท

เอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด เพื่อนำไปสู่การวางแผนและดำเนินมาตรการในการรักษาพนักงานที่มีคุณภาพให้คงอยู่กับบริษัทในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการคงอยู่ของพนักงานบริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงานบริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานบริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด เพื่อให้งานวิจัยมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้มีการค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งที่มาต่าง ๆ จากงานเอกสาร วิทยานิพนธ์ และเว็บไซต์ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive) และเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ ตามสาระดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ พนักงานบริษัท เอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด มีประชากรรวมทั้งสิ้น 87 คน (ข้อมูลพนักงานจากฝ่ายทรัพยากรบุคคล บริษัท เอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด ณ วันที่ 1 มีนาคม 2567)

กลุ่มตัวอย่าง: ผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามหลักการของทาโรยามาเน (Yamane, 1973) ที่ระดับความน่าเชื่อถือร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ ± 5 ดังนี้

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดประชากร (จำนวนประชากรทั้งหมดที่มี)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

$$\text{แทนค่า} \quad = \frac{87}{1 + (87)(0.05)^2}$$

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ .05

$$= 71.46 \approx 72 \text{ คน}$$

โดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 72 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 87 คน โดยมีความผิดพลาด ไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือไม่น้อยกว่า 72 กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้พนักงานกลุ่มตัวอย่างจากบริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) มาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งแบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงาน ของพนักงานบริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด ดำเนินการสร้างโดยมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานบริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถาม

2. ร่างและเขียนข้อความตามขอบเขตเนื้อหาของแบบสอบถาม
3. จัดทำแบบสอบถามให้อยู่ในรูปที่สมบูรณ์
4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence--IOC) จำนวน 3 ท่าน

5. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ หาค่า IOC ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย คำนวณจากสูตรค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ดังนี้

ใช้สูตร

เมื่อ IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อถาม
กับประเด็นการวิจัย

R = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้
เชี่ยวชาญทั้งหมด

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่า IOC ที่ได้อยู่ระหว่าง $\geq 0.67-1.00$

6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำ
7. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามบางข้อที่มีค่าความเชื่อมั่นต่ำและค่าอำนาจ
จำแนกต่ำ

8. จัดทำแบบสอบถามให้อยู่ในรูปที่สมบูรณ์อีกครั้งและนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพเพื่อส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลงานวิจัยพร้อมกับแบบสอบถามที่ลงรหัสเรียบร้อยแล้วไปยังบริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ทางบริษัทนำแบบสอบถามให้พนักงานกรอกข้อมูล

ผ่าน Google Form โดยให้เวลาทำแบบสอบถาม 1 สัปดาห์

2. เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนทั้งข้อมูลในแบบสอบถามและจำนวนของแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาจัดหมวดหมู่

3. คีย์ข้อมูลของแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว นำแบบสอบถามที่ได้มาจัดระเบียบข้อมูล โดยใช้โปรแกรม สำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาคำตอบในการศึกษา และใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสถิติต่างๆ

1. ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สำหรับการแปลผลค่าเฉลี่ย (Mean) โดยบรรยายข้อมูลและนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ดังนี้ (Best W. John, 1997)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 อยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 อยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 อยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 อยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียง และวิเคราะห์หาข้อสรุป (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 จัดกลุ่มข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูลในการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

แบบสอบถาม

2.3 สรุปและอภิปรายผลพร้อมข้อเสนอแนะ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
2. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ เชื้อชาติ จำนวนปีที่ปฏิบัติงาน และข้อมูลจากตัวแปรต่างๆที่ใช้โดยการความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
3. สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistic) ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน หาค่าความแตกต่างของตัวแปร โดยใช้สถิติ t-test และ One-way ANOVA (F-test) เปรียบเทียบปัจจัยด้านบุคคลกับการคงอยู่ของพนักงาน

ผลการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงานบริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด มีจำนวน 2 ปัจจัย และจากผลของการวิเคราะห์ แต่ละตัวแปรจะได้ค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอย (Beta Coefficient) ซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ถ้าตัวแปรอิสระตัวใดมีค่า Beta Coefficient สูง แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวนั้นส่งผลต่อตัวแปรตามมาก ซึ่งผลจากการวิเคราะห์สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือปัจจัยด้านการพัฒนาบุคคลและสวัสดิการ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงานบริษัทเอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัดที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 52.7

ตารางที่ 1 : การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการคงอยู่ของพนักงานบริษัท เอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการคงอยู่ของพนักงานบริษัท เอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด

(n = 72)

	Un Standardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta (β)		
ค่าคงที่	1.347	.395		3.414	.001
1.ด้านหน้าที่และความรับผิดชอบ	.071	.073	.100	.976	.333
2.ด้านระบบความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมการทำงาน	.009	.065	.012	.134	.894
3.ด้านภาวะผู้นำองค์กร	.046	.059	.067	.771	.443
4.ด้านวัฒนธรรมองค์กร	.183	.061	.276	3.018	.004
5.ด้านการพัฒนาบุคคลและสวัสดิการ	.339	.057	.594	5.916	.000
R		R ²	Adjusted R ²	Std Error of Estimate	F
.748 ^a		.560	.527	.32379	16.812
					Sig.
					.000 ^b

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผล

โดยภาพรวมพนักงานจะพอใจกับการทำงานที่บริษัทฯ แต่ก็ยังมีช่องว่างในด้านการพัฒนาบุคคลและสวัสดิการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจอยู่ต่อของพนักงาน ดังนั้น บริษัทฯควรให้ความสำคัญกับการพัฒนา ด้านนี้ เพื่อเพิ่มความพึงพอใจและสร้างความผูกพันให้กับพนักงานมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงานบริษัท เอ็มมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งหมด 2 ปัจจัยจาก 5 ปัจจัย ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคคลและสวัสดิการ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงานบริษัท เอ็มมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เนื่องจากปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ล้วนมีผลต่อการคงอยู่ของพนักงานบริษัท เอ็มมี เพาเวอร์ 2789 จำกัดอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่าพนักงานพอใจกับรายได้ ค่าตอบแทน และสวัสดิการที่ได้รับในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับความพึงพอใจค่าตอบแทน ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้จากงานวิจัย เบญจมาศ ลักษณะียนนท์ (2561) งานวิจัยของ ประภาพร พลฤษศรี (2557) และธัญพร สีนพัฒน์พงศ์ (2560) แบ่งปัจจัยที่ศึกษาดังนี้

1. ค่าตอบแทนทางการเงิน (เงินเดือน, เงินโบนัสประจำปีและค่ารักษาพยาบาล)
2. ค่าตอบแทนไม่ใช่เงิน (วันหยุดพักผ่อนประจำปี, ลักษณะงาน, โอกาสก้าวหน้า, ความภาคภูมิใจในงาน, หัวหน้างาน, ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และสภาพแวดล้อม) ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานของพนักงาน ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการคงอยู่ของพนักงานบริษัท เอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด เพื่อให้ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถขยายต่อไปได้กว้างขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการอธิบายถึงปัญหาของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคงอยู่ของพนักงาน ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะประเด็นเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ขยายขอบเขตการวิจัย โดยการเปรียบเทียบกับบริษัทอื่น หรือแบ่งกลุ่มพนักงานตามตำแหน่ง และระยะเวลาการทำงานที่ชัดเจนเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่าง

2. เพิ่มตัวแปรในการวิเคราะห์ เช่น ความคาดหวังในอาชีพ

3. ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย เช่น พัฒนาแบบสอบถาม, ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพอย่างการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคงอยู่ของพนักงานบริษัท เอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด ดังนั้น สิ่งที่ผู้ประกอบการควรให้ความสนใจมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคคลและสวัสดิการ เพื่อให้พนักงานเกิดความพึงพอใจ เพื่อเพิ่มอัตราการคงอยู่ของพนักงานจนก่อให้เกิดความภักดีต่อธุรกิจที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีโอกาาสส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการทำงาน ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่นอกเหนือจากปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคงอยู่ของพนักงาน เพื่อจะสามารถวิเคราะห์พฤติกรรม แรงจูงใจของพนักงานบริษัท เอมมี เพาเวอร์ 2789 จำกัด เพื่อจะได้ข้อมูลความต้องการที่แท้จริงของพนักงานในปัจจุบัน

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเท่านั้น ควรจะขยายผลโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย เช่น การสัมภาษณ์พนักงานแบบเจาะลึก การสังเกต หรือการระดมสมอง รวมทั้งศึกษา

กับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ คือ ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความละเอียดและชัดเจนมากขึ้น รวมไปถึงการติดตามผลการดำเนินงานหลังจากการนำผลการวิจัยไปปรับใช้ เพื่อประเมินประสิทธิภาพในด้านต่างๆ

บรรณานุกรม

- ธัญพร สีนพัฒน์พงศ์. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้านครหลวงจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- เบญจมาศ ลักษณะนิยานนท์. (2561). *ความพึงพอใจในคำตอบแทนและความพึงพอใจในงาน กรณีศึกษา : บริษัทเอกชน ขนาดใหญ่*. ค้นเมื่อ 4 กันยายน 2567 จาก http://www.ba-abstract.ru.ac.th/AbstractPdf/2563-5-6_1630165445.pdf.
- ประภาพร พุกษะศรี. (2557). *ปัจจัยคำตอบแทนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทสยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2557). *ทิศทางเศรษฐกิจไทยและโลกภายใต้นโยบาย Trump 2025*. ค้นเมื่อ 4 กันยายน 2567. จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/pages/index.aspx>
- Best, John W. & James V. Kahn. (1997). *Research in Education*. 7th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Neuhauser, P. C. (2002). Building a high-retention culture in healthcare: Fifteen ways to get good people to stay. *Journal of Nursing Administration*, 32(9), 470.

Taunton, R. L., Krampitz S.D., & Wood, J.H.(1989). Manager impact on retention of hospital staff: Part 1. *Journal of Nursing Administration*, 19(3), 17.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

ความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่เมาข้าว
ที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ในกรุงเทพมหานคร
ในเขตพื้นที่หนองจอก กรุงเทพมหานครเพื่อสร้างความยั่งยืน
The Credibility of Reporters on 'Zach Lao Mouth
Khaow' Show Impact on Satisfaction of Gen Y
Viewers in Bangkok

จิรปริยา อุปถัมภ์^{1*} และพรพรหม ชมงาม²
Jirapreeya Upatham¹ and Pornprom Chomngam²

Received: August 25, 2024

Revised: December 19, 2024

Accepted: December 26, 2024

¹นักศึกษาลัทธิสุตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

¹Master student, Master of Communication Art Program in
Strategic Communications, Bangkok University

*Corresponding Author

²อาจารย์ประจำภาควิชาการสื่อสารและสื่อใหม่ คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

²Communication and New Media Department, School of
Communication Arts, Bangkok University

¹²(Email : Jirapreeya.upat@bumail.net,)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าว ที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าว 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ชมรายการแซ็คเล่แม่ข้าว Gen Y ในกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อศึกษาถึงความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าวที่มีต่อความพึงพอใจ ของผู้ชม Gen Y ในกรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มผู้ชมรายการแซ็คเล่แม่ข้าว ทั้งเพศชายและเพศหญิง Gen Y ที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 21-37 ปี และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 231 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มองว่าความเชี่ยวชาญเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้ผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าวมีความน่าเชื่อถือ โดยผู้ชมรู้สึกเชื่อมั่นในตัวของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าวที่ใช้ความรู้เฉพาะด้านการสืบหาข้อเท็จจริงของเนื้อหาข่าวในการนำมาอ้างอิงเพื่อรับประกันความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอ รวมทั้งประสบการณ์ทำงานที่สะสมมานานของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าว ทำให้ผู้ชมรู้สึกเชื่อมั่น 2) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความต้องการรู้ทันเหตุการณ์ เนื่องจากผู้ชมพึงพอใจต่อข่าวสารของรายการแซ็คเล่แม่ข้าว ที่นำเสนอได้ตามกระแสหรือทันเหตุการณ์ ทำให้ผู้ชมไม่ตกเทรนด์ อยู่ในกระแสสังคมตลอดเวลา รู้เท่าทันคน และไม่ตกเป็นเหยื่อของสังคม 3) ความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าวมีผลต่อความพึงพอใจ ของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ผู้สื่อข่าว, รายการแซ็คเล่แม่ข้าว, ความพึงพอใจของผู้ชม, Gen Y

Abstract

The study on the credibility of reporters on 'Zach Lao Mouth Khaow' show impact on satisfaction of Gen Y viewers in Bangkok aims to achieve the following objectives: 1) To examine the credibility of reporters on 'Zach Lao Mouth Khaow' show; 2) To study the satisfaction of Gen Y viewers in Bangkok towards 'Zach Lao Mouth Khaow' show; 3) To investigate the relationship between the credibility of reporters on 'Zach Lao Mouth Khaow' show and satisfaction of Gen Y viewers in Bangkok. The sample for this study consists of 231 male and female Gen Y viewers, aged 21-37, residing in Bangkok. Questionnaires were used as the data collection tool, and the data was analyzed using Pearson Product Moment Correlation statistics.

The results revealed that: 1) The majority of the respondents consider expertise to be the most important factor contributing to the credibility of reporters on 'Zach Lao Mouth Khaow' show. Viewers feel confident in the reporters who use specialized knowledge in investigating the facts of the news content, citing references to ensure the accuracy of the information presented, along with the extensive experience accumulated by the reporters, which further enhances viewer trust. 2) The majority of respondents emphasize the importance of surveillance. They are satisfied with the news presented on 'Zach Lao Mouth Khaow' show, as it is up-to-date and follows current trends, helping viewers stay informed, stay in the social loop, be aware of people, and avoid becoming victims of

society. 3) The credibility of reporters on 'Zach Lao Mouth Khaow' show affecting on the satisfaction of Gen Y viewers in Bangkok, with statistical significance at the 0.01 level.

Keywords: : reporters, Zach Lao Mouth Khaow' show, viewers' satisfaction, Gen Y

บทนำ

ข่าวนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะข่าว ทำให้คนหันเหเหตุการณ์ สนใจต่อเหตุบ้านการเมืองมากขึ้น ปัจจุบันผู้ชมสามารถติดตามข่าวสารได้จากหลากหลายช่องทางทั้ง หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และช่องทางออนไลน์ ทำให้เกิดการแข่งขันในวงการข่าว การนำเสนอข่าว ให้มีรูปแบบที่น่าสนใจ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากในตลาดสื่อ เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนเวลาในการออกอากาศกับรายการประเภทอื่น ๆ ซึ่งรายการประเภทข่าวนำเสนอทั้งในรูปแบบข่าวสั้นต้นชั่วโมง ข่าวภาคเช้า ข่าวภาคเที่ยง ข่าวภาคค่ำ รวมถึงข่าวดึก และมีการนำเสนอรายการข่าวในรูปแบบการเล่าข่าวเพื่อให้ดูน่าสนใจ น่าติดตาม บางช่องให้ความสำคัญกับการนำเสนอรายการข่าวมากจนดูโดดเด่นกว่ารายการประเภทอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าปัจจุบันนี้ข่าวสารเป็นสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว ผู้บริโภคข่าวสารมีความรู้เท่าทัน มีวิจารณญาณในการเลือกรับข่าวสารมากขึ้น ในขณะที่ผู้ที่ทำหน้าที่นำเสนอข่าวอย่างผู้ประกาศหรือผู้สื่อข่าวควรตระหนักถึงจรรยาบรรณสื่อมวลชน การนำเสนอข่าวที่ถูกต้อง เป็นกลาง น่าเชื่อถือ เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดของผู้บริโภคข่าวสาร สังคม และประเทศชาติต่อไป

การสื่อข่าว ถือได้ว่าเป็นหน้าที่หลักของผู้สื่อข่าว ในการนำเสนอข่าวสารออกสู่สาธารณะ ซึ่งเป็นงานที่ต้องอาศัยทฤษฎีและการปฏิบัติ รวมถึงประสบการณ์ของสื่อมวลชน ในการตัดสินใจสื่อข่าวนั้น ๆ โดยเฉพาะสังคมทุกวันนี้มีความซับซ้อน มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย อีกทั้งผู้รับข่าวสาร ที่มีความพยายามในการ

แสวงหาข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ดังนั้น การสื่อข่าวในปัจจุบัน สื่อมวลชนจึงไม่ได้สื่อข่าวเพียงเพื่อนำเสนอผ่านสื่อดั้งเดิมอย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือโทรทัศน์ เพียงเท่านั้น แต่สื่อมวลชนยังต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้ก้าวทันโลกยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วด้วย

โดยสื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่หลายประการ การเป็นผู้แจ้งข่าวสาร การเสาะแสวงหาข้อมูลข่าวสารด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำมารายงานให้ข้อมูลแก่ผู้รับข่าวสารได้รับทราบถึงความเป็นไปในสังคม ซึ่งปัจจุบันจะเป็นสังคมดิจิทัลที่มีสื่อใหม่เกิดขึ้นมากมาย ส่งผลให้ผู้รับข่าวสารมีทางเลือกในการเปิดรับข่าวสารตามความสนใจได้มากขึ้น สื่อต่าง ๆ มีการแข่งขันกันนำเสนอข่าวสารบนพื้นฐานของความรวดเร็วมากขึ้น แต่สิ่งสำคัญที่สื่อมวลชนไม่ควรมองข้ามคือความถูกต้องของเนื้อหาข่าว ทั้งนี้ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสื่อมวลชน

จากผลการสำรวจสังคมไทยเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่โลกของยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ โดยศูนย์วิเคราะห์ข้อมูลสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565 พบว่าภาพรวมคนไทยใช้เวลาในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเฉลี่ยอยู่ที่ 7 ชั่วโมง 4 นาที ต่อวัน และเจนเนอเรชันที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ Gen Y อยู่ที่ 8 ชั่วโมง 55 นาทีต่อวัน (Thailand internet user behavior, 2022) สื่อออนไลน์จึงเข้ามามีบทบาทกับคนไทยเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบข่าวสาร เคล็ดลับความรู้ หรือเรื่องชีวิตประจำวัน ทำให้การเข้าถึงมีเพิ่มมากยิ่งขึ้น และเป็นช่องทางที่สื่อสารได้อย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันสื่อต้องใช้ความเร็ว เข้าถึงง่าย และเป็นจริง รวมถึงต้องมีความน่าเชื่อถือของผู้ให้ข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ

ทั้งนี้สื่อออนไลน์ด้าน Social Media ที่คนไทยนิยมใช้มากที่สุดคือ Facebook รองลงมาคือ LINE และ อันดับ 4 คือ TikTok จะเห็นได้ว่าในปีที่ผ่านมา TikTok ถือว่าเป็น Platform ที่มาแรงมาก ๆ ซึ่งสถิติล่าสุด TikTok ก็

กระโดดขึ้นมาในอันดับที่ 4 ที่ได้รับความนิยมใช้งานถึงร้อยละ 78.2 (We Are Social Meltwater, 2023) จากผลการสำรวจดังกล่าว การเผยแพร่ข่าวสารในช่องทางออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มของ TikTok ทำให้เกิดความสนใจในการรับชมเพิ่มมากขึ้น

ในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลข่าวสารเข้าถึงผู้รับสารได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการข่าวทาง Social Media ส่งผลให้ความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะผู้สื่อข่าวเป็นผู้ที่เชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งข่าวไปยังประชาชน และยังสามารถเป็นผู้กำหนดทิศทางของการรับรู้และความเข้าใจต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมด้วย ดังนั้น ความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าว จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่น สร้างอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ รวมไปถึงการสร้างความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของผู้รับสาร ซึ่งปัจจุบันผู้สื่อข่าวหลายคนมีการผันตัวไปเป็นนักสร้างคอนเทนต์ประเภทข่าว บน Platform TikTok มากขึ้น แต่หลายครั้งเราพบกับ ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดจากผู้สื่อข่าวในการรายงานข่าว บน Platform TikTok เช่น การอ่านผิด การสะกดชื่อผิด การนำเสนอข่าวที่ขาดการคัดกรองจนนำไปสู่การเสนอข้อมูลข่าวสารอันเป็นเท็จและบิดเบือนได้ ดังนั้นผู้สื่อข่าวควรมีคุณสมบัติพื้นฐาน อันส่งผลต่อความน่าเชื่อถือต่อตัวผู้สื่อข่าว และภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของผู้ชม คือ อ่านออกเสียงถูกต้อง ชัดถ้อยชัดคำ มีจังหวะ มีชีวิตชีวา มีความสามารถในการสื่อสารให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่าย ผู้สื่อข่าวต้องมีความรู้ มีความเข้าใจในข่าว สามารถจับประเด็นสำคัญของข่าวได้ สามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้สื่อข่าวที่รายงานสดต้องสามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ทันที มีบุคลิกน่าเชื่อถือ มีการวางสีหน้าท่าทางในการแสดงออกที่มีความมั่นใจ รวมถึงการแต่งกาย เสื้อผ้า ทรงผม ต้องดูสุภาพ เหมาะสมกับรูปแบบรายการนั้น ๆ (ภัทธีรา สารากรบริรักษ์, 2557)

โดยเฉพาะรายการเช็กเล่าเมาข่าว ที่เผยแพร่ทาง Platform TikTok มีผู้ติดตามประมาณสามแสนคนดำเนินรายการโดย นายนิธินทร์ ทองย้อย ผู้สื่อข่าวสังกัด ไทยรัฐทีวี ได้นำความรู้ความสามารถและความน่าเชื่อถือจากการที่เป็นผู้

สื่อข่าวไปต่อยอดผสมกับการสร้างตัวตนให้เป็นนักสร้างคอนเทนต์ประเภทข่าว เพื่อปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มผู้ชม Gen Y โดยการทำการรายการแซ็คเล่าเล่าข่าว เป็นรายการสรุปข่าวที่เป็นกระแส ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมือง มีรูปแบบการนำเสนอเป็นคลิปวิดีโอสั้น กระชับ เนื้อหาถูกต้องครบถ้วน โดยตลอดการนำเสนอข่าวผู้ชมจะเห็นสีหน้า ท่าทาง ความมั่นใจ ของนายนิธินทร์ ทองย้อย ซึ่งเป็นผู้นำเสนอข่าวอยู่ในคลิปวิดีโอตลอดเวลา เพื่อสื่อสารให้ผู้ชมได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ ถูกต้อง ถือเป็นรายการประเภทสรุปข่าวที่มียอดผู้ชม ผู้ติดตาม และยอดกดไลก์สูง

ในแง่ของการรายงานข่าวออนไลน์ กลุ่มผู้ชมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในเนื้อหา และมีปฏิริยาตอบสนองต่อเนื้อหาข่าวต่าง ๆ ที่นำเสนอบนออนไลน์ ได้อย่างทันท่วงที (สิริชัย วงษ์สาธิตศาสตร์, 2549) ตัวอย่างเช่น ผู้ที่เข้ามาใช้บริการ TikTok สามารถติดต่อสื่อสารหรือร่วมทำกิจกรรมกับผู้ใช้งานท่านอื่นได้ เช่น การเขียนข้อความ แสดงความคิดเห็นเรื่องที่สนใจได้ (อภิรติ์ ต้นติสุนทรโธม, 2551) ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ชมอย่างมากในแง่ของการบริโภคสื่อในยุคดิจิทัล ซึ่งความพึงพอใจของผู้ชมสามารถเกิดขึ้นได้จากความคาดหวังการมีส่วนร่วมและการเชื่อมโยง (ภัทรเวช พุ่งเฟื่อง และดวงกมล ชาติประเสริฐ, 2562; Dennis & Gray, 2013) รวมไปถึงการใช้สื่อตามความพึงพอใจเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ต่อเหตุการณ์ การได้รับข้อมูลข่าวสารเพื่อช่วยในการตัดสินใจเพื่อนำมาพูดคุยกับผู้อื่น ความพึงพอใจเมื่อได้มีส่วนร่วมนำมาเสริม ความคิดเห็นหรือสนับสนุนในการตัดสินใจ ความพึงพอใจจากข่าวสารที่ก่อให้เกิดความบันเทิงและความเพลิดเพลิน (McCombs and Becker, 1979) ซึ่งหากผู้รับชมข่าวสารแล้วเกิดความพึงพอใจต่อข่าวนั้น ๆ ผู้ชมก็จะนำข้อคิดหรือประโยชน์ที่ได้จากการรับชมข่าวไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในแง่ของพฤติกรรมได้

จากทั้งหมดที่กล่าวมาจึงเป็นเหตุที่ผู้จัดทำวิจัยมีความต้องการศึกษาถึง ความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่าเล่าข่าว ที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ชม

Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ข้อมูลงานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้สื่อข่าวในการนำไปพัฒนารูปแบบการนำเสนอข่าวต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวในรายการเช็กเล่าเมาข่าว
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ชมรายการเช็กเล่าเมาข่าว Gen Y ในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวในรายการ เช็กเล่าเมาข่าวที่มีต่อความพึงพอใจของผู้ชมรายการเช็กเล่าเมาข่าว Gen Y ในกรุงเทพมหานคร

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Research) เป็นการวิจัยเพื่อสำรวจตัวแปร เพื่อนำผลมาอธิบายการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ของตัวแปรนั้น โดยมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปร (Discovery of relationship between variables) โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม จำนวน 231 ชุด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้คือ กลุ่มผู้ชมเจเนอเรชั่น Y อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 21-37 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G* Power 3 คือ ขนาดของผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง (Input Effect Size $f^2 = 0.15$) ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ คือ 0.05 (β err prob = 0.05) พลังของการทดสอบคือ 0.95 [Power (1- β err prob) = 0.95] จำนวนของตัวแปรอิสระหรือจำนวนของตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์ (Number of Predictors) เท่ากับ 3 จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างคือ 119 แต่เนื่องจากจำนวนตัวอย่งยิ่งมากยิ่งทำให้ค่าที่คำนวณได้มีความคงเส้นคงวา (Hair, Hult, Ringle, & Sarstedt, 2017) ดังนั้น ผู้วิจัยจึง

เลือกใช้ขนาดตัวอย่างตามที่เก็บได้จริงคือ 231 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Cluster sampling ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้ตอบออกเป็น 2 Clusters คือ ช่วง 1-31 มกราคม 2567 และ 1-29 กุมภาพันธ์ 2567 ผู้วิจัยเชื่อว่า ปัจจัยด้านประชากรในแต่ละ Cluster มีลักษณะทั่วไปไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยเก็บตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามได้ในช่วง 1-31 มีนาคม 2567 และหยุดเก็บข้อมูลเมื่อผู้ตอบมีจำนวนครบ 231 คน

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีแนวคิดที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ 2) คำถามเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าว ซึ่งคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert scale แบ่งออกเป็น (1) ความน่าไว้วางใจ (2) ความเชี่ยวชาญ และ (3) ความน่าดึงดูดของผู้มีชื่อเสียง 3) คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ต่อรายการแซ็คเล่แม่ข้าว ซึ่งคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert scale แบ่งออกเป็น 1) ต้องการรู้ทันเหตุการณ์ (2) ช่วยในการตัดสินใจ (3) ต้องการข้อมูลในการพูดคุยหรือสนทนา (4) ต้องการการมีส่วนร่วม (5) เสริมความคิดเห็น หรือการสนับสนุนการตัดสินใจที่ได้กระทำไปแล้ว และ (6) ความบันเทิง ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะทำการวิจัยเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และทำการตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปให้กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) อยู่ที่ 0.90 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ก่อนการเก็บข้อมูลจริงเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ

โดยค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.84 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ และทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยสถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการกำหนดแหล่งข้อมูลคือแหล่งปฐมภูมิ โดยผู้วิจัยใช้บริการจากเว็บไซต์ Google ที่เรียกว่า Google form ในการสร้างแบบสอบถามออนไลน์ขึ้นมา หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปยังช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้ชมรายการแซ็คเล่เฒ่าข้าว และกลุ่มผู้ติดตามของผู้สื่อข่าวของรายการ เช่น ตึกตอกช่องแซ็คเล่เฒ่าข้าว เพจเฟซบุ๊ก และอินสตาแกรม ของผู้สื่อข่าว นัทธวินทร์ ทองย้อย เป็นต้น เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบถ้วนตามจำนวน ก็ดำเนินการตรวจสอบแบบสอบถามออนไลน์ที่ได้รับมา เพื่อตรวจดูความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่เฒ่าข้าว ที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 231 คน นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายและทดสอบคำถามการวิจัย โดยมีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับทางลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เสนอผลการวิจัยโดยแจกแจงเป็นความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับทางลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ ชาย	92	39.80
หญิง	139	60.20
อายุ 21-24 ปี	35	15.20
25-28 ปี	80	34.60
29-32 ปี	69	29.90
33-37 ปี	47	20.30
การศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี	14	6.10
ปริญญาตรี	180	77.90
ปริญญาโท	37	16.00
อาชีพ รับราชการ	43	18.60
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	39	16.90
พนักงานบริษัท	98	42.40
ธุรกิจส่วนตัว	51	22.10
รายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท	5	2.20
10,001-20,000 บาท	83	35.90
20,001-30,000 บาท	91	39.40
30,001 บาทขึ้นไป	52	22.50

ตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 60.20 อายุระหว่าง ระหว่าง 25-28 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 34.60 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 77.90 ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัท จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 39.40

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความน่าเชื่อถือของผู้สื่ ข่าวรายการแซ็คเล้าแม่ข้าว

ความน่าเชื่อถือของผู้สื่ข่าวรายการ แซ็คเล้าแม่ข้าว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความน่าไว้วางใจ	4.28	0.559	มาก
ความเชี่ยวชาญ	4.29	0.538	มาก
ความน่าดึงดูดของผู้มีชื่อเสียง	4.17	0.582	มาก
รวม	4.25	0.503	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความน่าเชื่อถือของผู้สื่ข่าวรายการแซ็คเล้าแม่ข้าว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.503) ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความเชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.538) อันดับสอง คือ ความน่าไว้วางใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.559) และอันดับสุดท้าย ความน่าดึงดูดของผู้มีชื่อเสียง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.582)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ต่รายการแซ็คเล้าแม่ข้าว

ความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ต่รายการแซ็คเล้าแม่ ข้าว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ต้องการรู้ทันเหตุการณ์	4.30	0.540	มาก
ช่วยในการตัดสินใจ	4.14	0.566	มาก
ต้องการข้อมูลในการพูดคุย หรือสนทนา	4.15	0.622	มาก
ต้องการการมีส่วนร่วม	4.22	0.602	มาก
เสริมความเห็น หรือ สนับสนุนการตัดสินใจที่ได้ ทำไปแล้ว	4.12	0.614	มาก

ความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ต่อรายการแซ็คเล่เมาซ่า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ค่า			
ความบันเทิง	4.22	0.590	มาก
รวม	4.19	0.514	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ต่อรายการแซ็คเล่เมาซ่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.19 , S.D. = 0.514) ซึ่งเมื่อพิจารณาทางด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ต้องการรู้ทันเหตุการณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30 , S.D. = 0.540) อันดับสอง มีจำนวนเท่ากัน ได้แก่ ต้องการการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22 , S.D. = 0.602) และ ความบันเทิง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22 , S.D. = 0.590) อันดับสาม ต้องการข้อมูลในการพูดคุยหรือสนทนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15 , S.D. = 0.622) อันดับสี่ ช่วยในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14 , S.D. = 0.566) และอันดับสุดท้าย เสริมความเห็น หรือสนับสนุนการตัดสินใจที่ได้ทำไปแล้ว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12 , S.D. = 0.614)

การทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่เมาซ่า กับความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ต่อรายการแซ็คเล่เมาซ่า ในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	ต้องการรู้ทันเหตุการณ์	ช่วยในการตัดสินใจ	ต้องการข้อมูลในการพูดคุยหรือสนทนา	ต้องการการมีส่วนร่วม	เสริมความคิดเห็นหรือการสนับสนุนการตัดสินใจที่ได้กระทำไปแล้ว	ความบันเทิง	ความพึงพอใจของผู้ชม
--------	------------------------	-------------------	-----------------------------------	----------------------	---	-------------	---------------------

ความน่าเชื่อถือ	.766**	.757**	.755**	.789**	.778**	.732**	.874**
ความไว้วางใจ	.690**	.651**	.656**	.722**	.720**	.672**	.785**
ความเชี่ยวชาญ	.696**	.667**	.693**	.699**	.674**	.636**	.776**
ความน่าดึงดูดของ ผู้มีชื่อเสียง	.680**	.720**	.687**	.706**	.704**	.665**	.794**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (2-tailed).

ตัวแปร ความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าว และความพึงพอใจของผู้ชม และคือตัวแปรในภาพรวม ตัวแปรที่เหลือทั้งหมด คือ ตัวแปรในภาพย่อย จากตารางที่ 4 พบว่าความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าว ที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ในระดับมาก ($r = .874^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ความไว้วางใจของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าว ที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ในกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .785^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในภาพรวมและภาพย่อย

ความเชี่ยวชาญของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าว ที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ในกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .776^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในภาพรวมและภาพย่อย

ความน่าดึงดูดของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าว ที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ในกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .794^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในภาพรวมและภาพย่อย

สรุปผล

จากการศึกษาสามารถสรุปผลได้ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 60.20 อายุระหว่าง ระหว่าง 25-28 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 34.60 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 77.90 ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัท จำนวน 98 คน

คิดเป็นร้อยละ 42.40 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 39.40 จากการศึกษาความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกให้ความสำคัญกับด้านความเชี่ยวชาญ เพราะรู้สึกเชื่อมั่นผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าวที่ใช้ความรู้เฉพาะด้านการสืบหาข้อเท็จจริงของเนื้อหาข่าว ในการรับประกันความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอ และจากการศึกษาความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความต้องการรู้ทันเหตุการณ์ เนื่องจากได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อกระแสของเหตุการณ์บ้านเมือง จากการรับชมรายการแซ็คเล่แม่ข้าว

อภิปรายผล

1. ความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าวจากการศึกษาความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าว พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าความเชี่ยวชาญ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้ผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าวมีความน่าเชื่อถือ โดยผู้ชมรู้สึกเชื่อมั่นในตัวของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าวที่ใช้ความรู้เฉพาะด้านการสืบหาข้อเท็จจริงของเนื้อหาข่าวในการนำมาอ้างอิงเพื่อรับประกันความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอ รวมทั้งประสบการณ์ทำงานที่สะสมมานานของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่แม่ข้าว ทำให้ผู้ชมรู้สึกเชื่อมั่น สอดคล้องกับแนวคิดของ Ohanian (1990) ที่กล่าวไว้ว่า ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร จะน่าเชื่อถือก็ต่อเมื่อผู้นำเสนอมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นความถนัดเฉพาะทางของผู้ส่งสารเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการนำเสนอ และผู้ส่งสารจะต้องมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง จะถือว่าผู้นำเสนอนั้นมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชรรัตน์ ศรีจันทร์ภาค, ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค์ และ สันทัด ทองรินทร์ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของผู้ประกาศข่าวในรายการประเภทเล่าข่าวทางสถานีโทรทัศน์ สรบุว่า กลุ่มตัวอย่าง

ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะด้านความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์และบุคลิกภาพของผู้ประกาศข่าวในรายการประเภทเล่าข่าวทางโทรทัศน์มีผลต่อความน่าเชื่อถือในข่าวที่นำเสนอรวมอยู่ระดับมาก และสอดคล้องกับ รัตนวดี นาควานิช (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว โดยเน้นสถานการณ์ การรายงานข่าวความขัดแย้งทางการเมือง ที่มีการปิดกรุงเทพมหานคร พบว่า ความน่าเชื่อถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการเลือกแหล่งข่าว และผู้สื่อข่าวเชื่อถือ ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ โดย 4 มิติที่ผู้สื่อข่าวใช้ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว คือ 1) ความน่าไว้วางใจ 2) ลักษณะภายนอก 3) แรงจูงใจในการให้ข่าว 4) สถานภาพหรือตำแหน่งของแหล่งข่าว

2. ความพึงพอใจของผู้ชมรายการแซ็คเล่าเล่าข่าวของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาความพึงพอใจของผู้ชมรายการแซ็คเล่าเล่าข่าวของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับด้านความต้องการรู้ทันเหตุการณ์ เนื่องจากผู้ชมพึงพอใจต่อข่าวสารของรายการแซ็คเล่าเล่าข่าว ที่นำเสนอได้ตามกระแสหรือทันเหตุการณ์ ทำให้ผู้ชมไม่ตกเทรนด์อยู่ในกระแสสังคมตลอดเวลา รู้เท่าทันคน และไม่ตกเป็นเหยื่อของสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ McComb & Becker (1979) ที่ได้กล่าวถึงการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการว่า บุคคลใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ในเรื่องต่าง ๆ เพื่อต้องการรู้ทันเหตุการณ์ (Surveillance) โดยการติดตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ผ่านสื่อมวลชน เพื่อให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐธรรมา ขวาค (2551) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อรายการสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ศูนย์ประชาสัมพันธ์พลเรือน ตำรวจ ทหาร (ททบ.ศปชส.พตท. หรือททบ.5/1) ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับชมรายการของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกฯ (ททบ.5/1) ด้วยเหตุผลที่เปิดรับชมรายการคือ เพื่อติดตาม

สถานการณ์ อย่างทันกระแส สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรวัฒน์ เพ็งช่วย (2554) ที่ศึกษาเรื่อง ความคาดหวัง พฤติกรรมการใช้บริการ และ ความพึงพอใจจากการใช้บริการด้านข้อมูลข่าวสารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังว่าและพึงพอใจที่จะได้รับรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ และได้ติดตามความเคลื่อนไหวด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และไม่พลาดในสิ่งที่ควรจะรู้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทพร ทาวะระ (2555) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อรายการ ประเด็นเด็ด 7 สี ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ คิดว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการชมรายการประเด็นเด็ด 7 สี คือ ทราบข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทันต่อเหตุการณ์ สามารถนำประโยชน์มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรพร โกษยพงศ์ และ พงศ์ณัชชัช กนกงามวิโรจน์ (2565) ที่ทำการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจที่มีต่อที่มีต่อรายการข่าวชั้นคนข่าวทางช่อง Nation TV ของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างของผู้ชมรายการข่าวชั้นคนข่าวทางช่อง Nation TV มีความพึงพอใจในเนื้อหารายการมีความทันต่อเหตุการณ์และกำลังเป็นที่สนใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่มาข่าวที่มีต่อความพึงพอใจ ของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่มาข่าวที่มีต่อความพึงพอใจ ของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่มาข่าวมีผลต่อความพึงพอใจ ของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานครสอดคล้องกับแนวคิดของ Ohanian (1990) ที่กล่าวไว้ว่า ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร จะน่าเชื่อถือก็ต่อเมื่อผู้นำเสนอมีความน่าไว้วางใจ ความเชี่ยวชาญ และความน่าดึงดูดของผู้มีชื่อเสียง ตรงตามสมมติฐานที่ทางผู้วิจัยได้กำหนดไว้แสดงให้เห็นว่าผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจต่อความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล่มาข่าว

เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา ตั้งประสิทธิ์ศิลป์ (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลข่าวสารบน เฟซบุ๊กที่มีผลต่อพฤติกรรมการส่งต่อข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้สื่อสังคม ในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลข่าวสารทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความน่าไว้วางใจ ความเชี่ยวชาญ ความน่าดึงดูดของผู้มีชื่อเสียง มีความ สอดคล้องและสัมพันธ์กับความพึงพอใจของผู้รับสารทำให้เกิดพฤติกรรมการส่ง ต่อข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ และสอดคล้องกับวิภรณ์รัตน์ เยาวละออง (2558) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อรายการ ยกทัพข่าวเช้า ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง PPTV พบว่า กลุ่มผู้ชมมี ความพึงพอใจต่อผู้ดำเนินรายการที่มีความน่าเชื่อถือ คือความเชี่ยวชาญ ความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาข่าว รวมทั้งมีบุคลิกที่ดีเหมาะสมกับรูปแบบรายการ

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่า ความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการเช็กเล่าข่าว ที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยปัจจัยด้าน ความความเชี่ยวชาญ เป็นปัจจัยที่ผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญ ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวควรมีความเชี่ยวชาญในการทำข่าว พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ โดยการใช้ความรู้เฉพาะด้าน อย่างการ สืบหาข้อเท็จจริงของเนื้อหาข่าว นำมาประกอบเป็นหลักฐานอ้างอิงในการรับ ประกันความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอ เพื่อข่าวสารที่นำเสนอออกไป จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องจะส่งผลทำให้ผู้ชมมี ความเชื่อถือในตัวผู้สื่อข่าวและวงการสื่อสารมวลชนมากยิ่งขึ้น

2. จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ในเขต กรุงเทพมหานคร โดยปัจจัยด้านความต้องการรู้เท่าทันเหตุการณ์ เป็นปัจจัยที่ผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญ ดังนั้น ในการนำเสนอข่าว ผู้สื่อข่าว

รวมทั้งผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมสื่อ ควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวที่ทันต่อกระแสของเหตุการณ์บ้านเมือง เพื่อเป็นประโยชน์ให้ผู้ชมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ทันกระแสสังคมอยู่ตลอดเวลา และสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการสนทนากับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้ทันสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวรายการแซ็คเล้าเมาข่าว ที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ชม Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงแนวโน้มหรือทิศทางในอนาคตของความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าว โดยการศึกษาแบบนี้จะทำให้ผู้สื่อข่าวสร้างความน่าเชื่อถือในการนำเสนอข่าวสาร ได้ตรงตามกลุ่มเป้าหมายในปัจจุบันมากขึ้น และผลการศึกษาที่ได้มาจะสามารถนำไปปรับปรุง และพัฒนารายการข่าวเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ชมต่อไป

บรรณานุกรม

- ฐิติธรรมา ชวาเขต. (2551). พฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อรายการสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ศูนย์ประชาสัมพันธ์พลเรือน ตำรวจ ทหาร (ททบ.ศปชส.พตท. หรือ ททบ.5/1) ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมจริราช, นนทบุรี.
- ธวัชรรัตน์ ศรีจันทร์กาศ, ไพบูลย์ คะเชนทรพรรค์ และ สันทิต ทองรินทร์ (2563). คุณลักษณะที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของผู้ประกาศข่าวในรายการประเภทเล่าข่าวทางสถานีโทรทัศน์. วารสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมจริราช.

- นันทพร ทาวะระ (2555). ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อรายการประเด็น
 เด็ด 7 สี. ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์
 นิเทศศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิต. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พัชรพร โกษยพงศ์ และ พงศ์ณัชชัย กนกงามวิโรจน์ (2565). พฤติกรรมการ
 เปิดรับและความพึงพอใจที่มีต่อที่มีต่อรายการข่าวข้นคนข่าวทางช่อง
 Nation TV ของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยธรรมศึกษา
 5(1) มกราคม-มิถุนายน 2565, ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัด
 อารุณวิสุทธิธาราม.
- ภัทธีรา สารากรบริรักษ์. (2557). ผู้ประกาศและการใช้เสียงทางวิทยุและ
 โทรทัศน์. กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภัทรเวช พึ่งเพื่อง ดวงมล ขาดิประเสริฐ. (2562). ความคาดหวังและความ
 พึงพอใจของผู้ชมละครโทรทัศน์ “บุพเพสันนิวาส.” วารสารสถาบันวิจัย
 และพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 4(2), 123-141.
- รัตนวดี นาควนิช (2558). การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว : จุดเริ่ม
 ต้นของคุณภาพ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย,
 35(1), (241-257).
- วิภรณ์รัตน์ ยาวละออง. (2558). พฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจของ
 ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อรายการ ยกทัพข่าวเช้าทาง
 สถานีโทรทัศน์ช่อง PPTV. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต, วารสาร
 ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์.
- วีรวัฒน์ เพ็ญช่วย (2554). ความคาดหวัง พฤติกรรมการใช้บริการ และความพึง
 พอใจจากการใช้บริการด้านข้อมูล ข่าวสารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่.
 วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต, วารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์.

- สิริชัย วงษ์สาธิตศาสตร์. (2549). สื่อออนไลน์ช่องทางเลือกใหม่ของการรายงานข่าวของสื่อมวลชนไทย. วารสารรามคำแหง, 23(1), 43-45.
- อภิญา ตั้งประสิทธิ์ศิลป์. (2563). ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลข่าวสารบนเฟซบุ๊ก ที่มีผลต่อพฤติกรรมการส่งต่อข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้สื่อสังคม ในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อริดี ตันติสุนทรโธม. (2551). การสร้างภาพลักษณ์ด้วยการกำหนดบุคลิกภาพของอภิลิทธิ เวชชา ชีวะผ่านhi5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Dennis, D. M., & Gray, D. M. (2013). An episode-by-episode examination: What drives television-viewer behavior - digging down into audience satisfaction with television dramas. *Journal of Advertising Research*, 53(2), 166-174. Retrived from <https://doi.org/10.2501/JAR-53-2-166-174>.
- Hair, J.F., Hult, G.T.M., Ringle, C.M. and Sarstedt, M. (2017). *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*, 2nd Edition, Sage Publications, Inc.
- McCombs, M. E., & Becker, L. B. (1979). *Using Mass Communication Theory*, Englewood cliffs : N.J. Prentice Hall.
- Ohanian, R. (1990). Construction and validation of a scale to measure celebrity endorsers perceived expertise, trustworthiness, and attractiveness. *Journal of Advertising*, 19(3), 39-52.
- Thailand internet user behavior. (2022). ผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565.สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/publications/iub2022.aspx>.

We Are Social Meltwater. (2023). ผลสำรวจสื่อออนไลน์ด้าน *Social Media* ที่คนไทยนิยมใช้มากที่สุด ปี 2023. สืบค้นจาก <https://www.meltwater.com/en/2023-global-digital-trends>.

พฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป
จำกัด (มหาชน) ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ
ของผู้ชมเจนเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร
Media Exposure Behavior of Thai Television Drama
by Kantana Group Public Company Limited,
Affecting Uses and Gratification of Generation Z
Viewers in Bangkok

บวรวงศ์ สุขนึก^{1*} และพรพรหม ชมงาม²
Bowonwong Suknuck^{1*} and Pornprom Chomngam²

Received: August 5, 2024
Revised: December 30, 2024
Accepted: December 31, 2024

¹นักศึกษาลัทธิสุตฺตนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

¹Master student, Master of Communication Art Program in Strategic
Communications, Bangkok University

¹(Email : bowonwong.sukn@bumail.net)

*Corresponding Author

²อาจารย์ประจำภาควิชาการสื่อสารและสื่อใหม่ คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

²Communication and New Media Department, School of
Communication Arts, Bangkok University

²(Email : pornprom.c@bu.ac.th)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชม เจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ของผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร 2) การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ของผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร 3) พฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัทกันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มผู้ชมละครโทรทัศน์เจเนอเรชัน Z ที่มีอายุ 18-27 ปี เพศชายและเพศหญิง และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ความสามารถ เป็น พฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยที่สำคัญมากที่สุด เนื่องจากบทละครที่มีเนื้อหาเข้มข้นและการดำเนินเรื่องที่น่าติดตาม 2) กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ด้านการ หลีกหนีจากโลกความเป็นจริงชั่วคราว เป็นการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่สำคัญมากที่สุด เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้รับความบันเทิงและความสนุกสนาน หลังจากรับชมละครโทรทัศน์ 3) พฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัทกันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ, การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ, ละครโทรทัศน์, เจเนอเรชัน Z

Abstract

A Study on media exposure behavior of Thai television drama by Kantana Group Public Company Limited, affecting uses and gratification of Generation Z viewers in Bangkok. The objectives of this study are : 1) To investigate the exposure to Thai television dramas by Kantana Group Public Company Limited among Generation Z viewers in Bangkok. 2) To examine the uses and gratification derived from Thai television dramas by Kantana Group Public Company Limited among Generation Z viewers in Bangkok. 3) To study media exposure behavior of Thai television drama by Kantana Group Public Company Limited, affecting uses and gratification of Generation Z viewers in Bangkok. The sample for this study consists of 200 Generation Z television drama viewers aged 18-27, both male and female, residing in Bangkok. Questionnaires were used as the data collection tool, and the data was analyzed using Pearson Product Moment Correlation statistics.

The results of the study reveal that 1) The majority of the sample group considered the capability is the most important media exposure behavior to Thai television dramas, especially drama's engaging content and plot development. 2) The sample group viewed temporary escape from reality as the most important aspect of uses and gratification, as it provided entertainment and enjoyment after watching the dramas. 3) Media exposure behavior of Thai television drama by Kantana Group Public Company Limited, affecting uses and gratification of Generation Z viewers in Bangkok,

with statistical significance at the 0.01 level.

Keywords: Media exposure behavior, Uses and gratification, Thai television drama, Generation Z

บทนำ

ละครโทรทัศน์นับว่าเป็นรายการได้รับความนิยมและแพร่หลายมากในกลุ่มผู้ชม มีการผลิตละครโทรทัศน์อยู่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน การผลิตรายการละครโทรทัศน์ เริ่มต้นจากการสรรหาบทประพันธ์หรือโครงเรื่องที่ที่น่าสนใจเพื่อนำมาเขียนเป็นบทละครโทรทัศน์และเข้าสู่กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ต่อไป (นราพร สังข์ชัย, 2552) ละครโทรทัศน์เป็นรายการโทรทัศน์ที่เกิดขึ้นพร้อมกับการก่อตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งแรกขึ้นในประเทศไทย สถานีโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม หลังจากก่อตั้งได้ 2 เดือนจึงมีละครโทรทัศน์ออกอากาศครั้งแรก เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2499 เรื่อง สุริยานีไม่ยอมแต่งงาน (เพาวีภา ภมรสถิตย์, 2528) ละครโทรทัศน์เริ่มเข้าสู่ยุครุ่งเรืองในปี พ.ศ. 2501 นอกจากช่อง 4 แล้วยังมีช่อง สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ที่บุกเบิกเรื่องละครโทรทัศน์มากขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2524 คุณสุรางค์ เปรมปรีดิ์ เข้ามาดูแลด้านการตลาดและฝ่ายบุคคลทางช่อง 7 และได้ไปชวนหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล มาร่วมหุ้นเปิดบริษัท พร้อมมิตรภาพยนตร์ เพื่อผลิตละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ ต่อมาช่อง 7 ได้ดึงตัว คุณวณิช จรุงกิจอนันต์ มาช่วยเขียนบทละครโทรทัศน์ ในยุคแรกๆ โดยในยุคแรกๆ คณะผลิตละครของทางช่อง 7 ได้แก่ คุณไพรัช สังวริบุตร, บริษัท กันตนา จนถึงปี พ.ศ. 2530-2545 เป็นยุคธุรกิจละครเต็มรูปแบบ รวมถึงมีการวัดความสำเร็จด้วยระบบเรตติ้ง

ในปี พ.ศ. 2558 สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ ประกาศให้ทั่วโลกยุติการออกอากาศโทรทัศน์ระบบแอนะล็อก และสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) เห็นพ้องให้ยุติการออกอากาศโทรทัศน์ระบบ

แฉะล็อกภายในปี พ.ศ. 2563 เลยทำให้ระบบถูกเปลี่ยนไปใช้ระบบดิจิทัล ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆอีกมากมาย เช่น ช่องวัน, ช่องจีเอ็มเอ็ม เลยทำให้ตลาดของละครช่องเดิมที่เคยมีอยู่แล้วเกิดความสั่นคลอนเกิดขึ้น และการแข่งขันที่สูงมากยิ่งขึ้น เลยทำให้ผู้ชมมีละครให้เลือกรับชมได้อย่างมากมาย หลากหลาย แต่กระนั้นกลับไม่เป็นผลดีต่อช่องโทรทัศน์ที่เคยมีอยู่แล้ว

ผลสำรวจพฤติกรรมการรับชมละครหัวข้อ Contentology ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงลึกที่ผสมผสานระหว่างศาสตร์และศิลป์ของพฤติกรรมผู้บริโภคคอนเทนต์ของคน 3 กลุ่มในยุคปัจจุบัน 1) เจเนอเรชัน X คนในเจเนอเรชันนี้ส่วนใหญ่ยังนิยมดูละครและอินกับนักแสดงหรือบทละครผ่านหน้าจอทีวีที่บ้านเป็นหลักและยังมีความผูกพันอย่างต่อเนื่อง 2) เจเนอเรชัน Y จากวิถีชีวิตที่ต้องทำงานหนักเพื่อก่อร่างสร้างตัวและสังสรรค์กับเพื่อน ผลวิจัยได้กล่าวว่าคนเจเนอเรชันนี้ยังดูละครทางทีวีอยู่เพียงแต่มีการย้ายไปอยู่ในโลกของโซเชียลมีเดีย 3) เจเนอเรชัน Z ยังคงนิยมดูละครเหมือนกับเจเนอเรชันอื่น ๆ เพียงแต่มีวิธีการดูละครที่สั้นมาก เลือกดูตอนที่อยากดูเลย ไม่ดูเรียงตามตอนของละคร (Brandage, 2017)

การเปิดรับละครโทรทัศน์ในปัจจุบันมีความสำคัญมากในการส่งเสริมวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศไทย ในด้านการสร้างตลาดบันเทิงภายในประเทศ การเปิดรับละครโทรทัศน์จะสามารถช่วยสร้างตลาดสื่อบันเทิงในประเทศไทยและส่งผลให้มีการพัฒนาในด้านนี้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสร้างงานที่เกี่ยวข้องและเสริมสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในวงการนี้อีกด้วย ด้านการส่งเสริมความหลากหลายและความเป็นเอกลักษณ์ การเปิดรับละครโทรทัศน์อาจเป็นส่วนสำคัญในกลยุทธ์การตลาดและการสร้างภาพลักษณ์สำหรับบริษัทในสายงานแบรนด์และบันเทิง การติดตามข้อมูลล่าสุดของบริษัทและภาพลักษณ์ทางการตลาดจะช่วยให้คุณได้ข้อมูลที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการรับชมละครโทรทัศน์ไทยในปัจจุบันนี้การดูละคร หลายคนมักดูละครเนื่องจากว่าละครจะช่วยทำให้เรามี

ความสุขและทำให้เราได้เรียนรู้ว่าสิ่ง ๆ นั้นที่ตัวละครได้แสดงออกมา เราชอบหรือเปล่า อย่างละครนั้นก็จะมีหลายอย่างให้เราได้เลือกดูไม่ว่าจะเป็นละครสอนชีวิต ละครภาคคำ ละครสะท้อนสังคม ซึ่งทั้งหมดนี้ก็จะมีความแตกต่างกันออกไป อย่างชัดเจนอยู่แล้ว ดังนั้นเราจึงควรที่จะต้องให้ความสนใจมาก ๆ ด้วยจะยิ่งดี อย่างน้อยเราก็ได้ข้อคิดที่ตืออย่างมากมาย และที่สำคัญในเรื่องของการดูละคร จะช่วยให้เราได้ข้อคิดและได้รู้ว่าแบบนี้ควรที่จะเอาอย่างหรือแบบนี้ไม่ควรที่จะเอาแบบอย่าง แล้วเราก็สามารถที่จะกลับตัวกลับใจไม่ทำในสิ่งที่ไม่ดีได้อีกเช่นกัน ซึ่งละครที่ให้อะไรคิดจะเห็นได้ว่ามีคนสนใจกันอย่างมากมายเลย ที่สำคัญการดูละครก็จะให้ประโยชน์ในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นแง่คิดและการเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ยังมีละครที่ออกแนวตลก ๆ ที่ไม่ทำให้เราต้องเครียดอีกมากมายเลย และสิ่งนี้เป็นเรื่องที่ดีที่จะช่วยให้เรานั้นได้เรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ จากละครที่เราดูได้อีกด้วย (Woods, 2021)

ละครโทรทัศน์ เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชีวิตประจำวันของคนทั่วไป เป็นสื่อบันเทิงที่เราหาชมได้ง่าย และตอนนี้มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยยิ่งขึ้น การชมละครก็ง่ายกว่าแต่ก่อนมาก เพราะสามารถดูผ่านทางช่องทางที่หลากหลายกว่า ทั้งในทีวีทั่วไป และในโทรศัพท์มือถือ อีกทั้งยังมีตัวเลือกของช่องให้ได้ดูเยอะกว่าสมัยก่อนด้วย โดยได้สรุปข้อดีของการดูละครไว้ดังนี้ 1) คลายเครียดได้ ข้อนี้เราจะเห็นได้ชัดที่สุด เวลาที่กลับบ้านมาเหนื่อย ๆ การได้นั่งชมทีวีกับคนในครอบครัว และเป็นละครเรื่องที่ชอบด้วย ก็จะช่วยให้คุณหายเครียดจากงานหรือเรื่องต่าง ๆ ได้ดีทีเดียว โดยเฉพาะละครที่เป็นละครฮา ๆ สนุกสนาน 2) ให้แง่คิด นอกจากจะได้รับความสนุก ละครต่าง ๆ ล้วนแต่แฝงแง่คิดเอาไว้ในนั้นทั้งสิ้น หากเราชมด้วยวิจรณ์ญาณ ไม่เอาเพียงแค่ความสนุกอย่างเดียว และละครส่วนใหญ่ล้วนสร้างมาจากภาพสะท้อนของสังคมทั้งสิ้น และข้อคิดที่ได้จากละคร เราก็สามารถนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวันของเราได้ 3) เพื่อขึ้นาสังคม เมื่อละครแสดงให้เห็นภาพลักษณ์ของสังคม ก็จะเป็นการผลักดันให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปใน

ทางที่ดีขึ้น หรือเรื่องไหนที่เกี่ยวกับหน่วยงานนั้น ๆ ก็อาจจะได้รับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ 4) แสดงให้เห็นวัฒนธรรม วัฒนธรรมของบ้านเรามีหลายอย่างที่ทุกคนไม่เคยเห็นมาก่อน และบางอย่างก็อาจจะสูญหายไป ซึ่งละครก็จะแสดงให้เห็นและเป็นการช่วยสืบทอดให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ และทำนุบำรุงต่อไป (Parker, 2020)

พฤติกรรม的开ป้ดรับและการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในมุมมองของการบริโภคสื่อและบันเทิงในสมัยปัจจุบัน การเปิดรับมีผลต่อประสบการณ์การชมและถูกนำไปใช้ในการปรับแต่งและพัฒนาบริโภคสื่อของบุคคล การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับจากละครโทรทัศน์ไทยก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ในยุคปัจจุบัน เนื่องจากผู้ที่รับชมก็นำสิ่งที่ได้จากละครเรื่องนั้น ๆ มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในการใช้ชีวิตประจำวันและทำให้เกิดความพึงพอใจ เนื่องจากผู้ที่รับชมก็นำข้อคิดที่ได้จากเนื้อเรื่องของละครโทรทัศน์มาปรับใช้ในชีวิตโดยทั่วไปด้วยเช่นกัน ทั้งในแง่ของทัศนคติและพฤติกรรม

ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงพฤติกรรม的开ป้ดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจนเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผลวิจัยในครั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อวิธีการพัฒนาละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เพราะในปัจจุบันนี้ผู้ชมที่กำลังจะมีอิทธิพลเป็นอย่างมากก็คือผู้ชมในเจนเนอเรชัน Z ส่วนฝ่ายผลิตละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) จะได้ทราบถึงปัจจัยที่จะทำให้ผู้ชมเกิดความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงให้ละครโทรทัศน์ไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ของผู้ชมเจนเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อละครโทรทัศน์ไทย

ของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ของผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อศึกษา พฤติกรรมการเปิดรับละครไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ เป็นการวิจัยเพื่อสำรวจตัวแปรเพื่อนำผลมาอธิบายการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ของตัวแปรนั้น โดยมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม จำนวน 200 ชุด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้คือ กลุ่มผู้ชมเจเนอเรชัน Z อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 18-27 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G* Power 3 คือ ขนาดของผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง (Input Effect Size $f^2 = 0.15$) ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ คือ 0.05 (α err prob = 0.05) พลังของการทดสอบคือ 0.95 [Power ($1-\beta$ err prob) = 0.95] จำนวนของตัวแปรอิสระหรือจำนวนของตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์ (Number of Predictors) เท่ากับ 8 สามารถคำนวณได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (n) จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างคือ 160 แต่เนื่องจากจำนวนตัวอย่างยิ่งมามากยิ่งทำให้ค่าที่คำนวณได้มีความคงเส้นคงวา (Hair, Hult, Ringle, & Sarstedt, 2017) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ขนาดตัวอย่างตามที่เก็บได้จริงคือ 200 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Cluster sampling ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้ตอบออกเป็น 2 Clusters คือ ช่วง 1-31 มกราคม 2567 และ 1-29 กุมภาพันธ์ 2567 ผู้วิจัยเชื่อว่า ปัจจัยด้านประชากรในแต่ละ Cluster มีลักษณะทั่วไปไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยเก็บตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามได้ในช่วง 1-31 มีนาคม 2567 และหยุดเก็บข้อมูลเมื่อผู้ตอบมีจำนวนครบ 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีแนวคิดที่เกี่ยวข้อง โดย

แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ 2) คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ซึ่งคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert scale แบ่งออกเป็น (1) ความต้องการ (2) ทศนคติและค่านิยม (3) เป้าหมาย (4) ความสามารถ (5) การใช้ประโยชน์ (6) ลีลาในการสื่อสาร (7) สถานะ (8) ประสบการณ์และนิสัย และ (9) การสื่อสารประเด็นทางสังคม 3) คำถามเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจซึ่งคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert scale แบ่งออกเป็น (1) ด้านความคิด (2) ด้านอารมณ์ ความรู้สึก (3) ด้านส่วนบุคคล (4) ด้านสังคม และ (5) ด้านการหลีกเลี่ยงจากโลกความจริงชั่วขณะ

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะทำการวิจัยเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและทำการตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปให้กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) อยู่ที่ 0.85 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ก่อนการเก็บข้อมูลจริงเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.91 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ และทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยสถิติสหสัมพันธ์อย่างง่าย เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการกำหนดแหล่งข้อมูลคือ แหล่งปฐมภูมิ โดยผู้วิจัยใช้บริการจากเว็บไซต์ Google ที่เรียกว่า Google form ในการสร้างแบบสอบถามออนไลน์ขึ้นมา หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปยังช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ของละครโทรทัศน์ไทยที่มีบริษัทกัณดา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ผลิต เช่น เพจ “Kantana Drama”, กลุ่มเฟซบุ๊ก “ครอบครัวคนรักละคร ช่อง 3”, กลุ่มเฟซบุ๊ก “7HD แฟนคลับ แฟนละคร” เป็นต้น เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบถ้วนตามจำนวน ก็ดำเนินการตรวจสอบแบบสอบถามออนไลน์ที่ได้รับมา เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับทางลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ ชาย	75	37.50
หญิง	125	62.50
อายุ 18- 20 ปี	2	1.00
21-23 ปี	75	37.50
24-27 ปี	123	61.50
การศึกษา ปริญญาตรี	186	93.00
ปริญญาโท	14	7.00
อาชีพ รับราชการ	4	2.00
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	1.00
พนักงานบริษัท	88	44.00
ธุรกิจส่วนตัว	106	53.00
รายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท	31	15.50
10,001-20,000 บาท	97	48.50
20,001-30,000 บาท	55	27.50
30,001 บาทขึ้นไป	17	8.50

ตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 อายุระหว่าง ระหว่าง 24-26 ปี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 61.50 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 93.00 ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 30,000 บาท จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 59.2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรม的开รับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัทกัณตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

พฤติกรรม的开รับละครโทรทัศน์ ไทยของบริษัท กัณตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความต้องการ	3.62	0.782	มาก
ทัศนคติและค่านิยม	3.62	0.769	มาก
เป้าหมาย	3.60	0.827	มาก
ความสามารถ	3.98	0.889	มาก
การใช้ประโยชน์	3.50	0.897	ปานกลาง
ลีลาในการสื่อสาร	3.53	0.805	มาก
สถานะ	3.57	0.836	มาก
ประสบการณ์และนิสัย	3.15	0.955	ปานกลาง
รวม	3.57	0.700	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า พฤติกรรม的开รับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กัณตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.836) ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ความสามารถ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.889) อันดับสอง เท่ากันสองด้าน คือ ความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.782) และ ทัศนคติและ

ค่านิยม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = 0.769) อันดับสาม เป้าหมาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.60, S.D. = 0.827) อันดับสี่ สถานะ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.57, S.D. = 0.836) อันดับห้า สีลาในการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.53, S.D. = 0.805) อันดับหก การใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.50, S.D. = 0.897) และอันดับสุดท้าย ประสบการณ์และนิสัย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.15, S.D. = 0.955)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชม

การใช้ประโยชน์และความ			
พึงพอใจเกี่ยวกับละคร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
โทรทัศน์ไทยของผู้ชม			
ด้านความคิด	3.56	0.867	มาก
ด้านอารมณ์ ความรู้สึก	3.50	0.866	ปานกลาง
ด้านส่วนบุคคล	3.41	0.878	ปานกลาง
ด้านสังคม	3.58	0.873	มาก
ด้านการหลีกเลี่ยงจากโลก	3.69	0.844	มาก
ความจริงชั่วขณะ			
รวม	3.55	0.793	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.793) ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการหลีกเลี่ยงจากโลกความจริงชั่วขณะ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = 0.844) อันดับสอง ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.58, S.D. = 0.873) อันดับสาม ด้านความคิด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.56, S.D. = 0.867) อันดับสี่ ด้านอารมณ์ ความรู้สึก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.50, S.D. = 0.866) และอันดับสุดท้าย ด้านส่วนบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.41, S.D. = 0.878)

การทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างพฤติกรรม的开รับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) กับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	ด้าน ความคิด	ด้านอารมณ์ ความรู้สึก	ด้านส่วน บุคคล	ด้าน สังคม	ด้านการ หลีกเลี่ยงจาก โลกความ จริงชั่วขณะ	การใช้ ประโยชน์ และความ พึงพอใจ
พฤติกรรม的开รับสื่อ	.832**	.827**	.791**	.762**	.780**	.872**
ความต้องการ	.706**	.681**	.646**	.623**	.630**	.718**
ทัศนคติและค่านิยม	.662**	.676**	.596**	.642**	.671**	.709**
เป้าหมาย	.701**	.681**	.653**	.665**	.664**	.735**
ความสามารถ	.469**	.445**	.404**	.509**	.538**	.516**
การใช้ประโยชน์	.805**	.729**	.757**	.682**	.630**	.787**
สื่อในการสื่อสาร	.736**	.746**	.741**	.673**	.689**	.783**
สถานะ	.676**	.750**	.676**	.656**	.702**	.755**
ประสบการณ์และนิสัย	.756**	.777**	.766**	.613**	.657**	.779**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (2-tailed).

ตัวแปร พฤติกรรม的开รับสื่อ และการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ คือตัวแปรในภาพรวม

ตัวแปรที่เหลือทั้งหมด คือ ตัวแปรในภาพย่อย

จากตารางที่ 4 พบว่า โดยภาพรวม พฤติกรรม的开รับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีผลต่อการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .872^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ความต้องการในการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป

จำกัด (มหาชน) มีผลต่อการใช้การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .718^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในภาพรวมและภาพย่อย

ทัศนคติและค่านิยมในการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัทก้นตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีผลต่อการใช้การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .709^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในภาพรวมและภาพย่อย

เป้าหมายในการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัทก้นตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีผลต่อการใช้การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .735^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในภาพรวมและภาพย่อย

ความสามารถในการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท ก้นตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีผลต่อการใช้การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .516^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในภาพรวมและภาพย่อย

การใช้ประโยชน์ในการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัทก้นตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีผลต่อการใช้การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .787^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในภาพรวมและภาพย่อย

ลีลาในการสื่อสารในการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัทก้นตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีผลต่อการใช้การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .783^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในภาพรวมและภาพย่อย

สถานะในการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัทก้นตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีผลต่อการใช้การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจเนอเรชัน

Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .755^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในภาพรวมและภาพย่อย

ประสบการณ์และนิสัยในการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีผลต่อการการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก ($r = .779^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในภาพรวมและภาพย่อย

อภิปรายผล

1. การเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัทกันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ของผู้ชมเจนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากพฤติกรรม的开รับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัทกันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกให้ความสำคัญกับ พฤติกรรมเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ด้านความสามารถ โดยเฉพาะความสามารถในเรื่องของบทละครที่มีเนื้อหาเข้มข้น การดำเนินเรื่องที่น่าติดตามขององค์ประกอบด้านภาพ แสง สี เสียง ในละคร การแสดงที่เข้าถึงบทบาทของนักแสดงในละครโทรทัศน์ ความสามารถทางด้านโปรดักชั่น การถ่ายทำ รวมถึงองค์ประกอบด้านเครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า หน้าผม ของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) สอดคล้องกับแนวคิดของ Todd & Ruben (1993) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกเปิดรับสื่อ คือ ความสามารถ (Capability) หมายถึง ความสามารถของผู้ผลิตละครโทรทัศน์ในแต่ละด้าน ที่มีอิทธิพลต่อผู้ชมในการที่จะเลือกรับข่าวสาร เลือกตีความหมาย และเลือกเก็บเนื้อหาของละครเหล่านั้นไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพาภัสร์ คล้ายจันทร์ และธีรเดช ชื่นประภาณุสรณ์ (2560) เรื่อง ความพึงพอใจของผู้ชมและแนวโน้มของละครโทรทัศน์หลังข่าวของช่อง 7 สี ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนส่วนใหญ่เลือกรับชมละครโทรทัศน์หลังข่าว เพราะชอบฉากและ

สถานที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทสิทธิ์ แก้วทิพนเตร (2555) เรื่อง พฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์ของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา พบว่า บทละคร-เนื้อเรื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชยพล อินทรวงศ์ (2557) เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์และปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเปิดรับละครโทรทัศน์ของบริษัท เปาเงินจง จำกัด ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านองค์ประกอบละคร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านเนื้อหาสาระเป็นอันดับแรก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พลัชนัน ธีระรังสฤษฎ์ (2562) เรื่อง เส้นทางการตัดสินใจรับชมละครโทรทัศน์ระบบดิจิทัลของผู้ชมสตรีเจนเอเรชั่นวาย พบว่า ความต้องการรับชมละครโทรทัศน์ แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ ความต้องการเชิงจิตวิทยา และความต้องการด้านคุณลักษณะของละครโทรทัศน์ ด้านแนวเรื่อง องค์ประกอบของละครด้านภาพ และดารานักแสดงนำ

2. การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ของผู้ชมเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ หลังจากได้รับชมละครโทรทัศน์ของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เห็นว่า ได้รับความบันเทิงและความสนุกสนาน รู้สึกปลดปล่อยตัวเองจากความตึงเครียด รู้สึกพึงพอใจ เพราะเป็นโลกแห่งจินตนาการที่ต้องการ ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และ รู้สึกเหมือนตนเองได้เข้าไปร่วมในสถานการณ์ในละคร หลังจากได้รับชมละครโทรทัศน์ของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) สอดคล้องกับแนวคิดของ Katz, Blumler & Gurevitch (1974) กล่าวว่า การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับจากสื่อเกิดจากการที่ผู้รับสารมีความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากโลกความเป็นจริงชั่วขณะ (Tension Release Needs) คือ ความต้องการของผู้ชมที่เปิดรับละครโทรทัศน์เพื่อหลีกเลี่ยงจากสภาพความเป็นจริงชั่วขณะหรือสัมผัสกับโลกแห่งจินตนาการที่พึงปรารถนาในช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อปลดปล่อยตัวเองจากความเครียด ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ ญัฐวีณา ศรีหิรัญ (2558) เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับชม การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจ จากละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำของผู้หญิงในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้หญิงในเขตกรุงเทพมหานครมีการใช้ประโยชน์จากละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำ ในด้านรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน บั่นเทิงใจมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัททิรา กลิ่นเลขา (2559) เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับชมโทรทัศน์ของวัยรุ่นในภาคใต้ตอนล่าง พบว่า การเลือกเปิดรับสารนั้นอาจมีผลต่อความต้องการเพื่อที่จะใช้ในการตอบสนอง ความอยากรู้อยากเห็นเพื่อประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน รวมทั้งเพื่อความบันเทิง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐณิชา พิพิธวนิชการ (2562) เรื่อง พฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมกรณีศึกษา “บุพเพสันนิวาส” พบว่า จากกระแสความนิยมของละครทำให้ผู้ชมมีการรับชมมากขึ้น ผู้ชมส่วนใหญ่มีการนำเนื้อหาละครมาเป็นเรื่องสนทนาในชีวิตประจำวัน เพื่อความสนุกสนาน

3. พฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจนอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจนอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมพฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีผลต่อการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจนอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร (ควรอธิบายว่าเนื่องจากอะไร จึงเป็นเช่นนั้น ก่อนจะนำแนวคิดนักวิชาการมาสนับสนุนข้อค้นพบและการอภิปรายผลของผู้วิจัย) สอดคล้องตามแนวคิดของ Todd & Ruben (1993) ที่อธิบายว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกเปิดรับสื่อ ได้แก่ ความต้องการ ทศนคติและค่านิยม เป้าหมาย ความสามารถ การใช้ประโยชน์ ลีลาในการสื่อสาร สภาวะ และ

ประสบการณ์และนิสัย ตรงตามสมมติฐานที่ทางผู้วิจัยได้กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า ผู้ชมเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ความสำคัญกับบทของละครโทรทัศน์และการดำเนินเรื่องของละครโทรทัศน์ เพื่อการพักผ่อนคลายเครียด สร้างความบันเทิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพาภัสร์ คล้ายจันทร์ และธีรเดช ชื่นประภาณุสรณ์ (2560) เรื่อง ความพึงพอใจของผู้ชมและแนวโน้มของละครโทรทัศน์หลังข่าวของช่อง 7 สี ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เลือกรับชมละครโทรทัศน์หลังข่าว เพราะชอบฉากและสถานที่เป็นหลัก เนื่องจากจะเห็นว่าในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ฉีกวิถีความสุข ต้องการไปท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ เพราะเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน และรองลงมาผู้ชมส่วนใหญ่จะสนใจด้านเนื้อหาของบทละครเป็นอันดับสอง ดังนั้นจะเห็นว่าประชาชนในยุคนี้ไม่ได้นิยมเฉพาะนักแสดงที่ตนชื่นชอบอย่างเดียว ยังมีความพึงพอใจในด้านอื่น ๆ อีกที่ทางผู้ผลิตละครจะต้องคำนึงกับผู้ชมมากที่สุด มิใช่มุ่งเน้นแต่ความบันเทิงเป็นหลักเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรหม ทองเกลี้ยง (2560) เรื่อง ความพึงพอใจต่อละครโทรทัศน์ บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่รับชมละครโทรทัศน์ บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด มีความพึงพอใจในด้านเนื้อหา เรื่องเนื้อหาของละครที่เหมาะสมกับสังคมในปัจจุบัน ด้านรูปแบบการนำเสนอ เรื่องช่องทางการรับชมที่มีความหลากหลาย และด้านตัวนักแสดง เรื่องชื่อเสียงของตัวนักแสดงโดยรวมในระดับมาก และพบว่าประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันทำให้ความพึงพอใจในแต่ละด้านแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชษฐ์ แดงอ่อน, ดวงมล ชาติประเสริฐ และจิรยุทธ สิ้นธุพันธ์ (2565) เรื่อง องค์ประกอบในการสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์ไทย กับความพึงพอใจของผู้ชม: กรณีศึกษาละครโทรทัศน์ เรื่อง บุปผะสน์นิवास พบว่า ความสำเร็จส่วนหนึ่งของละครโทรทัศน์เรื่อง บุปผะสน์นิवास รวมถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมีจุดเริ่มต้นจากการที่ผู้ชมสามารถบรรลุความคาดหวังที่คาดการณ์ไว้กับทุกองค์ประกอบของ

ละคร ประกอบไปด้วย บทละครโทรทัศน์ นักแสดง/การแสดง เครื่องแต่งกาย งานฉากและสถานที่ถ่ายทำ เทคนิคทางภาพ และการประชาสัมพันธ์ จึงสรุปได้ว่าการผลิตและสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์อย่างพิถีพิถันให้มีคุณภาพในทุกรายละเอียดย่อมสามารถสร้างระดับความพึงพอใจที่สูง นำไปสู่การเกิดกระแสที่ดี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของ บริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ของผู้ชมเจนเอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านความสามารถ เป็นปัจจัยที่ผู้ชมให้ความสำคัญมากที่สุดในด้านที่เกี่ยวกับบทละครที่มีเนื้อหาเข้มข้น การดำเนินเรื่องที่น่าติดตามของบริษัทกันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีอิทธิพลต่อการเปิดรับชมละครโทรทัศน์ องค์ประกอบด้านภาพ แสง สี เสียง การแสดงที่เข้าถึงบทบาทของนักแสดง ความสามารถทางด้านโปรดักชัน การถ่ายทำ และองค์ประกอบด้านเครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า หน้าผม ในละคร ดังนั้น ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ไทยควรให้ความสำคัญในดำนดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้ตรงกับพฤติกรรมการเปิดรับของผู้ชม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์ไทยของบริษัทกันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเจนเอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึง แนวโน้มหรือทิศทางในอนาคตของละครโทรทัศน์ไทย การศึกษาแบบนี้จะทำให้ผู้ผลิตสามารถผลิตผลงานละครได้ตรงตามกลุ่มเป้าหมายในปัจจุบันมากขึ้น และผลการศึกษาที่ได้มาจะสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาผลงานละครโทรทัศน์ไทยในอนาคต

บรรณานุกรม

- ชยพล อินทรวงศ์. (2557). พฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์และปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเปิดรับละครโทรทัศน์ของบริษัท เป้าเงินจ่ง จำกัด ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *นิเทศศาสตรปริทัศน์ มหาวิทยาลัยรังสิต*, 18(1), 111-124.
- ณัฐนิชา พิพิธวนิชการ. (2562). พฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์ที่ได้รับคามนิยม กรณีศึกษา “บุพเพสันนิวาส”. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- ณัฐวีณา ศรีหิรัญ. (2558). พฤติกรรมการเปิดรับชม การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจจากละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำของผู้หญิงในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- ทิพาภัสสร คล้ายจ้ายจันทร์ และธีรเดช ชื่นประชาสุนทรณ์. (2560). ความพึงพอใจของผู้ชมและแนวโน้มของละครโทรทัศน์หลังข่าวของช่อง 7 สี ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 13(2), 281-292.
- นราพร สังข์ชัย. (2552). การเขียนบทละครโทรทัศน์: กระบวนการคิดสร้างสรรค์และเทคนิค. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- นันทสิทธิ์ แก้วทิพยเนตร. (2555). พฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์ของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- พรพรหม ทองเกลี้ยง. (2560). ความพึงพอใจต่อละครโทรทัศน์ บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

- พิเชษฐ์ แต่งอ่อน, ดวงกมล ขาติประเสริฐ และจิรยุทธ์ สุทธิพันธุ์. (2565). องค์ประกอบในการสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์ไทย กับความพึงพอใจของผู้ชม: กรณีศึกษาละครโทรทัศน์ เรื่อง บุพเพสันนิวาส. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 30(2), 128-154.
- เพาวิภา ภมรสติต. (2528). *ความสัมพันธ์ระหว่างละครโทรทัศน์กับสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ภัททิรา กลิ่นเลขา. (2559). *พฤติกรรมและการเปิดรับชมโทรทัศน์ของวัยรุ่นในภาคใต้ตอนล่าง*. การประชุมหาตใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 59-68.
- Brandage. (2017). *Drama Content ทำอย่างไรให้ปังทั้ง 3 Gen*. ค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2566, สืบค้นจาก <https://www.brandage.com/article/613>
- Hair, J.F., Hult, G.T.M., Ringle, C.M. and Sarstedt, M. (2017). *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*. (2nd Edition). Thousand Oaks: Sage.
- Katz, E., Blumler, J. & Gurevitch, M. (1974). *The Uses of Mass Communications: Current Perspective on Gratifications Research*. Newbury Park, CA: Sage.
- Parker. J. (2020). *ข้อดี-ข้อเสีย ของการดูละครโทรทัศน์*. ค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2566, สืบค้นจาก <https://madeinthegreatwar.com/ข้อดี-ข้อเสีย-ของการดูละคร/>.
- Todd, H. & Ruben B.D. (1993). *Mass Communication: Producers and Consumers*. Illinois: HarperCollins College.
- Woods, L. (2021). *การดูละครจะให้ประโยชน์อย่างไรบ้าง*. ค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2566, จาก <https://fiordmoss.com/การดูละครจะให้ประโยชน์/>.

ดนตรีประกอบพิธีเลี้ยงกู๋ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

Music for the Gu Worship Ceremony Ban Khon Sawan, Khon Sawan District, Chaiyaphum Province

ปิยะนันท์ แนวคำดี¹, วุฒิสีทธิ์ จีระกมล², วิกรณ์กิจ อินทร์จันทร์³,
เจริญชัย แสงอรุณ⁴ และสกุณา พันธุระ⁵
Piyanan Nawkamdee¹, Wutthisit Jeerakamon², Wikornkit Inchan³,
Jarenchai Sangaroon⁴ and Sakuna Pantura⁵

Received: October 23, 2024

Revised: December 28, 2024

Accepted: December 29, 2024

¹สาขาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Bachelor of Education in Music Program, Faculty of Education,
Rajabhat Maha Sarakham University

¹(E-mail: bill12sax@gmail.com)

²สาขาดุริยางคศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²Graduated in Music Program, Faculty of Humanities and Social
Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University

²(E-mail: Wutthisit.rmu@gmail.com)

*Corresponding Author

³⁴⁵สาขาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³⁴⁵Bachelor of Art in Music Program, Faculty of Humanities and
Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University

³(E-mail: wikornkitinchan@gmail.com)

⁴(E-mail: parn7810@gmail.com)

⁵(E-mail: Sakuna637@gmail.com)

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง ดนตรีประกอบพิธีเลี้ยงกู๋ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาประวัติความเป็นมาของพิธีเลี้ยงกู๋ ดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีเลี้ยงกู๋ และ บทบาทของพิธีเลี้ยงกู๋ในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และ กลุ่มบุคคลทั่วไป โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และ ข้อมูลจากภาคสนาม โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ประวัติความเป็นมาของพิธีเลี้ยงกู๋ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิตาม เป็นพิธีกรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษมา เป็นการเลี้ยงผีบรรพบุรุษที่สถิตอยู่ ณ บริเวณโนนกู๋ เชื่อว่าเป็นดวงวิญญาณของ “ผิอุปฮาด” หรือ “ปู่เจ้าโนน” และ ดวงวิญญาณอื่น ๆ ที่คอยดูแลรักษาสิ่งของมีค่าที่เก็บรักษา ณ บริเวณนั้น

2. ดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีเลี้ยงกู๋ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ เครื่องดนตรีที่ใช้ได้แก่ แคน กลองโทน และ ซ้อง บทเพลงที่ใช้ได้แก่ ลายนกแซงบินเซิน และ ลายเซ้งบั้งไฟ

3. บทบาทของพิธีเลี้ยงกู๋ในชุมชนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ บทบาทด้านความเชื่อ และ บทบาทด้านความสามัคคีในชุมชน

คำสำคัญ: เลี้ยงกู๋, พิธีกรรม, ดนตรีประกอบพิธีกรรม

Abstract

Music in the Gu Worship Ceremony at Ban Khon Sawan, Khon Sawan District, Chaiyaphum Province The purpose of this study

is to investigate the history of the Gu Worship Ceremony, the music used in the ceremony, and the role of the ceremony in the community. The informants for this research included local experts, practitioners, and general community members, selected through purposive sampling. The research tools used were interviews and observation guides. Data were collected from documents and fieldwork and analyzed according to the research objectives. The findings are presented in a descriptive and analytical format.

The research findings are as follows:

1. History of the Gu Worship Ceremony: The Gu Worship Ceremony at Ban Khon Sawan, Khon Sawan District, Chaiyaphum Province, is a ritual passed down through generations. It involves honoring the spirits of ancestors believed to dwell at Non Gu. These spirits are thought to include "Phi Uppahat" or "Pujao Non," as well as other spirits responsible for safeguarding valuable items stored in the area.

2. Music Used in the Ceremony: The musical instruments used in the Gu Worship Ceremony include the khaen (a traditional bamboo mouth organ), klong thon (a traditional drum), and khong (a gong). Songs performed during the ceremony include "Lai Nok Saew Bin Soen" and "Lai Soeng Bang Fai."

3. Role of the Ceremony in the Community: The Gu Worship Ceremony plays two key roles in the community of Ban Khon Sawan: Spiritual Role: It reinforces spiritual beliefs and the connection to ancestral spirits. Social Role: It fosters unity and strengthens the

bonds among community members.

Keywords: Ku ceremony, rituals, ceremonial music

บทนำ

ความเชื่อของคนแต่ละท้องถิ่น เกิดจากปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อเกิดโรคภัยไข้เจ็บ เกิดภัยธรรมชาติ ปัญหาเหล่านั้นเกินขีดความสามารถที่คนธรรมดาจะแก้ไขได้ คนจึงสร้างความเชื่อ ว่าน่าจะมีอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติบันดาลให้เป็นไปเช่นนั้น อำนาจอาจเป็นเทพเจ้าภูตผีปิศาจ วิญญาณ สัตว์ป่า พระอาทิตย์ พระจันทร์ ดวงดาว ดิน น้ำ ลม ไฟ ฉะนั้นเพื่อป้องกันภัยพิบัติที่เกิดกับตน มนุษย์จึงวิงวอนขอความช่วยเหลือจากอำนาจลึกลับโดยเชื่อว่าถ้าทำให้อำนาจนั้นพอใจ อาจจะช่วยให้ปลอดภัย เมื่อพ้นภัยก็ยินดีแสดงความศรัทธาด้วยการเซ่นสรวงบูชาหรือการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ (จารุวรรณ ธรรมวัตร, 2540) ความเชื่อในคติถือผีสงเทวดา วิวัฒนาการแห่งความคิดของมนุษย์เกิดขึ้นพร้อมกับความเจริญรอบข้าง มนุษย์มีความสงสัยว่าความมืดความสว่างความร้อน ความหนาว ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ แม่น้ำ ภูเขาและต้นไม้ใหญ่ สามารถบันดาลให้เกิดความผันแปรไปได้ต่าง ๆ ในตัวธรรมชาติ และ มีผลบันดาลให้เกิดความสุขและความทุกข์แก่มนุษย์ ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงสร้างรูปเทวดาบ้าง รูปมนุษย์บ้าง หรือ รูปครึ่งมนุษย์ครึ่งสัตว์บ้าง เช่น พระภูมิเจ้าที่ แม่นางนารี และเทพารักษ์ต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อบูชาธรรมชาติเหล่านี้ (दनัย ไชโยธธา, 2538)

แต่ก่อนแต่ไรมา ผู้คนไม่ได้สร้างที่อยู่อาศัยให้กับผี แต่บอกเล่าสืบทอดกันมาว่า ผีมักอาศัยอยู่ตามถ้ำ ภูเขา ป่าดง ต้นน้ำลำธาร แม่น้ำ ต้นไม้ จอมปลวก เป็นต้น กลายเป็นฐานันดรของผี ที่ผีต้องสืบทอดปฏิบัติตกทอดเป็นมรดกของผีแต่ละกลุ่มต่อเนื่องกันมาอาจจำแนกผีได้สองกลุ่มใหญ่ กลุ่มหนึ่งเร่ร่อน ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง เรียกกันว่า “สั้มพะเวสี” มีนิสัยค่อนข้างร้าย แต่สำแดงพฤติกรรมไม่รุนแรงเท่าใดนัก มักปรากฏตัวในรูปลักษณะแตกต่างกัน นัยว่ามาขอส่วนบุญ

ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งนั้น เป็นฝีมืออยู่ประจำเฉพาะท้องถิ่น ชาวบ้านจะสร้างตุง (ศาล) ไว้ในป่า หรือใกล้ต้นไม้ใหญ่ ฝึกลูมนี้น่าสนใจแพร่หลาย พบเห็นทั่วไปในชุมชน แถบล้านนาและล้านช้าง ตลอดถึงภูมิภาคที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัย รูปแบบศาลโดยทั่วไปมักมีชานยื่นออกมา พร้อมกับสร้างตุ๊กตาผู้คน ช้างม้า วัว ควาย ปัน มีด ที่แกะสลักจากไม้ รวมไปถึงอุปกรณ์ใช้สอย มาประดับไว้บนศาลด้วย เรียกกันว่า “ศาลปู่ตา” “ศาลยายาย” “ศาลเจ้าพ่อ” “ศาลเจ้าแม่” “ศาลมหะศักดิ์หลักเมือง” (บุญยงค์ เกศเทศ, 2557)

ดนตรีพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่น แต่ละภาคมีความแตกต่างกันออกไป ตามชนิด ประเภท ท่วงทำนอง และลีลา ตลอดจนสำเนียงของดนตรี ลักษณะที่เด่นของดนตรีพื้นบ้านก็ถือเป็นการเล่นทอเสียงในลักษณะมูขุภะอันเกิดจากการฟังมากกว่าวิธีอื่น ๆ และดนตรีพื้นบ้านไม่ใช่เกิดขึ้นเพื่อความบันเทิงรื่นรมย์เท่านั้น แต่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การทำพิธีกรรม การทำงาน การเดินรำ และประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ นอกจากนั้นดนตรีพื้นบ้านยังมีการแต่งท่วงทำนองขึ้นโดยฉับพลันโดยปราศจากการเขียนโน้ต คงใช้การจดจำผ่านหูเท่านั้น นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน ปัญหาในการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่ดนตรีและเพลงพื้นบ้านในปัจจุบัน ควรกระทำเพื่อการอนุรักษ์เพลงและดนตรีพื้นบ้าน สภาพการอนุรักษ์และเผยแพร่การเล่นและการแสดงพื้นบ้านด้วย (สุจริต บัวพิมพ์, 2533)

บ้านคอนสวรรค์ ซึ่งนามเดิมมีชื่อว่า “นครกาหลง” เป็นหมู่บ้านที่มีอารยธรรมโบราณมาตั้งแต่สมัยทวารวดี มีประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมโบราณ จึงมีพิธีกรรมเรื่องความเชื่อทางด้านภูตผี ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีที่มีในท้องถิ่น เช่น พิธีเลี้ยงกู่ เป็นพิธีกรรมที่มีความสำคัญเพราะพิธีกรรมนี้ทำให้ชาวบ้านทุกคนได้มาร่วมใจกันทำบุญให้กับผีบรรพบุรุษ มีการเสี่ยงทายฟ้าฝนในแต่ละปี มีกิจกรรมการเล่นต่าง ๆ พิธีกรรมนี้มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ และยังคงคุณค่าทางความเชื่อที่สืบทอดกันมา ซึ่งดนตรีเป็นส่วนที่สำคัญเพราะถ้า

ไม่มีดนตรีการฟ้อนรำของร่างทรงจะดำเนินต่อไปไม่ได้ มีการนำเครื่องดนตรีมาบรรเลงทำนองที่เป็นเอกลักษณ์ประกอบกับพิธีกรรม ทำให้เกิดความไพเราะ สนุกสนาน และเป็นความสวยงามทางด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษาดนตรีประกอบพิธีเลี้ยงกู๋ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ในด้านประวัติความเป็นมา ดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีเลี้ยงกู๋ และ บทบาทของพิธีเลี้ยงกู๋ในชุมชนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ และ เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพิธีเลี้ยงกู๋ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาดนตรีประกอบพิธีเลี้ยงกู๋ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ
3. ศึกษาบทบาทของพิธีเลี้ยงกู๋ในชุมชนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนชาวบ้าน เฒ่าจ้ำ นักดนตรี และ ชาวบ้าน ที่อาศัยอยู่ในบ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มผู้รู้ ประกอบด้วยประชาชนชาวบ้าน เฒ่าจ้ำ จำนวน 6 คน 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ ประกอบด้วยนักดนตรี จำนวน 4 คน 3) กลุ่มบุคคลทั่วไป ประกอบด้วยผู้นำชุมชน และ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านคอนสวรรค์ จำนวน 6 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การเก็บข้อมูลจากเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับ พิธีเลี้ยงกู๋ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัย และ อินเทอร์เน็ต

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ดนตรีประกอบพิธีกรเลี้ยงกู๋ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทักภาพนิ่ง บันทึกภาพเคลื่อนไหว เทปบันทึกเสียง และ เครื่องมือทางการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ 2 แบบ ได้แก่

3.1.1 แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มประชาชนทั่วไป เกี่ยวกับพิธีเลี้ยงกู๋ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป, ตอนที่ 2 พิธีเลี้ยงกู๋ เช่น ประวัติความเป็นมา และ ขั้นตอนพิธีเลี้ยงกู๋, ตอนที่ 3 ดนตรีประกอบพิธีเลี้ยงกู๋ เช่น เครื่องดนตรีที่ใช้ และ บทเพลง

3.1.2 แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ เรื่องบทบาทของพิธีเลี้ยงกู๋ต่อชุมชน กับผู้เข้าร่วมพิธีเลี้ยงกู๋ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

3.2 การสังเกต ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ที่เกี่ยวข้อง กับขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม, การบรรเลงดนตรี และ ความเชื่อที่มีต่อพิธีเลี้ยงกู๋

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลจากการค้นคว้าและรวบรวมจากเอกสารมาจัดเรียงตามความสำคัญของเนื้อหา

4.2 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตของบุคคลต่าง ๆ

มาจัดเรียงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

4.3 ถอดข้อมูลการบันทึกเสียงและการบันทึกภาพ ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร และโน้ตดนตรีสากล

4.4 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบ และ ปรับปรุง เรียบเรียงเนื้อหาให้ถูกต้องอย่างเป็นระบบ

4.5 วิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย และตรวจสอบความถูกต้องโดยนำข้อมูลที่ได้ไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลตามความเป็นจริง วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการลงพื้นที่ภาคสนาม

5. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยด้วยวิธีการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ จัดทำบทสรุปที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาของพิธีเลี้ยงกู๋ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

1.1 ประวัติพิธีเลี้ยงกู๋

ในเดือน 6 ชาวบ้าน บ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จะร่วมกันการทำบุญเลี้ยงเจ้าปู่ หรือ “เลี้ยงที่โนนกู๋” ชาวบ้านจึงเรียกกันติดปากว่า เลี้ยงกู๋ พิธีเลี้ยงกู๋นั้น เป็นพิธีกรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นการเลี้ยงผีบรรพบุรุษที่สถิตอยู่ ณ บริเวณโนนกู๋ เชื่อว่าเป็นดวงวิญญาณของ “ผีอุปฮาด” หรือ ปู่เจ้าโนน และ เลี้ยงดวงวิญญาณอื่น ๆ ที่คอยดูแลรักษาสิ่งของมีค่าที่เก็บรักษา ณ บริเวณนั้น โดยสันนิษฐานว่าเป็นโนนวัดร้างที่สร้างขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณไม่สามารถสืบค้นได้ว่าก่อตั้งขึ้นมาตั้งแต่เมื่อใด จากหลักฐานทางโบราณคดีสันนิษฐานว่า โบราณสถานโนนกู๋เคยเป็นวัดขนาดใหญ่ที่เคยเจริญ

รุ่งเรืองมาก่อน ตามความเชื่อของบุคคลท้องถิ่นนั้นถือว่าใบเสมาได้เป็นคติคำสอนเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ของคนสมัยก่อนและมีเทพาอารักษ์ได้มาสิงสถิตในใบเสมานั้นเพื่อทำการปกป้องดูแลสถานที่บริเวณนี้ เมื่อครบรอบปีแต่ละครั้งก็จะมาทำพิธีกรรมเพื่อเลี้ยงผีบรรพบุรุษและเป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับดวงวิญญาณที่อยู่ในบริเวณนั้น

1.2 ขั้นตอนการประกอบพิธีเลี้ยงปู่ สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1.2.1 การวางคำหมากคำภู เป็นการบอกเจ้าที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่สิงสถิตในบริเวณโนนปู่ เพื่อไม่ให้มาปิดบังหรือรบกวนการทำพิธีเลี้ยงปู่ โดยมีเครื่องเซ่น คือ หมากพลู 1 คำ บุหรี่ 1 มวน และเหล้าขาว 1 แก้ว หลังจากนั้นจะเป็นการทำบุญเลี้ยงพระ โดยนิมนต์พระเจริญพุทธมนต์ และ ถวายภัตตาหารเพลเพื่อเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ญาติ พี่น้อง หรือดวงวิญญาณบรรพบุรุษ เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ชาวบ้านที่มาร่วมในพิธีเลี้ยงปู่ หลังจากพระสงฆ์ฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว ชาวบ้านที่มาร่วมงานก็จะมารับประทานอาหารร่วมกัน เสร็จพิธีถวายภัตตาหารเพลแล้ว เฒ่าจ้ำ (ร่างทรง) จะนิมนต์พระสงฆ์ไปสร่งน้ำใบเสมาที่ฝังรอบบริเวณโนนปู่ เมื่อพระสงฆ์สร่งน้ำใบเสมาเสร็จแล้ว ชาวบ้านทุกคนที่มาร่วมพิธีเลี้ยงปู่ก็นำน้ำอบน้ำหอมที่ตัวเองเตรียมมาไปสร่งใบเสมาที่อยู่รอบบริเวณโนนปู่ โดยเริ่มสร่งน้ำที่ใบเสมาหลักแล้วเวียนไปทางด้านขวามือจนครบทุกใบในบริเวณโนนปู่

1.2.2 หลังจากนั้นจะเป็นการเริ่มพิธีเลี้ยงปู่ โดยการฟ้อนเบิกตำนาน โดยจะมีเฒ่าจ้ำ ของเจ้าปู่ราชวงศ์ เจ้าแม่สุมนทา เจ้าแม่ศรีปะไพร พะยาคง ปู่เจ้าโนน (ผีอุปฮาด) และ ผู้รับใช้เจ้าปู่ราชวงศ์ เป็นผู้ฟ้อน ที่บริเวณเชิงโนนด้านทิศตะวันตก เริ่มต้นการฟ้อนเบิกตำนานโดยการไหว้ทั้ง 4 ทิศก่อน จึงเริ่มการฟ้อนโดยหันหน้าไปทางทิศตะวันตก จากนั้นจึงกลับมาฟ้อนทางทิศตะวันออกก่อนที่จะไปฟ้อนบวงสรวงที่ศาลปู่เจ้าโนน การฟ้อนถวายศาลปู่เจ้าโนน เป็นการบวงสรวงเทพาอารักษ์ที่คอยปกป้องคุ้มภัยให้กับบริเวณโนนปู่ ในการฟ้อนเฒ่าจ้ำ

จะพ่อนหน้าศาลปู่เจ้าโนน และ พ่อนรอบศาล 3 รอบ ในการพ่อนรอบศาลปู่เจ้าโนน เฒ่าจ้ำที่พ่อนจะมีเพียงเฒ่าจ้ำของปู่เจ้าโนนเพียงคนเดียว ส่วนเฒ่าจ้ำคนอื่น ๆ จะพ่อนถวายอยู่ด้านหน้าศาลปู่เจ้าโนน ในการพ่อนบวงสรวงหน้าศาลนี้ หากชาวบ้าน คนไหนที่มีความประสงค์ที่จะพ่อนถวายก็จะสามารถพ่อนได้

ภาพที่ 1 เฒ่าจ้ำปู่เจ้าโนน (วิญญานผิอุปฮาด)

1.2.3 การเสี่ยงทาย ในพิธีเสี่ยงคู่จะมีพิธีการเสี่ยงทาย

เกี่ยวกับฟ้าฝน ความอุดมสมบูรณ์ของผลผลิตทางการเกษตร โดยเฒ่าจ้ำจะนำ บั้งไฟมาถวายปู่เจ้าโนน แล้วนำทำการเสี่ยงทายโดยจำลองบั้งไฟ 2 บั้ง จะเป็น บั้งไฟบ้านและบั้งไฟนา ในการเสี่ยงทายนั้นจะเสี่ยงทายการขึ้นของบั้งไฟขึ้นในลักษณะใด แล้วแต่ดวงวิญญานของผีบรรพบุรุษจะเสี่ยงทายออกมา เช่น ถ้าฝนฟ้าจะดีให้บั้งไฟ ขึ้นเป็นเส้นตรงไม่มีโค้ง ถ้าโค้งแสดงว่าฝนฟ้าในปีนั้นจะแห้งแล้ง ในการนำบั้งไฟ ไปจุดที่ฐานบั้งไฟนั้นก็จะมีการเจียบั้งไฟ เป็นการล่าประกอบพิธีจุดบั้งไฟ บรรพบุรุษ มีการสืบทอดกันมา เพื่อให้นำบั้งไฟไปจุดที่ฐานบั้งไฟทุกปี ในระหว่างการจุดบั้งไฟ เฒ่าจ้ำจะพ่อนและเจียบั้งไฟไปด้วย เมื่อการเสี่ยงทายเสร็จก็จะเป็นการพ่อนลาปู่เจ้าโนน โดยเฒ่าจ้ำจะเป็นผู้พ่อนลาปู่เจ้าโนน ที่บริเวณศาล ชาวบ้านคนไหนที่อยากร่วมสนุก และ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองก็จะพ่อนถวายปู่เจ้าโนนพร้อมกับ

แต่มาจำก็เป็นการเสร็จพิธีกรรมที่โนนกุ๋

4. หลังจากเสร็จพิธีที่โนนเลี้ยงกู๋แล้ว ก็จะมีการละเล่นพื้นบ้านขึ้น โดยมีเฒ่าจ้ำเป็นผู้พาชาวบ้านที่มาร่วมการละเล่นพื้นบ้าน เพื่อเป็นการสร้างความสนุกสนานและความสามัคคีภายในชุมชน เป็นการพบปะพูดคุยกันของคนในหมู่บ้าน การละเล่นพื้นบ้าน ได้แก่ การละเล่นเสือกินวัว เป็นต้น หลังจากการละเล่นพื้นบ้านเสร็จ ชาวบ้านจึงพากันแยกย้ายกันกลับบ้านของตัวเอง

ภาพที่ 2 การละเล่นพื้นบ้าน เสือกินวัว

2. ศึกษาดนตรีประกอบพิธีเลี้ยงกู๋ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

2.1 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรม

2.1.1 แคนแปด มีหมอม้า หรือ หมอแคน เป็นนักดนตรีทำหน้าที่ในการเป่าแคน ลายแคนในพิธีเลี้ยงกู๋จะใช้ลายนกแสกบินเชิน เพลงในพิธีเลี้ยงกู๋ส่วนมากแล้วจะใช้ลายนกแสกบินเชินเพราะเป็นจังหวะที่สนุกสนานเหมาะสำหรับการฟ้อน และ ใช้ลายเชิงบังไฟ สำหรับการแห่ขบวนบังไฟ

2.1.2 โทณ เป็นเครื่องหนังที่ซึ่งหนังหน้าเดียว โทณที่ใช้ในการประกอบพิธีเลี้ยงกู่เป็นโทณที่ทำขึ้นจากดินเหนียวปั้นขึ้นรูปทรงแล้วนำไปเผาให้เกิดความแข็งแรงแล้วนำมาขึ้นหน้ากลองด้วยหนังของงูหลามใช้เชือกเย็บร้อยถักเป็นวงกลมนำมาตรึงด้วยเส้นลวด มีหมอกลอง ทำหน้าที่ในการตีโทณจะมีคนตีโทณ 2 คน ตีไปพร้อมๆกัน ถ้าหากเหนื่อยก็จะผลัดกันตี แต่เดิมนั้นโทณที่ใช้จะเป็นโทณไม้แต่ ปัจจุบันจะนิยมใช้โทณดินปั้นเพราะมีเสียงที่ดัง ให้เสียงที่เราใจกว่า สำหรับวิธีการตีโทณ จะนำผ้าขาวม้ามามือที่เอวโทณ ใช้แขนข้างซ้ายกอดโทณไว้ให้แน่น ใช้สำหรับคนที่ถนัดใช้มือข้างขวาในการตี ในการตีโทณแต่ละจังหวะดูจากการเข้าทรงของเฒ่าจ้าวว่ามีลักษณะยังงัยถ้าเฒ่าจ้าวมีการฟ้อนที่เร็ว ก็ให้จังหวะที่กระชับเร็วขึ้นตามจังหวะการฟ้อน

2.1.3 ฆ้อง เป็นเครื่องโลหะ มีรูปร่างลักษณะเหมือนกับลูกฆ้องของฆ้องวงใหญ่ แต่มีขนาดใหญ่กว่า จะใช้ไม้ตีที่ทำขึ้นด้วยไม้เนื้อแข็งห่อหุ้มด้วยผ้าเหลืองแล้วนำเชือกมาผูกให้เกิดความหนา จะบรรเลงให้จังหวะ

2.2 บทเพลง

บทเพลงที่ใช้บรรเลงในพิธีเลี้ยงกู่ จะใช้การเป่าแคนเป็นการดำเนินทำนอง เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ คือ โทณ และ ฆ้อง ลายแคนที่ใช้ในพิธีจะใช้ลายนกแซวบินเซ็น และ ลายเซิ้งบั้งไฟ สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

2.2.1 ลายแคน

1) ลายนกแซวบินเซ็น อยู่ในบันไดเสียง เอ ไมเนอร์ (Am) ทำนองหลักของเพลง คือ เสียงเร (D) เสียงมี (E) และเสียงซอล (G) มีทำนองที่ซ้ำบ่อย คือ เสียงเร (D) และ เสียงซอล (G) จังหวะของเพลงเป็นจังหวะเร็วให้ความรู้สึกสนุกสนาน Tempo = 100 – 120 จะมีการเปลี่ยนความเร็วตามการฟ้อนของเฒ่าจ้าว การประสานเสียงในบทเพลงเป็นเสียงลา (A) ต่ำ เป็นเสียงคลอประสานกับทำนองหลัก เรียกว่าเสียงยีน หรือ เสียงโดรน (Done) คีตลักษณ์ของลายนกแซวบินเซ็น เป็นแบบลักษณะทำนองสั้น ๆ ทำนองเดียว บรรเลงซ้ำ ๆ กัน

ลายนกแขวบินเซ็น

ภาพที่ 3 โน้ตลายนกแขวบินเซ็น

2) ลายเจ็บบั้งไฟ จะเป็นลายที่ใช้แห่บั้งไฟ เพื่อไปจุดเสี่ยงทาย เป็นลายที่มีชาวบ้านขับร้องสอดแทรกไปพร้อมลายแคน เรียกว่า การเจ็บบั้งไฟ หรือจะเรียกว่าคำกลอนเจ็บบั้งไฟ ในการเจ็บบั้งไฟจะมีคำคล้ายๆ กับการขู่มั้บับ เช่น คั้นบให้ตุ้บข่อยบหนี ต่ายเป็นผีกระซิบนำมหลอก หรือ ลักษณะของการอ้อนวอนขอ เช่น บั้งไฟใหญ่กระดาบ่พอ ข่อยมาขอสดางค์ไปซื้อ การเจ็บบั้งไฟจะมีคนร้องนำหนึ่งคน แล้วผู้ที่มาร่วมงานจะร้องตามเป็นหมู่คณะ ตัวอย่างการเจ็บบั้งไฟ

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการเจ็บบั้งไฟ

ลายเซ็งบั้งไฟ อยู่ในคีย์ เอไมเนอร์ (Am) มีทำนองของเพลง คือ เสียงเร (D), มี (E) โด (C), ลา (A), ที (B), และ ซอล (G) ทำนองหลักจะใช้ โน้ตเสียงมี (E) เร (D) โด (C) ซอล (G) และ ลา (A) ยกเว้นเสียงที (B) ลักษณะการดำเนิน ทำนองจะประกอบไปด้วยการบรรเลงที่เป็นขั้นคู่ 3 (Min.3rd) และ คู่ 5 (Per.5th) จังหวะของเพลงเป็นจังหวะปานกลาง Tempo = 80 การประสานเสียง ในบทเพลง เป็นเสียงลา (A) สูง เป็นเสียงคลอประสานกับทำนองหลัก เรียกว่าเสียงยีน หรือ เสียงโดรน (Done) ในบทเพลงเสียงแคนแปดมีลักษณะเฉพาะของเสียงที่เป็น คอร์ด (chords) ประสานกันออกมาพร้อมกันในขณะบรรเลง คีตลักษณ์ เป็น แบบมีลักษณะทำนองสั้น ๆ ทำนองเดียวบรรเลงซ้ำ ๆ กัน

ลายเซ็งบั้งไฟ

ภาพที่ 5 โน้ตลายเซ็งบั้งไฟ

2.2.2 ลักษณะการตีโทนจะมีอยู่ 2 แบบ

แบบที่ 1 ผู้บรรเลงโทนจะตีในอัตราความเร็วจังหวะประมาณ 100 – 110 จะเป็น จังหวะที่เต่มาจำใช้พ่อนในการประกอบพิธีเลี้ยงกู โทนจะตีจังหวะนี้ไปเรื่อย ๆ จะ ไม่มีจังหวะการส่งเพื่อข้ามห้อง จะสังเกตเห็นได้ว่าจังหวะการตกของห้องจะเป็นการนับอัตราจังหวะเป็น ตึง, จ๊ะ, ตึง,

ตึง จ๊ะ ตึง จ๊ะ ตึง จ๊ะ ตึง ตึง จ๊ะ ตึง จ๊ะ ตึง จ๊ะ ตึง ตึง จ๊ะ ตึง จ๊ะ ตึง จ๊ะ ตึง

ภาพที่ 6 ภาพโน้ตจังหวะโทน แบบที่ 1

แบบที่ 2 จังหวะจะเร็วขึ้น จะบรรเลงจังหวะที่กระชับขึ้น อัตราความเร็วของจังหวะประมาณ 110 – 120 จะบรรเลงช่วงที่เฒ่าจำ้ออกลักษณะท่าพ้อนที่มี การกระโดด พ้อนเร็วในการประกอบพิธีกรรม

ตึง จ๊ะ ตึง จ๊ะ ตึง จ๊ะ ตึง ตึง จ๊ะ ตึง จ๊ะ ตึง จ๊ะ ตึง ตึง จ๊ะ ตึง จ๊ะ ตึง จ๊ะ ตึง

ภาพที่ 7 ภาพโน้ตจังหวะโทน แบบที่ 2

2.2.3 จังหวะของซ้อง จะตีเป็นจังหวะ

ตัวยืนของบทเพลง หมายถึง ตีในจังหวะตกเท่านั้น

ภาพที่ 8 โน้ตจังหวะ ซ้อง

3. ศึกษาบทบาทของพิธีเลี้ยงกู๋ในชุมชนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอ คอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

3.1 บทบาทด้านความเชื่อ

เป็นความเชื่อที่ว่าเมื่อประกอบพิธีเลี้ยงกู๋แล้วจะเกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง และ ครอบครัว เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะปกป้องคุ้มครองให้คนในหมู่บ้าน เป็นความเชื่อที่ได้รับการสืบทอดมาภายในชุมชน การจัดพิธีเลี้ยงกู๋ จะจัดขึ้นปีละ 1 ครั้ง ชาวบ้านจะร่วมแรงร่วมใจกันในการจัดเตรียมงานซึ่งกลายเป็นประเพณีสำคัญภายในชุมชน ชาวบ้านในหมู่บ้านคอนสวรรค์ ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร ก่อนเริ่มต้นฤดูกาลเพาะปลูก จะเป็นช่วงที่จะทำพิธีเลี้ยงกู๋ ซึ่งภายในพิธีเลี้ยงกู๋ก็จะมี การบอกกล่าวต่อผีปู่ย่าโนน ว่าเมื่อประกอบพิธีเลี้ยงกู๋แล้ว ขอให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ทางด้านการเกษตรและ ความอุดมสมบูรณ์ของน้ำ โดยในพิธีจะมีพิธีการเลี้ยงหอยผาฝน จากการจุดบั้งไฟ ถ้าขึ้นเป็นเส้นตรง ผ่นฟ้าในปีนั้นจะอุดมสมบูรณ์ แต่ถ้าขึ้นเป็นเส้นโค้งผ่นฟ้าในปีนั้นจะแห้งแล้ง ในการประกอบพิธีกรรมการเสี่ยงทาย ถือว่าเป็นส่วนความสำคัญของพิธีกรรม เพราะชาวบ้านจะเชื่อในผลการทำนายที่เกิดขึ้นในแต่ละปี นอกจากการจุดบั้งไฟเสี่ยงทายผ่นตกตามฤดูกาลแล้ว ยังเป็นการขอให้การทำการเกษตรได้ผลผลิตดีสามารถจำหน่ายได้ราคาดี

3.2 บทบาทด้านความสามัคคีในชุมชน

ในพิธีเลี้ยงกู๋ คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่มีความเชื่อร่วมกัน มีการปฏิสัมพันธ์กันทำให้เกิดความสามัคคีภายในชุมชน ปัจจุบันชาวบ้านคอนสวรรค์ จะต้องใช้เวลาในแต่ละวันในการทำงาน เพื่อให้อยู่รอดในสภาวะที่มีการแข่งขันสูงขึ้นทำให้คนในชุมชนไม่มีเวลาในการพบปะพูดคุยกันเหมือนในอดีต มีความห่างเหินกันแม้แต่คนในครอบครัวก็อาจมีความเข้าใจกันน้อยลง พิธีเลี้ยงกู๋จึงเป็นเหมือนกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในครอบครัวและภายในชุมชน ภายในงานชาวบ้านทุกคนจะช่วยกันจัด

เตรียมสถานที่ จัดหาอาหาร และ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ภายในงาน การจัดเตรียมงานทำให้เยาวชนและผู้ใหญ่ภายในหมู่บ้านได้มีโอกาสทำความรู้จักกัน เป็นช่วงที่ได้มาใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน หลังจากเสร็จพิธีเลี้ยงกุ้งแล้ว ชาวบ้านที่มาร่วมงานจะมาร่วมกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านกัน โดยจะใช้บริเวณวัดภายในชุมชน เพื่อสร้างความสนุกสนาน และ ความสามัคคีของคนภายในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน เพราะมีความสนิทสนมกัน จึงสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการพูดคุยกัน มากกว่าการใช้กำลังในการแก้ปัญหา มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือ การแก้ปัญหาร่วมกันภายในชุมชน

สรุปผล

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาของพิธีเลี้ยงกุ้ง บ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

1.1 ประวัติพิธีเลี้ยงกุ้ง เป็นพิธีกรที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษมาโดยพิธีเลี้ยงกุ้ง คือ การเลี้ยงผีบรรพบุรุษที่สถิตอยู่ ณ บริเวณโนนงู เชื่อว่าเป็นดวงวิญญาณของ “ผีอุปฮาด” หรือจะเรียกว่า “ปู่เจ้าโนน” และ ดวงวิญญาณอื่น ๆ ที่คอยดูแลรักษาสิ่งของมีค่าที่เก็บรักษา ณ บริเวณนั้น สันนิษฐานว่าเป็นโนนวัดร้างที่สร้างขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณไม่สามารถสืบค้นพบได้วก่อดั้งขึ้นมาตั้งแต่เมื่อไหร่

1.2 ขั้นตอนการประกอบพิธีเลี้ยงกุ้ง สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1.2.1 การบอกเจ้าที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่สถิตในบริเวณโนนงู เพื่อไม่ให้มาขัดขวางหรือรบกวนการทำพิธีเลี้ยงกุ้ง โดยมีเครื่องเซ่น คือ หมากพลู 1 คำ บุหรี่ 1 มวน และเหล้าขาว 1 แก้ว จากนั้นนิมนต์พระเจริญพุทธมนต์ และ ถวายภัตตาหารเพลเพื่อเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ญาติ หรือดวงวิญญาณบรรพบุรุษ เสร็จพิธีถวายภัตตาหารเพลแล้ว เฒ่าจ้าวจะนิมนต์พระสงฆ์

ไปสงวนน้ำใบเสมาที่ฝังรอบบริเวณโนนกุ

1.2.2 หลังจากนั้นจึงเริ่มการฟ้อนเบิกด้าน โดยมีเฒ่าจ้ำเป็นผู้ฟ้อน เริ่มต้นการฟ้อนเบิกด้านโดยการไหว้ทั้ง 4 ทิศก่อน จึงเริ่มการฟ้อน โดยหันหน้าไปทางทิศตะวันตก จากนั้นจึงหันหน้ากลับมาฟ้อนทางทิศตะวันออก ก่อนที่จะไปฟ้อนบวงสรวงที่ศาลปู่เจ้าโนน โดยเฒ่าจ้ำปู่เจ้าโนนจะฟ้อนรอบศาล ปู่เจ้าโนน 3 รอบ เพียงคนเดียว ส่วนเฒ่าจ้ำคนอื่นๆ จะฟ้อนถวายอยู่ด้านหน้า ศาลปู่เจ้าโนน หากชาวบ้านที่จะฟ้อนถวายก็จะสามารถฟ้อนได้

1.2.3 ต่อจากนั้นจะเป็น การเสี่ยงทาย เกี่ยวกับฟ้า ฝนความอุดมสมบูรณ์ของผลผลิตทางการเกษตร โดยเฒ่าจ้ำจะนำบั้งไฟมาถวาย ปู่เจ้าโนน เสี่ยงทายโดยจำลองบั้งไฟ 2 บั้ง ในการเสี่ยงทายถ้าฝนฟ้าจะดีให้บั้งไฟ ขึ้นเป็นเส้นตรงไม่มีโค้ง ถ้าโค้งแสดงว่าฝนฟ้าในปีนั้นจะแห้งแล้ง ในการจะนำ บั้งไฟไปจุดที่ฐานจะมีการเจียบั้งไฟ หลังเสี่ยงทายแล้ว จะเป็นการฟ้อนลาปู่เจ้า โนน โดยเฒ่าจ้ำจะเป็นผู้ฟ้อนที่บริเวณศาล ก็เป็นการเสร็จพิธี

1.2.4 หลังจากเสร็จพิธีที่โนนเลี้ยงกู่แล้ว ก็จะมีการ ละเล่นพื้นบ้านเพื่อเป็นการสร้างความสนุกสนานและความสามัคคีภายในชุมชน

2. ศึกษาดนตรีประกอบพิธีเลี้ยงกู่ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

2.1 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรม

2.1.1 แคนแปด มีหมอม้า หรือ หมอแคน ทำหน้าที่ ในการเป่าแคน

2.1.2 โทน เป็นประเภทเครื่องหนึ่งหน้าเดียว ทำขึ้น จากดินเหนียวปั้นขึ้นรูปทรงแล้วนำไปเผาขึ้นมาขึ้นหน้ากลองด้วยหนังของงู หลามใช้เชือกเย็บร้อยถักเป็นวงกลมนำมาตรึงด้วยเส้นลวด มีหมอกลอง เป็นนัก ดนตรีทำหน้าที่ในการบรรเลงจังหวะโทน มีผู้บรรเลงอยู่ 2 คน จะบรรเลงโทนไป พร้อม ๆ กัน ถ้าหากเหน้อยก็จะผลัดกันตี

2.1.3 ฆ้อง เป็นเครื่องกำกับจังหวะที่ทำด้วยโลหะ การตีจะใช้ไม้ตีที่ทำขึ้นด้วยไม้เนื้อแข็งห่อหุ้มด้วยผ้าเหลืองแล้วนำเชือกมาผูกให้เกิดความหนา มีหมอฆ้อง ทำหน้าที่ในการตีฆ้องเสียงฆ้องคอยให้จังหวะ

2.4 บทเพลง

2.4.1 ลายแคน

1) ลายนกแขวบินเงิน อยู่ในบันไดเสียง เอ ไมเนอร์ (Am) ทำนองหลักของเพลง คือ เสียงเร (D) เสียงมี (E) และ เสียงซอล (G) มีทำนองที่ซ้ำบ่อย คือ เสียงเร (D) และเสียงซอล (G) Tempo 100 – 120 มีการเปลี่ยนความเร็ว การประสานเสียงมีเสียง ลา (A) ต่ำ เป็นเสียงโดรน (Done) คีตลักษณ์มีลักษณะทำนองสั้น ๆ ทำนองเดียว บรรเลงซ้ำ ๆ กัน

2) ลายเซิ้งบั้งไฟ อยู่ในคีย์ เอไมเนอร์ (Am) มีทำนองของเพลง คือ เสียงเร (D), มี (E) โด (C), ลา (A), ที (B), และซอล (G) ทำนองหลักจะใช้ โน้ตเสียงมี (E) เร (D) โด (C) ซอล (G) และ ลา (A) เป็นเสียงทำนองหลัก ลักษณะการดำเนินทำนองเป็นขั้นคู่ 3 (Min.3rd) และ คู่ 5 (Per.5 th) Tempo 80 การประสานเสียง มีเสียง ลา (A) สูง เป็นเสียงโดรน (Done) มีลักษณะของเสียงที่เป็นคอร์ด (chords) คีตลักษณ์ มีลักษณะทำนองสั้น ๆ ทำนองเดียวบรรเลงซ้ำ ๆ กัน

2.4.2 ลักษณะการตี โทนจะมีอยู่ 2 แบบ แบบที่ 1 ตีในอัตราความเร็วจังหวะประมาณ 100 – 110 เป็นจังหวะที่เฒ่าจ้ำใช้พ็อนในการประกอบพิธีเลี้ยงกู่ แบบที่ 2 จังหวะจะเร็วขึ้น จังหวะกระชับขึ้น อัตราความเร็วของจังหวะประมาณ 110 – 120 จะบรรเลงช่วงที่เฒ่าจ้ำออกลักษณะท่าพ็อนที่มีการพ็อนที่เร็ว

2.4.3 จังหวะของฆ้อง จะตีเป็นจังหวะตัวยืนของบทเพลง หมายถึง ตีในจังหวะตกเท่านั้น

3. ศึกษาบทบาทของพิธีเลี้ยงกู่ในชุมชนบ้านคอนสวรรค์ ตำบลคอนสวรรค์

อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

3.1 บทบาทด้านความเชื่อ เป็นความเชื่อที่ว่าเมื่อประกอบพิธีเลี้ยงกุ้งแล้วจะเกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง และ ครอบครัว เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะปกป้องคุ้มครอง เป็นความเชื่อที่ได้รับการสืบทอดมาภายในชุมชน ชาวบ้านในหมู่บ้านคอนสวรรค์ ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร ก่อนเริ่มต้นฤดูกาลเพาะปลูกจะเป็นช่วงที่จะทำพิธีเลี้ยงกุ้ง ในพิธีเลี้ยงกุ้งก็จะมีการบอกกล่าวต่อผีปู่เจ้าโนนขอให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตร โดยจะมีการเสี่ยงทายฟ้าฝนจากการจุดบั้งไฟ ถ้าขึ้นเป็นเส้นตรง ฝนฟ้าในปีนั้นจะอุดมสมบูรณ์ แต่ถ้าขึ้นเป็นเส้นโค้งฝนฟ้าในปีนั้นจะแห้งแล้ง

3.2 บทบาทด้านความสามัคคีในชุมชน พิธีเลี้ยงกุ้ง เป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชน ภายในงานชาวบ้านทุกคนทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะช่วยกันจัดเตรียมงาน ทำให้เยาวชนและผู้ใหญ่ภายในหมู่บ้านได้มีโอกาสดูแลรักษา ได้มาใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน หลังจากเสร็จพิธีเลี้ยงกุ้งแล้ว ชาวบ้านที่มาร่วมงานจะมาร่วมกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านกัน โดยจะใช้บริเวณวัดภายในชุมชน เพื่อสร้างความสนุกสนาน และ ความสามัคคีของคนในชุมชน

อภิปรายผล

ด้านความสำคัญของพิธีเลี้ยงกุ้ง บ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ เป็นพิธีกรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ในอดีตชนชาติขอมได้มาอาศัยอยู่ก่อน จากหลักฐานสลักจารึกลงในศิลาหินและพระพุทธรูปที่ขุดค้นพบ พิธีกรรมเลี้ยงกุ้ง คือ การเลี้ยงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ ณ บริเวณโนนกุ้ง ผ่านเผ่าเจ้า โดยเชื่อว่าเป็นดวงวิญญาณของ ปู่เจ้าโนน หรือ ผีอุปฮาด และดวงวิญญาณอื่น ๆ ที่คอยดูแลรักษา ณ บริเวณโนนกุ้ง สันนิษฐานว่าเป็นโนนวัดร้างที่สร้างขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณมีการขุดค้นพบพระพุทธรูปโบราณสมัยทวาราวดี พบหินเสมาที่สลัก

จารึกทศชาติชาดก และคติธรรมต่าง ๆ โดยพิธีเลี้ยงกู่จะมีขั้นตอนการเช่นไหว้ ศาลปู่โนนเพื่อขออนุญาตในการจัดพิธี การทำบุญเลี้ยงพระเพื่อเป็นการทำบุญ อุทิศให้กับบรรพบุรุษ การพ่อนบวงสรวงศาลเจ้าโนนโดยเผ่าจ้ำเพื่อเป็นการ บวงสรวงดวงวิญญาณขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยคุ้มครองตนเอง และ ครอบครัว การ เสี่ยงทายโดยการจุดบั้งไฟเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการทำการเกษตร และ การละเล่นพื้นบ้านของชาวบ้านเพื่อสร้างความสามัคคีให้กับชุมชน พิธีเลี้ยงกู่ จึงเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของชาวบ้านที่มีการสืบทอดความเชื่อกัน ภายในชุมชนเป็นเวลานาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรักษ์ จรรย์ยานนท์ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความเชื่อผีปู่ตาของชาวบ้านหนองต้น ตำบลเขว อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบ ว่าชาวบ้านมีความเชื่อเกี่ยวกับผีปู่ตามาก โดยเชื่อว่าการบนบานต่อผีปู่ตาจะช่วยให้ผู้บนบานประสบความสำเร็จตามที่ ต้องการวิธีการสื่อสารกับผีปู่ตาจะกระทำโดยผ่านจ้ำหรือผู้นำในการประกอบ พิธีกรรมโดยมีการนำเครื่องเช่นไหว้ไปบนบานเมื่อประสบผลสำเร็จ การเลี้ยงผีปู่ ตาประจำปีโดยปีหนึ่งมีการเลี้ยง 2 ครั้งครั้งแรกช่วงเดือนพฤษภาคมจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นการบอกกล่าวผีปู่ตาก่อนการลงมือทำนามีการเสี่ยงคางไก่เพื่อทำนาย ผลผลิตทางการเกษตรและสภาพดินฟ้าอากาศ ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมกราคมเลี้ยง หลังเสร็จสิ้นฤดูกาลเก็บเกี่ยวจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการบอกกล่าวให้ผีปู่ตาได้รับ ทราบผลผลิตในปีนั้นพิธีกรรมการเลี้ยงผีปู่ตาแต่ละครั้งสะท้อนให้เห็นถึงความ สามัคคีของชาวบ้านโดยแต่ละครอบครัวจะนำเครื่องเช่นไหว้มาร่วมประกอบ พิธีกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิษฐา ตันติพิมล (2540) ในงานวิจัย เรื่อง ประเพณีไหว้เจ้าปู่กุดเป่ง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด : การวิเคราะห์เชิง หน้าที่นิยม พบว่า ความเชื่อของชาวอำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีต่อ ประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุดเป่ง คือ เชื่อว่าเมื่อประกอบพิธีกรรมแล้วจะเกิดความ เป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว อีกทั้งจะดลบันดาลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ ทางด้านพืชพันธุ์ธัญญาหาร สามารถเสี่ยงทายได้ว่าในปีนั้นจะเกิดความแห้งแล้ง

หรือไม่ และ เจ้าปู่กุดเป่งเป็นผู้พิทักษ์รักษาป่าไม้ในบริเวณศาล เมื่อบนบานศาลกล่าวขอสิ่งใดเจ้าปู่กุดเป่งมักจะดลบันดาลสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ตามที่บนบานไว้

ด้านดนตรีที่ใช้ประกอบกบพิธิเลี้ยงกู่ บ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบกบพิธิ มีแคนเป็นเครื่องดนตรีดำเนินทำนอง มีกลองโทนและฆ้องเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ บทเพลงที่ใช้ในพิธีเลี้ยงกู่ จะมี 2 บทเพลง มีหน้าที่ในการใช้แตกต่างกันเป็นสายแคน ประกอบด้วย สายนกแขวกบินเซิน ใช้ประกอบการฟ้อนของเต่าจ้ำ และ สายเซ็งบั้งไฟ ใช้ประกอบการแห่บั้งไฟ การเจียบบั้งไฟ มีลักษณะทำนองสั้นๆ ทำนองเดียว บรรเลงซ้ำ ๆ กัน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของบทเพลงพื้นบ้าน ได้รับการสืบทอดกันมาแบบมุขปาฐะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพงศ์ ปันดอนตอง (2553) ได้เสนอข้อมูลในงานวิจัย ดนตรีประกอบพิธีกรรมการฟ้อนผีผด ผีเม็ง : กรณีศึกษาวงปาดเมืองคณะวัดเชียงยืน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเพลงที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมการฟ้อนผีผด ผีเม็ง ของวงปาดเมืองคณะวัด เชียงยืน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงประเภทเพลง 2 ชั้น และ เพลงชั้นเดียว โดยจะใช้บรรเลงประกอบการฟ้อนผีในพิธีกรรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ตามประเพณีการฟ้อนผี เพลงแต่ละเพลงจะสืบทอดกันมาโดยใช้วิธีการบอกกันแบบปากต่อปาก หรือวิธีการแบบมุขปาฐะ แต่เพลงที่ใช้บรรเลงเป็นหลักในการประกอบพิธีกรรม ของวงปาดเมืองคณะวัดเชียงยืนในปัจจุบันจะมีทั้งหมด 9 เพลง ได้แก่ เพลงไหมโรง ใช้บรรเลงประกอบการโหมผ้าจ้องเพื่อลงทรงของผีปู่ย่าในตระกูล และเป็นสัญญาณการเริ่มต้นของพิธีกรรมการฟ้อนผี, เพลงแห่ยงหลวง ใช้บรรเลงประกอบการฟ้อนรำของผีต้นตระกูล, เพลงฉัตร ใช้บรรเลงประกอบการเชิญผีปู่ย่าขึ้นหิ้ง เป็นต้น

ด้านบทบาทของพิธีเลี้ยงกู่ในชุมชนบ้านคอนสวรรค์ มีเป็นความเชื่อที่ว่าเมื่อประกอบพิธีเลี้ยงกู่แล้วสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะปกป้องคุ้มครอง ในพิธีจะมีการเสี่ยงทายฟ้าฝน จากการจุดบั้งไฟ 2 บั้ง ถ้าขึ้นเป็นเส้นตรง ฝนฟ้าในคืนนั้นจะอุดมสมบูรณ์ แต่ถ้าขึ้นเป็นเส้นโค้งฝนฟ้าในคืนนั้นจะแห้งแล้ง ความเชื่อเรื่องความกลัวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ทำให้เกิดความเชื่อเกี่ยวกับการทำดี สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะดลบันดาลได้พบสิ่งที่ดี ในทางตรงกันข้าม หากทำสิ่งที่ไม่ดีสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะทำให้ได้รับผลที่ไม่ดี ความกลัวที่เกิดขึ้นจึงทำให้คนในชุมชนไม่กล้าที่จะกระทำในสิ่งไม่ดี ในการจัดเตรียมงานและร่วมกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน เป็นช่วงที่ได้ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างความสนุกสนาน และ ความสามัคคีของคนภายในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรศิษฐ์ จำปาทิพย์ (2558) ในงานวิจัย เรื่องพิธีกรรมสงฆ์บ้านเมืองบัว ตำบลเมืองบัว อำเภอกะทู้ศรีวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด พิธีกรรมสงฆ์นั้นก็จะมีเฒ่าจำเป็นผู้ดำเนินพิธีเพื่อติดต่อสื่อสารกับผีเจ้าปู่ ซึ่งชาวบ้านเมืองบัวจะให้ความสำคัญ ความเชื่อในเรื่องนี้มาก หากบนบานสิ่งใดไว้ ก็ต้องกระทำตามนั้นถือเป็นสัจจะวาจา เมื่อบนบานได้ตามปรารถนาแล้วจะมาแก้บนโดยจะแก้บนได้ทุกวันพุธ ที่ไม่ตรงกับวันพระ กุเมืองบัว คือที่พึ่งทางใจเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เมื่อบนบานสารกล่าวไว้แล้วประสบผลสำเร็จจึงมาร่วมพิธีกรรมสงฆ์ ถ้าไม่ไปสงฆ์อาจจะเกิดเหตุอันไม่คาดคิดแก่ตนเอง ชาวบ้านให้รู้จักรักและสามัคคีโดยมีพิธีกรรมเป็นตัวเชื่อม พิธีกรรมสงฆ์ยังเป็นการเสี่ยงทายดิน ฟ้า อากาศของชุมชนเมืองบัวโดยการจุดบั้งไฟเพื่อถวายเจ้าปู่เพื่อเสี่ยงทายฟ้าฝนในฤดูกาลทำนา สถานที่ใช้ประกอบพิธีกรรมสงฆ์ คือ บริเวณกุเมืองบัว ชาวบ้านชุมชนเมืองบัวและใกล้เคียงเป็นผู้เข้าร่วมพิธีซึ่งในการประกอบพิธีกรรมสงฆ์พรหมณ์จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเพื่อสื่อสารระหว่างเทพเจ้า เมื่อเสร็จจากขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมสงฆ์จากนั้นก็จะมีบั้งไฟสำหรับจุดเสี่ยงทาย 3 บั้ง พิธีกรรมสงฆ์ทำให้เกิดความเชื่อความศรัทธาซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของบุคคลในชุมชน เกิดระเบียบทางสังคมเกิดความสามัคคีกัน ให้เคารพนับถือต่อกุเมืองบัวและผีเจ้าปู่มหาชาติไม่มีการทะเลาะวิวาทกัน ป้องกันชาวบ้านมิให้ประพฤติปฏิบัติผิดครรลองครองธรรม สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานรัฐ หรือ องค์กรเอกชน ในท้องถิ่นควรนำองค์ความรู้จากการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรม และ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับท้องถิ่น

2. ควรมีการศึกษาประเพณี พิธีกรรม และ วัฒนธรรมของบ้านคอนสวรรค์ ในทุกมิติ เพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชน

บรรณานุกรม

ชนินฐา ตันติพิมล. (2540). *ประเพณีไหว้เจ้าปู่กุดเป่ง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด : การวิเคราะห์เชิงหน้าที่นิยม*. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2540). *คติชาวบ้านอีสาน*. กรุงเทพฯ: อักษรวัฒนา.

ณัฐพงศ์ ปั่นดอนตอง. (2553). *ดนตรีประกอบพิธีกรรมการพ่อนผิมด ผีม้ง : กรณีศึกษาวงปาดเมืองคณะวัด เขียงย่น อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่*. ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: กรุงเทพฯ.

दनัย ไชยโยธา. (2538). *ลัทธิ ศาสนา และระบบความเชื่อกับประเพณีนิยมในท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

บุญยงค์ เกศเทศ. (2557). *ผีวิถึคน*. มหาสารคาม: กากะเยี.

วีรศิฐ จำปาทิพย์. (2558). *พิธีกรรมสงฆ์บ้านเมืองบัว ตำบลเมืองบัว อำเภอกะหวัดร้อยเอ็ด*. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

ศิริรักษ์ จรรย์ยานนท์. (2542). *ความเชื่อผีปู่ตาของชาวบ้านหนองตื้น ตำบลเขวอำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุจริต บัวพิมพ์. (2533). “แนวคิดในการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปะการเล่นและการแสดงพื้นบ้านของไทย” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาศิลปะการเล่นและการแสดงพื้นบ้านของไทย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมจริราช.

แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้น บ้านหมอลำ

Guidelines for Human Capital Development to Promote the Business Morlam Folk Art

รุ่งกัญญา โพธิ์ชัยแสน^{1*}

Rungkanya Pochaisan¹

วารสาร
ช่อพะยอม
CHOPHAYOM JOURNAL

Received: September 24, 2024

Revised: December 28, 2024

Accepted: December 29, 2024

¹การพัฒนาธุรกิจและทุนมนุษย์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ รังสิต

¹Business and Human Capital Development/Master of Arts

North Bangkok University

¹(E-mail: Rungkanya.poc@northbkk.ac.th)

*Corresponding Author

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำ 2) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน และได้ทำการสัมภาษณ์ตามปัญหาหัวข้อที่ต้องการทำการวิจัยผ่านโทรศัพท์มือถือ และจดบันทึกในเนื้อหาสาระสำคัญอย่างละเอียด และมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ 1. หัวหน้าวงหมอลำศิลปินที่ยังทำอาชีพนักร้องหมอลำในปัจจุบันและมีกระแสในสื่อโซเชียล 2. ศิลปินที่อยู่ในวงการนักร้องหมอลำและศิลปินที่อยู่ในสังกัด อย่างน้อย 2 ปีขึ้นไป สำหรับการหาลักษณะร่วมและข้อสรุปร่วม ผลการวิจัยพบว่า

1. จุดแข็งคือ ศิลปินมีความรักและความภูมิใจในศิลปะหมอลำมุ่งมั่นในการฝึกฝนพัฒนาเพิ่มพูนพรสวรรค์ และสามารถประกอบอาชีพหมอลำสร้างรายได้ให้กับศิลปิน และเอกลักษณ์ของหมอลำสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ จุดอ่อนคือ หมอลำขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการภายในวงหมอลำและรายได้ของหมอลำยังขึ้นอยู่กับการว่าจ้างจากเจ้าภาพ โอกาสคือ ใช้สื่อช่องทางโซเชียล Tiktok Youtube Facebook ในการเผยแพร่สู่กลุ่มคนรุ่นใหม่ได้มากขึ้นและภาครัฐและเอกชนให้ความสนับสนุนในด้านของการลงทุน อุปสรรคคือ วงการหมอลำมีการแข่งขันที่สูงในวงการบินทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

2. กระบวนการการพัฒนา ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 2) การบริหารจัดการทรัพยากร 3) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี กระบวนการ (Process) ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพผ่านการศึกษาและฝึกอบรม 2) การประเมินผล 3) การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ 4) การประยุกต์ใช้

และต่อยอด 5) การบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ และผลผลิต (Output) ได้แก่ 1) มิตินิยม 2) มิตินวัตกรรม 3) มิตินวัตกรรม 4) มิตินวัตกรรม

3. ควรปลูกฝังวัฒนธรรมหมอลำเพื่อให้ศิลปินมีความรักและความภูมิใจในอาชีพหมอลำและควรปรับโครงสร้างวงหมอลำและมีระบบการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ ต้องปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย

คำสำคัญ : หมอลำ, ธุรกิจศิลปะพื้นบ้าน, การพัฒนาทุนมนุษย์

Abstract

The objective of this research were to 1) Study the general conditions of human capital development in promoting the folk art business of Morlam 2) Study the process of human capital development in promoting the folk art business of Morlam 3) Study the guidelines for human capital development in promoting the folk art business of Morlam. This research was conducted using in-depth interview techniques using semi-structured interviews from 15 key informants. The study found that:

1. Artists love and are proud of Morlam art, are determined to practice and develop their talents. To be Morlam artists can generate income for the artists. The unique identity of Morlam can attract tourists and create economic value. The weakness of Morlam is the lack of knowledge in managing the Morlam Circle. Moreover, the income of Morlam still depends on hiring from the host. The opportunity is to use social media channels Tiktok, Youtube, Facebook for spreading to the new generation more, the government

and private sectors support investment. The obstacle is that the Morlam circle has high competition in the entertainment industry both domestically and internationally.

2. Input factors include: 1. Human resource development
 2. Resource management 3. Application of technology. Process:
 1. Potential development through education and training
 2. Evaluation 3. Networking and cooperation 4. Application and extension 5. Professional management. Output: 1. Popularity dimension 2. Personnel dimension 3. Economic dimension 4. Social dimension

3. Morlam Culture should be instilled so that artists have love and pride in the Morlam profession and the Morlam circle structure should be adjusted. In addition, there should be a human capital development system that has skills, knowledge, and abilities that must adapt to the changes of the era.

Keywords: Morlam, Traditional arts and crafts business, Human capital development

บทนำ

หากเชื่อมั่นว่า โขน คือที่สุดแห่งนาฏยศาสตร์ไทย และ โนรา คือที่สุดแห่งทักษิณนาฏยศาสตร์ ในระดับเดียวกัน หมอลำ ก็คือที่สุดแห่งศาสตร์และศิลป์ด้านการแสดงของอีสาน “หมอลำ” คือ คำประสมจากสองคำ คำว่า “หมอ” หมายถึง ผู้ทรงความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง กับคำว่า “ลำ” หมายถึง การร้องขับลำนำอันมีแบบแผนและมีท่วงทำนองอันไพเราะ ซึ่งพอรวมคำว่า “หมอลำ” เข้าด้วยกันแล้วก็ยังมีคามหมายเป็นอีกสองนัยยะนั่นคือ หมอลำ

เป็นคำเรียกขาน ศิลปะการแสดงและการขับร้องเพลงพื้นบ้านอันเป็นอมตะของภาคอีสานนี้ และอีกนัยยะหนึ่งคือ คำเรียกขาน ผู้แสดง ศิลปะการแสดงอันสำคัญชนิดนี้ ไม่จำกัดว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย จะเป็นเด็ก หรือผู้ใหญ่ มีชื่อเสียงหรือยังไม่มีชื่อเสียง ก็เรียกรวม ๆ กันว่า หมอลำ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรมกลุ่มประชาสัมพันธ์, 2567)

เริ่มแรกเกิดจากผู้เฒ่าผู้แก่เล่านิทานหรือวรรณคดีที่เกี่ยวกับจารีตประเพณี และศีลธรรมโดยเรียกลูกหลานมาฟังกัน ซึ่งจะนั่งเล่าก็คงไม่เหมาะจึงต้องยืนขึ้นเล่าครั้นผู้เล่าเพียงแต่เล่าไม่ออกทำทางคงไม่สนุก ผู้เล่าจึงจำเป็นต้องยกไม้ยกมือแสดงท่าทางเป็นพระเอก นางเอก ตัวโกง ตัวตลก นักรบ เสนา เป็นต้น และเพิ่มความน่าตื่นเต้นด้วยสำเนียงสั้นยาว ใช้เสียงสูงต่ำประกอบ และหาเครื่องดนตรีประกอบเช่น ซอ ปี่ แคน เพื่อให้เกิดความสนุกครึกครื้นผู้แสดงมีเพียงแต่ผู้ชายอย่างเดียว ไม่มีการแสดงที่เข้มข้นจึงจำเป็นต้องหาผู้หญิงมาแสดงประกอบจึงถือเป็นการลำแบบสมบูรณ์เมื่อผู้หญิงมาเกี่ยวข้องเรื่องต่างๆก็ตามมาเช่น เรื่องเกี่ยวพาราสี (กิตติศักดิ์ แสนประดิษฐ์, 2552)

ในขณะที่ปัจจุบันการวิวัฒนาการของหมอลำวิวัฒนาการมาเป็นหมอลำกลอนซึ่งเพื่อการดำเนินชีวิตและผลก็คือได้รับความนิยมในปัจจุบัน และหมอลำเพลินหมอลำหมู่สามารถแยกออกตามลักษณะลีลาและทำนองการลำดังนี้ หมอลำหมู่หมอลำเพลิน และหมอลำหมู่มีวิวัฒนาการตามยุคสมัยเพื่อให้เป็นที่นิยมโดยมีวิวัฒนาการตามความนิยมในการฟังเพลงลูกทุ่งทำให้เกิดท่วงทำนองลำแบบใหม่ที่มีจังหวะคึกคักเร้าใจ และสนุกสนาน (กิตติศักดิ์ แสนประดิษฐ์, 2552)

เมื่อดนตรีลูกทุ่งมีอิทธิพลมากขึ้นจึงเกิดวิวัฒนาการของหมอลำหมู่อีกครั้งหนึ่งโดยได้ประยุกต์กลายเป็นลำเพลินซึ่งมีจังหวะที่เร้าใจชวนให้สนุกสนานก่อนการลำเรื่องในช่วงหัวค่ำจะมีการนำเอารูปแบบของวงดนตรีลูกทุ่งมาใช้เรียกคนดูกล่าวคือจะมีนักร้องมาร้องเพลงลูกทุ่งหรือบางคณะหมอลำได้นำเพลงสตริงที่กำลังฮิตในขณะนั้นมาขับร้อง มีหางเครื่องหรือแดนซ์เซอร์ เต้นประกอบ นำเอา

เครื่องดนตรีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เช่น กีตาร์ คีย์บอร์ด แซ็กโซโฟน ทรัมเบ็ต และกลองชุด เป็นต้น (จารุวรรณ ธรรมวัต, 2526)

ศิลปะพื้นบ้านหมอลำเป็นธุรกิจที่มุ่งใช้ศิลปะการแสดงที่สามารถสร้างรายได้สถิติรายได้ในธุรกิจนี้เช่น วงหมอลำระเบียบวาทะศิลป์เริ่มต้นที่ประมาณ 300,000 บาท กรณีมีการแสดงที่พิเศษเพิ่มเข้ามาราคาจะอยู่ที่ประมาณ 450,000 - 600,000 บาท และเป็นธุรกิจชนิดหนึ่งที่สื่อออกมาในรูปแบบวัฒนธรรมทางภาคอีสานของประเทศไทย (ไทยรัฐ ออนไลน์, 2566)

การฝึกฝนศิลปินเพื่อให้สามารถถ่ายทอดแก่นของหมอลำ (การเล่าเรื่อง) รวมไปถึงการมีภาพลักษณ์ที่ดีส่งผลให้ผู้ชมการขยายฐานผู้ชมสู่กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่จะมีกำลังซื้อในอนาคต กลยุทธ์การร่วมมือกับศิลปินหรือธุรกิจอื่น ๆ ก็จะช่วยขยายฐานกลุ่มผู้ชมให้กว้างมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการร่วมมือทางธุรกิจประเภทอื่น ๆ อาทิ การใช้ เงินดิจิทัล (Digital money) จับจ่ายใช้สอยภายในธุรกิจหมอลำหรือใช้การแสดงหมอลำในงาน (Event) สำคัญ ๆ หรือการขยายฐานรายได้จากการนำสินค้าของสปอนเซอร์เข้าสู่ความสนใจของผู้ชมในโลกออนไลน์ นอกจากนี้การบริหารจัดการต้นทุนให้ต่ำลงจะเป็นแนวโน้มที่ธุรกิจหมอลำจะต้องปรับตัวในอนาคตจากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยในฐานะของตัวแทนศิลปินหมอลำซึ่งยังมีครอบครัวหรือภูมิลำเนาได้ประกอบธุรกิจชนิดนี้จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาศิลปินหมอลำให้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะและทัศนคติที่เหมาะสมเพื่อสามารถที่จะประกอบอาชีพหมอลำได้อย่างยั่งยืน (ศิวาพร พองทอง และคณะ, 2565)

จากที่กล่าวมาข้างต้นศิลปะการแสดงที่เรียกว่าหมอลำเป็นการแสดงที่สืบทอดมาตั้งแต่ครั้งสมัยโบราณ โดยจะเน้นลำเรื่องที่ป็นนิทานสอนใจ หรือเล่าเรื่องตามนิทานพื้นบ้าน เน้นร้องลำ ไม่เน้นร้องเพลงเหมือนปัจจุบัน และในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปวงหมอลำจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับโลกและ

ความต้องการของคนมากขึ้น เน้นให้การแสดงมีความกระชับ เพลงที่นำมาร้อง ประกอบกับงานโชว์ จึงต้องเป็นเพลงที่อยู่ในกระแสนิยม ทำให้วงการหมอลำได้รับผลกระทบต่อการพัฒนางานหมอลำ เช่นหมอลำแทบทุกคณะทุ่มเงินลงทุนพัฒนางานให้มีความโดดเด่นและยังต้องใช้กำลังคนที่มีคุณภาพและมีเป้าหมายเดียวกัน ต้องมีการพัฒนาระบบภายในวงหมอลำอย่างหลากหลาย จึงเป็นที่มาของปัญหาที่ผู้วิจัยสนใจจะแก้ไขในปัญหาที่เกิดขึ้นและผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในปัจจุบันของการพัฒนาทุนมนุษย์ของธุรกิจหมอลำและหาความต้องการในการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาทุนมนุษย์ในการพัฒนาหมอลำให้คงอยู่และสามารถพัฒนาไปยั้งระดับสากลได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำ
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำ

วิธีการศึกษา

เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นที่ศึกษา ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย ศิลปินแนวหน้า เจ้าของวงรอตแห่ หมอลำ นักร้อง ศิลปินในสังกัดค่ายดังและศิลปินที่มีการแสดงการผสมผสานควบคู่กับการแสดงพื้นบ้านที่มีทำนองลำที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นโดยเฉพาะ มีกระแสแฟนเพลงและแฟนหมอลำสนับสนุนจนกลายเป็น

กระแสนสังคมและได้ถูกกล่าวถึงในช่องทางสื่อสังคมออนไลน์มาจำนวน 15 คน ได้แก่ 1) ไข่ พงศธร 2) จา สิงห์ชัย 3) เนค นฤพล 4) เค อรรถพล 5) ก้อง ห้วยไร่ 6) เบล วนิชฐา 7) หมุ่มสามพันปีชาลี ฮอลิเดย์ 8) เทียน มธุรส 9) จำแปดแปดโป๊ 10) สกิด ช่างชัย (ยายจั่น) 11) ดวงจันทร์ มาลัย (ปอยฝ้าย) 12) น้ำผึ้ง ฉัตรฤดี 13) ปรมินทร์ พุทธิโคตร (อ่าว แทกซี่) 14) พงษ์พัฒน์ แก้วหานาท (พ่อใหญ่หน้ายาน) 15) จุฬาวัลย์ ประจันตะเสน (ภรรยาของ พรศักดิ์ ส่องแสง) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. หัวหน้านางหมอลำศิลปินที่ยังทำอาชีพนักร้องหมอลำในปัจจุบันและมีกระแสในสื่อโซเชียล
2. ศิลปินที่อยู่ในวงการนักร้องหมอลำและศิลปินที่อยู่ในสังกัด อย่างน้อย 2 ปี ขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีเครื่องมือวิจัยประกอบด้วย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับตนเอง ดังนี้

- 1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรและศิลปินพื้นบ้านหมอลำเพื่อให้เกิดความรู้ทางทฤษฎี

- 1.2 ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พร้อมกับศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรับคำชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2. แบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการศึกษา ซึ่งมีกระบวนการจัดทำ ดังนี้

- 2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.2 กำหนดกรอบแนวคิดและหัวข้อการสัมภาษณ์

- 2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งมีการ

กำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า โดยทำการกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์อย่างกว้าง

2.4 เสนอร่างแบบสัมภาษณ์การวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ

2.5 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องและความตรงเชิงเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC)

2.6 นำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ หาค่าความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) จากสูตร

จากการตรวจสอบหาค่าความสอดคล้องของคำถามผลที่ได้ค่า IOC มีค่า 1.0

2.7 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำ ในประเด็นคำถามให้มีความกระชับและชัดเจนมากขึ้น

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.8 นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. เครื่องมือช่วยจดบันทึก คือ เครื่องบันทึกเสียง สมุด และปากกา สำหรับบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยใช้แบบบันทึก

การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ภายใต้รูปแบบการสนทนาแบบกึ่งทางการ

2. การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์ และข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์กร อีกทั้งศึกษาเกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้านหมอลำ ความเป็นมาของหมอลำ จากการศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัย รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากสื่อทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียง และวิเคราะห์หาข้อสรุป (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. จัดกลุ่มข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วน และพิจารณาความเพียงพอของข้อมูลในการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย
2. เรียบเรียงข้อมูลจัดลำดับเนื้อหาความสำคัญของเนื้อหาที่ศึกษา
3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้ข้อมูลอ้อมตัว และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ทำการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาผนวกกับทฤษฎีตลอดจนงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. เชื่อมโยงข้อมูล และพิจารณาข้อมูลเพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้อย่างสมบูรณ์
5. สรุปและอภิปรายผลพร้อมข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำ

จากที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าทุนมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าและสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กรหรือธุรกิจต่าง ๆ ที่กำลังก่อตั้งหรือกำลังพัฒนา โดยเฉพาะในยุคที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรงและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันทุนมนุษย์ที่มี ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และพร้อมที่จะปฏิบัติงานย่อมเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการประสบความสำเร็จการพัฒนาทุนมนุษย์ให้ตอบสนองต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจึงเป็นความท้าทายสำหรับทุกหน่วยธุรกิจ

และวงการหมอลำเมื่อนำหลักการศึกษาสภาพทั่วไปในการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลของสภาพทั่วไปในปัจจุบันของการพัฒนาทุนมนุษย์โดยแบ่งเป็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค มีรายละเอียดดังนี้

จุดแข็ง คือศิลปินมีความรักและความภูมิใจในศิลปะหมอลำมุ่งมั่นในการฝึกฝนพัฒนาเพิ่มพูนพรสวรรค์ และสามารถประกอบอาชีพหมอลำสร้างรายได้ให้กับศิลปิน และเอกลักษณ์สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีคือความเป็นเอกลักษณ์ของหมอลำ ทั้งดนตรี การแต่งกาย และเรื่องราวที่สอดแทรกวัฒนธรรมท้องถิ่นล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยสู่ระดับสากลของหมอลำสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

จุดอ่อน คือยังขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการภายในวงหมอลำ และรายได้ของวงหมอลำยังขึ้นอยู่กับที่ว่าจ้างจากเจ้าภาพวงหมอลำส่วนใหญ่ยังคงเป็นแบบระบบครอบครัวทำให้ขาดความเป็นมืออาชีพในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการ การตลาด การเงิน และการวางแผนระยะยาว และเกิดความเหลื่อมล้ำช่องว่างระหว่างวัย การแข่งขันกันเองภายในวงหมอลำ

โอกาสคือ ในยุคสมัยที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ศิลปินสามารถใช้สื่อช่องทางโซเชียล Tiktok Youtube Facebook เป็นช่องทางที่สามารถเผยแพร่

ผลงานและทำการแสดงที่ช่วยให้หมอลำเข้าถึงกลุ่มผู้ชมกลุ่มใหม่ทั้งในและต่างประเทศได้อย่างรวดเร็วเช่น ธุรกิจดนตรี บนเทคโนโลยีสมัยใหม่ในยุคดิจิทัลเติบโตอย่างก้าวกระโดดศิลปินหมอลำสามารถสร้างรายได้จากยอด้รับชมยอด้ดาวน์โหลด (Download) การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) เข้ามามีบทบาทสำคัญช่วยให้วงหมอลำเข้าใจพฤติกรรมผู้ชมสมัยใหม่ สามารถทำให้ศิลปินนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจและโปรโมตการแสดงได้อย่างตรงกลุ่มเป้าหมายเพิ่มโอกาสในการขยายฐานแฟนคลับและสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้นและรวมไปถึงภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสนับสนุนในด้านของการลงทุน

อุปสรรคคือ วงการหมอลำมีการแข่งขันที่สูงในวงการบันเทิงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศและวงดนตรีหมอลำขนาดเล็กยังขาดแคลนเงินทุนในการพัฒนาอีกทั้งยังขาดแคลนในด้านของการเข้าถึงทรัพยากร สถานที่ อุปกรณ์ และคนหนุ่มคนสาวต้องการเสียงเพลงที่เราใจรักก็ขึ้น ต้องการเสียงดนตรีที่ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานผ่อนคลาย ถ้ามีแต่หมอลำกลอนไม่มีดนตรีให้ความเราใจส่งผลให้ไม่มีคนให้ความสนใจเท่าที่ควรและสภาพอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำการแสดงเช่นฤดูฝน บางวงหมอลำไม่มีการรับงานแสดงเพราะอาจจะเกิดความเสียหายต่อเครื่องดนตรีอีกทั้งยังส่งผลต่อการเดินทางการใช้ชีวิตไม่มีความสุขในระหว่างการประกอบการแสดงจึงสามารถทำให้รายได้ลดลง

2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำ

กระบวนการการพัฒนาทุนมนุษย์ของธุรกิจหมอลำมีการนำเอาวิธีระบบ (system approach) คือภาพส่วนรวมของโครงสร้างหรือของขบวนการอย่างหนึ่งที่มีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่รวมกันอยู่ในโครงการหรือขบวนการนั้นและได้นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทุนมนุษย์ของธุรกิจหมอลำโดยการค้นหาศิลปินที่มีพรสวรรค์หรือมีแววที่จะสามารถเป็นนักร้องหมอลำได้ดีในอนาคตและในการค้นหาอาจจะมีการจัดการ

ประกวดแสดงความสามารถร้องเพลงร้องได้หลายแนวหลายสไตล์หรือบางทีการค้นหาศิลปินที่มีพรสวรรค์อาจทำการสรรหาได้จากร้านบันเทิงสังสรรค์ยามค่ำคืนและเมื่อสรรหาตัวศิลปินที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมแล้วขั้นตอนถัดไปต้องมีการฝึกซ้อม ฝึกฝน อย่างเข้มงวด ไม่ว่าจะเป็นในด้านของการ ร้อง เล่น เต้น รำ รวมไปถึงการเ็นเตอร์เทนคนดูหน้าเวทีให้สามารถเข้าถึงการแสดงของวงให้ได้มากที่สุด และอีกขั้นตอนที่มีความสำคัญคือการ การโปรโมตตัวเอง เมื่อศิลปินมีงานแสดงหลังจากได้ทำการแสดงไปบ้างแล้วสิ่งที่ควรใส่ใจก็คือการทำให้ตัวศิลปินเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะผ่านช่องทางโซเชียลการที่มีคนรู้จักและเป็นแฟนเพลงของศิลปินมากยิ่งขึ้น จะช่วยเพิ่มโอกาสในการจ้างงานหรือการได้งานมากขึ้นและการที่จะประเมินตัวศิลปินในสมัยนี้สะดวกมากขึ้นเพราะในสื่อโซเชียลสามารถแสดงให้เห็นชัดเจนว่าได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นมากเท่าไรและได้รับความนิยมในด้านบวกหรือด้านลบ ผลการศึกษาพบว่าวงหมอลำต้องการให้พัฒนาทุนมนุษย์เพื่อให้ตอบสนองต่อการขับเคลื่อนธุรกิจหมอลำก้าวหน้าไปสู่ความสำเร็จในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input)
2. กระบวนการ(Process)
3. ผลผลิต (output)

กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำมีดังนี้ ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การสร้าง “คน” ให้มีความรู้ ความสามารถ เป็นรากฐานสำคัญยิ่งในการสืบทอดศิลปะหมอลำ โดยเน้นการพัฒนาบุคลากรในทุกระดับชั้นเช่น เยาวชน การปลูกฝังเยาวชนให้ซึมซับ เห็นคุณค่า และเกิดความรักในศิลปะพื้นบ้าน ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับครอบครัวและสถาบันการศึกษา 2) การบริหารจัดการทรัพยากร การบริหารจัดการทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นับเป็นปัจจัยสำคัญ 2.1 งบประมาณ จัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบ โดยภาครัฐ

เอกชน และท้องถิ่น สนับสนุนแหล่งทุนเปิดโอกาสให้เกิดกองทุน หรือโครงการ
 ระดมทุน 2.2 สถานที่ ปรับปรุงสถานที่แสดง ให้ได้มาตรฐานสร้างพื้นที่สาธารณะ
 เพื่อการฝึกซ้อม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2.3 เครื่องมือ สนับสนุนเครื่องดนตรี ทั้ง
 แบบดั้งเดิมและที่ผสมผสานเทคโนโลยี พัฒนาอุปกรณ์ประกอบฉาก แสง เสียง
 เอฟเฟกต์ ให้ทันสมัย 2.4 องค์ความรู้ จัดทำฐานข้อมูล รวบรวม อนุรักษ์ องค์
 ความรู้ ภูมิปัญญาส่งเสริมการศึกษา วิจัย สนับสนุนทุนการศึกษา การผลิตสื่อ
 3) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเทคโนโลยี มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา ต่อยอด
 และเผยแพร่ศิลปะหมอลำ เช่น 3.1 การเรียนการสอนแพลตฟอร์มการเรียนรู้
 เรียนรู้หมอลำ ผ่านช่องทางออนไลน์ 3.2 การเผยแพร่ ช่องทางโซเชียล มีเดีย
 เผยแพร่การแสดง 3.3 การแสดง เทคนิคแสง สี เสียง ที่ทันสมัยจอ LED ฉาย
 ภาพกราฟิก เป็นต้น กระบวนการ (Process) ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพผ่าน
 การศึกษาและฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในวงการหมอลำ ต้อง
 คำนึงถึง 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1. หลักสูตร 2. การประเมินผล 3. การสร้าง
 เครือข่ายและความร่วมมือ 4. การประยุกต์ใช้และต่อยอด 5. การบริหารจัดการ
 อย่างมืออาชีพ 1) หลักสูตรออกแบบให้ตอบโจทย์แต่ละช่วงวัยเช่น หลักสูตร
 สำหรับเยาวชน เน้นความสนุกสนาน ปลุกฝังความรัก หลักสูตรสำหรับนักศึกษา
 เน้นการวิเคราะห์ ต่อยอด หลักสูตรสำหรับบุคลากร เน้นการพัฒนาทักษะ
 เฉพาะทาง ทันต่อยุคสมัย บูรณาการองค์ความรู้ด้าน ดนตรี นาฏศิลป์ การแสดง
 เทคนิคเวที แสง สี เสียง การตลาด รวมถึงการใช้สื่อโซเชียล มีเดียเน้นการ
 ปฏิบัติจริง ฝึกฝนการทำงานเป็นทีม การออกแบบโชว์ การแสดงบนเวทีจริง 2)
 การประเมินผล ประเมินกระบวนการคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ มากกว่าการ
 วัดผลเป็นคะแนนและใช้รูปแบบการประเมินที่หลากหลาย เช่น การนำเสนอผล
 งาน การสะท้อนผล การแสดงความคิดเห็น 3) การสร้างเครือข่ายและความร่วม
 มือบูรณาการความร่วมมือ 3.1 ภาครัฐ สนับสนุนงบประมาณ นโยบาย บุคลากร
 3.2 เอกชน สนับสนุนเงินทุน สถานที่ ช่องทางการเผยแพร่ 3.3 ชุมชน มีส่วนร่วม

ในการอนุรักษ์ สืบสาน และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่ 4) การประยุกต์ใช้ และต่อยอด 4.1 สร้างสรรค์ผลงานร่วมสมัย นำองค์ความรู้ และทักษะที่ได้ มา ประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานที่ทันสมัย ผสมผสานกับเทคโนโลยี และ สอดคล้องกับยุคสมัยใหม่ 4.2 สร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรม ต่อยอดสู่การผลิต สินค้าที่ระลึก การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การแสดงในรูปแบบใหม่ๆ ที่ดึงดูด ความสนใจของคนรุ่นใหม่ และชาวต่างชาติ 5) การบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ การบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนวงการหมอลำให้มีความเป็นมืออาชีพ 5.1 บริหารจัดการด้านการเงิน จัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย อย่างโปร่งใส วางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ 5.2 บริหารจัดการด้าน บุคลากร จัดสรรงานอย่างเหมาะสม สร้างแรงจูงใจ และพัฒนาศักยภาพบุคลากร อย่างต่อเนื่อง 5.3 บริหารจัดการการแสดง วางแผนการตลาด ประชาสัมพันธ์ บริหารจัดการตารางงาน สัญญา และการเงิน ผลผลิต (Output) 1. มิติความ นิยม กระบวนการพัฒนา ส่งผลให้ศิลปะหมอลำได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น วัดผลได้จาก 1.1 ปริมาณงานแสดงที่เพิ่มขึ้นคณะหมอลำมีงานแสดงมากขึ้น 1.2 รายได้ที่เพิ่มขึ้นของศิลปินและบุคลากรในวงการ มีรายได้เพิ่มขึ้นจากงานแสดง 1.3 ฐานแฟนคลับที่ขยายอย่างกว้างขวางเข้าถึงกลุ่มผู้ชมรุ่นใหม่มากขึ้น 1.4 การ ได้รับการยอมรับในระดับสากล วงการหมอลำเป็นที่รู้จักในระดับโลก มีโอกาส แสดงบนเวทีนานาชาติ 2. มิติบุคลากร กระบวนการพัฒนา นำไปสู่การพัฒนา คุณภาพของบุคลากรในวงการ เห็นได้จาก 2.1 บุคลากรมีคุณภาพ มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น 2.2 บุคลากรรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่ หันมาสนใจและเรียนรู้ในการประกอบอาชีพในวงการหมอลำเพิ่มขึ้น 2.3 เกิด การรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งเกิดเครือข่าย สมาคม ชมรม ที่ช่วยกันพัฒนาและขับเคลื่อนวงการหมอลำอย่างเป็นรูปธรรม 3. มิติเศรษฐกิจ การพัฒนาหมอลำ ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อเศรษฐกิจในระดับชุมชน และประเทศ เช่น 3.1 สร้างงาน สร้างรายได้ เกิดอาชีพใหม่ ๆ เช่น นักออกแบบ ผู้ผลิตสื่อ ผู้จัดการ 3.2

กระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ร้านค้า ธุรกิจบริการ 3.3 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดึงดูดนักท่องเที่ยว 4. มิติสังคม กระบวนการพัฒนายังส่งผลดีต่อสังคมในด้าน 4.1 สืบสานมรดกทางวัฒนธรรมศิลปะหมอลำ 4.2 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำ

การที่วงการหมอลำจะก้าวไปสู่ความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อน ซึ่งมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ 1) ศิลปินต้องมีใจรักและความภูมิใจในวัฒนธรรมศิลปะพื้นบ้านหมอลำ มีความต้องการอยากเผยแพร่และถ่ายทอดเพื่อให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นพร้อมกับการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 2) ควรมีการปรับโครงสร้างวงหมอลำและการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน มุ่งมั่นฝึกฝน ทักษะการแสดง ทั้งการร้องและการเต้น อย่างจริงจังเพื่อการแสดงที่สมจริง และ 3) การพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีทักษะความรู้ความสามารถ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อศิลปะพื้นบ้านหมอลำ และมีความร่วมมือร่วมใจในการทำงานสนับสนุนกันเป็นอย่างดี การพัฒนาทุนมนุษย์ จึงมีความสำคัญต่อการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการทำธุรกิจหมอลำอีกด้วย 4) การปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย การใช้สื่อเทคโนโลยีให้เหมาะสมเพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่เอกลักษณ์ความเป็นหมอลำให้กับผู้คนได้รับรู้

สรุปผล

1. สภาพทั่วไปในปัจจุบันของการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำ

พบว่าศิลปะพื้นบ้านหมอลำให้สามารถคงอยู่ต่อไปในอนาคตได้ต้องมีการปลูกฝังให้มีใจรักและภูมิใจในศิลปะพื้นบ้านหมอลำภายใต้การพัฒนาทุนมนุษย์

และองค์ความรู้ในด้านที่จำเป็นต่อหมอลำและทราบถึงจุดอ่อนของการพัฒนา
ภายในวงหมอลำอย่างชัดเจนเพื่อขจัดปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสามารถ
ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง โอกาสจากสื่อโซเชียลและกลุ่มผู้รับชมได้
แต่ถึงอย่างไรก็ตามอุปสรรคของหมอลำเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นวงการบันเทิง
มีการแข่งขันที่สูงขึ้นทั้งในและต่างประเทศการเลือกรับชมสื่อของคนรุ่นใหม่
ที่แตกต่างไปจากเดิม เป็นต้น

2. กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำ
พบว่าวงการหมอลำต้องพัฒนาทุนมนุษย์ดังต่อไปนี้ ปัจจัยนำเข้า
(Input) ในด้านของบุคลากร ทรัพยากร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี กระบวนการ
(Process) ในด้านของการพัฒนาศักยภาพการศึกษาและฝึกอบรม การประเมิน
ผล การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ การประยุกต์ใช้และต่อยอด และการ
บริหารจัดการอย่างมืออาชีพ ผลผลิต (Output) ในด้านมิติความนิยม มิติบุคลากร
มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม

3. แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำ
พบว่า 1) ศิลปินควรมีความรักและความภูมิใจในวัฒนธรรมศิลปะพื้น
บ้านหมอลำ 2) ควรมีการปรับโครงสร้างวงหมอลำ 3) ควรมีการพัฒนาทุน
มนุษย์ที่มีทักษะความรู้ความสามารถมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง 4) ควรมีการ
ปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย การใช้สื่อเทคโนโลยีให้เหมาะสม
จึงจะสามารถนำพาวงการหมอลำก้าวไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยืนยาวเพราะมี
การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน

อภิปรายผล

1. สภาพทั่วไปในปัจจุบันของการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมธุรกิจ
ศิลปะพื้นบ้านหมอลำ

การจะทำให้การพัฒนาทุนมนุษย์เป็นรากฐานสำคัญของการขับเคลื่อน

วงการหมอลำสู่ความสำเร็จวงการหมอลำจะต้องเริ่มจากการพิจารณาสภาพทั่วไปในปัจจุบันของการพัฒนาทุนมนุษย์ในวงหมอลำทั้งปัจจัยภายในได้แก่นโยบาย แผน ขั้นตอนกระบวนการในการพัฒนาทุนมนุษย์และปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มากำหนดแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายเป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จินต์จุฑา จันทรประสิทธิ์, 2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรทางการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่า สภาพทั่วไปในปัจจุบันของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีการแบ่งเป็น 3 ด้านคือ การฝึกอบรม การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเอง ซึ่งพบว่ามีปัญหาในการพัฒนาด้านการศึกษาต่อ ในระดับสูงสุด

2. กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมศิลปะพื้นบ้านหมอลำ

เพื่อให้ธุรกิจหมอลำสามารถพัฒนาขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้พบว่าต้องมีกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า (input) 1) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรเยาวชนการปลูกฝังเยาวชนให้ซึมซับเห็นคุณค่า 1.1) ครูผู้สอนต้องพัฒนาศักยภาพอย่างรอบด้านทั้งศาสตร์และศิลป์ 1.2) ผู้ปฏิบัติงานในวงหมอลำควรส่งเสริมบุคลากร อาทิ นักแสดง นักดนตรี ครูเพลง 2) การบริหารจัดการทรัพยากร 2.1) งบประมาณ 2.2) สถานที่ 2.3) เครื่องมือ 2.4) องค์ความรู้ 3) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี 3.1) การเรียนการสอน 3.2) การเผยแพร่ 3.3) การแสดง 2) กระบวนการ (Process) 1) การพัฒนาศักยภาพผ่านการศึกษาและฝึกอบรม 2) การประเมินผล 3) การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ 4) การประยุกต์ใช้และต่อยอด 5) การบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ 3) ผลผลิต (Output) 1) มิตินิยม 2) มิตินักแสดง 3) มิติศรีบุคลิก และ 4) มิตินักแสดง 1) มิตินิยม 1.1) ปริมาณงานแสดงที่เพิ่มขึ้น 1.2) รายได้ที่เพิ่มขึ้น 1.3) ฐานแฟนคลับที่ขยายกว้างมากขึ้น 1.4) การได้รับการยอมรับในระดับประเทศและรวมไปถึงระดับสากล 2) มิตินักแสดง 2.1) บุคลากร

มีคุณภาพ 2.2) บุคลากรรุ่นใหม่ 2.3) เกิดการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง 3) มิติเศรษฐกิจ 3.1) สร้างงาน สร้างรายได้ 3.2) กระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก 3.3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4) มิติสังคม 4.1) สืบสานมรดกทางวัฒนธรรม 4.2) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัย สรวงสุดา สิงขรอาสน์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเพื่อการสืบทอดศิลปการแสดงพื้นบ้านในเขตอีสานใต้การบริหารจัดการเพื่อการสืบทอดศิลปการแสดงพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรในเขตอีสานใต้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ปัจจัยการบริหารจัดการพื้นฐาน 4 M ได้แก่ 1) คน ประกอบด้วย (1) คุณสมบัติของครูผู้ถ่ายทอด (2) คุณสมบัติของผู้รับการสืบทอด (3) พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดและสืบทอด 2) เงิน ประกอบด้วย (1) ค่าใช้จ่ายที่ใช้สำหรับการถ่ายทอดและการสืบทอด (2) พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดและสืบทอด 3) วัสดุเครื่องใช้ประกอบด้วย (1) อุปกรณ์และสื่อที่ใช้สำหรับการสืบทอด (2) เนื้อหา/เทคนิค/วิธีการถ่ายทอด 4) การบริหารจัดการ ประกอบด้วย (1) ขั้นตอน วิธีการถ่ายทอด เทคนิคพิเศษ (2) ระยะเวลาในการถ่ายทอด (3) การประเมินผล (4) พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดและสืบทอด

3. แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำ

1) ศิลปินควรมีความรักและความภูมิใจในวัฒนธรรมศิลปะพื้นบ้านหมอลำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นารีใจ อุทธิรักษ์, 2553) หมอลำเป็นสิ่งที่อยู่ในสายเลือดของชาวอีสานจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่น 2) การปรับโครงสร้างวงหมอลำ มุ่งมั่นฝึกฝน ทักษะการแสดงทั้งการร้องและการเต้น รูปแบบในการจัดแสดงหรือ กระบวนการนำเสนอมี 3 ขั้นตอนคือ บทนำ เนื้อหา บทสรุปและรายละเอียดปลีกย่อยที่ทำให้การแสดงมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นคือจัดการแสดงให้เหมาะสมกับโอกาสมีหลักในการจัดแสดงดังนี้ความพร้อมเพรียงในการแสดงและบรรเลงมีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายเน้นการอนุรักษ์ภาษาและเนื้อร้องมีการแสดงตลกแทรกพัฒนาารูปแบบการแสดงตามกระแสความนิยมของสังคม

เจ้าภาพ สถานที่ เวลา สถานที่สร้างสรรค์ผลงานและประกอบอาชีพ 3) ควรมีการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีทักษะความรู้ความสามารถมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองมีทัศนคติที่ดีต่อศิลปะพื้นบ้านหมอลำสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัศธิญา ทองปลาด (2554) แนวโน้มการลงทุนเพื่อพัฒนามนุษย์จึงมีเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่ใช้งบประมาณไปในเรื่องการศึกษาส่งไปให้ฝึกอบรมการศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้นเพื่อให้เกิดความคิดที่ก้าวไกล เข้าใจตนเองและเข้าใจองค์กร มีความชำนาญเฉพาะทาง เกิดความคิดสร้างสรรค์ผลงานใหม่เพิ่มขึ้นส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อองค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การยกระดับให้หมอลำสามารถเป็นกลุ่มธุรกิจสร้างสรรค์เพื่อสังคม เพื่อสืบสานมรดกของชาติที่มีลักษณะเป็นนิติบุคคลอีกหนึ่งประเภทเพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ประกอบการให้หันมาพัฒนาธุรกิจด้านวัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่เข้าสู่ระบบเพิ่มมากขึ้น

1.2 เมืองครุที่จัดตั้งศูนย์หรือพื้นที่สำหรับส่งเสริมอาชีพที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ไม่จัดสรรกำไรและสามารถรับเงินอุดหนุนจากรัฐได้ซึ่งจะมีทั้งส่วนที่เป็นการถ่ายทอดและบ่มเพาะศิลปินหมอลำมืออาชีพส่งเสริมทักษะทางดิจิทัลให้แก่แรงงานในอุตสาหกรรมหมอลำบันเทิงและส่งเสริมธุรกิจการออกแบบและการจัดการธุรกิจหมอลำแบบครบวงจรรวมถึงเป็นศูนย์ในการ up-skill และ re-skill อาชีพในอุตสาหกรรมบันเทิงเชิงวัฒนธรรม (หมอลำ) ได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 วงหมอลำควรมีทรัพยากรที่ส่งเสริมต่อการพัฒนาของศิลปินเช่น สถานที่ อุปกรณ์ และทุน สำหรับการฝึกซ้อมที่เอื้ออำนวยต่อการ

พัฒนาทักษะอีกทั้งยังต้องสนับสนุนในเรื่องของการเสนอความคิดเห็นจากคนยุคใหม่เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและการเลือกใช้สื่อโซเชียลให้เกิดประโยชน์เพื่อขยายฐานแฟนคลับให้เป็นสะพานเชื่อมต่อไปสู่ความสำเร็จ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อส่งเสริมธุรกิจศิลปะพื้นบ้านหมอลำ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์กับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI เพื่อช่วยส่งเสริมกระบวนการการพัฒนาธุรกิจหมอลำ

3.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการพัฒนาธุรกิจหมอลำ

ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับความนิยมในการเลือกรับชมสิ่งบันเทิงของยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวงการหมอลำ

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรมกลุ่มประชาสัมพันธ์. (2567). *วารสารวัฒนธรรม. ถนนเทียมร่วมมิตร, เขตห้วยขวาง, กรุงเทพฯ*: <http://article.culture.go.th/>.
- กิตติศักดิ์ แสนประดิษฐ์. (2552). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนภาคอีสานเพื่อความเหมาะสมกับสภาพทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ. วิทยานิพนธ์(ปรด. วัฒนธรรมศาสตร์): มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2526). *หมอลำ. วัฒนธรรมไทย*. 22: (3), 49-54.
- จินต์จุฑา จันทรประสิทธิ์. (2559). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรทางการศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์*.

- ไทยรัฐ ออนไลน์. (2566). เปิดเรตค่าตัวระเบียบวาทะศิลป์ หมอลำระดับตำนาน
อยากจ้างไปโชว์ต้องจ่ายเท่าไร. 24 October 2023. <https://www.thairath.co.th/entertain/news/2735188>.
- น้ำใจ อุทรักษ์. (2553). การศึกษาและแนวทางการพัฒนาหมอลำเรื่องต่อกลอน
ในภาคอีสาน. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัชฌิญา ทองปลาด. (2554). การศึกษาระดับทุนมนุษย์ตามกรอบมาตรฐาน
คุณวุฒิของบุคลากรในเทศบาลบางกรวย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สรวงสุตา สิงขรอาสน์. (2554). กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร: การบริหารจัดการเพื่อ
การสืบทอดศิลปะการแสดง พื้นบ้านในเขตอีสานใต้. วิทยานิพนธ์
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะ
วัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิวาพร ฟองทอง และคณะ. (2565). หมอลำอีสานในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: รุ่ง
สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/1008935>.

การศึกษาวรรณกรรมนิทานหมาเก้าหาง เพื่อการสร้างสรรค์การ แสดงพื้นบ้าน ชุดปฐมภ์ักษ์

Literary Analysis of the Story of the Nine-Tailed Dog for Creative Dance Phatom Phak

สุดารัตน์ อาตมะพันธ์¹, อีรววัฒน์ เจียงคำ², ณัฐวุฒิ คล้ายหนู³,
ภักพล ถาวงษ์กลาง⁴, จุฑามาศ ตุ่นคำ⁵ และ พิชญานันท์ โยธา⁶
Sudarat atayaphan¹, Theerawat chiangkham², Nattawut khlainu³,
Phakkapon thawongklang⁴, Juthamat tunkham⁵
and Phitchayanan yotha⁶

Received: February 26, 2024

Revised: October 20, 2024

Accepted: December 9, 2024

¹³⁴⁵⁶สาขานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹³⁴⁵⁶Master student, Master of Dramatic Arts and Cassical Dance,
Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Maha
Sarakhm University

¹(E-mail: siangshinone@gmail.com)

^{*1}Corresponding Author

³(E-mail: nattawut 05to@gmail.com)

⁴(E-mail: Pak376809@gmail.com)

⁵(E-mail: juthamat.katnarak@gmail.com)

⁶(E-mail: Earn3878@gmail.com)

²สาขาศิลปการแสดง คณะศิลปกรรมและวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science
Social Sciences Mahasarakham University

²(E-mail: Theerawatchiangkhom@gmail.com)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวรรณกรรมนิทานหมาเก้าหาง การกำเนิดตำนานแม่โพสพ อำเภอนานนิง มณฑลกว่างซี ประเทศจีน และ ตำนานลวดบัวขาว อำเภอสี้คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สู่การสร้างสรรคผลงานทาง ด้านนาฏศิลป์ชุดปฐมภักษ์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นมา ความเชื่อ ความศรัทธาเรื่องแม่โพสพ และสร้างสรรคการแสดงชุด ปฐมภักษ์ โดยใช้วิธีการ ศึกษาจากเอกสารและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ผู้รู้ จากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสำรวจ แบบ สังเกต แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนา วิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ตำนานแม่โพสพ กำเนิดมาจากนิทานหมาเก้าหาง ซึ่งเป็นวรรณกรรมของคนไทยและจีน โดยหมาเก้าหางมีลักษณะเด่น คือ มีจิตใจที่ดี คอยช่วยเหลือมนุษย์ ในตำนานเล่าว่า บนโลกมนุษย์ไม่มีอาหารกิน หมาเก้าหาง จึงได้ไปขโมยข้าวบนสวรรค์มาให้มนุษย์ได้อยู่กิน โดยเอาหางของตนจุ่มลงในกองข้าว เพื่อเอาข้าวลงมายังโลกมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีอยู่มีกินด้วยความอุดมสมบูรณ์ จากการบันทาลของแม่โพสพ ทำให้ข้าวออกรวงสมบูรณ์สวยงาม ไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียน มนุษย์จึงได้ทำพิธีบูชาแม่โพสพจนถึงทุกวันนี้ จึงเป็นที่มาของการสร้างสรรค นาฏยประดิษฐ์ที่สัมพันธ์กับปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำหลักการทาง นาฏยศิลป์ในด้านการกำหนดความคิด การประมวลข้อมูล การกำหนดขอบเขต และกำหนดองค์ประกอบ คือ เครื่องแต่งกาย ดนตรี ภาระบททำรำ นำมาประกอบ สร้างจนเกิดเป็นนาฏยประดิษฐ์ที่มีความสวยงามและมีสุนทรียภาพทางนาฏศิลป์ ชุด ปฐมภักษ์

คำสำคัญ: ปฐมภักษ์, วรรณกรรม, แม่โพสพ, หมาเก้าหาง

Abstract

The purpose of this research was to study the Literary

analysis of the story of the Nine-tailed dog. The objective of the create choreography principles. This research aimed to: explore literature, specifically the Nine-Tailed Dog Story. This has been interpreted through a dance performance called the Pathomphak series. The instruments used were interviews. It is both structured and unstructured. The result of the study was presented by descriptive analytics.

The result of this research found that the legend of Mae Posop (Goddess of Grain) which originated from the story of nine-tailed dog. This was Thai and Chinese literature. The outstanding characteristic of the nine-tailed dog was kind and helpful. The story told that the nine-tailed dog stole some food from the heaven by dipping his tail into the pile of rice, then came down to the earth, and gave the rice to humans. In the ancient time, Mae Posop made the fertile land, so humans worshiped her until the present. This led to create the choreography related to this phenomenon. The researchers used the Thai dance principle to determine the concept, process the data, determine the scope and elements. These elements are costumes, music and a dancing performance. The researchers used them to create the the beautiful and aesthetic choreography called the "Pathomphak" series.

were dog-shaped lines on many cliff shelters and cave walls. For example, at Lat Bua Khao Subdistrict, Sikhio District, Nakhon Ratchasima Province. In this study, the researcher applied the principles of artificial intelligence to the field of cognitive thinking. In data processing, scoping involves defining information and determining other elements including costumes, music, and dance procedures. Previously used to generate artificial dance pieces, it evolved into a form of creative performance. Exploring the concepts and theories of aesthetics in dance.

Keywords: Pathomphak, literature, stories telling, nine-tailed do

บทนำ

วิถีชีวิตในการยังชีพของคนไทย ต้องบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก ข้าวจึงผูกพันกับชีวิตคนไทยมานานนับหลายศตวรรษ ดังคำว่า “ข้าวคือชีวิต” คนไทยเชื่อว่าข้าวเป็นสิ่งที่มิบุญคุณ มีจิตวิญญาณ มีเทพธิดาชื่อว่า “แม่โพสพ” ประจำอยู่ในต้นข้าว อีกทั้งยังมีนิทานของจีนที่กล่าวว่า บรรพบุรุษคนไทยกิน “ข้าวเหนียว” ที่หมา 9 หาง ขโมยมาจากสวรรค์ ข้าวเหนียวจึงเป็นอาหารหลักที่บรรพบุรุษของคนไทยกินไม่น้อยกว่า 3,000 ปีที่แล้วกับคนไทยปัจจุบันต้องแตกต่างกันด้วยเหตุผลมากมายหลายอย่าง และคนไทยไม่ได้มาจากไทยเพราะคนไทยอยู่ที่อุษาคเนย์ นอกจากนี้ยังมีนิทานเมืองจั่วจั่ว รู้กว้างซี ได้เขียนบทความไว้ว่าหมาเป็นสัตว์ที่เอาพันธุ์ข้าวจากสวรรค์ลงมาให้มนุษย์ปลูก (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2565)

จึงเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับแม่โพสพ ที่เล่าขานกันต่อ ๆ มา และมีความแตกต่างกันเป็น 2 แนว คือ แนวที่หนึ่งระหว่างนิทานภาคกลางและภาคใต้ แนวที่สองเป็นนิทานภาคเหนือและภาคอีสาน ที่มีเนื้อเรื่องสอดคล้องไปในทางเดียวกันในเรื่องของแม่โพสพ ก่อนที่จะหันมานับถือพุทธศาสนา ทั้งแสดงร่องรอยการ

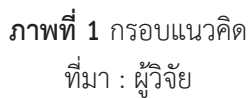
เปลี่ยนแปลงความเชื่อ เมื่อหันมานับถือพุทธศาสนา และขัดแย้งกับความเชื่อดั้งเดิม และการประนีประนอมระหว่างความเชื่อทั้งสอง ทั้งนี้ก็เพื่อความเป็นสิริมงคลและความเจริญของชุมชน (สุกัญญา ภัทรราชย์, 2541)

อีกทั้งวรรณกรรมเรื่องนิทานหมาเก้าหาง ยังปรากฏในวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน วรรณกรรมล้านนาในไทย วรรณกรรมจ้วง และวรรณกรรมไทลื้อสิบสองปันนาในจีน ซึ่งเป็นวรรณกรรมในกลุ่มไท-กะได (อุมารินทร์ ตูลารักษ์, 2561) กล่าวถึงสัตว์ในตำนานข้าวของชาวจ้วง สิบสองปันนา ประเทศจีน และวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน เรื่อง “สุพรมหมอกขาหมาเก้าหาง” ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์ และสัตว์ ที่ปรากฏในตำนานข้าวของชาวไทสองกลุ่มคือ ชาวจ้วงสิบสองปันนาในประเทศจีน และชาวอีสานในประเทศไทย โดยสัตว์สำคัญในสองตำนานนี้ กล่าวถึงหมาเก้าหางที่ช่วยเหลือนมนุษย์โดยการนำเมล็ดข้าวมาสู่โลกมนุษย์

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะศึกษา วรรณกรรม นิทานหมาเก้าหาง และความเป็นมาของแม่โพสพ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแนวคิดสร้างสรรค์การแสดงเป็นท่ารำ เพื่อสื่อถึงลักษณะที่มีความเกี่ยวข้องในด้านความเชื่อ ความศรัทธาต่อแม่โพสพ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวรรณกรรม นิทานหมาเก้าหาง การกำเนิดตำนานแม่โพสพ อำเภอนานหนึ่ง มณฑลกว่างซี ประเทศจีน และตำบลลาดบัวขาว อำเภอสัตตวัจันท์นครราชสีมา สู่การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ชุดปฐมภักษ์

การศึกษาเรื่อง วรรณกรรม นิทานหมาเก้าหาง เพื่อการสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้าน ชุตปถมภักษ์ เป็นการสร้างสรรค์วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร(Document) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ถึงรูปแบบการทำงานและระบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าข้อมูลไปจนถึงขั้นตอนนำเสนอ โดยผ่านกระบวนการทางความคิดของผู้วิจัยที่จะนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบของการแสดง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

ด้านเนื้อหา, ด้านพื้นที่ในการวิจัย, ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, ด้านวิธีวิจัย, ด้านระยะเวลา กำหนดการแสดงนาฏศิลป์ ชุดนี้จะควบคุมเนื้อหาสาระอย่างไรซึ่งการแสดงชุดปฐมภักษ์ ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นการแสดงเพื่อสื่อสารถึงความเป็นมา ของข้าวโดยผ่านการแสดงของนักแสดงที่รับทมาเก่าทาง 1 คน รับทเป็นผู้เซ็ดหางหมา 9 คน รับทเป็นพระอินทร์ 1 คน รับทเป็นแม่โพสพ 1 คน รับทเป็นต้นข้าว 10 คน รับทเป็นนางฟ้า 1 คน และใช้เวลาในการแสดง 10:36 นาที เพื่อให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดที่วางไว้

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของหมาเก่าทางและแม่โพสพสู่ นาฏยประดิษฐ์ โดยยึดหลักการและแนวคิดและทฤษฎีในการแสดง ในการสร้างสรรค์ นาฏศิลป์อีสาน ชุด ปฐมภักษ์ ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการประกอบสร้างตามหลัก นาฏยประดิษฐ์ (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547) ดังนี้

1. การคิดให้มีนาฏศิลป์
2. การกำหนดความคิดหลัก
3. การประมวลข้อมูล
4. การกำหนดขอบเขต
5. การกำหนดรูปแบบ
6. การกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ
7. การออกแบบนาฏศิลป์

ผลการศึกษา

1. วรรณกรรม นิทานหมาเก่าทาง การกำเนิดตำนานแม่โพสพ อำเภอนานหนึ่ง มณฑลลาวง่าซี ประเทศจีน และตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา เพิ่มเนื้อหาของนิทานหมาเก่าทาง การกำเนิดตำนานแม่โพสพ

หมาเก้าหาง เป็นวรรณกรรมของไทยและจีน ซึ่งมีลักษณะเด่น คือหมาเก้าหางมีจิตใจที่ดีต่อมนุษย์ อีกทั้งยังคอยช่วยเหลือมนุษย์ จึงได้รับการยอมรับและยกย่อง หมาเก้าหางมีหางทั้งจำนวนทั้งสิ้น 9 หางถือเป็นเลขมงคลในความเชื่อของไทยและจีน ยังมีความเชื่อว่าหมาเก้าหาง ไปขโมยข้าวบนสวรรค์มาให้มนุษย์ได้อยู่กิน เพราะแต่เดิมนั้นบนโลกมนุษย์ไม่มีอาหารให้อยู่กิน หมาเก้าหางที่มีความจงรักภักดีต่อมนุษย์จึงขึ้นไปขโมยข้าวบนสวรรค์ หมาเก้าหางจึงได้อาหารของตนจุ่มลงในกองข้าวเพื่อเอาข้าวลงไปสู่โลก ครั้งนั้นพระอินทร์จึงเห็นหมาเก้าหางทั้ง 9 กำลังเอาหางของตนจุ่มกองข้าวอยู่ พระอินทร์จึงได้ต่อสู้กับหมาเก้าหาง พระอินทร์จึงสั่งสายฟ้าฟาดไล่หมาเก้าหางจนหางทั้ง 8 ขาดออกไปเหลือเพียงหางเดียว หมาเก้าหางจึงหนีลงมาจากสวรรค์พร้อมกับเม็ดข้าวที่ติดหางมา มนุษย์จึงได้มีข้าวปลูกกินอยู่ทุกวันนี้

โผสพ เป็นเหวดตามความเชื่อดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ในตระกูลภาษาไท ตามคติการนับถือผีผู้หญิง ความเชื่อเรื่องขวัญ และเกิดจากรากฐานสังคมเกษตรกรรมที่มีมาช้านาน มีพิธีกรรมบูชาแม่โผสพ โดยทำ เถลว ในหน่วนา ด้วยมีความเชื่อว่าแม่โผสพจะบันดาลให้วิถีชีวิตของพวกเขาพออยู่พอกิน เป็นมิ่งขวัญของชาวนาในยุ้งฉาง ข้าวออกรวงงามสมบูรณ์ ไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียนหรือเฉาตายไปเสีย

2. การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ชุดปฐมภักษ์ เพิ่มการแปล แฉว รูปแบบการแสดง

จากแรงบันดาลใจคณะผู้วิจัยได้กำหนดการนำเสนอกระบวนการทำรำโดยมีการเลียนแบบกริยาท่าทางของหมาซึ่งล้วนแล้วแต่สัมพันธ์กับดนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อตัวละครหรือผู้แสดงอยู่ในอารมณ์ใดดนตรีที่จะนำมาใช้ก็ต้องเลือกให้เหมาะสม ทั้งท่วงทำนอง เสียง จังหวะ และทำรำ ผู้สร้างสวรรค์จึงได้ออกแบบรูปแบบการแสดง ออกเป็น 3 ช่วง คือ

การแสดงช่วงที่ 1 หมาเก้าหางกำลังจะขึ้นไปบนสวรรค์เพื่อไปเอาข้าวอยู่

บนสวรรค์ โดยใช้นาเสนอเรื่องราวผ่านบทเพลงและการแหล่ อีกทั้งยังใช้ตัวแสดงเพื่อกล่าวเริ่มเรื่องผ่านกระบวนท่ารำ FREE FORM เชื่อมเรื่องราว จากนั้นหมาเก้าหางจะออกมาทำการร้ายรำในท่วงท่าที่งดงาม พร้อมทั้งคนเชิดหางหมาทั้ง 9 คน

ภาพที่ 2 ช่วงการแสดงที่ 1

ที่มา : คณะผู้วิจัย

การแสดงช่วงที่ 2 หมาเก้าหางขึ้นไปบนสวรรค์ได้เห็นกองข้าว จึงนำเอาหางของตนทั้งเก้าหางไปจุ่มลงกองข้าวที่อยู่บนสวรรค์ โดยไม่ทราบว่ามีแม่โพสพติดหางมาด้วย พระอินทร์ได้เห็นการกระทำของหมา จึงได้วิ่งไล่กันจนเกิดการต่อสู้ระหว่างพระอินทร์ และหมาเก้าหาง การเคลื่อนที่ของหางทั้ง 9 จะผ่านกระบวนกรเชิดของผู้ถือหาง ทั้ง 9 เชิดไปตามการก้าวการเคลื่อนไหวของบทบาท ทำให้ได้การเคลื่อนไหวที่สวยงามจากนั้นพระอินทร์ได้สั่งสายฟ้าฟาดลงมาใส่หางหมาทั้ง 8 หาง ผู้เชิดหาง (สูง) แยกตัวออกพร้อมกันทั้ง 8 หางและหมาเก้าหางจะเหลือเพียงหางเดียวแล้วนำเมล็ดข้าว หรือ แม่โพสพลงไปสู่โลกมนุษย์

ภาพที่ 3 ช่วงการแสดงที่ 2

ที่มา : คณะผู้วิจัย

การแสดงช่วงที่ 3 แมโพลพลงมาสู่โลกมนุษย์ ขณะนั้นเมล็ดข้าวยังเท่า ลูกมะพร้าว จากครั้งนั้นเมล็ดข้าวได้ตกลงมาแตกเป็นเมล็ดเล็ก ๆ และมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ตามพื้นผิวดินที่ตนได้แตกออกไป และตั้งแต่นั้นมานุษย์ก็ได้มีข้าวปลูกกิน

ภาพที่ 4 ช่วงการแสดงที่ 2

ที่มา : คณะผู้วิจัย

สรุปผล

จากการศึกษา วรรณกรรม นิทานหมาเก้าหาง : การประกอบสร้าง
นาฏยประดิษฐ์จากพื้นที่อำเภอหนานหนิง มณฑลกว่างซี ประเทศจีน และตำบล
ลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นไปตามความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาวรรณกรรม นิทานหมาเก้าหาง ในตำนานแม่โพสพ

ความเป็นมาหมาเก้าหางหมา

เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ของคนในสุวรรณภูมิ เมื่อ 3,000 ปีมาแล้ว ยกย่อง
หมาเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์มี 9 หาง เอาพันธุ์ข้าวจากเมืองฟ้า ลงมาให้มนุษย์ปลูกกิน
เป็นอาหารมีคำบอกเล่าของชาวจ้วง อำเภอหลงโจว ในมณฑลกว่างซี มีความว่า
แต่ก่อนคนเรายังโง่ ยังไม่มีข้าวกิน เพราะไม่รู้จักและไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวปลูก ครั้ง
นั้นมีหมา 9 หางตัวหนึ่งขึ้นไปบนสวรรค์แล้วเอาหางทั้ง 9 จุ่มลงไปในกองข้าว
ของสวรรค์เพื่อขโมยพันธุ์ข้าวมาให้มนุษย์ พันธุ์ข้าวสวรรค์ก็ติดที่หางทั้ง 9 แล้ว
หนีมา แต่เผลอตาเห็นก่อนจึงไล่ตาม แล้วใช้เทพอาวุธฟาดพันหมาที่ขโมยพันธุ์ข้าว
เทพอาวุธฟาดถูกหางขาดไป 8 หาง หมาจึงเหลือหางเดียว พร้อมพันธุ์ข้าวที่ติด
หางมาให้มนุษย์นับแต่นั้นมานุษย์ก็ปลูกข้าวกิน แล้วยกย่องหมาเป็นผู้วิเศษที่
ทำคุณแก่มนุษย์ ทุกวันนี้ชาวจ้วงบางกลุ่มยังตั้งรูป “หมาหิน” ไว้ตรงทางเข้า
หมู่บ้าน เมื่อวันตรุษ – วันสารทก็พากันมาตั้งเครื่องเช่นสรวงสังเวย “หมาหิน”
เพื่อขอให้เป็นผู้คุ้มครองชุมชน และขอให้พ้นจากสิ่งชั่วร้าย

ความเป็นมาตำนานแม่โพสพ

โพสพ เป็นเทวดาตามความเชื่อดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ในตระกูล
ภาษาไท ตามคติการนับถือผีผู้หญิง ความเชื่อเรื่องขวัญ และเกิดจากรากฐาน
สังคมเกษตรกรรมที่มีมาช้านาน มีพิธีกรรมบูชาแม่โพสพ โดยทำ เถลว ในหน่วนา
ด้วยมีความเชื่อว่าแม่โพสพจะบันดาลให้วิถีชีวิตของพวกเขาพออยู่พอกิน เป็น
มิ่งขวัญของชาวนาในยั้งฉาง ข้าวออกรวงงามสมบูรณ์ ไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียน

หรือเฉาตายไปเสีย อันเกิดจากความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมที่ชาวนาต้องเผชิญ พวกเขาต้องพึ่งพาฝนฟ้าอากาศที่เอื้อต่อการเพาะปลูก

อภิปรายผล

การสร้างสรรคศิลปะการแสดง ชุด ปฐมภักซ์ พบว่าหลักนาฏยประดิษฐ์ในเรื่องการคิดให้นาฏยศิลป์ การกำหนดความคิดหลักทั้งในระดับเป้าหมายและระดับวัตถุประสงค์ การประมวลข้อมูล การกำหนดขอบเขต การกำหนดรูปแบบ ตลอดจนการกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ประกอบไปด้วยเครื่องแต่งกายดนตรี กระจวนท่ารำทั้งหมดล้วน เป็นกระบวนการควบคุมการทำงานของ การสร้างสรรคให้เห็นไปตามวัตถุประสงค์ และแนวความคิด ซึ่งความคิดสร้างสรรคจะต้องประกอบไปด้วย ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดละออ สอดคล้องกับ ชัชวาล วงศ์ประเสริฐ (2532) ที่อธิบายว่าท่าฟ้อนรำของชาวอีสาน มีความเป็นอิสระ ขึ้นอยู่กับลีลาของผู้ฟ้อนที่จะการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างไร ส่วนเรื่องของดนตรีก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง การสร้างสุนทรียภาพทางดนตรีนอกจากความไพเราะของท่วงทำนองแล้วยังควรส่งอารมณ์และสนับสนุนให้การแต่งเพลงสมจริงอีกด้วยซึ่งดนตรีพื้นบ้าน ก็สามารถสร้างท่วงทำนองที่หลากหลายให้สอดคล้องกับอารมณ์ของการแสดงด้วยลายเพลงที่หลากหลายสอดคล้องกับที่ชุมเดช เดชภิมล (2531) อธิบายว่าดนตรีพื้นบ้านนั้นแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิศาสตร์ ธรรมชาติตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม โดยเฉพาะดนตรีภาคอีสานนั้นท่วงทำนองดนตรีที่ สนุกสนาน จังหวะขึ้นดังเร้าใจ เช่น ลายสุดสะแนน ลายลำเพลิน ลายกาเด็นก้อน ลายทำนองวังเวงโยหา เช่น ลายแม่ฮ้างกล่อมลูก ลายลมพัดพร้าว เป็นต้น นอกจากนี้ความสำคัญในเรื่องจังหวะและทำนองเพลง ยังสอดคล้องกับแนวคิด ของ เฉลย ศุขะวงษ์ (2538) ที่อธิบายว่าการกำหนดท่วงทำนองและจังหวะของ เพลงให้เข้ากับลีลาท่ารำโดยยึดหลักความสัมพันธ์ของท่วงทำนองเพลงกับท่ารำ ความ

สัมพันธ์ระหว่าง ความหมายของบทร้องเป็นสิ่งที่ต้องทำให้กลมกลืน และการแสดงจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อมีการออกแบบการเคลื่อนไหวและการใช้พื้นที่ ให้เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการใช้ที่ว่างตำแหน่ง ขนาด ทิศทาง เพื่อให้เกิดความ ลงตัว และสอดคล้องกับท่าร่ายจนเกิดเป็นภาพศิลปะที่สวยงาม สอดคล้องกับ ชาญณรงค์ พรรุ่งโรจน์ (2548) ที่อธิบายถึงความงามในศิลปะเป็นผลงานทาง ทักษะที่ผ่านกระบวนการทาง ปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจเป็นพื้นฐาน ศิลปะ ไม่ใช่ธรรมชาติแต่ศิลปะได้ อาศัยธรรมชาติเป็นปัจจัย เป็นแหล่งคลไจทางการสร้างงานศิลปะ การสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงชุด ปฐมภักย์ เป็นการสร้าง งานศิลปะจากความเชื่อในสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ แต่ใช้หลักทางนาฏศิลป์เป็น ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความงดงาม มีแบบแผนร่วมใช้ชุมชนได้อย่างมีระบบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์มีแรงบันดาลใจมาจากบริบททางสังคม ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น วัฒนธรรม วรรณกรรม ตำนานเรื่องเล่าก็สามารถนำมาสร้างแนวคิดให้เกิดเป็นภาพเคลื่อนไหว สามารถรับรู้ได้ด้วย ตาเปล่าสุนทรียะที่ได้รับอาจจะเป็นความซาบซึ้ง ความสุข และการได้ปลดปล่อยอารมณ์จากความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน แต่นาฏยประดิษฐ์ที่เกิดจาก ความเชื่อนั้นจะมีพลังศรัทธาเป็นแรงบันดาลใจ กระบวนการประกอบสร้าง จึงจำเป็นต้องใช้ทฤษฎีในการถอดสัญญาณเพื่อให้เกิด “ภาพจริง” ที่มี “ความหมาย ต่อศรัทธานั้น และเพื่อให้ภาพจินตนาการเด่นชัดการใช้ทฤษฎีหลักทางนาฏศิลป์ มาควบคุมการทำงานในทุกรายละเอียดขององค์ประกอบก็จะทำให้ผลงานสร้างสรรค์ มีแบบแผนและมีสุนทรียภาพยิ่งขึ้น

1.2 การสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ โดยเฉพาะการประดิษฐ์ท่ารำ ด้วยการ ผสมผสาน ท่าหลัก ท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์และท่าเชื่อมรำต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ เชื่อมโยง และ สมดุลกันระหว่างท่าต่อท่า หรือ ระหว่างมือ แขน ขา และเท้า โดยข้อคำนึงนั้นจะสามารถสร้างให้เห็นถึง “ความลงตัว” ที่จะก่อให้เกิดความสมบูรณ์ของท่ารำ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องอยู่ภายใต้ “แนวคิด” ในการสร้างสรรค์ในการแสดง

บรรณานุกรม

- เฉลย ศุขะวณิช. (2538). *นาฏศิลป์ไทย*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ. (2532). *ศิลปะการฟ้อนภาค อีสาน*. มหาสารคาม : สำนักงานวิทยบริการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2548) *การวิจัยทางศิลปะ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุมเดช เดชภิมล. (2531). *ภาพสะท้อนชีวิตชาวอีสาน จากหมอลำ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุกัญญา ภัทราชัย. (2541). *หนังสือข่าวกับวิถีชีวิตไทย*. (ม.ป.ท.): โรงพิมพ์การศาสนา.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2565). *นิตยสารศิลปวัฒนธรรม*. (ม.ป.ท.) : ศิลปวัฒนธรรม.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- อุมารินทร์ ตูลารักษ์. (2561). *สังคมศาสตร์ มนุษย์และสัตว์ในตำนานข้าวของชาว จ้วง สิบสองปันนา ประเทศจีนและชาวอีสานประเทศไทย*. การประชุมวิชาการระดับชาติ : สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

การศึกษาโวหารภาพพจน์ในบทเพลงจีน : รายการเพลง
“เพลงจีน Tik Tok”

A Study of Figures of Speech in Chinese Song Lyrics:
A Playlist of Tik Tok Chinese Songs

ณัฐกานินธุ์ นิจรมย์¹ และจตุวิทย์ แก้วสุวรรณ^{2*}

Natthakhanin Nicharom¹ and Chatuwit Kaewsuwan²

Received: October 2, 2024

Revised: December 30, 2024

Accepted: December 31, 2024

CHOPHAYOM JOURNAL

¹ สาขาจีนธุรกิจ วิทยาลัยนานาชาติภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยเกริก

¹ Department of Business Chinese, China International Language
and Culture College, Krirk University

¹(E-mail: natthakhanin.nic@krirk.ac.th)

² ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart
University

²(E-mail: fhumcwk@ku.ac.th)

*Corresponding Author

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในบทเพลงจีนจากรายการเพลง “เพลงจีน Tik Tok” โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโวหารภาพพจน์ทั้งภาษาไทยและภาษาจีน และแบ่งประเภทโวหารภาพพจน์ตามประเภทที่มีปรากฏร่วมกันระหว่างภาษาไทยและภาษาจีน ซึ่งแบ่งได้ 4 ประเภท คือ 1) อุปมา 2) บุคลาธิษฐาน 3) นามนัย และ 4) อธิพจน์ และได้รวบรวมเพลงจากรายการเพลง (Playlists) “เพลงจีน Tik Tok” จากแอปพลิเคชัน Spotify จำนวน 17 เพลง ผลการศึกษาพบว่า โวหารภาพพจน์ประเภท 1) อุปมา มีจำนวน 12 เพลง คิดเป็นร้อยละ 70.59 โดยมักจะปรากฏคำเชื่อมในการเปรียบเทียบ 2 คำ คือคำว่า 像 ที่แปลว่าเหมือน และคำว่า 如 แปลว่า ราวกับ 2) ประเภทบุคลาธิษฐาน จำนวน 6 เพลง คิดเป็นร้อยละ 35.29 3) ประเภทนามนัย จำนวน 11 เพลง คิดเป็นร้อยละ 64.71 โดยส่วนใหญ่เพลงจีนจะใช้คำที่แสดงหรือสื่อความหมายที่คนส่วนใหญ่เข้าใจหรือรู้กันอยู่เดิมแล้ว และ 4) ประเภทอธิพจน์ จำนวน 13 เพลง คิดเป็นร้อยละ 76.47 การใช้โวหารภาพพจน์ประเภทอธิพจน์มักจะกล่าวเกินจริง เกินปกติกว่าความเป็นจริงในโลก ซึ่งการกล่าวเกินจริงส่วนใหญ่จะปรากฏในบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก ความผิดหวัง ความเศร้าโศกเสียใจ ซึ่งโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในเพลงจีนเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นถึงความคิด มุมมองด้านต่าง ๆ ของชาวจีน และยังแสดงให้เห็นการเลือกใช้คำเปรียบเทียบ คำแทนความหมาย ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และธรรมชาติของประเทศจีนอีกด้วย

คำสำคัญ : โวหารภาพพจน์, เพลงจีน, แอปพลิเคชัน Tik Tok

Abstract

This research aims to study the metaphorical expressions found in Chinese songs from the "Chinese Tik Tok Songs" playlist. It applies the concept of metaphors relevant to both Thai and Chinese

languages and categorizes metaphorical expressions based on the types that are commonly shared between Thai and Chinese. These categories include 1) similes, 2) personification, 3) metonymy, and 4) hyperbole. The study collected songs from the "Chinese Tik Tok Songs" playlist on the Spotify application, totaling 17 songs. The study found that metaphorical expressions of type 1) similes account for 12 songs, making up 70.59%, often featuring connecting words for comparison, such as the words 像 (xiàng) meaning "like" and 如 (rú) meaning "like" or "similar to". Type 2) personification includes 6 songs, representing 35.29%. Type 3) metonymy comprises 11 songs, making up 64.71%, with most Chinese songs using words that express or convey meanings widely known or understood by the public. Lastly, type 4) hyperbole consists of 13 songs, representing 76.47%. The use of hyperbolic metaphorical expressions often goes beyond reality and is more exaggerated than what is typically experienced in the real world. Such hyperbolic expressions are frequently found in songs related to love, disappointment, sadness, and sorrow. These metaphorical expressions in Chinese songs reflect various perspectives and viewpoints of the Chinese people, showcasing their choice of comparative words and expressions that align with their way of life, culture, and nature.

Keyword: Figures of Speech, Chinese Songs, Tik Tok Applications

บทนำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายว่า

หมายถึง [เพลง] น. สำเนียงขับร้อง ทำนองดนตรี กระบวนวิธีรำดาบรำทวน เป็นต้น ชื่อการร้องแก่กัน มีชื่อต่าง ๆ เช่น เพลงปรบไก่ เพลงฉ่อย เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) เพลงเป็นศาสตร์และศิลป์ที่มีความสวยงามที่ใช้ในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติของผู้คนออกมาเป็นบทเพลง และใส่ทำนอง จังหวะให้เกิดความไพเราะและสร้างความเพลิดเพลินในการฟัง และบางบทเพลงยังสะท้อนถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นนั้น ๆ รวมไปถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น ๆ อีกด้วย นอกจากนี้เพลงแต่ละเพลงยังมีคุณค่าทางวรรณศิลป์ที่งดงามซ่อนอยู่ในเพลงนั้น ๆ อีกด้วย กล่าวคือบางบทเพลงมักจะใช้กลวิธีการประพันธ์ที่น่าสนใจ เพื่อให้เพลงเกิดความไพเราะ เช่น การเล่นเสียง เล่นคำ และการใช้โวหารภาพพจน์ เป็นต้น

โวหารภาพพจน์ หมายถึง ถ้อยคำที่เป็นสำนวนโวหาร ทำให้นึกเห็นเป็นภาพ ถ้อยคำที่มีการเรียบเรียงอย่างมีชั้นเชิงโวหาร มีเจตนาให้มีประสิทธิภาพต่อความคิด ความเข้าใจ ให้จินตนาการและถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งกว่าการบอกเล่าที่ตรงไปตรงมา ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า figure of speech (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ซึ่งในปัจจุบันเพลงแต่ละเพลงยังมีปรากฏการใช้โวหารภาพพจน์ประเภทต่าง ๆ ในบทเพลง ไม่ว่าจะเป็นเพลงไทยหรือเพลงสากลก็ตาม ยังปรากฏการใช้โวหารภาพพจน์อยู่ เพื่อทำให้เพลงเหล่านั้นสามารถสื่อถึงอารมณ์เพลง และทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตามเนื้อหาและความหมายของบทเพลงนั้น ๆ ได้อย่างมีอรรถรส

เพลงในประเทศไทยมีเพลงที่หลากหลายทำนอง หลากหลายประเภท เช่น เพลงสตริง เพลงลูกกรุง เพลงป๊อป เพลงร็อค เพลงลูกทุ่ง เพลงสากล เป็นต้น และเพลงยังเป็นที่สื่อที่ได้รับความนิยมมากของคนในสังคมไทยตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน และพบการฟังเพลงของคนในทุก ๆ ช่วงวัย ตั้งแต่เด็กไปจนถึงวัยชรา เนื่องจากเพลงช่วยจรรโลงใจและสร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้ฟังได้ง่าย และในปัจจุบันในยุคที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ต เป็นยุคที่ผู้คนในสังคมนิยมใช้สื่อสังคมหรือโซเชียลมีเดีย (Social Media) มากขึ้นในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

การฟังเพลง การคัดสรรเพลงในการฟังยังเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้อย่างง่ายดาย เนื่องจากการเข้าถึงการฟังเพลงนั้นไม่ยุ่งยากเหมือนกับในอดีตที่ผ่านมา กล่าวคือ ผู้คนในปัจจุบันสามารถหาเพลงฟังผ่านสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ และรวมถึงการเข้าถึงแอปพลิเคชันที่ใช้ในการฟังเพลงได้อย่างรวดเร็วทันใจและง่ายได้อีกด้วย

ในปัจจุบันมีช่องทางในการฟังเพลงให้เลือกฟังมากมายและหลากหลายช่องทาง ทั้งในสื่อเก่าและสื่อใหม่ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อโซเชียลมีเดียและแอปพลิเคชันในการฟังเพลง เป็นต้น ซึ่งแอปพลิเคชันในการฟังเพลงและค้นหาเพลงที่ได้รับความนิยมในคนไทยนั้นมีหลากหลายมาก เช่น Youtube Music TiK Tok Apple Music Joox Deezer Music และ Spotify เป็นต้น ซึ่งแต่ละในแอปพลิเคชันก็จะมีการใช้งานที่แตกต่างกันออกไปรวมถึงการจัดรายการเพลงที่แตกต่างกัน ผู้ฟังสามารถเลือกใช้ได้ตามความชอบและความสนใจของตนเองได้ โดยแอปพลิเคชันในการฟังเพลงที่ได้รับความนิยมมากในปี พ.ศ.2566 นี้ ได้แก่ แอปพลิเคชัน Spotify (Mybest , 2566) ซึ่งแอปพลิเคชันที่ใช้ในการฟังเพลงที่มีผู้ใช้งานในการฟังเพลงมากที่สุด เนื่องจากแอปพลิเคชันนี้มีความหลากหลายของเพลง มีเพลงที่ครบครันทุกหมวดไม่ว่าจะเป็นเพลงไทย เพลงสากล เพลงจีน เพลงเกาหลี เพลงละติน หรือแม้กระทั่งเพลงบรรเลงต่าง ๆ ก็ยังมีจัดไว้ในแอปพลิเคชันนี้ นอกจากนี้สิ่งสำคัญที่ครองใจและดึงดูดผู้ใช้งานฟังเพลงก็คือ ผู้ใช้งานสามารถสร้างหรือออกแบบรายการเพลง (Playlists) ที่ตนเองชื่นชอบเป็นของตนเองได้ และในขณะเดียวกันแอปพลิเคชันนี้ยังมีรายการเพลง ที่ครบครันและหลากหลายให้เลือกฟัง ผู้ฟังสามารถฟังเพลงแบบปิดหน้าจอและดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันไปพร้อมกับการฟังเพลงได้อีกด้วย

แอปพลิเคชัน Spotify เป็นแอปพลิเคชันที่รวบรวมบทเพลงไว้อย่างหลากหลายทั้งเพลงไทยและเพลงสากล โดยหนึ่งในเพลงสากลที่เป็นที่นิยมในชาวไทยตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันก็คือ เพลงจีน ซึ่งเพลงจีน หมายถึง เพลงที่เป็นของคนชนชาติจีน มีคำร้อง เนื้อร้องเป็นภาษาจีน ส่วนทำนองของเพลงจีนนั้นจะขึ้นอยู่กับประเภทของเพลง ซึ่งทำนองเพลงจีนนั้นมีทั้งที่เป็นทำนองดนตรี

แบบจีนสมัยโบราณและผสมผสานกับดนตรีสากลแบบสมัยใหม่ เพลงจีนในปัจจุบันยังได้รับความนิยมมากในประเทศไทย ยิ่งด้วยการเข้ามาของแอปพลิเคชัน TiK Tok ยิ่งทำให้เพลงจีนได้รับความนิยม เพลงที่นิยมในประเทศจีน ก็ถูกเผยแพร่ผ่านแอปพลิเคชัน TiK Tok ไปยังประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยด้วย เนื่องจากแอปพลิเคชัน TiK Tok เป็นแอปพลิเคชันที่สร้างสรรค์และพัฒนาโดยชาวจีน และมีชาวไทยจำนวนมากใช้งานแอปพลิเคชันนี้ เมื่อมีเพลงที่เป็นกระแสจากภาพยนตร์ ซีรีส์ หรือรายการต่าง ๆ เกิดขึ้น ผู้คนก็จะนำมาทำเป็นคลิปสั้นเผยแพร่ในแอปพลิเคชัน TiK Tok ทำให้เพลงนั้น ๆ โด่งดัง เกิดความนิยมและแพร่หลายอย่างรวดเร็ว ดังนั้นรายการเพลงหลาย ๆ เพลงในแอปพลิเคชัน Spotify จึงได้รวบรวมเพลงดังที่ได้รับความนิยมจากแอปพลิเคชัน Tik Tok มาจัดหมวดหมู่และสร้างเป็นรายการเพลงสำหรับเล่นรายการเพลงดังจาก Tik Tok ได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์ภาพพจน์ที่ปรากฏในบทเพลงจีนจากรายการเพลง “เพลงจีน Tik Tok”

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาพพจน์ที่ปรากฏในบทเพลงจีนจากรายการเพลง “เพลงจีน Tik Tok”

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยได้สำรวจเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิเคราะห์ภาพพจน์ทั้งภาษาไทยและภาษาจีน โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลเนื้อหาบทเพลงและข้อมูลเพลงจีนจากรายการเพลง (Playlist) ที่มีชื่อว่า “เพลงจีน Tik Tok” ในแอปพลิเคชัน Spotify ซึ่งเป็นรายการเล่นเพลงที่ได้รับการกดถูกใจจากผู้ฟังสูงถึง 11,170 ครั้ง โดยรายการเพลงนี้มีจำนวนเพลงทั้งสิ้น 17 เพลง
2. อ่านและสรุปความหมายของบทเพลงจำนวน 17 เพลง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ชื่อเพลงและนักร้องในรายการเพลง เพลงจีน Tik Tok

ลำดับ	ชื่อเพลง	นักร้อง
1	芒种	赵方婧
2	心如止水	Ice paper
3	空空如也	Ren Ran
4	丢了你	井胧
5	雾里	姚六一
6	飞鸟和蝉	Ren Ran
7	风月	Ren Ran, Xun
8	朱砂	Zhang Bichen
9	如故	Zhang Bichen
10	隔岸	姚六一
11	时光背面的我	刘至佳, 韩瞳
12	告白气球	Jay Chou
13	千里之外	Jay Chou
14	相思豆	姬如雪
15	凉凉	Aska Yang, Zhang Bichen
16	美丽的神话	金喜善
17	滴仙	伊格赛听 · 叶里

3. วิเคราะห์บทเพลง และจัดแบ่งบทเพลงตามไวยากรณ์ภาพพจน์ในแต่ละประเภท ตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับไวยากรณ์ภาพพจน์ในภาษาไทยของ สุจิตต์ เพียรชอบ (2539) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับไวยากรณ์ภาพพจน์ในภาษาจีนของ Huijuan (2023) และ Hong (2022) ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของไวยากรณ์ภาพพจน์ที่มีร่วมกันในภาษาไทยและภาษาจีนได้ ดังนี้

3.1 อุปมา คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง มีคำที่ใช้เชื่อมสิ่งที่เปรียบเทียบกัน

3.2 บุคลาธิษฐาน คือ ภาพพจน์ที่กล่าวถึง สิ่งไม่มีชีวิต ไม่มี

วิญญาณเสมือนเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีวิญญาณ

3.3 นามนัย เป็นภาพพจน์ที่เรียกชื่อสิ่งหนึ่งโดยใช้คำอื่นแทน ไม่เรียกตรง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นคำที่รู้จักกันทั่วไป และเมื่อกล่าวแล้วผู้คนก็จะเข้าใจได้โดยง่าย

3.4 อธิพจน์ คือ การกล่าวเกินจริง การกล่าวเกินจริงในคำประพันธ์ ทำให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้ง เกิดความรู้สึก เกิดอารมณ์คล้อยตามไปด้วย

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์บทเพลงทั้ง 17 เพลง จากรายการเพลง “เพลงจีน Tik Tok” ในแอปพลิเคชัน Spotify ตามแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโวหารภาพพจน์ พบว่าในแต่ละบทเพลงปรากฏโวหารภาพพจน์ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 โวหารภาพพจน์ในบทเพลง

ลำดับ	ชื่อเพลง	อุปมา	บุคลาธิษฐาน	นามนัย	อธิพจน์
1	芒种	/		/	
2	心如止水	/		/	/
3	空空如也			/	
4	丢了你				/
5	雾里	/		/	/
6	飞鸟和蝉	/	/	/	/
7	风月	/			
8	朱砂	/	/		/
9	如故	/		/	/
10	隔岸	/	/	/	/
11	时光背面的我	/		/	/
12	告自气球			/	/
13	千里之外	/	/	/	/
14	相思豆			/	/
15	凉凉		/		/
16	美丽的神话	/			/
17	滴仙	/	/		

จากตารางข้างต้น ผู้วิจัยจึงแบ่งประเภทโวหารภาพพจน์ที่มีร่วมกันระหว่างภาษาไทยกับภาษาจีน และยกตัวอย่างโวหารภาพพจน์ ที่ปรากฏในเนื้อหาของบทเพลงทั้ง 17 บทเพลง ดังต่อไปนี้

1. อุปมา เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง มีคำที่ใช้เชื่อมสิ่งที่เปรียบเทียบกัน จากการศึกษาพบว่ามีการใช้อุปมาในบทเพลงดังตัวอย่างนี้

- (1)“现在是黑夜白昼我都随便
像迷路的天鹅游失在水面
尽力去捕捉恶梦里的水片
不需要你的歌来帮我催眠”
(เพลง 心如止水)

จากเนื้อเพลงข้างต้นมีการเปรียบเทียบในข้อความที่กล่าวว่า“像迷路的天鹅游失在水面”หมายถึง เหมือนหงส์ที่ว่ายหลงทางอยู่บนผิวน้ำ ซึ่งมีการใช้คำว่า “像” หมายถึง คล้ายคลึงกับ เหมือนกับ (โดยในทางรูปภาพหรือภาพพจน์นั้นมีบางส่วนที่คล้ายคลึงกันหรือมีจุดร่วมกัน) (เกียรติชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559) ในการอุปมาเปรียบเทียบ โดยในเนื้อเพลงข้างต้นนี้ มีความหมายว่า ตอนนี้ไม่ว่าจะเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน เขาก็เหมือนหงส์ที่ว่ายวนหลงทางอยู่บนผิวน้ำ ที่ทุ่มทะเลจับเศษซากในฝันร้าย และไม่ต้องการให้เพลงของเธอสะกดจิตเขา จากความหมายของเนื้อเพลงมีการเปรียบเทียบว่า ตัวแทนในบทเพลงมีพฤติกรรมเหมือนหงส์ที่ยังคงเวียนวนไล่หาอาหารในน้ำ แต่กลับได้เพียงเศษซากที่เป็นฝันร้ายจากเธอคนนั้น

- (2)“当白天像是电影
我在这里 不倦演习
看上去不费力气
这种境地楚歌四地”
(เพลง 雾里)

จากเนื้อเพลงข้างต้นมีการเปรียบเทียบในข้อความที่กล่าวว่า“当白天像是电影” หมายถึง ตอนกลางวันช่างเหมือนกับในหนัง ซึ่งมีการใช้คำว่า “像” ในการอุปมาเปรียบเทียบ โดยจากเนื้อเพลงข้างต้นนี้มีความหมายว่า เวลาที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นดังละครชีวิต ฉะนั้นที่นี้แสดงอย่างไม่เหน็ดเหนื่อยมองดูก็ครั้งก็ไม่เบื่อในสถานการณ์ที่ถูกล้อมไว้ทั้งสี่ด้านแบบนี้ จากความหมายของเนื้อเพลงมีการเปรียบเทียบว่า ช่วงเวลากลางวันหรือใจแต่ละวันที่เปลี่ยนแปลงไปของตัวแทนในเนื้อเพลงเปรียบเสมือนกับละครชีวิตที่เล่นในบทเดิมซ้ำ ๆ อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย

- (3)“未完成的恋情停在回车键
还挂心的人像风筝断了线
说过的再见
也就再也没有见”
(เพลง 风月)

จากเนื้อเพลงข้างต้นมีการเปรียบเทียบในข้อความที่กล่าวว่า“还挂心的人像风筝断了线”หมายถึง คนที่ยังห่วงใยก็เหมือนกับสายป่านของวาวที่ขาดไป ซึ่งพบการอุปมาด้วยการใช้คำว่า“像”เปรียบเทียบคนที่ห่วงใยเป็นเหมือนกับสายป่านของวาวที่ขาดไป โดยจากเนื้อเพลงข้างต้นนี้

มีความหมายว่า ความรักที่ไม่สวยงามสมบูรณ์แบบจบลงเหมือนล้อเกวียน คนที่ยังหวังใยก็เหมือนกับสายป่านของว้าวที่ขาดไป เขาเคยพูดว่าแล้วเจอกันใหม่ แต่สุดท้ายก็ไม่ได้พบกันอีกเลย จากความหมายของเนื้อเพลงมีการเปรียบเทียบว่า คนที่ยังหวังใยหรือยังรอคอยและไม่ลืมก็เปรียบเหมือนกับสายป่านของว้าวที่ถูกตัดขาดไป ซึ่งสายป่านของว้าว หากถูกตัดขาดไปก็ทำให้ว้าวนั้นไม่สามารถถอยขึ้นได้ เหมือนกับความรักที่ดำเนินต่อไปไม่ได้

2. บุคลาธิฐาน คือ ภาพพจน์ที่กล่าวถึง สิ่งไม่มีชีวิต ไม่มีวิญญาณเสมือนเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีวิญญาณ จากการศึกษาพบว่ามีการใช้โวหารภาพพจน์ประเภท บุคลาธิฐานในบทเพลง ดังตัวอย่างนี้

- (1) “我栖息的叶片
去不同的世界
却从不曾告别
沧海月的想念
羽化我昨天
在我成熟的笑脸”
(เพลง 飞鸟和蝉)

จากเนื้อเพลงข้างต้นในท่อนที่กล่าวว่า “沧海月的想念羽化我昨天” หมายถึง ความคิดถึงของเงาจันทร์ในทะเลก็เป็นเหมือนฉันในวันวาน พบการใช้โวหารภาพพจน์ประเภทบุคลาธิฐาน โดยในท่อนเพลงนี้ได้กล่าวถึงดวงจันทร์ เงาของดวงจันทร์ ซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิต แต่กล่าวให้มีความรู้สึกนึกคิดเหมือนสิ่งมีชีวิต กล่าวคือ ในท่อนเพลงนี้ได้กล่าวว่า ดวงจันทร์นั้นมีความรู้สึก มีความคิดถึงเหมือนกับมนุษย์

(2) “风无涯染尽黄沙
问天下几朝繁华
皓月洒青山院下
灯下与你结发
岂管江山如画”

(เพลง 朱砂)

จากเนื้อเพลงข้างต้นในท่อนที่กล่าวว่า “风无涯染尽黄沙” หมายถึง สายลมที่ไร้จุดมุ่งหมายย่อมทลายเป็นสีทอง โดยจากท่อนเพลงนี้พบว่า มีการกล่าวถึง สายลม เป็นสิ่งไม่มีชีวิต ให้มีลักษณะเหมือนมีชีวิต กล่าวคือ ทำให้สายลมสามารถย้อมสีของผืนทรายได้ ซึ่งคล้ายคลึงกับลักษณะการกระทำของมนุษย์ที่สามารถย้อมสีสันหรือแต่งเติมสีสันให้กับสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น ผืนผ้า รูปวาด เป็นต้น

(3)..... “闻泪声入林 寻梨花白 只得一行 青苔
天在山之外 雨落花台 我两鬓斑白
闻泪声入林 寻梨花白 只得一行 青苔
天在山之外 雨落花台 我等你来”

(เพลง 千里之外)

จากเนื้อเพลงข้างต้นในท่อนที่กล่าวว่า “闻泪声入林 寻梨花白 只得一行 青苔” หมายถึง ได้ยินเสียงร่ำไห้ในป่า ในขณะที่ตามหาดอกกลีบลี แต่พบเพียงตะไคร่น้ำแถวหนึ่ง โดยจากท่อนเพลงนี้พบว่ามีการใช้โวหารภาพพจน์ประเภทบุคลาธิษฐาน กล่าวคือท่อนเพลงได้กล่าวว่า เข้าป่าแล้วได้ยินเสียงร่ำไห้ ซึ่งป่าไม่ป็นสิ่งที่มีชีวิต แต่ไม่สามารถแสดงลักษณะอารมณ์

ได้เหมือนกับมนุษย์ แต่ในเนื้อเพลงก็กล่าวให้ป่าไม้มีลักษณะอารมณ์เลียนแบบมนุษย์

3. นามนัย เป็นภาพพจน์ที่เรียกชื่อสิ่งหนึ่งโดยใช้คำอื่นแทน ไม่เรียกตรง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นคำที่รู้จักกันทั่วไป จากการศึกษาพบว่ามีการใช้โวหารภาพพจน์ประเภทนามนัยในบทเพลง ดังตัวอย่างนี้

(1) “白天和晚上都是冬夜
悲伤的到来我从不拒绝
反正亦是
空空空空如也”

(เพลง 空空如也)

จากเนื้อเพลงข้างต้นในท่อนที่กล่าวว่า “白天和晚上都是冬夜” หมายถึง กลางวันและกลางคืนก็เป็นเพียงคำคืนในฤดูหนาว โดยได้ใช้คำว่า “冬夜” ประกอบด้วยคำว่า 冬 หมายถึง ฤดูหนาว เหมันตฤดู (เอี่ยมวรเมธ, 2559) และ 夜 หมายถึง ราตรี กลางคืน (เอี่ยมวรเมธ, 2559) รวมกันจึงหมายถึง คำคืนในฤดูหนาว ซึ่งใช้คำว่าฤดูหนาวในตอนคำคืนแทนความหมายของความเศร้าโศกเสียใจ เนื่องจากในฤดูหนาวเป็นฤดูที่แสดงให้เห็นความเหงา ความเศร้า ต้องการความอบอุ่นจากคนรอบข้าง ซึ่งความหมายในเนื้อเพลงกล่าวถึงความว่างเปล่า ความโดดเดี่ยว ต้องอยู่คนเดียว และเศร้าโศกเสียใจ จึงกล่าวได้ว่าไม่ว่าจะเป็นกลางวันหรือกลางคืนมันต่างก็คือคำคืนที่หนาวเหน็บในฤดูหนาว

- (2) “我习惯深埋雾里
自我较劲魂首分离
我喜欢埋在雾里
别被提起天黑再醒”
(เพลง 雾里)

จากเนื้อเพลงข้างต้นในท่อนที่กล่าวว่า “我习惯深埋雾里” หมายถึง ฉันจะซ่อนตัวในสายหมอก และ “我喜欢埋在雾里” หมายถึง ฉันชอบหลบซ่อนตัวในสายหมอก ในท่อนเพลงนี้ได้ใช้คำว่า “雾” หมายถึง หมอก (เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559) เป็นตัวแทนความหมายของอารมณ์หรือชีวิตที่ขุ่นมัว นอกจากนี้ หมอกยังแสดงออกถึงความทรงจำที่สวยงามที่ได้เลือนลางหายไปจากชีวิต ซึ่งจากความหมายของบทเพลงกล่าวถึงตัวแทนในบทเพลงที่ยังคงคิดถึงความทรงจำที่สวยงาม อยู่กับบรรยากาศเดิม ๆ ซ้ำ ๆ พุดคุยกับตัวเอง หลบซ่อนอยู่ในความทรงจำที่เคยสวยงาม ไม่สนใจสิ่งอื่นใด แม้โลกภายนอกจะงดงามเพียงใดก็ตาม ก็จะมีอยู่ในสายหมอกแห่งความเศร้าต่อไป

- (3) “灰色的情绪被我吸进心的里面
才发现你是我的微光
我们好像站在了两颗心的对立面
但彼此却又相互张望”
(เพลง 时光背面的我)

จากเนื้อเพลงข้างต้นในท่อนที่กล่าวว่า “灰色的情绪被我吸进心的里面” หมายถึง อารมณ์สีเทาถูกดูดเข้าไปในหัวใจของฉัน โดยใช้คำว่า “灰色” หมายถึง สีเทา อุปมาว่าท้อแท้และผิดหวัง (เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559)

ซึ่งสี่เทาแทนความหมายของความทุกข์ ความเศร้าหมอง และจากความหมายของเนื้อเพลงข้างต้นได้กล่าวถึง อารมณ์สี่เทา หรืออารมณ์เศร้าโศกที่ได้ถูกดูดเข้าไปในหัวใจของตัวแทนในบทเพลง และรู้ว่าเธออีกคนคือแสงที่ริบหรี่ เหมือนเขาทั้งสองยืนอยู่กันคนละฟากฝั่งของหัวใจ ทำได้แค่จ้องมองกันเพียงเท่านั้น

4. อธิพจน์ คือ การกล่าวเกินจริง เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้ง เกิดความรู้สึก เกิดอารมณ์คล้อยตามไปด้วย จากการศึกษาพบว่ามีการใช้โวหารภาพพจน์ประเภทบุคลาธิษฐานในบทเพลง ดังตัวอย่างนี้

- (1) “可为你 一跃而下
染红我忍痛的爱
江山滚滚浮华
刀剑戎马”

(เพลง 如故)

จากเนื้อเพลงข้างต้นในท่อนที่กล่าวว่า “江山滚滚浮华刀剑戎马” หมายถึง ข้ามภูเขาและผืนแผ่นดินและควมบ้าเถิดกระบี่ ซึ่งในท่อนเพลงดังกล่าวได้กล่าวเกินจริงในการควมบ้าเถิดกระบี่ข้ามแม่น้ำ ข้ามภูเขา เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงความวุ่นวายในโลกใบนี้ ซึ่งในความเป็นจริงทุกชีวิตอาจจะต้องพบเจออุปสรรคได้ แม้จะข้ามน้ำข้ามทะเลในบางครั้งก็อาจจะมีอุปสรรคความวุ่นวายเกิดขึ้นได้เสมอ

- (2) “就这般望着你 难免我愁悠
除你我禽鸟连花草 成双荡悠悠
你呀你冻我心房酸我眼眶一生的伤
你呀你彼岸观望置身一旁一生两望”

(เพลง 隔岸)

จากเนื้อเพลงข้างต้นในท่อนที่กล่าวว่า “就这般望着你 难免我愁悠” หมายถึง จะมองท่านอยู่ตรงนี้ ต่อให้ใจขาดแตกสลายก็ตาม ซึ่งในท่อนเพลงนี้ได้กล่าวเกินจริง นั่นคือ จะรอคอยมองท่านอยู่ที่เดิม ต่อให้ใจของเขาจะแตกสลายไปก็จะอยู่รอคอยเฝ้ามอง ซึ่งเป็นการอธิพจน์ และความหมายของเนื้อเพลงนี้คือ การรอคอยอีกคน อาลัยอาวรณ์ในความรัก เฝ้ารอคอยอีกคนในอีกฝั่งหนึ่งและจะรออยู่ตลอดไป

- (3) “Walking on the roof
为心跳的节奏
是不是会暂停 在时间的尽头
说不完的话 找不完的借口”
(เพลง 心如止水)

จากเนื้อเพลงข้างต้นในท่อนที่กล่าวว่า “Walking on the roof为心跳的节奏,是不是会暂停在时间的尽头” หมายถึง เดินอยู่บนหลังคาเพื่อให้หัวใจเต้นเป็นจังหวะ และจะหยุดเดินชั่วคราวได้หรือไม่เมื่อเดินไปถึงสุดขอบโลก ซึ่งจากท่อนเพลงนี้มีการใช้โวหารภาพพจน์ประเภทอธิพจน์ คือ การกล่าวเกินจริง กล่าวคือ เนื้อเพลงได้กล่าวว่าจะเดินไปเรื่อย ๆ ไปจนถึงสุดขอบโลก และหยุดเดินชั่วคราว ซึ่งในความจริงโลกมีลักษณะเป็นทรงกลม และไม่สามารถเดินเท้าไปสุดขอบโลกได้

สรุปผล

จากการศึกษาโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในบทเพลงจีนจากรายการเพลง “เพลงจีน Tik Tok” ศึกษาพร้อมกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโวหารภาพพจน์ที่มีร่วมกันระหว่างภาษาไทยและภาษาจีน ทำให้สามารถแบ่งโวหารภาพพจน์เป็น 4 ประเภท คือ อุปมา บุคลาธิษฐาน นามนัยและอธิพจน์ ซึ่งผลการศึกษา

พบว่า เพลงทั้งหมด 17 เพลง จากรายการเพลง “เพลงจีน Tik Tok” พบใช้ ไวยากรณ์ภาพพจน์ ดังนี้ 1) อุปมา จำนวน 12 เพลง คิดเป็นร้อยละ 70.59 โดยพบว่าคำที่ใช้ในการอุปมาส่วนใหญ่คือคำว่า 像 ที่แปลว่าเหมือน และคำว่า 如 แปลว่า ราวกับ 2) บุคลาธิษฐาน จำนวน 6 เพลง คิดเป็นร้อยละ 35.29 โดยพบว่าในไวยากรณ์ภาพพจน์ประเภทนี้ในเพลงจีนจะนิยมกล่าวถึงสิ่งที่มีในธรรมชาติ ให้แสดงอารมณ์ และมีความรู้สึกนึกคิดเช่นเดียวกันกับมนุษย์ เพื่อสื่ออารมณ์ถึงผู้ฟังเพลงยิ่งขึ้น และ 3) นามนัย จำนวน 11 เพลง คิดเป็นร้อยละ 64.71 การใช้ นามนัยในเพลงจีนส่วนใหญ่จะใช้คำแทนความหมายที่คนส่วนใหญ่รู้ความหมาย และการสื่อถึงความหมายนั้น ๆ เช่น การใช้คำว่า 灰色 สีเทา 雨 ฝน 雾 หมอก สื่อความหมายแทนอารมณ์เศร้าโศก ความทุกข์ ความเสียใจ เป็นต้น และ 4) อธิพจน์ จำนวน 13 เพลง คิดเป็นร้อยละ 76.47 การใช้ไวยากรณ์ภาพพจน์ประเภทอธิพจน์มักจะกล่าวเกินจริง เกินปกติกว่าความเป็นจริงในโลก เช่น หัวใจ แตกสลาย รอคอยไปตลอดกาล เดินข้ามน้ำข้ามทะเล เป็นต้น

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาไวยากรณ์ภาพพจน์ที่ปรากฏใน บทเพลงจีนจากรายการเพลง “เพลงจีน Tik Tok” ผลการศึกษาพบว่า เพลง ทั้งหมด 17 เพลง จากรายการเพลง “เพลงจีน Tik Tok” พบใช้ไวยากรณ์ภาพพจน์ ดังนี้ 1) อุปมา จำนวน 12 เพลง คิดเป็นร้อยละ 70.59 โดยพบว่าคำที่ใช้ในการอุปมาส่วนใหญ่คือคำว่า 像 ที่แปลว่าเหมือน และคำว่า 如 แปลว่า ราวกับ ซึ่ง สอดคล้องกับสุจิต เพียรชอบ (2539) ที่กล่าวว่า อุปมาคือการเปรียบเทียบสิ่ง หนึ่งว่าเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยมีคำที่ใช้เชื่อมสิ่งที่เปรียบเทียบกันได้แก่ เหมือน เปรียบ ราว รวกับ 2) บุคลาธิษฐาน จำนวน 6 เพลง คิดเป็นร้อยละ 35.29 โดยพบว่าในไวยากรณ์ภาพพจน์ประเภทนี้ในเพลงจีนจะนิยมกล่าวถึงสิ่งที่มีในธรรมชาติ ให้แสดงอารมณ์ และมีความรู้สึกนึกคิดเช่นเดียวกันกับมนุษย์ เพื่อสื่ออารมณ์ถึง ผู้ฟังเพลง ซึ่งสอดคล้องกับอิงอร สุพันธุ์วนิช (2554) ที่กล่าวว่าการใช้ภาพพจน์

ช่วยให้สื่อความและสื่ออารมณ์ได้มากยิ่งขึ้น 3) นามนัย จำนวน 11 เพลง คิดเป็นร้อยละ 64.71 การใช้นามนัยในเพลงจีนส่วนใหญ่จะใช้คำแทนความหมายที่คนส่วนใหญ่รู้ความหมายและการสื่อถึงความหมายนั้น ๆ เช่น การใช้คำว่า 灰色 สีเทา 雨 ฝน 雾 หมอก สื่อความหมายแทนอารมณ์เศร้าโศก ความทุกข์ ความเสียใจ เป็นต้น และ 4) อธิพจน์ จำนวน 13 เพลง คิดเป็นร้อยละ 76.47 การใช้โวหารภาพพจน์ประเภทอธิพจน์มักจะกล่าวเกินจริง เกินปกติกว่าความเป็นจริงในโลก เช่น หัวใจแตกสลาย รอคอยไปตลอดกาล เดินข้ามน้ำข้ามทะเล เป็นต้น ทั้งนี้การใช้โวหารภาพพจน์ประเภทนี้ ก็เพื่อสื่อถึงอารมณ์ของผู้ฟัง ให้รู้สึกคล้อยตามและเข้าถึงอารมณ์เพลง ซึ่งสอดคล้องกับสมเกียรติ รัชมณี (2551) ที่กล่าวว่า อติพจน์หรืออติพจน์ หมายถึง การกล่าวเกินจริงเป็นภาพพจน์ที่เกิดจากความคิดของกวีที่ต้องการย้ำความรู้สึกที่มีต่อความหมายนั้นให้เห็นเป็นเรื่องสำคัญหรือยิ่งใหญ่ ซึ่งการเน้นย้ำหรือตอกย้ำความรู้สึกในความหมายนั้น ๆ จะทำให้ผู้ฟังเคลิบเคลิ้มและคล้อยตามอารมณ์เพลงได้ ทั้งนี้จากการศึกษาโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในเพลงจีนเหล่านี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงความคิด มุมมองด้านต่าง ๆ ของชาวจีน เช่น ในด้านความรัก ชาวจีนที่จะนำสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติของประเทศจีนมาเปรียบเทียบกับหรือมาเป็นตัวแทนความรู้สึกของตนเองในบทเพลง ซึ่งมักจะสะท้อนถึงภูมิศาสตร์ของประเทศที่มีทั้งภูเขาและทะเล หรือดอกไม้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในประเทศจีน อาทิ ดอกบัว ดอกสาหล่า เป็นต้น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงวรรณศิลป์ทั้งดงามของภาษาจีนที่มีความสละสลวย มีความเปรียบ มีคำหลากหลายความหมาย คำความหมายเดียวกัน และมีคำที่ให้ความหมายทั้งดงาม จนกระทั่งทำให้บทเพลงจีนมีความลึกซึ้ง สร้างภาพในจินตนาการ และส่งผ่านอารมณ์อย่างทรงพลังอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะเพลงที่อยู่ในรายการเพลง (Play list) เพลงจีน Tik Tok จากแอปพลิเคชัน Spotify ในครั้งต่อไปควรมีการศึกษา

เพลงเงินจากแหล่งข้อมูลหรือแอปพลิเคชันการฟังเพลงอื่น ๆ เพื่อความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษากลวิธีทางภาษาหรือศึกษาเพลงเงิน Tik Tok ด้วยแนวคิดอื่น ๆ เพิ่มเติม

บรรณานุกรม

เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2559). *พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่*. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ ไวยากรณ์ และกลการประพันธ์*. กรุงเทพฯ: คอมพิวเตอร์.

_____. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค.

สมเกียรติ รักษ์มณี. (2551). *ภาษาวรรณศิลป์*. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ: สายน้ำใจ.

สุจริต เพียรชอบ. (2539). *ศิลปะการใช้ภาษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

อิงอร สุพันธุ์วนิช. (2554). *วรรณกรรมวิจารณ์ : ร้อยกรองปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.

Huijuan,Wang. (2566). *Research on rhetorical figures in novels and their English Translation Taking "Mr. Blue Robe" as an example*. (Master's thesis, School of Foreign Languages, Yunnan Agricultural University).

Mybest. (2566). *10 อันดับฟังเพลงออนไลน์ แอปไหนดี ปี 2023 เพลงเยอะฟัง Offline ได้*. ค้นเมื่อ 10 เมษายน 2566, จาก <https://th.my-best.com/49657>.

Language Errors Analysis in Video Projects by Vietnamese Exchange Students in a Short Course at Udon Thani Rajabhat University

Asadang Suwanpakdee^{1*}, Narakorn Janlawong²
and Pitchayanin Inla³

Received: November 20, 2024

Revised: December 18, 2024

Accepted: December 21, 2024

CHOPHAYOM JOURNAL

¹²Faculty of Humanity and Social Science, Udon Thani Rajabhat
University, Thailand

¹(Email: asadang.su@udru.ac.th)

*Corresponding Author

²(Email: narakorn.ja@udru.ac.th)

³Language Center, Udon Thani Rajabhat University, Thailand

³(Email: pitchayanin.in@udru.ac.th)

Abstract

This study examines language errors in video projects produced by Vietnamese exchange students, focusing on pronunciation, grammatical, and lexical challenges. Employing a qualitative-descriptive design, the analysis reveals that pronunciation errors, such as consonant mispronunciations and sound omissions, are the most frequent, reflecting the influence of native language phonology. Grammatical errors, primarily in sentence structure and verb tense, underscore the impact of syntactic differences between Vietnamese and English, while lexical errors, though less frequent, highlight the need for contextual vocabulary knowledge. Findings emphasize the importance of targeted instruction in pronunciation, grammar, and vocabulary to enhance spoken English proficiency among Vietnamese learners. These insights not only address the challenges posed by language transfer but also contribute to the development of effective ESL teaching strategies, equipping educators to better support Vietnamese and similar EFL learners in overcoming language acquisition barriers.

Keywords: EFL, Pronunciation errors, Grammar errors, Lexical errors, Exchange students

Introduction

Language errors in second-language acquisition have long been a subject of interest, particularly in educational settings

where non-native speakers engage in communicative tasks. These errors, typically observed in grammatical, pronunciation, and lexical mistakes, often result from structural differences between the learner's native language and the target language. Studies show that common errors, such as incorrect verb tense usage, awkward sentence structure, and improper word choice, can hinder effective communication (Liu, 2020; Derwing & Munro, 2005). This challenge is particularly pronounced in multimedia tasks, where students must apply both spoken and written language skills, often leading to cognitive overload and increased error rates (Mohsen & Mahdi, 2021; Mora & Wisniewska, 2020). For exchange students, these challenges are exacerbated by limited exposure to the target language, particularly in informal or task-based learning environments such as video projects (Saz et al., 2011; Zhao & Lai, 2023).

Error analysis, as introduced by Corder (1967), offers a systematic framework for studying errors made by language learners, highlighting that these errors are not merely mistakes but indicators of the learner's developmental stage in language acquisition. Corder (1981) emphasizes that errors, as opposed to simple mistakes, warrant greater attention and study, as they provide insights into what learners have internalized and where they face challenges. Based on this theory of Error Analysis, this paper examines specific errors to better grasp the unique challenges faced by these learners in acquiring English proficiency.

Language transfer in EFL learners often arises from linguistic and cultural contexts, leading to errors in pronunciation, grammar, and vocabulary. Corder (1967) viewed such errors as reflections of a learner's internalized language system, revealing how the first language shapes language acquisition. Selinker (1972) expanded on this with the concept of interlanguage, describing how learners create an interim system influenced by their native language, resulting in distinctive pronunciation and grammatical errors. Nation (2001) highlighted that vocabulary errors are particularly prone to transfer effects, as learners frequently rely on direct translations or familiar structures, impacting word choice and usage in English. Together, these perspectives underscore that language transfer in EFL learners often mirrors the influence of their linguistic and cultural backgrounds.

Pronunciation Errors: Pronunciation challenges are significant among language learners due to the phonetic discrepancies between native and target languages. Learners often substitute native sounds for unfamiliar target language sounds, affecting intelligibility. Studies by Zhao and Lai (2023) and Mora and Wisniewska (2020) highlight that pronunciation accuracy, especially in polysyllabic words, is a major factor influencing successful second-language communication. Misplacement of stress in English is another common issue, creating a need for phonetic training (Demko & Wagner, 2010; Zhao & Lai, 2023).

Grammatical Errors: Grammatical errors frequently involve tense

misuse, awkward sentence structure, and subject-verb agreement problems. These errors largely stem from first-language interference, where native grammatical rules conflict with the target language's structural requirements. Al-Seghayer (2005) and Lafford and Sykes (2007) demonstrated that such grammatical challenges significantly impact students' effectiveness in English communication, especially when precise language is required in academic or task-based contexts.

Lexical Errors: Lexical mistakes, such as incorrect word choice, often occur due to literal translation or lack of context-based vocabulary exposure. Farhat and Dzakiria (2017) observed that learners frequently misuse vocabulary in multimedia tasks due to insufficient exposure to English nuances, underscoring the need for targeted vocabulary training in context.

The video creation tasks demand interactive language application, exposing students to prevalent linguistic errors. Such multimedia assignments frequently reveal the impact of native language structures on English, manifesting in unique challenges for students transitioning from Vietnamese to English (Nguyen, 2019; Ngu, 2022). Previous studies suggest that language errors commonly result from direct translation, especially when learners attempt to transfer native language structures into English. This tendency is especially pronounced among Vietnamese students, who experience challenges adapting to English's tense and pronunciation requirements (Nguyen et al., 2021; Pham, 2020).

Studies from both local and international scholars highlight that while multimedia tasks provide interactive learning, they also expose learners to specific linguistic vulnerabilities (Suzukida & Saito, 2022). Addressing these errors with focused instruction and feedback is essential to enhance proficiency.

This study's primary objective is to identify, categorize, and analyze the specific spoken language errors made by Vietnamese exchange students in video-based assignments, focusing on pronunciation, grammatical, and lexical issues. Through this analysis using a qualitative-descriptive design, the research aims to reveal patterns of spoken language difficulties and offer insights that inform teaching strategies, thus supporting students in improving their spoken English skills and overall language competence in international exchange settings.

Objectives

To identify, categorize, and analyze the specific types of spoken language errors (pronunciation, grammatical, and lexical mistakes) made by Vietnamese exchange students in their video-based assignments.

Methodology

Research Design

This study follows a qualitative-descriptive design. The sample consists of 20 video submissions selected through

purposive sampling. Data collection involved transcription of spoken content to identify errors, categorized into pronunciation, grammar, and vocabulary produced by Vietnamese exchange students in a task-based learning environment.

Participants

The participants are Vietnamese exchange students enrolled in a short course at Udon Thani Rajabhat University. These students are non-native English speakers participating in video-based projects that require spoken communication in English.

Data Collection

Video-Based Projects: Students are tasked with creating video projects as part of their coursework. The videos serve as the primary data source for analyzing spoken language errors.

Transcription: The spoken content from the videos is transcribed to ensure an accurate analysis of spoken language errors. Each individual conversation within the video projects is carefully transcribed for further categorization.

Error Classification

The spoken language errors are classified into the following categories:

1. **Pronunciation Errors:** Issues with incorrect articulation of sounds or words.
2. **Grammatical Errors:** Incorrect use of tenses, sentence structures, or word forms.

3. Lexical Errors: Incorrect word choices or misuse of vocabulary.

These errors are recorded using an error collection form, which ensures consistent categorization across all video projects.

Data Analysis

The analysis is divided into the following stages:

Error Frequency Count: The frequency of each type of error (pronunciation, grammatical, lexical) is calculated.

Error Source Interpretation: The potential causes of errors, such as language transfer from Vietnamese to English, are interpreted based on error patterns.

Patterns of Errors: Analysis focuses on identifying common patterns across different students to provide insights into shared challenges.

Results

Table 1 Overall Analysis of Language Error in Video Projects by Vietnamese Exchange

No.	Type of Error	Frequency	Percentage of Errors
1	Pronunciation Error	78	49.06%
2	Grammatical Error	66	41.51%
3	Lexical Error	15	9.43%
	Total	159	100%

Table 1 shows the results of a quantitative examination of the

language errors in video projects by Vietnamese exchange students in a short course at Udon Thani Rajabhat. The 159 errors that were identified were divided into three main categories: pronunciation, grammatical, and lexical errors. Additionally, 78 instances, or 49.06% of all errors, were found to be pronunciation issues, followed by grammatical errors (66 instances, or 41.51%) and lexical errors (15 instances, or 9.43%).

Table 2 Pronunciation Errors and Their Frequencies and Percentages

No.	Type of Pronunciation Error	Frequency	Percentage of Errors
1	Mispronunciation of individual consonant sounds	45	57.69%
2	Omission of sounds (e.g., dropping final consonants)	11	14.10%
3	Incorrect word stress	6	7.69%
4	Mispronunciation of individual vowel sounds	5	6.41%
5	Substitution of sounds (L1 to L2 interference)	3	3.85%
6	Addition of extra sounds	3	3.85%
7	Inaccurate pronunciation of syllables	2	2.56%
8	Mispronunciation of diphthongs	2	2.56%
9	Incorrect use of voiced and voiceless consonants	1	1.28%
10	Incorrect sentence-level intonation	0	0.00%
Total		78	100%

The Table 2 provides a detailed examination of 78 pronunciation problems classified into ten types, emphasizing parts where participants face significant phonological accuracy concerns. Mispronunciation of specific consonant sounds appears as the most important issue, accounting for 57.69% of all errors. This high frequency indicates that learners may struggle with consonant pronunciation due to differences in phonetic inventory between their first language (L1) and the target language (L2). For example, the word with -tion, the learners significantly pronounce the sound /s/ instead of /ʃ/.

Furthermore, Omission of sounds ranks as the second most common error at 14.10%, with examples such as dropping final consonants. This omission pattern is typical in learners from languages that may lack final consonants, resulting in a tendency to exclude them in L2 speech. For instance, the word next some of them pronounce /nek/. It should be /nekst/. Incorrect word stress errors, comprising 7.69% of errors, point to challenges with prosodic features, potentially due to differences in stress patterns between L1 and L2.

Additionally, Errors in vowel sounds (6.41%), sound substitutions (3.85%), and the addition of extra sounds (3.85%) are also noticeable. Sound substitution, which is often impacted by L1 phonetic structure, suggests that learners might replace new L2 sounds with familiar L1 phonemes, demonstrating L1 transfer effects. For example, the word internship were significantly

pronounced /^h**In.t3**.n.s**Ip**/ instead of /^h**In.t3**.n.**ʃIp**/. Similarly, the addition of extra sounds might be caused by overgeneralization or attempting to imitate difficult phonemes. These patterns highlight the importance of L1 interference in molding learners' pronunciation in L2.

Moreover, Errors in syllable pronunciation and diphthong mispronunciation each account for 2.56% of errors, while incorrect use of voiced and voiceless consonants is less common, at 1.28%. No errors were observed in sentence-level intonation, suggesting either that sentence-level prosody may not be as challenging for these learners, or that the instructional focus on isolated words and phrases may reduce instances of intonation errors.

In summary, the data reveal that individual consonant sounds and sound deletion are the most difficult. These findings may influence pronunciation-focused methods by stressing consonant pronunciation, final sounds, and stress patterns, so dealing with the most frequent errors in a targeted manner.

Table 3 Grammatical Errors and Their Frequencies and Percentages

No.	Grammatical Error Type	Frequency	Percentage of Errors
1	Sentence structure errors	22	33.33%
2	Incorrect verb tense usage	20	30.30%
3	Errors in subject-verb agreement	14	21.21%
4	Errors in noun or adjective forms	10	15.16%
Total		66	100%

According to Table 3, The data categorizes 66 grammatical errors into four main types, with sentence structure errors being the most frequent (33.33%). This shows that learners struggle with correct word order and clause construction, likely due to syntactic differences between their first language (L1) and the target language (L2). For instance, “There also have comfortable rooms...” should be “There are also comfortable rooms.”

Moreover, incorrect verb tense usage is the second most common error (30.30%), indicating challenges with tense consistency and temporal markers, which may arise from overgeneralization or limited exposure to L2 tense rules. For example, “The Ho Chi Minh Historical Site become one of the most popular tourist attractions...” should be “has become.”

In addition, subject-verb agreement errors (21.21%) reflect difficulty with aligning subjects and verbs in both number and person, potentially influenced by differing grammatical requirements in learners' L1. For instance, “This room offer us a variety of services...” should be “This room offers...” Finally, errors in noun or adjective forms (15.16%) point to challenges with morphological rules, such as pluralization or adjectival agreement. For example, “I have some purpose location for you.” likely meant to be “I have some recommended locations for you.”

Overall, this data reveals that sentence structure and verb tense usage are primary challenges, comprising over 60% of the total grammatical errors. This breakdown suggests a need for

targeted grammar instruction focusing on sentence construction, verb tense accuracy, and subject-verb agreement to address the most frequent errors in learner output.

Table 4 Lexical Errors and Their Frequencies and Percentages

No.	Lexical Error Type	Frequency	Percentage of Errors
1	Incorrect word choice	10	66.66%
2	Misuse of vocabulary	4	26.67%
3	Overgeneralization	1	6.67%
Total		15	100%

The Table 4 reveals that 15 lexical errors were found and classified into three main types: incorrect word choice, misuse of vocabulary and overgeneralization. Incorrect word choice is the most frequent, representing 66.66% of all lexical errors, indicating that learners often struggle to select contextually appropriate words. This may suggest limited lexical knowledge or inadequate awareness of nuanced word meanings within specific contexts. For instance, “Medical room...” more accurately termed “health clinic” or “infirmary.”

Misuse of vocabulary accounts for 26.67% of errors, likely reflecting instances where learners apply words incorrectly or inappropriately, perhaps due to insufficient exposure to nuanced usage in the target language. For example, “We provide courses for all Thai and foreigners” could be better phrased to “for both Thais

and foreigners.”

Besides, overgeneralization (6.67%)—where learners apply rules too broadly across vocabulary—appears infrequently, yet it highlights a tendency to overapply familiar language patterns to novel contexts. For instance, “Internship exchange” likely a mix-up between “internship” and “student exchange.”

This distribution highlights that word choice and vocabulary misuse are primary lexical challenges, together accounting for over 90% of the observed errors, emphasizing the need for contextual vocabulary training and semantic precision.

Conclusions

This study analyzed language errors in Vietnamese exchange students’ spoken English, focusing on pronunciation, grammar, and vocabulary. Pronunciation errors, especially in consonant sounds and sound omissions, were the most frequent, highlighting challenges in adapting to English phonology. Grammatical errors, primarily in sentence structure and verb tense, underscored the need for focused grammar support to bridge differences between Vietnamese and English syntax. Lexical errors, though less common, emphasized the importance of contextual vocabulary training to improve word choice accuracy. Overall, these findings suggest that targeted instruction in pronunciation, grammar, and vocabulary can significantly enhance Vietnamese learners’ proficiency in spoken English.

Discussion

The analysis of language errors among Vietnamese exchange students highlights key challenges in pronunciation, grammar, and vocabulary, aligning with prior research indicating similar ESL difficulties (Ngu, 2022; Ha, 2005). Pronunciation errors, particularly consonant mispronunciations (57.69%) and sound omissions (14.10%), reveal strong L1 influence, as Vietnamese learners often struggle with consonant clusters and final sounds, frequently omitting or altering them to fit native phonological norms (Ngu, 2022). Nguyen (2019) emphasizes additional challenges in vowel distinction, suggesting that targeted phonetic exercises could improve spoken fluency. Grammatical errors were the most prevalent, comprising 46% of all errors, with notable difficulties in sentence structure (33.33%) and verb tense usage (30.30%). These issues reflect significant structural differences, as Vietnamese verbs lack tense markers, making tense consistency challenging (Nhut, 2020). Subject-verb agreement errors further complicate English syntax adoption (Bui et al., 2021), indicating that focused grammar instruction on tense and cohesion may aid learning. Lexical errors, primarily incorrect word choice (66.67%), result from limited exposure to nuanced vocabulary, with students often relying on direct translations (Pham, 2020). Vocabulary training emphasizing contextual usage could enhance lexical precision. Overall, these findings suggest that a comprehensive approach to language instruction, incorporating phonetic, grammar, and vocabulary training, could better support Vietnamese ESL learners, as tailored approaches

have proven effective in addressing specific linguistic needs (Nguyen et al., 2022).

Recommendation

Future research could compare pronunciation, grammar, and lexical errors among EFL learners from various linguistic backgrounds (e.g., Thai, Vietnamese, Chinese) to identify unique language transfer effects. This comparison would provide insights into how native language influences specific error patterns, helping to tailor ESL instruction to address these group-specific challenges effectively.

References

- Al-Seghayer, K. (2005). *Research in technology and second language acquisition*. In *Research in Technology and Second Language Acquisition* (pp. 133-145). New York, NY: Cambridge University Press.
- Bui, T. T. L., Mai, T. H., & Diep, H. N. (2021). *Common errors in pronouncing final consonants of English-majored sophomores at Tay Do University, Vietnam*. *European Journal of English Language Teaching*. Retrieved from <https://oapub.org/edu/index.php/ejel/article/view/3640>.
- Corder, S. P. (1967). The significance of learners' errors. *International Review of Applied Linguistics*, 5(4), 161-170.
- _____. (1981). *Error Analysis and Interlanguage* (p. 125). Oxford: Oxford University Press.

- Demko, G., & Wagner, A. (2010). The use of speech technology in foreign language pronunciation training. *Archives of Acoustics*, 35(4), 541-552. Retrieved from <https://journals.pan.pl/Content/107554/PDF/84.pdf>.
- Derwing, T. M., & Munro, M. J. (2005). Second language accent and pronunciation teaching: A research-based approach. *TESOL Quarterly*, 39(3), 379-397. Retrieved from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.2307/3588486>.
- Farhat, P. A., & Dzakiria, H. (2017). Pronunciation barriers and computer assisted language learning (CALL): Coping with the demands of 21st-century language classrooms in Pakistan. *Journal of Educational Technology & Society*, 20(2), 58-65. Retrieved from https://www.sid.ir/en/VEWSSID/J_pdf/57002920170206.pdf.
- Ha, C. T. (2005). *Common pronunciation problems of Vietnamese learners of English*. VNU Journal of Foreign Studies. Retrieved from <https://js.vnu.edu.vn/FS/article/view/2072>.
- Lafford, B. A., & Sykes, J. (2007). An assessment of the application of research from second language acquisition and related fields to the creation of Spanish CALL materials for lexical acquisition. *CALICO Journal*, 25(1), 115-133. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/24147973>.
- Liu, C. (2020). The influence of multimedia on the grammar, pronunciation, and syntax of non-native speakers in educational settings. *Journal of Language Teaching & Research*, 12(3), 215-225.

- Mohsen, M. A., & Mahdi, H. S. (2021). Partial versus full captioning mode to improve L2 vocabulary acquisition in a mobile-assisted language learning setting: Words pronunciation domain. *Journal of Computing in Higher Education*, 33(2), 215-233. Retrieved from <https://link.springer.com/article/10.1007/s12528-021-09276-0>.
- Mora, J. C., & Wisniewska, N. (2020). *Can captioned video benefit second language pronunciation? Studies in Second Language Acquisition*, 42(2), 269-289. Retrieved from <https://www.cambridge.org/core/journals/studies-in-second-language-acquisition/article/can-captioned-video-benefit-second-language-pronunciation/77D4AA3A5C6EBF6800157C1BAA00149F>.
- Nation, I. S. P. (2001). *Learning vocabulary in another language* (Vol. 10, pp. 126-132). Cambridge: Cambridge university press.
- Nguyen, H. D. (2019). *Errors in word-final consonant pronunciation in Vietnamese English interlanguage*. Proceedings of the 15th International Conference on Humanities and Social Sciences, 64-78. Retrieved from <https://hs.kku.ac.th/ichuso/2019/034-ICHUSO-2019.pdf>.
- Nguyen, L. T., Hung, B. P., Duong, U. T. T., & Le, T. T. (2021). *Teachers' and learners' beliefs about pronunciation instruction in tertiary English as a foreign language education*. *Frontiers in Psychology*. Retrieved from <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.739842/full>.

- Ngu, D. T. (2022). *Analysis of noun errors of Lao international students when learning Vietnamese*. JETT, 12(4), 145-158. Retrieved from <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8783685>.
- Nhut, N. M. (2020). *An analysis of grammatical errors by Vietnamese learners of English*. International Journal of Advanced Research in Education and Society. Retrieved from <https://myjms.mohe.gov.my/index.php/ijares/article/view/9652>.
- Pham, H. H. (2020). *An analysis of common lexical errors made by Vietnamese EFL students*. Vietnam Journal of Foreign Language Studies. Retrieved from <https://js.vnu.edu.vn/FS/article/view/1963>.
- Saz, O., Rodríguez, V., & Lleida, E. (2011). The use of multimodal tools for pronunciation training in second language learning of preadolescents. *Journal of Phonetics and Speech Research*, 18(2), 136-148. Retrieved from https://www.researchgate.net/profile/OscarSaz/publication/287446998_The_use_of_multimodal_tools_for_pronunciation_training_in_second_language_learning_of_preadolescents/links/5798b48f08aed51475e87348/The-use-of-multimodal-tools-for-pronunciation-training-in-second-language-learning-of-preadolescents.pdf.

Selinker, L. (1972). Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics*, 10(3), 209-231.

Suzukida, Y., & Saito, K. (2022). *What is second language pronunciation proficiency? An empirical study*. System, 103, 102-118. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0346251X22000355>.

Zhao, Y., & Lai, C. (2023). *Technology and second language learning: Promises and problems*. In Learning Environments for Young English Learners (pp. 223-242). New York, NY: Routledge.

ผลกระทบของโมเดลภาษาขนาดใหญ่: โอกาสและความ
ท้าทายของนักแปล
Impact of Large Language Model on the Translation
Profession: Opportunities and Challenges
for Human Translators

ชาริสรุ์ เสนาป่า^{1*}, ปาณธีร์ สัตยาภรณ์² และลลิตา สัมฤทธิตานนท์³
Charit Senapa^{1*}, Pannatee Sattayaporn²
and Lalita Samrittitanon³

Received: September 12, 2024

Revised: December 19, 2024

Accepted: December 21, 2024

¹²³หลักสูตรสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

¹²³English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Uttaradit Rajabhat University

¹(E-mail: Newbluesky@hotmail.com)

*Corresponding Author

²(E-mail: Pannateezxc@gmail.com)

³(E-mail: Lalita.sam@yahoo.com)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของ AI โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (LLM) ในการแปลภาษา โดยมุ่งศึกษาความสามารถและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อนักแปลที่เป็นมนุษย์ โดย LLM ได้รับการฝึกฝนด้วยข้อมูลขนาดมหึมาในหลายภาษา มีความสามารถอันยอดเยี่ยมในการประมวลผลภาษาธรรมชาติรวมถึงการแปล ทำให้เกิดการพึ่งพา LLM ในการแปลมากขึ้น ก่อให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับการเข้ามาแทนที่บทบาทของอาชีพนักแปล ดำเนินการศึกษาโดยวิเคราะห์ข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบของ LLM ในการแปลข้อความระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษเปรียบเทียบกับนักแปลที่เป็นมนุษย์ ผลการศึกษาพบว่า แม้ LLM จะมีความรวดเร็วและสามารถแปลภาษามากกว่า 100 ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็ยังมีความท้าทายในเรื่องของการรักษาความเหมาะสมทางวัฒนธรรม ความสม่ำเสมอทางภาษา และความเข้าใจในบริบทของงานแปล การศึกษานี้ยังกล่าวถึงอคติของ LLM และความเสี่ยงที่ LLM จะสร้างงานแปลที่ไม่ถูกต้องแต่ดูน่าเชื่อถือ (hallucinations)

นักแปลยังคงมีข้อได้เปรียบในการจัดการกับงานแปลที่ซับซ้อนและต้องอาศัยบริบท รวมถึงการรักษาคุณภาพการแปลให้สูงสุด อย่างไรก็ตาม ความสามารถของ LLM ในการผลิตงานแปลอย่างรวดเร็วทำให้เป็นทางเลือกที่แข่งขันได้ โดยเฉพาะในงานแปลทั่วไปที่มีปริมาณมาก การศึกษาสรุปด้วยข้อเสนอแนะให้นักแปลปรับตัวโดยพัฒนาทักษะเฉพาะทาง เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และใช้เครื่องมือ LLM เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน

คำสำคัญ: โมเดลภาษาขนาดใหญ่, การแปลโดยปัญญาประดิษฐ์, คุณภาพการแปล, นักแปลมนุษย์, การประมวลผลภาษาธรรมชาติ

Abstract

This study examines the role of Large Language Model (LLM) AI in translation, focusing on its capabilities and the potential risks it poses to human translators. LLM, a form of artificial intelligence trained on massive datasets across multiple languages, has shown significant proficiency in natural language processing and translation tasks. This has led to increased reliance on LLM for translation across various professions, raising concerns about the displacement of human translators. The study investigates the advantages and disadvantages of LLM in translating texts between Thai and English comparing to human translators. Despite the AI's remarkable speed and ability to handle over 100 languages, challenges remain in ensuring cultural appropriateness, linguistic consistency, and contextual understanding. Additionally, the study highlights the potential biases in AI outputs and the risk of hallucinations—where AI generates plausible but incorrect translations.

Human translators are found to have an edge in handling complex, context-dependent tasks and maintaining high-quality translations. However, LLM's ability to quickly produce translations makes it a competitive alternative, especially for large-scale, general-purpose translation tasks. The study concludes with recommendations for translators to adapt by developing specialized skills, embracing continuous learning, and leveraging AI tools to enhance their work.

Keywords: Large Language Model, AI translation, translation quality, human translators, natural language processing.

บทนำ

Large language model (LLM) คือรูปแบบหนึ่งของปัญญาประดิษฐ์ (artificial intelligence หรือ AI) ซึ่งเป็นความฉลาดที่มนุษย์สร้างขึ้นมาใส่ในเครื่องจักรหรือสิ่งไม่มีชีวิต โดยทั่วไปแล้ว AI มักถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อเลียนแบบความสามารถทางปัญญาของมนุษย์ เช่น การคิด วิเคราะห์ เรียนรู้ แก้ปัญหา ตัดสินใจ เป็นต้น โดย LLM เป็น AI ที่มีความสามารถพิเศษในการประมวลผลภาษา ปัจจุบันมี LLM ที่เป็นที่นิยมใช้ ได้แก่ ChatGPT ของ OpenAI Gemini ของ Google Copilot ของ Microsoft และ Claude ของ Anthropic เป็นต้น ซึ่ง LLM ถูกฝึกด้วยข้อมูลข้อความจำนวนมากจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในรูปแบบออนไลน์และในหลายภาษา ทำให้มีความสามารถใกล้เคียงกับมนุษย์ในการเข้าใจความหมาย บริบท และรูปแบบการใช้ภาษา โดย LLM สามารถวิเคราะห์ความหมายของข้อความ สร้างข้อความที่สอดคล้องกับบริบทในภาษาที่เป็นธรรมชาติ (natural language processing หรือ NLP) กล่าวคือ ใช้รูปแบบภาษาในการตอบโต้กับผู้ใช้งานที่ทำให้ผู้ใช้งานรู้สึกเหมือนสนทนากับมนุษย์จริง ๆ ช่วยให้มนุษย์สามารถสนทนาโต้ตอบกับ AI โดยใช้ภาษาธรรมชาติหรือภาษาพูดที่คนเราใช้พูดคุยกันในชีวิตประจำวันซึ่งจะลดอุปสรรคในการสื่อสารแม้ในผู้ที่ไม่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (information technology หรือ IT) ประหยัดเวลาและแรงงานในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับภาษาและข้อความ ทำให้ผู้ใช้สามารถค้นหาและเข้าถึงข้อมูลและบริการต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น

LLM สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ทั้งด้านนันทนาการหรือแม้กระทั่งด้านวิชาการที่ครอบคลุมทุกศาสตร์ทุกสาขา สามารถแปลภาษาจากภาษาใดภาษาหนึ่งเป็นภาษาอื่น ซึ่งมีภาษาที่รองรับมากกว่า 100 ภาษาทั่วโลก

และสามารถสรุปข้อมูลจากบทความ เอกสาร หรือแม้แต่งานวิจัยขนาดยาว ให้ กระชับและเข้าใจง่ายขึ้น รวมถึงตอบคำถามเพิ่มเติมจากเอกสารนั้น ๆ ได้อีกด้วย (Brown et al., 2020; OpenAI, 2023; Maslej et al., 2024; SCB 10X, 2024; OpenAI, n.d.; Mahidol University International College, n.d.) ด้วยเหตุนี้ ทำให้มีผู้นิยมใช้ LLM เพื่อช่วยในการทำงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลากหลาย สาขาอาชีพ ในขณะที่เดียวกันก่อให้เกิดความกังวลว่า LLM รวมถึง AI รูปแบบอื่น ๆ จะเข้ามาทำหน้าที่แทนมนุษย์ได้มากจนทำให้ความจำเป็นที่ต้องใช้มนุษย์ในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ดังกล่าวลดน้อยลง อาจส่งผลให้เกิดการจ้างงานใหม่น้อยลงไปด้วย หรือแม้กระทั่งการเลิกจ้างงานในตำแหน่งงานต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อลดต้นทุนของหน่วยงาน มีการคาดการณ์ว่าแรงงานร้อยละ 15 หรือคิดเป็น 400 ล้านคนทั่วโลกจะถูกแทนที่โดย AI ซึ่งรวมถึง LLM ในระหว่างปีค.ศ. 2016 – 2030 (Manyika & Sneider, 2018) และจากรายงานของ Stanford University อ้างถึงการสำรวจความคิดเห็นของคนทั่วโลกซึ่งสำรวจโดย Ipsos ในปีค.ศ. 2023 พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลากหลายอาชีพร้อยละ 57 คาดว่า AI จะเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของพวกเขากายในปีค.ศ. 2029 (Maslej et al., 2024) และจากการสำรวจของ Forbes Advisor พบว่าผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 77 มีความกังวลว่า AI จะทำให้พวกเขาสูญเสียตำแหน่งงานภายในปีค.ศ. 2024 (Haan, 2023) ซึ่งข้อกังวลนี้อาจเกิดขึ้นกับผู้ที่ทำงานด้านการแปลภาษาหรือนักแปลเช่นเดียวกัน

บทความนี้นำเสนอการวิเคราะห์ความเสี่ยงของอาชีพนักแปล ในยุคที่ LLM เข้ามามีบทบาทในการแปลมากขึ้นและอาจทำให้ผู้ที่มีความต้องการบริการด้านการแปลหันไปใช้ LLM มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงโอกาสและภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นกับนักแปลจากการเข้ามาของ LLM เปรียบเทียบและนำเสนอทางออกสำหรับนักแปลและบุคคลทั่วไปที่สนใจในเรื่องการแปลเอกสารด้วย LLM ทั้งนี้ มุ่งเน้นไปที่การแปลภาษาจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษและจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยศึกษาภาพรวมของ LLM ที่สามารถเข้าถึงได้

ทั่วไปโดยไม่มีค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นประโยชน์แก่นักแปลรวมถึงบุคคลทั่วไปในการพิจารณาจุดเด่นหรือจุดด้อยต่าง ๆ ในการแปลโดย LLM และความสามารถในการเข้าถึงได้เป็นการทั่วไปและไม่มีค่าใช้จ่ายนี้อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ที่ต้องการแปลเอกสารตัดสินใจใช้ LLM ในการแปลข้อความหรือเอกสารโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาบริการของนักแปลที่มีค่าใช้จ่าย

เนื้อหา

1. การแปลภาษาด้วย LLM และ machine translation

แม้บทความนี้จะมุ่งศึกษาการแปลภาษาด้วย LLM เป็นหลัก แต่การแปลด้วยเครื่องหรือ machine translation (MT) ก็เป็นประเด็นหนึ่งที่จำเป็นต้องกล่าวถึงเนื่องจากมีลักษณะการทำงานที่คล้ายคลึงกัน

MT เป็นเทคโนโลยี AI อีกรูปแบบหนึ่งที่ออกแบบมาสำหรับแปลข้อความโดยเฉพาะ การแปลรูปแบบนี้สามารถแปลข้อความได้อย่างรวดเร็วจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งโดยอัตโนมัติโดยไม่ต้องอาศัยการแปลโดยมนุษย์ ตัวอย่าง MT ที่เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายคือ Google Translate ซึ่งใช้เทคโนโลยีที่เรียกว่า neural machine translation (NMT) ที่เลียนแบบระบบคิดจากสมองมนุษย์ ซึ่งความสามารถในการแปลของ NMT มีความคล้ายคลึงกับความสามารถของ LLM แต่ NMT นั้นถูกออกแบบมาเพื่อการแปลภาษาโดยเฉพาะ โดยถูกฝึกด้วยการรวบรวมข้อมูลคู่ประโยค (parallel text) จำนวนมากจากคู่ภาษา ประกอบด้วยข้อความต้นทาง (source text) ในภาษาหนึ่ง และข้อความปลายทาง (target text) ในอีกภาษาหนึ่ง ใช้เทคนิคการเรียนรู้ของเครื่องหรือระบบคอมพิวเตอร์ (machine learning) วิเคราะห์รูปแบบและความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์ วลี และโครงสร้างประโยคในภาษาต้นฉบับและภาษาเป้าหมาย ค้นหาคำแปลที่เหมาะสมจากฐานข้อมูลสำหรับแต่ละหน่วยย่อยของประโยคตามหลักสถิติ แล้วจึงสร้างประโยคใหม่ในภาษาเป้าหมายโดยจัด

เรียงคำแปลตามกฎไวยากรณ์และโครงสร้างภาษาปลายทางให้มีความหมายตรงตามข้อความต้นฉบับ ในขณะที่การแปลโดย LLM ซึ่งถือเป็น NMT รูปแบบหนึ่งที่ฝึกฝนบนชุดข้อมูลขนาดใหญ่ที่หลากหลาย เมื่อทำการแปล LLM จะวิเคราะห์ข้อความต้นฉบับ ทำความเข้าใจความหมายโดยรวมของข้อความทั้งหมดซึ่งรวมถึงบริบทและความสัมพันธ์ระหว่างคำ วลี และประโยค สร้างข้อความแปลในภาษาเป้าหมายโดยคำนึงถึงรูปแบบ น้ำเสียง และความเหมาะสมกับบริบท (Dokutech Translations, n.d.; Stefani, 2024)

2. ความท้าทายของการแปลระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

การแปลระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นเรื่องที่ยากและท้าทายด้วยหลายปัจจัยดังต่อไปนี้

2.1 ด้านโครงสร้างทางภาษา

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่แตกต่างกันมาก ซึ่ง Chomsky เสนอแนวคิดที่ว่าแม้ว่าทุกภาษามีกฎหรือรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน แต่ผลของการแสดงออกทางภาษาอาจแตกต่างกันไปตามข้อจำกัดของแต่ละภาษา (Roberts, Watumull & Chomsky, 2023) แม้ภาษาไทยจะใช้ลำดับประโยคแบบประธาน-กริยา-กรรม คล้ายกับภาษาอังกฤษ แต่ในโครงสร้างภาษาอังกฤษจะตายตัว ซึ่งต่างกับโครงสร้างในภาษาไทยที่ไม่ตายตัว เช่น ภาษาไทยมีการละประธานได้โดยที่ยังสามารถอ่านหรือฟังได้เข้าใจ เช่น ในประโยค “กลับละนะ” มีการละประธาน “ผู้กลับ (บุรุษที่ 1)” หรือ “กลับหรือยัง” มีการละประธาน “ผู้กลับ (บุรุษที่ 2)” หรือ “กลับไปแล้ว” มีการละประธาน “ผู้กลับ (บุรุษที่ 3)” จะเห็นได้ว่าการละประธาน 3 ประโยคนี้นี้ เป็นได้ทั้งบุรุษที่ 1 2 และ 3 ได้ ซึ่งผู้รับสารสามารถเข้าใจได้ในบริบท

นอกจากนี้ภาษาไทยไม่มีการเว้นวรรคระหว่างคำ ซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากในการแยกคำและยากที่จะแปลเป็นภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง เช่น ประโยค “โคลงเรือจนเรือโคลงเคลง” อาจทำให้สับสนจนแปลได้ว่า “Rock

the boat until it sways.” หรือ โคลง_เรือ_จน_เรือ_โคลงเคลง (ทดสอบการแปลโดย ChatGPT 4o โดยใช้คำสั่ง ‘translate โคลงเรือจนเรือโคลงเคลง’ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2567) แต่ถ้าหากเว้นวรรคระหว่างคำเป็น “โค_ลง_เรือ_จน_เรือ_โคลงเคลง” จะสามารถแปลเป็นอีกความหมายหนึ่ง คือ “The ox boarded the boat until it swayed.” (ทดสอบการแปลโดย ChatGPT 4o โดยใช้คำสั่ง ‘translate โค ลง เรือ จน เรือ โคลงเคลง’ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2567)

2.2 ด้านคำศัพท์และความหมาย

คำบางคำในภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีความหมายไม่เท่ากัน ซึ่งอาจเป็นเพราะแนวคิดทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เช่น การใช้คำว่า ‘แก้ว’ ในภาษาไทยปกติแล้ว “แก้ว” หมายรวมถึง ภาชนะที่ใช้ใส่ของเหลวสำหรับดื่มและไม่จำกัดว่าจะทำจากวัสดุใด และใช้เป็นลักษณะนามหรือหน่วยนับอีกด้วย เช่น แก้วกาแฟหรือกาแฟ 2 แก้ว แต่ในภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า “glass” หมายถึงภาชนะลักษณะที่ทำมาจากแก้วเท่านั้น และ “glass” ไม่ถูกใช้เป็นลักษณะนามในภาษาอังกฤษ ทั้งสองภาษามีคำที่มีความหมายที่แตกต่างตามบริบท รวมถึงลักษณะของภาษาไทยไม่มีการใช้คำนำหน้านามเพื่อบ่งชี้เฉพาะหรือกล่าวโดยทั่วไปและไม่มีการเปลี่ยนรูปคำกริยาเพื่อสื่อถึงกาลเวลา (สมบัติศิริจินดา และ จักกเมธ พวงทอง, 2564) การแปลให้ถูกต้องจึงต้องอาศัยความเข้าใจในบริบทเป็นสำคัญ

2.3 ด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ภาษามีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงคุณค่า บรรทัดฐาน และการปฏิบัติของสังคม ผู้แปลต้องเข้าใจองค์ประกอบทางวัฒนธรรมเหล่านี้เพื่อถ่ายทอดความหมายและความตั้งใจของข้อความต้นฉบับในภาษาเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง (Reiß & Vermeer, 2014) ในภาษาไทยมีระดับความเป็นทางการและความสุภาพหลายระดับซึ่งสื่อสารผ่านคำเฉพาะ การ

แปลข้อความที่มีปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ในภาษาอังกฤษอาจทำได้ยาก เช่น คำสรรพนาม หรือคำลงท้าย ภาษาไทยมีระบบคำสรรพนามที่ซับซ้อนโดยเปลี่ยนไปตามปัจจัยต่าง ๆ เช่น อายุ สถานะทางสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังหรือผู้เขียนกับผู้อ่าน ตัวอย่างเช่น ขรวาสสพุดกับพระสงฆ์ก็ใช้คำสรรพนามเรียกขานที่แตกต่างจากพระสงฆ์พุดกับขรวาส การที่ผู้แปลแม้ว่าจะเป็นมนุษย์จะแปลได้อย่างถูกต้องก็จำเป็นต้องเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมรวมถึงอารมณ์ความรู้สึก สอดคล้องกับการศึกษาการใช้คำลงท้ายเช่นคำว่า ‘ครับ’ ‘คะ’ ‘ค่ะ’ ‘วะ’ ‘วะ’ และ ‘ไฉ่’ ในการแปลวรรณกรรมภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย (รัชดา ปลายทอง, 2551) คำเหล่านี้ถูกใช้เพื่อบ่งบอกสถานะทางสังคม เช่น เพศ อายุ ตำแหน่ง และความสัมพันธ์ของคู่สนทนา บ่งบอกถึงอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติของผู้พูด ในขณะที่ภาษาอังกฤษนั้นการเลือกใช้คำที่แตกต่างกันเช่นคำว่า ‘Thanks’ หรือ ‘Thank you’ หรือการเลือกใช้หรือไม่ใช้คำลงท้ายเช่นคำว่า ‘sir’ หรือ ‘madame’ อาจสะท้อนถึงบริบทที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ หรือสะท้อนความสนิทสนมระหว่างคู่สนทนาได้

ด้วยเหตุนี้ ในการแปลภาษาจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ และจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย หากไม่ใช่ผู้ที่เชี่ยวชาญทั้ง 2 ภาษา ก็นับว่าเป็นเรื่องที่ยากที่จะแปลได้อย่างถูกต้อง แต่สำหรับ LLM ที่สามารถเข้าใจภาษาทั้งไทยและอังกฤษรวมถึงภาษาอื่น ๆ ได้ดี มีความรู้ ข้อมูลในหลายศาสตร์หลายแขนง สิ่งนี้อาจจะทำให้ LLM ได้เปรียบมนุษย์จนสามารถเข้ามาทำหน้าที่แทนมนุษย์ในการแปลได้

3. ข้อได้เปรียบของ LLM ในการแปล

3.1 ความเร็วของการแปล

จากการสำรวจโดยการสัมภาษณ์นักแปลมากกว่า 100 คนทั้งที่เป็นนักแปลอิสระไปจนถึงนักแปลอาชีพที่ทำงานในหน่วยงานที่ให้บริการด้านภาษา (language service providers หรือ LSP) ระดับนานาชาติขนาดใหญ่ที่

ประกอบธุรกิจด้านการแปลภาษา การล่าม บริการปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัฒนธรรม ภาษา และบริบทของผู้ใช้งานในท้องถิ่น (localization) เช่น การแปลเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน หรือซอฟต์แวร์ การแปลคำบรรยายและพากย์เสียง เป็นต้น พบว่านักแปลเหล่านั้นสามารถแปลข้อความได้ 2,000 - 6,000 คำต่อวัน ขึ้นอยู่กับความเร่งด่วนของผู้ว่าจ้าง หากคิดเฉลี่ยแล้วจะอยู่ที่ 2,800 คำต่อวัน และนักแปลอาชีพที่มีประสบการณ์ถูกคาดหวังว่าจะสามารถแปลข้อความได้ตั้งแต่ 1,200 คำถึง 4,000 คำต่อวัน หรือคิดเป็นค่าเฉลี่ย 2,500 คำต่อวัน สำหรับฉบับร่างหรือการแปลครั้งแรกที่ยังไม่ได้มีการตรวจสอบความถูกต้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความยากง่ายหรือความซับซ้อนหรือเฉพาะทางของข้อความ และความคุ้นเคยหรือความเชี่ยวชาญของผู้แปลในศาสตร์นั้น ๆ การแปลจะใช้เวลาเพิ่มขึ้นเมื่อต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไข นอกจากนี้ความเร็วของการแปลโดยมนุษย์ยังขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีที่ใช้ในการแปล การสำรวจพบว่าร้อยละ 82.5 ของผู้ให้บริการด้านภาษาใช้เทคโนโลยีช่วยแปลที่เรียกว่าความจำด้านการแปล (translation memory หรือ TM) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยดึงความหมายของคำ วลี หรือประโยคที่ผู้แปลเคยแปลไว้แล้วจากงานแปลครั้งก่อน ๆ กลับมาใช้ใหม่เพื่อลดเวลาในการพิมพ์หรือการค้นคว้าหาความหมายซ้ำ ๆ โดยใช้ร่วมกับเครื่องมือช่วยเหลือนด้านการแปลด้วยคอมพิวเตอร์ หรือ computer-assisted translation tool หรือ CAT tool (Drugan, 2013; Pacific International Translations, n.d.)

เมื่อกล่าวถึงเฉพาะประเด็นความเร็วของการแปลแล้วนั้น LLM และ NMT สามารถแปลเอกสารด้วยความเร็วที่เร็วกว่าการแปลโดยมนุษย์อย่างมาก มีการศึกษาพบว่า LLM สามารถแปลภาษาอังกฤษ 1,000 คำเป็นภาษาจีนได้ในเวลา 5.92 วินาที และแปลจากภาษาจีน 1,000 คำเป็นภาษาอังกฤษได้ในเวลา 6.46 วินาที (Jiang, 2023)

ด้วยปัจจัยดังกล่าวอาจสรุปได้ว่าปัจจุบันเทคโนโลยี LLM

สามารถแปลได้ด้วยความเร็วที่มนุษย์ไม่สามารถทำได้ หรือแม้กระทั่งการใช้ TM และ CAT tool ช่วยแปล นักแปลก็ยังคงจะต้องตรวจสอบและยืนยันการแปลแต่ละคำ วลี หรือประโยค หรือแปลด้วยตนเองเพิ่มเติมในกรณีที่คำ วลี หรือประโยคนั้นไม่เคยถูกแปลมาก่อนหน้า นั่นหมายถึงเวลาที่ใช้ในการแปลนั้นก็ย่อมเพิ่มขึ้น

3.2 ความสามารถในการเข้าใจบริบทของข้อความที่แปล

LLM สามารถมีบทบาทสำคัญและเพิ่มประสิทธิภาพการแปลภาษาในหลายแง่มุม ด้วยรูปแบบปัญญาประดิษฐ์ที่มีความเข้าใจภาษาเนื่องจากได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นข้อความจำนวนมากในหลากหลายภาษา ช่วยให้ LLM เข้าใจความหมายของคำ ประโยค และบริบทได้อย่างลึกซึ้ง โดยแปลตามบริบท กล่าวคือ LLM ไม่ได้แปลคำต่อคำ แต่พิจารณาบริบทของประโยคและเอกสารโดยรวม ช่วยให้แปลได้อย่างถูกต้องตามความหมายและรักษารูปแบบทางวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ สามารถสร้างประโยคที่ไหลลื่นและเป็นธรรมชาติในภาษาเป้าหมาย สามารถปรับแต่งให้เหมาะกับสาขาวิชาเฉพาะ เช่น วิศวกรรมหรือโบราณคดี เป็นต้น ช่วยให้แปลข้อความเฉพาะทางได้อย่างดี

ในมุมมองของคนทั่วไปที่ต้องการแปลภาษาแต่ไม่ถนัดหรือเชี่ยวชาญภาษานั้น ๆ สิ่งนี้อาจช่วยทำลายกำแพงด้านภาษาได้ในระดับหนึ่งด้วยความสามารถของ LLM ที่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างรวดเร็วอย่างยิ่งและสามารถแปลได้มากกว่า 100 ภาษา ซึ่งเป็นสิ่งที่เกินความสามารถของมนุษย์หนึ่งคนที่จะทำได้ สิ่งนี้ทำให้เกิดความกังวลว่าเมื่อการแปลภาษาด้วย LLM เข้าถึงได้ง่ายโดยบุคคลทั่วไปและไม่มีค่าใช้จ่าย ทำให้เกิดคำถามว่าจะมีความจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องให้การแปลโดยมนุษย์ ซึ่งใช้เวลามากกว่าและมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่า

4. ความท้าทายของ LLM ในการแปล

4.1 คุณภาพของการแปล

แม้ว่าคุณภาพของการแปลจะเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น แต่ก็อาจ

เป็นเรื่องยากที่จะกำหนดว่าจะใช้หลักการใดบ้างในการประเมินคุณภาพของการแปล เนื่องจากยังมีความเห็นที่แตกต่างกันทั้งในมุมมองของนักแปลและผู้ประเมิน (Baker & Saldanha, 2009) American Society for Testing and Materials ได้กำหนดมาตรฐานการประกันคุณภาพการแปล ASTM F2575 - 14 standard guide for quality assurance in translation ในส่วนเนื้อหาว่า ผู้ตรวจแก้งานแปลซึ่งอาจเป็นต้นนักแปลเองหรือนักแปลอีกคนหนึ่งพึงเปรียบเทียบข้อความปลายทางกับข้อความต้นทางและทำให้แน่ใจว่าข้อความปลายทางนั้นครบถ้วนสมบูรณ์ ถูกต้อง ไม่มีการแปลผิดจากข้อความต้นฉบับ และใช้คำศัพท์เฉพาะทางได้อย่างเหมาะสมทั้งเอกสาร อีกทั้งผู้ตรวจแก้งานแปลพึงอ่านข้อความปลายทางทั้งหมดในภาพรวมอีกครั้งเพื่อดูว่าข้อความปลายทางนั้นสอดคล้องกับข้อความต้นทาง อ่านง่ายและน่าอ่าน (ASTM International, 2023) ด้าน Linguistic Data Consortium (NIST Multimodal Information Group, 2010) ได้กำหนดเกณฑ์สำหรับวัดคุณภาพของการแปลด้วยเครื่อง (MT) ไว้ 2 ด้านคือ ด้านความคล่องภาษา และด้านความครบถ้วนเพียงพอของเนื้อหา ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมินที่นิยมนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการแปลโดย LLM NMT หรือ แปลโดยมนุษย์ ปกติแล้วผู้ที่ต้องการใช้ประโยชน์จากงานแปลนั้นก็ย่อมคาดหวังผลงานที่มีคุณภาพ ทั้งนี้เมื่อมองในมุมมองของอาชีพนักแปลที่ต้องส่งมอบงานที่มีคุณภาพให้ผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างคาดหวังให้มีการรับประกันคุณภาพการแปลว่างานแปลนั้น ๆ จะมีคุณภาพสูงและตรงตามมาตรฐานที่ได้ตกลงกันไว้ ซึ่งรวมถึงการใช้เครื่องมือช่วยแปลตามที่กำหนดและมีมาตรการควบคุมคุณภาพและประเมินคุณภาพของงานแปลเพื่อยืนยันว่างานแปลนั้นมีคุณภาพในระดับสูงที่สุด ไม่มีข้อผิดพลาดง่าย ๆ ที่แสดงถึงความไม่เป็นมืออาชีพ (common pitfall) (Drugan, 2013) อาจกล่าวได้ว่าคุณภาพของการแปลนั้นเป็นสิ่งที่เปราะบาง (subjectivity) ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ว่าจ้างซึ่งรวมถึง LSP และผู้ใช้บริการ นักแปลจำเป็นต้องแสดงให้เห็นว่าตนเองมีความสามารถที่เหนือกว่าการ

แปลด้วย MT หรือ LLM หรือเหนือกว่านักแปลที่ไม่มีประสบการณ์เพียงใดในด้านความรู้ทางภาษา วัฒนธรรม และความรู้เฉพาะทางที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่แปล งานแปลที่มีคุณภาพจะต้องมีความถูกต้องทางภาษาศาสตร์ มีความเหมาะสมทางวัฒนธรรมกับกลุ่มเป้าหมาย มีความสม่ำเสมอทั้งในด้านการเลือกใช้คำและด้านรูปแบบในตลอดทั้งข้อความ เลือกใช้คำเฉพาะทางได้ถูกต้องกับลักษณะงานแปล มีความชัดเจนและสามารถอ่านได้เข้าใจ

จากการศึกษาพบว่า แม้ LLM จะมีผลการแปลที่น่าประทับใจ แต่ก็ยังมีความผิดพลาดหลายประการ เช่น การแปลผิด หรือการแปลที่ไม่เป็นธรรมชาติ (Feng et al., 2024) และยังไม่สามารถให้ผลลัพธ์การแปลได้อย่างถูกต้องที่สุดในกรณีที่การแปลต้องอาศัยความหมายและเนื้อหาที่ซับซ้อน หรือมีความแตกต่างในความหมายระหว่างข้อความต้นทางและข้อความปลายทางซึ่งเรียกว่างานแปลประเภท translation-variant task (Zhang et al., 2023) ตัวอย่างเช่น การแปลจดหมายสมัครงาน หรือคำที่มีลักษณะเป็นการเล่นคำ (pun) ที่มักเกี่ยวข้องกับคำพ้องรูปหรือพ้องเสียง งานแปลลักษณะนี้อาจได้รับผลกระทบจากความแตกต่างของรูปแบบภาษา วัฒนธรรม หรือบริบทของสองภาษา ซึ่งอาจทำให้ข้อความปลายทางสูญเสียคุณค่าด้านบริบททางภาษาศาสตร์หรือวัฒนธรรมไป ในทางตรงกันข้าม LLM สามารถแปลได้อย่างถูกต้องในงานที่ลักษณะสมมาตร หรือ translation-equivariant task กล่าวคือ ข้อความต้นทางและข้อความปลายทางมีความหมายที่เท่ากัน เช่น การแปลข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ความรู้ การทดลองทางวิทยาศาสตร์ หรือการคำนวณทางคณิตศาสตร์ (Zhang et al., 2023) งานประเภทนี้มีแนวโน้มที่จะไม่มีปัญหาด้านความถูกต้องของความหมาย เพราะไม่ขึ้นอยู่กับบริบททางภาษา

4.2 ความเสี่ยงที่ LLM จะสร้างงานแปลที่ไม่ถูกต้องแต่ดูน่าเชื่อถือหรือมีอคติในการแปล

ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการแปลโดย LLM คือ LLM ประมวล

ผลภาษาด้วยหลักการทางสถิติจากข้อมูลจำนวนมากโดยเรียนรู้และเลียนแบบการใช้ภาษาของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม LLM มีแต่ข้อมูลจำนวนมากมหาศาลแต่ไม่มีสามัญสำนึก (common sense) ไม่ได้มีความรู้ในโลกแห่งความเป็นจริง (real world knowledge) เหมือนมนุษย์ เราจึงไม่สามารถทำนายได้ว่าในการทำงานของ LLM ในแต่ละครั้งนั้นจะได้ผลลัพธ์ที่ดีเสมอไป LLM มีความเสี่ยงที่จะสร้างงานแปลที่ไม่ถูกต้องแต่ดูน่าเชื่อถือ (hallucination) ในกรณีของการแปล LLM อาจใส่ข้อมูลบางอย่างในข้อความที่แปลออกมาโดยทั้งที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของข้อความต้นฉบับ หรือไม่มีข้อความสอดคล้องและไม่ได้ถูกกล่าวถึงในข้อความต้นฉบับเลย แต่ด้วยความสามารถทางภาษาของ LLM ที่สามารถเลียนแบบรูปแบบการใช้ภาษาของมนุษย์ได้อย่างยอดเยี่ยม ทำให้ข้อความที่ AI แปลผิดพลาดนั้นยังคงดูมีความน่าเชื่อถืออย่างมากจนสามารถลวงให้ผู้ใช้งานรู้สึกไปเองว่าข้อความที่แปลออกมานั้นถูกต้องได้ และนำผลการแปลนั้นไปใช้โดยไม่ตรวจสอบอีกครั้งซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้ (Bowker, 2024) อีกประการหนึ่งคือ LLM อาจสะท้อนอคติทางความเชื่อ เพศ เชื้อชาติ หรือด้านอื่น ๆ ที่มีอยู่ในข้อมูลที่ใช้ในการฝึก (training data) สิ่งนี้ไม่ได้หมายความว่า LLM มีอคติทางเพศหรือเชื้อชาติแต่อย่างใด แต่เกิดจากอคติดังกล่าวที่มีในมนุษย์ และมนุษย์เป็นผู้สร้างข้อมูลที่ AI ใช้ในการฝึกฝนนั้น (Castilho, 2024)

4.3 ข้อจำกัดในการประมวลผลของ LLM

การประมวลผลของ LLM เพื่อแปลข้อความต้นทางเป็นข้อความปลายทางในอีกภาษาหนึ่งยังมีสิ่งที่เรียกว่า tokenization หรือ segmentation ซึ่งหมายถึงการแบ่งส่วนของประโยคหรือข้อความออกเป็นหน่วยย่อย ๆ (token) เพื่อการประมวลผล เช่นคำว่า “ผัดคะน้าหมูกรอบ” มีจำนวนอักขระ 15 อักขระ ใช้ 11 token และ LLM แต่ละตัวก็ได้กำหนดจำนวน token ต่อหนึ่งคำสั่ง (prompt) ไว้แตกต่างกัน เช่น LLM ที่พัฒนาบน GPT-4 จะจำกัดจำนวน token ไว้ที่ไม่เกิน 32,000 token ซึ่งหมายถึงจำนวน token ของ

ข้อมูลที่ป้อนเข้าไปและข้อมูลที่ AI ตอบกลับ รวมกันแล้วจะต้องไม่เกิน 32,000 token ต่อครั้ง เช่นคำสั่ง “translate ผัดคะน้าหมูกรอบ” ใช้ 12 token คำตอบของ LLM (ChatGPT 4o) คือ “Stir-fried Kale with Crispy Pork” ใช้ 9 token รวมทั้งหมดเป็น 21 token สำหรับการสั่งให้ LLM แปลข้อความนี้ (คำนวณโดย <https://platform.openai.com/tokenizer> เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2567) หากเกินกว่า 32,000 token แล้ว LLM อาจจะสรุป ย่อ หรือตัดข้อความให้สั้นลงก่อนทำการแปล ทำให้การแปลนั้นจะแปลจากข้อความที่ถูกสรุป ย่อ หรือตัดออก ไม่ได้แปลจากข้อความต้นฉบับทั้งหมด ส่งผลให้รายละเอียดหรือข้อมูลที่สำคัญบางอย่างอาจจะไม่ได้ถูกแปล (Deepchecks, 2023; Alphanome.ai., 2023; Toolify, 2024) เมื่อให้ LLM แปลข้อความที่ยาวเกินจำนวน token ที่กำหนดให้สมบูรณ์ไม่ได้ ผู้แปลอาจจำเป็นต้องแบ่งข้อความออกเป็นสองส่วนหรือหลายส่วนกว่านั้นแล้วแปลแยกกัน อาจส่งผลให้ข้อความแต่ละส่วนนั้นไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับข้อความส่วนอื่น ๆ หรือสูญเสียบริบทบางอย่าง สิ่งนี้ทำให้การแปลของ LLM มีข้อกังวลเกี่ยวกับความสม่ำเสมอ ซึ่งนักแปลที่มีความเชี่ยวชาญย่อมแปลข้อความให้มีความสม่ำเสมอและเป็นมาตรฐานเดียวกันได้ดีกว่า LLM

4.4 ความกังวลด้านทรัพย์สินทางปัญญา

ยังมีข้อกังวลที่สำคัญในการใช้งาน LLM ในด้านความปลอดภัยของข้อมูล การรักษาความลับทางการค้า รวมถึงทรัพย์สินทางปัญญาต่าง ๆ เนื่องจากผู้ใช้งานจำเป็นต้องป้อนข้อมูลเพื่อให้ LLM ประมวลผล และข้อมูลดังกล่าวก็จะถูกนำเข้าสู่ระบบและใช้ในการฝึกของ LLM ไปด้วย ผู้ว่าจ้างอาจมีความกังวลว่าข้อมูลที่ป้อนเข้าเป็นความลับทางการค้า เช่น สูตรอาหารหรือกรรมวิธีการผลิต อาจจะรั่วไหลออกไปหรือปรากฏในคำตอบของ LLM กับผู้ใช้รายอื่นได้

การแปลโดย LLM คือการประมวลผลจากชุดคำสั่ง (algorithm) เมื่อได้ผลการแปลที่ดีที่สุดแล้วก็จะส่งผลการแปลให้ผู้ใช้งานที่ ซึ่งอาจมีข้อผิดพลาด

ในการแปลตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้ใช้งานพึงตรวจสอบคุณภาพของงานแปลที่แปลด้วยเครื่องมือดังกล่าวทุกครั้งก่อนนำไปใช้งาน ซึ่งหากผู้ใช้งานไม่ได้มีศักยภาพเพียงพอที่จะตรวจสอบความบกพร่องและแก้ไขงานแปลดังกล่าวในกรณีที่มี ความบกพร่องในการแปลเกิดขึ้น งานแปลดังกล่าวก็จำเป็นต้องใช้บริการของผู้ที่ มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภาษาและศาสตร์นั้น ๆ ในการแก้ไขตรวจทานอีก ครั้งเพื่อหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นให้มากที่สุด เช่นเดียวกันกับการแปล ด้วยมนุษย์ นักแปลนั้นอาจจะมีผู้ตรวจสอบ (peer reviewer) ทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพของการแปลว่าถูกต้องและมีคุณภาพตามมาตรฐานการแปล แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการตรวจสอบการแปลโดยมนุษย์ก็เป็นกระบวนการที่ใช้เวลานาน เช่นเดียวกันตามที่ได้กล่าวถึงในประเด็นเรื่องของความเร็วในการแปล (Pacific International Translations, n.d.)

5. ความท้าทายของนักแปลที่เป็นมนุษย์

5.1 ค่าใช้จ่ายในการแปล

ปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการแปลก็คือ ค่าใช้จ่ายในการแปล การแปลอาจมีค่าใช้จ่ายตั้งแต่ค่าละ 0.09 ดอลลาร์สหรัฐ (3.07 บาท) ไปจนถึงค่าละ 0.61 ดอลลาร์สหรัฐ (20.83 บาท) หรือหน้าละ 20 ดอลลาร์สหรัฐ (682.80 บาท) ไปจนถึงหน้าละ 100 ดอลลาร์สหรัฐ (3,414.00 บาท) ณ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 34.14 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ขึ้นอยู่กับอัตราค่าบริการที่กำหนดโดย LSP แต่ละรายและเงื่อนไขอื่น ๆ เช่น ความเชี่ยวชาญของ นักแปลหรือความเฉพาะด้านของงานที่ต้องการแปล (Marino, 2023) ผู้ว่าจ้างที่ มีงบประมาณจำกัดอาจเลือกใช้บริการแปลโดยไม่มีค่าใช้จ่ายหรือมีค่าใช้จ่ายที่ถูก กว่าโดยไม่มุ่งหวังงานแปลที่มีคุณภาพดีแต่สามารถตอบโจทย์การใช้งานได้ก็ เพียงพอแล้ว ซึ่งอาจมีคุณภาพด้อยกว่าการแปลโดยนักแปลอาชีพ (Drugan, 2013) ผู้ว่าจ้างบางรายอาจเห็นว่า LLM สามารถแปลในระดับที่ยอมรับได้และ ไม่มีค่าใช้จ่ายทำให้ตัดสินใจไม่เลือกใช้บริการของนักแปล

5.2 สภาพร่างกายและจิตใจของผู้แปล

ความเหนื่อยล้าที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจที่เกิดจากการทำงานต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานทำให้อ่อนล้าหรือหมดเรี่ยวแรงและส่งผลเสียต่อการทำงาน ซึ่งความเหนื่อยล้าจากการใช้สมองหรือใช้ความคิดเป็นเวลานาน ประกอบกับการหมดแรงจูงใจในการแปลส่งผลต่อประสิทธิภาพในการแปล (Mao, 2022) ทั้งสองปัจจัยนี้ส่งผลทำให้แปลงานได้แย่ลง (underperformance) เนื่องจากงานแปลเป็นงานที่ยากและต้องใช้สมาธิสูง นักแปลอิสระโดยปกติแปลงานวันละ 5 - 6 ชั่วโมงเท่านั้น การทำงานติดต่อกันเป็นระยะเวลานานจะส่งผลต่อคุณภาพของการแปล (Pacific International Translations, n.d.) ในขณะที่ LLM ไม่มีข้อจำกัดในด้านนี้

อย่างไรก็ตาม ไม่อาจจะสรุปได้ว่านักแปลหรือ LLM สามารถแปลได้โดยไม่มีข้อผิดพลาด จึงเป็นเรื่องยากที่จะชี้ชัดได้ว่าคุณภาพการแปลด้วยนักแปลหรือ LLM อย่างใดเหนือกว่ากัน อาจสรุปได้ว่าการแปลโดยมนุษย์หากผู้แปลมีความเชี่ยวชาญด้านภาษาและวัฒนธรรมและมีความเข้าใจเนื้อหาที่จะแปลเป็นอย่างดีก็ย่อมแปลออกมาได้ดีกว่า LLM แต่ในทางกลับกันหากผู้แปลไม่ได้มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาหรือความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของงานแปลหรือไม่ได้มีความเข้าใจเนื้อหาที่จะแปลอย่างถ่องแท้ก็จะทำให้ข้อความต้นทางถูกแปลออกมาอย่างไม่มีคุณภาพหรือแย่กว่าการแปลโดย LLM ก็เป็นไปได้ (ป้อมเพชร ตาฉงกร และสัณชัย สุลักษณ์านนท์, 2565; Moneus & Sahari, 2024)

บทสรุป

LLM อาจเหมาะกับงานแปลเอกสารทั่วไป การแปลจำนวนมากที่ต้องการความรวดเร็ว ประหยัด ลดอุปสรรคทางด้านภาษาของผู้ใช้งานที่ไม่มีความเชี่ยวชาญ อย่างไรก็ตาม LLM มีข้อจำกัดในเรื่องของความถูกต้อง ความเป็นธรรมชาติ และความสอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรม โดยเฉพาะในการ

แปลข้อความที่มีความซับซ้อนหรือมีความเฉพาะทาง หรือผู้ว่าจ้างต้องการคุณภาพของการแปลสูง ทำให้การแปลโดยมนุษย์ยังมีความจำเป็นอยู่ หรือแม้กระทั่งการแปลโดย LLM ก็ยังคงต้องการการตรวจสอบและการแก้ไขโดยมนุษย์ และแม้ว่าการใช้ LLM เป็นเครื่องมือในการแปลจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต แต่อย่างไรก็ตามผู้ว่าจ้างหรือหน่วยงานที่ให้บริการด้านภาษา อาจมองว่านักแปลไม่ได้ทำงานเองทั้งหมดอีกต่อไป ซึ่งอาจส่งผลให้นักแปลได้ค่าตอบแทนลดลง หรือต้องทำงานมากขึ้นเพื่อให้ได้ค่าตอบแทนเท่าเดิม (Bowker, 2024) ณ ปัจจุบันยังไม่ได้มีผลการศึกษาที่ชัดเจนในบรรดานักแปลอาชีพว่ามีการใช้ LLM เป็นเครื่องมือช่วยแปลมากน้อยเพียงใด แต่อาจเทียบเคียงได้กับผลการศึกษาเทคโนโลยี AI ที่มีความใกล้เคียงกับ LLM นั่นก็คือ NMT การศึกษาของ Wang (2023) ชี้ให้เห็นว่านักแปลอาชีพจำนวนมากมีการพึ่งพา NMT เช่น Dear Translate Baidu Translate และ DeepL Translate เพื่อช่วยลดความผิดพลาดด้านไวยากรณ์และช่วยให้ทำงานแปลได้เร็วขึ้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นยังไม่สามารถไว้วางใจให้เครื่องมือเหล่านี้ทำงานแปลทั้งหมดโดยไม่มีการตรวจสอบเนื่องจากผลจากการศึกษานี้พบว่า NMT ไม่สามารถเอาชนะนักแปลในมิติของการให้เหตุผล (logical expressions) และมิติความสอดคล้องต่อข้อความต้นฉบับและการแปลความหมายของคำได้ถูกต้อง (fidelity to the original text and accurate translation of word meanings) สิ่งที่ NMT สามารถทำได้ดีกว่านักแปลคือการรักษารูปแบบภาษา (language style) และแม้ NMT อาจทำได้ดีในการแปลข้อความด้านธุรกิจหรือข่าว แต่หากเป็นงานวรรณกรรมแล้วนั้น นักแปลที่เป็นมนุษย์ยังเป็นผู้เลือกที่ดีกว่าเนื่องจากมนุษย์มีความเข้าใจ และสามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ได้ดีกว่า การศึกษานี้เสนอว่านักแปลอาจทำงานร่วมกับ AI โดยใช้เครื่องมือเหล่านี้เพื่อแปลในขั้นตอนแรกเพื่อความเร็วและนักแปลเป็นผู้ตรวจสอบแก้ไขข้อผิดพลาดในการแปลโดย AI เพื่อความถูกต้องและแม่นยำ Lee (2023) นำเสนอว่าจากการที่ LLM เข้ามา

มีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ ในอุตสาหกรรมการแปล จะทำให้อุตสาหกรรมการแปลกำลังเข้าสู่ยุคของการแปลที่ไม่จำเป็นต้องมีมนุษย์เป็นผู้แปล (posthumanist translation) อีกต่อไปหรือไม่ และนักแปลอาจจะต้องปรับตัวไปรับบทบาทอื่นในระดับที่สูงขึ้น เช่น ด้านการดูแลโครงการแปลขนาดใหญ่ในภาพรวม (project management) การออกแบบคำสั่งให้ LLM แปลข้อความออกมาได้ตรงกับวัตถุประสงค์ (prompt engineering) หรือด้านการให้คำปรึกษาในโครงการข้ามวัฒนธรรม (cross-cultural project consulting)

การศึกษานี้ได้วิเคราะห์ความเสี่ยงที่ผู้แปลภาษาอาชีพเผชิญหน้าจากการพัฒนาเทคโนโลยี large language model (LLM) พบว่าเทคโนโลยีนี้มีความสามารถในการแปลที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งในอนาคตอาจทำให้ผู้แปลภาษาอาชีพประสบกับความท้าทายดังต่อไปนี้

1. ปริมาณงานแปลที่ลดลง

ผู้ว่าจ้างจะใช้ LLM แปลเอกสารปริมาณมากได้อย่างรวดเร็วและมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าเมื่อเทียบกับการจ้างนักแปลภาษามีอาชีพ ทำให้ผู้ว่าจ้างและองค์กรต่าง ๆ อาจหันมาใช้เทคโนโลยีเหล่านี้มากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการในการนักแปลลดลงและนักแปลมีรายได้ลดลง

2. การด้อยคุณค่าทักษะ

ความสามารถในการแปลภาษาที่หลากหลายได้อย่างรวดเร็วของ LLM อาจทำให้ทักษะการแปลของมนุษย์ถูกมองว่ามีค่าน้อยลง เนื่องจาก AI สามารถทำงานได้ในเวลาที่น้อยกว่าและมีความแม่นยำในระดับที่ยอมรับได้ในหลายกรณี

3. การแข่งขันที่เพิ่มขึ้น

เทคโนโลยีการแปลอัตโนมัติทำให้การเข้าถึงบริการแปลภาษาง่ายขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่การแข่งขันที่สูงขึ้นระหว่างนักแปลอาชีพ กล่าวคือ นักแปลจะแปลภาษาง่ายขึ้นด้วยประสิทธิภาพการแปลของ LLM ทำให้นักแปลเหนือล้ำน้อยลง สามารถรับงานได้มากขึ้น ส่งผลให้เกิดการแข่งขันมากขึ้นระหว่างนัก

ไปด้วยกันทั้งด้านราคา คุณภาพ และความเร็วในการแปล

4. การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้แปล

นักแปลอาจต้องเรียนรู้และผันตัวไปทำงานด้านการตรวจสอบและแก้ไขการแปลที่เกิดจากเทคโนโลยีการแปลอัตโนมัติ แทนที่จะทำการแปลด้วยตนเองทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม การศึกษายังชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยี LLM ยังคงมีข้อจำกัด เช่น การไม่สามารถเข้าใจบริบทที่ลึกซึ้งได้ ความกังวลเรื่องความแม่นยำในการแปลข้อความที่ซับซ้อน การให้ข้อมูลที่ผิดเพี้ยน และการรักษาความลับของข้อมูล ซึ่งเป็นจุดที่อาชีพนักแปลยังคงมีบทบาทสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ นักแปลสามารถปรับตัวและลดความเสี่ยงจากการพัฒนาเทคโนโลยีเหล่านี้ นักแปลควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาทักษะเฉพาะทาง

นักแปลควรมีการพัฒนาทักษะในด้านเฉพาะทางที่เทคโนโลยียังไม่สามารถทดแทนได้ เช่น การแปลเอกสารที่มีความซับซ้อน หรือการแปลวรรณกรรมที่ต้องการความเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง

2. การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

นักแปลควรมีการเรียนรู้และติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานร่วมกับมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยี

นักแปลควรใช้เทคโนโลยีเหล่านี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงาน เช่น การใช้ LLM เพื่อทำการแปลเบื้องต้น จากนั้นนักแปลทำการตรวจสอบและปรับปรุงให้ได้คุณภาพที่ดีที่สุด

4. การรักษามาตรฐานจริยธรรม

นักแปลและองค์กรที่เกี่ยวข้องควรมีการตั้งมาตรฐานจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีการแปลเพื่อรักษาความลับของข้อมูลและความถูกต้องในการแปล การปรับตัวและการยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจะช่วยให้อาชีพนักแปลยังคงมีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมการแปล และสามารถให้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างความสามารถและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

บรรณานุกรม

- ป้อมเพชร ตาฉงกร และสัญญาชัย สุลักษณ์านนท์. (2565). การศึกษาการแปลวิเศษภาษานุประโยคแบบ โครงสร้างในภาษาฝรั่งเศสด้วยเครื่องมือแปลภาษา Google Translate. *วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ฯ*, 143(45), 27-49.
- รัชดา ปลาบุ๋ทอง. (2551). การศึกษาการใช้คำลงท้ายภาษาไทยในวรรณกรรมแปลเรื่อง อาร์ทิมิส ฟาวล์, อาร์ทิมิส ฟาวล์ ตอนมหันตภัยในอาร์กติก และอาร์ทิมิส ฟาวล์ ตอนรหัสลับนิรันดร์. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล). [DOI : https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/MU.the.2008.210]
- สมบัติ ศิริจันดา และ จักกเมธ พวงทอง. (2564). ลักษณะเฉพาะของภาษาไทยที่มีผลต่อการแปลเป็นภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษาของการแปลทางวิชาการ. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 3(3), 370-383.
- SCB 10X. (2567). ส่องไอเดียพัฒนา AI: ไปดูกันว่า Typhoon (Thai LLM จาก SCB 10X) สามารถนำไปพัฒนานวัตกรรมอะไรได้บ้าง. ค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.scb10x.com/blog/explore-ai-development-ideas-typhoon-1-5x-thai-llm-scb-10x>
- Alphanome.ai. (2023). *Understanding token limits in large language*

models: Use cases, techniques, and overcoming limitations.
Retrieved 24 July 2024, from <https://www.alphanome.ai/post/understanding-token-limits-in-large-language-models-use-cases-techniques-and-overcoming-limitations>.

ASTM International. (2023). *Standard guide for quality assurance in translation*. Retrieved 2 May 2024, from <https://www.astm.org/f2575-14.html>.

Baker, M., & Saldanha, G. (Eds.). (2009). *Routledge encyclopedia of translation studies*. (2nd ed.). New York: Routledge.

Bowker, L. (2024, 16 July). *BTi Public Talk: Research trends in translation technology*. Retrieved 22 July 2024, from <https://fb.watch/ttaMad607U/>.

Brown, T. B., Mann, B., Ryder, N., Subbiah, M., Kaplan, J. D., Dhariwal, P., Neelakantan, A., Shyam, P., Sastry, G., Askell, A., Agarwal, S., Herbert-Voss, A., Krueger, G., Henighan, T., Child, R., Ramesh, A., Ziegler, D M., Wu, J., Winter, C,... Amodei, D. (2020). *Language models are few-shot learners*. Retrieved 6 May 2024, from <https://arxiv.org/pdf/2005.14165>.

Castilho, S. (2024). *BTi Public Talk: The translation profession in the age of AI: Realities and possibilities*. Retrieved 6 May 2024, from <https://fb.watch/tuArl4nVSZ/>.

Deepchecks. (2023). *Five approaches to solve LLM token limits*. Retrieved 22 July 2024, from <https://deepchecks.com/5-approaches-to-solve-llm-token-limits/>.

- Dokutech Translations. (n.d.). *LLM vs NMT: An in-depth analysis of machine translation models*. Retrieved 1 December 2024 from <https://dokutechtranslations.com/en/llm-vs-nmt-an-in-depth-analysis-of-machine-translation-models/>.
- Drugan, J. (2013). *Quality in professional translation: Assessment and improvement*. London: Bloomsbury.
- Feng, Z., Zhang, Y., Li, H., Liu, W., Lang, J., Feng, Y., Wu, J., & Liu, Z. (2024). *Improving LLM-based machine translation with systematic self-correction*. Retrieved 2 May 2024, from <https://arxiv.org/pdf/2402.16379v2>.
- Haan, K. (2023). *Over 75% of consumers are concerned about misinformation from artificial intelligence*. Retrieved 25 July 2024, from https://www.forbes.com/advisor/business/artificial-intelligence-consumer-sentiment/#over_75_are_concerned_about_artificial_intelligence_causing_job_loss_section.
- Jiang, C. (2023). *Investigation on the application of artificial intelligence large language model in translation tasks*. In S. Yacob et al. (Eds.), *Proceedings of the 2023 7th International Seminar on Education, Management and Social Sciences (ISEMSS 2023)*, (pp. 1342-1351).
- Lee, T. K. (2023). *Artificial intelligence and posthumanist translation: ChatGPT versus the translator*. Retrieved 1 December 2024 from <https://doi.org/10.1515/applirev-2023-0122>.

- Mahidol University International College. (n.d.). *Large language models (LLM)-What are they?*. Retrieved 2 July 2024, from <https://muic.mahidol.ac.th/eng/large-language-models-llm-what-are-they/>.
- Manyika, J., & Sneider, K. (2018). *AI, automation, and the future of work: Ten things to solve for*. Retrieved 2 July 2024, from <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/ai-automation-and-the-future-of-work-ten-things-to-solve-for/>.
- Mao, J. (2022). *Differentiated measurements for fatigue and demotivation in translation process*. Proceedings of the 15th Biennial Conference of the Association for Machine Translation in the Americas (Workshop 1: Empirical Translation Process Research), (pp. 1-14).
- Marino, S. (2023, March 31). *Translation rates 2023 – Complete (and honest) answer to why translation prices are so wildly different*. Retrieved 12 December 2024, from <https://abctranslations.com/translation-rates-2023-complete-and-honest-answer-to-why-translation-prices-are-so-wildly-different>.
- Maslej, N., Fattorini, L., Perrault, R., Parli, V., Reuel, A., Brynjolfsson, E., Etchemendy, J., Ligett, K., Lyons, T., Manyika, J., Niebles, J. C., Shoham, Y., & Clark, J. (2024). *The AI index 2024 annual report* (p. 479). AI Index Steering Committee, Institute for Human-Centered AI, Stanford University.

- Moneus, A. M., & Sahari, Y. (2024). *Artificial intelligence and human translation: A contrastive study based on legal texts*. Retrieved 12 May 2024, from <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e28106>.
- NIST Multimodal Information Group. (2010). *NIST 2005 Open Machine Translation (OpenMT) Evaluation LDC2010T14*. Retrieved 2 May 2024, from https://catalog.ldc.upenn.edu/docs/LDC2010T14/DARPATIDESMT05EvalPlan_v1-1.pdf.
- OpenAI. (2023). *GPT-4 technical report*. Retrieved 2 May 2024, from <https://openai.com/research/gpt-4>.
- OpenAI. (n.d.). *Text generation*. Retrieved 2 May 2024, from <https://platform.openai.com/docs/guides/text-generation>.
- Pacific International Translations. (n.d.). *Expected translation times by professional translators*. Retrieved 2 May 2024, from <https://www.pactranz.com/translation-times/>.
- Reiß, K., & Vermeer, H. J. (2014). *Towards a general theory of translational action: Skopos theory explained* (C. Nord, Trans.; M. Dudenhöfer, English reviewer). New York: Routledge.
- Roberts, I. G., Watumull, J., & Chomsky, N. (2023). *Xenolinguistics*. New York: Routledge.
- SCB 10X. (2024). *Behind the working of large language model*. Retrieved 2 May 2024, from <https://www.scb10x.com/blog/large-language-model-explained>.

- Stefani, E. (2024). NMT vs. LLM: *Which translation technology suits your needs?*. Retrieved 2 November 2024, from <https://www.language-line.com/blog/nmt-vs.-llm-which-translation-technology-suits-your-needs>.
- Toolify. (2024). *Mastering token limits in large language models*. Retrieved 15 June 2024, from <https://www.toolify.ai/ai-news/mastering-token-limits-in-large-language-models-418929>.
- Wang, L. (2023). *The impacts and challenges of artificial intelligence translation tool on translation professionals*. Retrieved 12 December 2024, from <https://doi.org/10.1051/shsconf/202316302021>.
- Zhang, X., Li, S., Hauer, B., Shi, N., & Kondrak, G. (2023). *Don't trust ChatGPT when your question is not in English: A study of multilingual abilities and types of LLMs*. Proceedings of the 2023 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing, (pp. 7915-7927).

การออกแบบเครื่องแต่งกายจากผ้ามัดหมี่ทอมือ
โดยใช้หลักองค์ประกอบศิลปะ
The Design of Clothes from Handwoven Mudmee
Fabrics by the Principles of Art Composition

นกะวี ด่านลาพล^{1*} และ วรณกร อุ่นวิเศษ²
Nakawee Danlapol¹ and Wannakorn Oonvised²

Received: April 27, 2024

Revised: December 28, 2024

Accepted: December 29, 2024

CHOPHAYOM JOURNAL

¹ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

¹ Home Economics Education Faculty of Education Kasetsart
University

¹ (E-mail dnakawee@gmail.com)

*Corresponding Author

² สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

² Home Economics Faculty of Home Economics Technology
Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

² (E-mail wannakorn.dd@gmail.com)

บทคัดย่อ

ผ้ามัดหมี่ทอมือเป็นงานหัตถศิลป์ที่มีการสร้างสรรค์ในด้านการผลิตมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีคุณค่าทั้งด้านวัฒนธรรมและชีวิตประจำวัน ถือเป็นงานหัตถศิลป์เพื่อสวมใส่ในชีวิตประจำวัน โอกาสพิเศษ งานประเพณีต่าง ๆ ซึ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบอย่างต่อเนื่อง เปลี่ยนแปลงไปตามพฤติกรรมและวิถีชีวิตของมนุษย์ โดยปัจจุบันได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น ผ้ามัดหมี่มีการสร้างสรรค์ต่อยอด ตั้งแต่แนวความคิด มุมมองทางการตลาด รวมถึงด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ ทั้งสีย้อม เส้นใยที่ใช้ในการทอ เทคนิคการทอ และแนวทางการออกแบบ กลายเป็นผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่น่าสนใจ เพื่อตอบโจทย์สำหรับผู้บริโภคมากที่สุด ในขั้นตอนการออกแบบพัฒนาสร้างสรรค์ที่ตรงตามเป้าหมายและหลักการออกแบบเชิงพาณิชย์ หรือ Products & Fashion Design ที่ใช้หลักการทางศิลปะมาเป็นองค์ประกอบหลักด้านการออกแบบ โดยการนำเอาองค์ประกอบ มาออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางการออกแบบให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่มีความสร้างสรรค์โดดเด่น น่าสนใจ และมีเอกลักษณ์ ตอบโจทย์สำหรับผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด โดยศึกษาและสังเคราะห์ผลงานเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์พูดคุยกับตัวแทนกลุ่มทอผ้าคราม ผู้จำหน่ายผ้าทอมือ และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบพบว่ามีการชื่นชมสนับสนุน ให้คำปรึกษาประเมินผ่านแบบสอบถาม และแนะนำในเชิงบวกประเด็นเกี่ยวกับผลงานสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นข้อมูลเพื่อวิเคราะห์การเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการออกแบบได้อย่างดี

คำสำคัญ: ผ้ามัดหมี่ทอมือ, การออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย, ผ้าไทยอีสาน, องค์ประกอบศิลปะ, การพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์

Abstract

Handwoven Mudmee fabrics are craftsmanship that have been created in aspects of production since ancient times. It has cultural and daily life values regarded as the craftsmanship that can

be worn in everyday life, special occasions, and traditional festivals. Its patterns have been developed continually since the past until the present day based on humans' behavior and the way of life. Presently, handwoven Mudmee fabrics become more popular. It has been developed further in aspects of its concept, marketing, and creation techniques regarding colors, textiles, weaving techniques, and design process. According to this, handwoven Mudmee fabrics become a creative product that responds to consumers' needs. The designing, developing, and creating processes correspond to the goals and principles of products and fashion design. The principles of art composition are used as the main element for the designing process. In the design process, inspiration, concepts, clothing styles, dressmaking techniques, repetition, rhythm, pattern, descending order, direction, harmony, contrast, balance, and unity are used to design products. The designed products become creative, outstanding, interesting, and unique in order to respond to the needs of consumers. The authors study and synthesize the qualitative studies that the interviews conducted to elicit the data from the representatives of the indigo weaving groups, handwoven Mudmee fabrics sellers, and experts in the field of fashion design. The results revealed a positive appreciation, support, and suggestion towards the designed product that was evaluated through the questionnaires. The statistical analysis of perceived value and the number of likes and shares on social media revealed that many designed products received 2,000 to 3,000 likes and shares, including 90 to 95 percent of positive

comments and interactions. According to the results, this information is a practical guideline to develop the design process.

Keyword: Handwoven Mudmee fabrics, fashion design, Thai-Isan Fabric, elements of art, products design

บทนำ

ผ้ามัดหมี่ คือ ผ้าที่ทอจากฝ้ายหรือไหมที่ผูกมัดแล้วย้อมโดยการคิดผูกให้เป็นลวดลาย แล้วนำไปย้อมสีก่อนทอ ถือเป็นศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองชนิดหนึ่งที่นิยมทำกันมานานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยกระบวนการทำผ้ามัดหมี่นั้น ในขั้นตอนการสร้างลวดลาย จะต้องนำเส้นใยฝ้ายหรือเส้นใยไหมไปค้นลำหมี่ ให้ได้ตามจำนวนที่เหมาะสมกับลวดลาย แล้วจึงนำไปซึ่งเข้ากับ “โฮงหมี่” โดยจะใช้เชือกมัดส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสี เรียกว่าการ “โอบ” ในอดีตใช้เชือกกล้วย ต่อมานิยมใช้เชือกฟางพลาสติก มัดให้แน่นตามลวดลายที่กำหนดไว้แล้วนำไปย้อมสี จากนั้นตากแดดให้แห้ง เมื่อนำมาแกะเชือกออกจะเห็นส่วนที่มัดไว้ไม่ติดสีที่ย้อม หากต้องการให้ลวดลายมีหลายสี จะต้องมัดโอบอีกหลายครั้งตามความต้องการ

การมัดหมี่อาจทำได้ทั้งเส้นฝ้ายและเส้นไหม ผ้ามัดหมี่ที่ด้นั้นจึงพิจารณาได้จากขนาดของลาย ความคมชัดของลาย และจำนวนสีที่ใช้ในแต่ละผืน ด้วยเหตุว่าในกระบวนการทอนั้นผู้ทอจะต้องสร้างลวดลายด้วยการมัดย้อมสีเส้นพุ่งก่อนการนำไปทอ หากลายที่มัดมีขนาดเล็กผู้ทอต้องใช้ความอดทนและความชำนาญในการมัดด้วยเส้นเชือกที่มีขนาดเล็กลงและแน่นขึ้น การย้อมสีก็เช่นกัน ผ้าที่กำหนดให้ใช้สีมากย่อมมีกระบวนการที่ยากตามไปด้วย การเล่นสีของผ้านั้นผู้ทอจะต้องวางแผนในการสร้างลวดลาย เพราะจะต้องย้อมสีจากสีเข้มไปสู่สีอ่อนด้วยด้ายชุดเดียวกัน ดังนั้นผ้ามัดหมี่ ที่มีสีพื้นแตกต่างจากสีของลวดลายยิ่งมากเท่าไร ก็ยิ่งแสดงให้เห็นความสามารถของผู้ทอเท่านั้น

เมื่อย้อมสีเสร็จแล้วก็จะนำด้ายที่ได้ไปทอกับเส้นยืน ผู้ทอจำเป็นจะต้อง

ควบคุมความต่อเนื่องของการทอ ด้วยเหตุว่าการมัดด้ายนั้นมัดเป็นกลุ่ม ด้ายแต่ละกลุ่ม จะมีส่วนหัวด้ายที่ทำให้ด้ายมีความยาวต่างกัน เมื่อนำไปทอผู้ทอจะต้องปรับแนวของเส้นด้ายให้มีสายต่อเนื่องกันคล้ายกับการต่อจิ๊กซอให้สายผสมกัน ความคมชัดของลายจึงแสดงให้เห็นความใส่ใจและความเชี่ยวชาญในลายที่ผู้ทอสร้างขึ้น ผ้ามัดหมี่มีความซับซ้อนและความยุ่งยาก เฉพาะในขั้นตอนของการเตรียมลวดลาย แต่ข้อดีคือสามารถทอผ้าที่มีลวดลายยาวต่อเนื่อง กันไปได้ ด้วยการเพิ่มจำนวนมัดด้ายในช่วงของการเตรียมเส้นใย ผ้ามัดหมี่จึงสามารถทอให้ยาวเป็นเมตรได้ จึงนิยมนำมาใช้ในการนุ่งผ้าแบบจีบและโจง รวมทั้งเอามาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าอย่างตะวันตกได้สะดวก

ผ้ามัดหมี่มีบทบาทในวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย หญิงสาวต้องทอผ้าเพื่อทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม วัสดุเส้นใยทั้งฝ้าย และไหม บ่งบอกถึงศักยภาพทางการค้า เพราะเป็นวัสดุที่ใช้แลกเปลี่ยนซื้อขายมาแต่โบราณ ส่วนวัสดุย้อมสีธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์พืชในประเทศไทย ที่มีความหลากหลาย ซึ่งช่วยให้ผ้ามัดหมี่ของไทยมี สีสน เฉพาะตัว และยังสะท้อนไปถึงความเชี่ยวชาญของแต่ละกลุ่มชนในการย้อมสีธรรมชาติ

บทวิเคราะห์

ปัจจุบัน การถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตผ้ามัดหมี่ ยังคงมีอยู่บ้างตามชนบท แต่เยาวชนรุ่นใหม่ที่ตั้งใจสืบทอดการทอผ้ามีจำนวนลดลง และหลายชุมชนก็ไม่สามารถ สืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้ามัดหมี่ไว้ได้ จึงจำเป็นที่หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานให้มรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมแขนงนี้คงอยู่สืบไป

แนวคิดด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development)

เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ เนื่องจากมีการเปลี่ยนความคิดให้เป็นตัวผลิตภัณฑ์ที่มีตัวตน ขั้นตอนการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์จะเกี่ยวข้องกับการหากรรมวิธีการผลิตการเลือกวัตถุดิบ ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ สูตรในการผลิต วิธีการ

ผลิตให้ได้คุณภาพ ประสิทธิภาพ รูปแบบ สี สัน ขนาดต่าง ๆ ตามความต้องการของตลาด หลายต่อหลายครั้งที่ความคิดที่ผ่านการกลั่นกรองไม่สามารถผลิตเป็นสินค้ามีตัวตนได้ เนื่องจากต้องใช้ต้นทุนสูงมากจนไม่คุ้ม หรือต้องใช้เวลาในการผลิตนานเกินไปไม่ทันกับความต้องการของตลาด ดังนั้น เมื่อแนวคิดผ่านขั้นตอนนี้ไปย่อมหมายถึงกิจการมีผลิตภัณฑ์ใหม่อยู่ในมือเพื่อรอการจัดจำหน่าย เพียงแต่ปริมาณสินค้าที่ผลิตขึ้นมายังคงมีจำนวนน้อย เนื่องจากยังไม่มี ความมั่นใจต่อการตอบรับของตลาดมากนัก

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์มากมายและมีลักษณะครอบคลุมกว้างขวาง แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ต้องการผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สร้างผลกำไร โดยทั่วไปสามารถรวบรวมความหมายของผลิตภัณฑ์ใหม่ ออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการขยายสายการผลิต โดยใช้กระบวนการผลิตที่มีอยู่ (line extensions)
2. การสร้างแนวคิดใหม่ในผลิตภัณฑ์เดิม (repositioned existing product) เป็นการปรับผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในแง่ของการใช้งาน โดยไม่ได้เปลี่ยนแปลงคุณสมบัติหลัก
3. ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมแต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบใหม่ (new form of existing products)
4. ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดจากการปรับปรุงสูตรที่มีอยู่แล้ว (reformulation of existing products)
5. ผลิตภัณฑ์ใหม่ในบรรจุภัณฑ์ใหม่ (new packaging of existing products)
6. ผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรม (innovative products/ make changes in an existing product) เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์แปลกใหม่ที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม
7. ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ (creative product/ bring

into existence, the rare, never before-seen product)

โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและชุมชนต้องมีการศึกษาอย่างละเอียด ปรับวิธีการตั้งแต่แนวความคิด มุมมองทางการตลาด และรวมถึงด้านเทคนิคการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่สีย้อม เส้นฝ้าย เทคนิคการทอ เพื่อสร้างต้นแบบนวัตกรรม แนวทางการออกแบบ และผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์สำหรับผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด

ที่มาและขั้นตอนของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

ผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Products) ในทางการตลาดประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ที่ไม่เคยมีในตลาด เรียกว่า นวัตกรรม (Innovation) ผลิตภัณฑ์ที่ปรับปรุงใหม่ (Product Improvement) และผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตทำขึ้นมา ลักษณะเหมือนผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งที่มีจำหน่ายในตลาดแล้ว ดังนั้นที่มาของผลิตภัณฑ์ใหม่น่าจะเกิดจากความต้องการเป็นผู้บุกเบิกในตลาดของธุรกิจ ความต้องการปรับปรุงสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป และความต้องการมีสินค้าจำหน่ายครอบคลุมทุกชนิด เพื่อให้สามารถต่อสู้กับคู่แข่งได้ กระบวนการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อนำสู่ตลาดสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจทรัพยากร จุดเด่น ข้อได้เปรียบ และคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันของกลุ่มหรือชุมชนเพื่อจัดการทรัพยากรด้านความรู้ ทักษะ แรงงาน และความสามารถ เทคนิคการย้อม การเส้นฝ้าย การทอผ้า รูปแบบของสินค้า ปัจจุบัน เพื่อเป็นสิ่งที่ใช้ในการพัฒนาต่อยอด สร้างสรรคผลิตภัณฑ์ใหม่

2. ลูกค้า ถือเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญที่สุด เนื่องจากความต้องการของลูกค้าจะถูกแปรสภาพมาเป็นผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้คำติชม ข้อเสนอแนะของลูกค้าล้วนแต่เป็นแหล่งข้อมูลที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

3. สมาชิกในช่องทางการจำหน่าย ร้านค้าต่าง ๆ ที่จัดจำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้ผลิตถือเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความต้องการของลูกค้ามาสู่ผู้ผลิตสินค้า โดยปกติผู้บริโภคจะระบายความรู้สึก ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้

ผลิตภัณฑ์ตลอดจนข้อเสนอแนะใด ๆ ให้กับผู้จัดจำหน่าย ดังนั้น ร้านค้าหรือตัวแทนคนกลาง จะเป็นแหล่งสะสมข้อมูลจากลูกค้าได้เป็นอย่างดี

4. คู่แข่งขัน เมื่อคู่แข่งชั้นผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด แต่บังเอิญสินค้ามีข้อบกพร่องไม่ประสบความสำเร็จ ผู้ผลิตสามารถนำข้อผิดพลาดดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของตนได้

5. แหล่งความคิดภายในกิจการ กิจการธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับการแสดงความคิดเห็นของพนักงาน การเปิดโอกาสให้พนักงานในระดับต่าง ๆ ได้แสดงเสนอความคิดใหม่ ๆ อาจจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสินค้าใหม่

6. แหล่งความคิดอื่น ๆ เช่น งานวิจัย บทความ ของนักวิชาการ ของสถาบันศึกษา สามารถเป็นแหล่งความคิดแก่ผู้ผลิตในการผลิตสินค้าใหม่ สมาคมการค้าก็สามารถเป็นแหล่งที่จะให้แนวความคิดได้เช่นกัน

ความหมายของการออกแบบ

การออกแบบ หมายถึง การรู้จักวางแผนจัดทำอย่างมีขั้นตอนและรู้จักเลือกใช้วัสดุแล้วจัดสรรวิธีการ เพื่อทำตามความต้องการ โดยให้สอดคล้องกับลักษณะรูปแบบและคุณสมบัติของวัสดุแต่ละชนิด ตามความคิดและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (พัชรวาลัย เซ็นเสถียร, 2556)

ความหมายของการออกแบบเครื่องแต่งกาย

การออกแบบเครื่องแต่งกาย ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Fashion Design” หรือ “Costume Design” โดยในวงการออกแบบเครื่องแต่งกาย จะมีการใช้คำว่า Fashion, Costume และ Design มาใช้ทับศัพท์อยู่เสมอ

Fashion หมายถึง การจัดวางรูปแบบ ทำแบบ หรือรูปแบบของเสื้อผ้าหรือสิ่งอื่น ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่กำลังได้รับความนิยม หรือตามความนิยมของคน สมัยนิยม ถูกสมัยนิยม หรือตามสมัยนิยม

Costume หมายถึง เครื่องแต่งกายที่ใช้กันในยุคสมัยหรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งได้รับการออกแบบขึ้นมาโดยมีจุดมุ่งหมายเป็นการเฉพาะหรือเป็นพิเศษ (จารุพรรณ ทรัพย์บำรุง, 2543)

ขั้นตอนการออกแบบเสื้อผ้า

การออกแบบเสื้อผ้าเป็นการสร้างสรรค์ผลงานจากความคิด (ณัฐธิดา เรืองธนพิบูลย์, 2559) มีรายละเอียดดังนี้

1. Objective วัตถุประสงค์ของการออกแบบ สามารถแบ่งได้เป็นการสร้างสรรค์งานเพื่อแสดงแนวคิด เน้นเรื่องความแปลกใหม่และความสวยงามของผลิตภัณฑ์กับการสร้างสรรค์งานเพื่อประโยชน์ใช้สอย มีจุดมุ่งหมายการคิดดัดแปลงและสร้างผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย

2. การเลือกแรงบันดาลใจ (Inspiration) ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ภายใต้ Concept ที่กำหนด โดยคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของสิ่งที่บันดาลใจนั้นๆ หรืออาจจะมีการดัดทอนรายละเอียดบางส่วนออกไป

3. Sketch เป็นการวาดภาพร่างตาม Concept ที่วางไว้ เพื่อพิจารณาก่อนเลือกลงใน Collection โดยภาพร่างอาจไม่ต้องการรายละเอียดมากนัก แต่เป็นการร่างภาพที่แปลงจากจินตนาการมาเป็นรูปแบบเสื้อผ้า

4. Collection เมื่อนักออกแบบได้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์จากแนวความคิดและวาดภาพร่างจากจินตนาการแล้ว ขั้นตอนต่อไปต้องนำมารวบรวมให้เป็น Collection โดยให้มีรูปแบบเสื้อผ้าที่ใกล้เคียงกันหรือไปในทิศทางเดียวกัน อาจแตกต่างกันในรายละเอียด เช่น ด้านของความยาว หรือสีสันทที่ใช้ร่วมกัน เป็นต้น

5. Illustration เป็นขั้นตอนการออกแบบที่เกิดจากการใช้ฝีมือในการวาด หรือการใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ในการสร้างสรรค์ผลงานออกมาให้สวยงามและโดดเด่น

ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ

การที่นักออกแบบสามารถคิดได้อย่างทันเวลาซึ่งเป็นแบบที่แปลกใหม่ ทันสมัยตรงกับจุดประสงค์และสร้างสรรค์ เป็นวิธีคิดของมนุษย์หรือวิถีของปัญญาชน วิธีการดังกล่าวนำมาใช้ในการคิด แก้ไข ไตร่ตรอง แล้วจึงนำมาปรับปรุงให้เกิดการพัฒนา และการสร้างสรรค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การสร้างสรรค์ด้านความคิด (Creative in Thinking) คือ การใช้

หลักการค้นคว้าแล้วนำมาทดลองศึกษาวิเคราะห์ปัญหา ฝึกคิดแก้ไข และไตร่ตรอง

2. การสร้างสรรค์ด้านความงาม (Creative in Aesthetic) คือ การสร้างให้เกิดความประทับใจทางสุนทรียภาพ โดยนำโครงสร้างของศิลปะมาจัดองค์ประกอบให้เกิดความสวยงาม

3. การสร้างสรรค์ด้านประโยชน์ใช้สอย (Creative in Function) คือ การสร้างสรรค์ทั้งด้านความคิดและด้านความงามมาผนวกเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดการประดิษฐ์สิ่งของ เพื่อมุ่งไปที่ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง (พัชรวาลัย เซ็นเสถียร, 2556)

ความหมายของศิลปะ

ศิลปะเป็นคำที่มีความหมายอย่างกว้างขวาง มีผู้ที่ให้คำจำกัดความ และกำหนดแนวคิดทางศิลปะอย่างมากมาย

ศิลปะ คือ ผลแห่งความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่แสดงออกมาในรูปลักษณะต่าง ๆ ให้ปรากฏซึ่งสุนทรียภาพ ความประทับใจ แสดงออกถึงอารมณ์ ความอัจฉริยภาพ พุทธิปัญญาประสบการณ์ รสนิยมและทักษะของแต่ละคน เพื่อความพอใจ ความรื่นรมย์ ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี หรือความเชื่อทางศาสนา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า “ศิลปะเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดความงาม และความพึงพอใจ”

ฉัตรชัย อรรถปักษ์ (2558) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถหรือกระบวนการทางสมองที่คิดได้หลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้แปลกใหม่คิดในลักษณะอนันตัย อันนำไปสู่การคิดและเชื่อมโยงผสมผสานให้เกิดสิ่งใหม่รวมทั้งการคิดและการค้นพบการแก้ปัญหาใหม่ตลอดจนความสำเร็จในการค้นพบทฤษฎีต่าง ๆ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

องค์ประกอบที่เป็นหลักในการสร้างสรรค์งานศิลปะ

1. การซ้ำ

(repetition) เกิดจากองค์ประกอบที่มีลักษณะเหมือนกันตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป วางอยู่ในที่ว่างโดย มีที่ว่างขึ้นอยู่ระหว่างหน่วยองค์ประกอบที่จะนำมาวางซ้ำเหล่านั้นได้แก่ จุด เส้น น้ำหนัก รูปร่าง รูปทรง สี ลักษณะผิว และอื่นๆ

การซ้ำสามารถแบ่งออกได้ 4 รูปแบบดังนี้

1.1 การซ้ำแบบเหมือนกัน เป็นการซ้ำขององค์ประกอบที่มีขนาดน้ำหนักหรือลักษณะเดียวกันเรียงต่อเนื่องกันไป

1.2 การซ้ำแบบลดหลั่น เป็นการตามองค์ประกอบที่มีขนาดน้ำหนัก หรือลักษณะแตกต่างกัน เรียงจากมากไปน้อย หรือน้อยไปมาก

1.3 การซ้ำเป็นจังหวะ เป็นการซ้ำของชุดองค์ประกอบที่มีลักษณะเหมือนกันต่อเนื่องกันไป ซึ่ง ภายในชุดองค์ประกอบ 1 ชุดนี้จะประกอบด้วยหน่วยย่อยที่มีขนาดน้ำหนักหรือลักษณะที่แตกต่างกัน

1.4 การซ้ำแบบไม่เป็นจังหวะ เป็นการซ้ำของชุดองค์ประกอบลักษณะหนึ่งอย่างอิสระ ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยที่แน่นอน

ภาพที่ 1 การซ้ำแพทเทิร์นชิ้นผ้า การซ้ำโบว์ประดับแขนเสื้อ และการซ้ำชิ้นผ้าตกแต่งแขนเสื้อ

2. จังหวะ

จังหวะ (rhythm) เกิดจากการซ้ำกันอย่างต่อเนื่องและมีเอกภาพขององค์ประกอบพื้นฐานที่มีลักษณะเหมือนกันตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปบนที่ว่าง ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

2.1 จังหวะซ้ำ เป็นจังหวะขององค์ประกอบที่มีลักษณะเหมือนกันเรียนต่อกันไป

2.2 จังหวะสลับ เป็นจังหวะขององค์ประกอบที่มีลักษณะสลับกันไปมาอย่างเป็นระเบียบ

2.3 จังหวะแปร เป็นจังหวะขององค์ประกอบที่มีการเปลี่ยนแปลงของลักษณะไปทีละเล็กละน้อย เช่น อ่อน-กลาง-แก่-เข้ม ความสำคัญของจังหวะกับการสร้างสรรค์งานศิลปะ

- 1) ช่วยให้เกิดความเป็นระเบียบในผลงาน เข้าใจง่าย
- 2) ช่วยสร้างความสนใจ หากมีการจัดช่วงจังหวะที่ดีสามารถทำให้เกิดการเคลื่อนไหว ช่วยเพิ่มความมีชีวิตชีวาให้ผลงาน
- 3) ช่วยให้เกิดความกลมกลืน เช่น การจัดวางเครื่องเรือน ของตกแต่ง หรืออื่น ๆ ให้ซ้ำ ๆ กัน จะทำให้เกิดความกลมกลืนเป็นระเบียบได้

ภาพที่ 2 จังหวะของออกแบบชายเสื้อและการใช้จังหวะสลับผ้าลายมัดหมี่กับผ้าพื้น

3. ลวดลาย

ลวดลาย (pattern) คือลักษณะการจัดวางองค์ประกอบซ้ำๆกันอย่างเป็นจังหวะ ทำให้เกิดลักษณะเฉพาะตัวของงาน ทำให้งานมีเอกภาพและความกลมกลืน โดยปกติลวดลายจะถูกนำไปใช้ในงานออกแบบศิลปะประยุกต์มากกว่างานทัศนศิลป์ เนื่องจากงานศิลปะประยุกต์ต้องการใช้ลวดลาย ในการตกแต่งผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ในขณะที่งานทัศนศิลป์แต่ละชิ้นศิลปินมักต้องการสร้างสรรค์ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่ซ้ำใคร จึงมักเน้นที่การนำองค์ประกอบมาสร้างสรรค์ให้เกิดจุดเด่นของรูปร่าง รูปทรง ส่วนสัดส่วน สี และอื่น ๆ มากกว่าการใช้ลวดลาย

ดังนั้นการใช้ลวดลายในงานทัศนศิลป์จึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับองค์ประกอบอื่นที่ใช้เพื่อความกลมกลืนของงาน

ภาพที่ 3 การวางลวดลายผ้ามัดหมี่ให้น่าสนใจและหลากหลาย

4. การลดหลั่น

การลดหลั่น (gradation) คือ การจัดลำดับขององค์ประกอบต่าง ๆ เช่น เส้น รูปร่าง รูปทรง สี ลักษณะผิว ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับ เช่น ระดับสีอ่อนไปสีแก่ ลักษณะผิวเรียบไปสู่ขรุขระ รูปทรงเล็กไปใหญ่ เป็นต้น ในงานทัศนศิลป์และงานศิลปะประยุกต์ การลดหลั่นสามารถทำให้เกิดความรู้สึก

ต้นลึก มีมิติ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป สามารถนำพาสายตาไปสู่จุดเด่นได้

ภาพที่ 4 การลดหลั่นตำแหน่งของแพทเทิร์นแขน ไหล่ และสีเข้ม - อ่อนของผ้า

5. ทิศทาง

ทิศทาง (direction) หมายถึง ความรู้สึกเคลื่อนไหวที่เกิดจากการพิจารณาองค์ประกอบในงานศิลปะ ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น เส้น รูปร่าง รูปทรง และอื่น ๆ สามารถชักนำสายตาให้เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวไปตามทิศทางที่ศิลปินสร้างสรรค์ขึ้น ในงานทัศนศิลป์และงานศิลปะประยุกต์ หลักในการกำหนดทิศทางของผลงานมีหลักง่าย ๆ คือ ทิศทางหรือการเคลื่อนไหวใกล้กันหันเหไปในทางเดียวกันจะมีความกลมกลืนกัน ถ้าหันเหไปคนละทาง หรือตรงข้ามกัน จะทำให้เกิดการตัดกัน

ในการจัดองค์ประกอบ ควรเว้น ให้มีที่ว่างในทิศทางดังกล่าวอย่างเหมาะสม จึงจะทำให้งานมีความน่าสนใจ ดูแล้วไม่อึดอัด หากองค์ประกอบมีทิศทางขัดแย้งกันควรพิจารณาก่อนว่าทิศทางโดยรวมของงานเคลื่อนไหวไปที่ทิศทางใด ก็ให้เว้นที่ว่างสำหรับทิศทางนั้นมากกว่าทิศทางอื่น

ภาพที่ 5 การใช้ลวดลายผ้ามาเป็นเส้นนำทิศทางสายตา
สำหรับพรทางหุ่นและเพิ่มความน่าสนใจ

6. ความกลมกลืน

ความกลมกลืน (harmony) หมายถึง การนำองค์ประกอบพื้นฐานที่มีความคล้ายกันหรือเหมือนกันมาจัดวางอย่างสัมพันธ์กัน เกิดการประสานกันอย่างเหมาะสมและลงตัวในผลงาน ดูแล้วไม่ขัดตา โดยลักษณะของความกลมกลืนแบ่งได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

6.1 ความกลมกลืนขององค์ประกอบพื้นฐานที่คล้ายกัน

เป็นการนำเอาองค์ประกอบพื้นฐานที่มีความคล้ายคลึงกันในลักษณะต่าง ๆ เช่น รูปร่าง ขนาด ทิศทาง สี ลักษณะผิว มาจัดไว้ด้วยกัน เพื่อให้เกิดความกลมกลืนเป็นระเบียบ

6.2 ความกลมกลืนตามธรรมชาติหรือประโยชน์ใช้สอย

คือความกลมกลืนระหว่างวัตถุต่าง ๆ เช่น ของตกแต่งสวน เครื่องเรือน กับสิ่งที่อยู่แวดล้อม ทั้งในแง่ความสวยงามตามธรรมชาติและประโยชน์ใช้สอย

ภาพที่ 6 การสร้างความกลมกลืนโดยใช้ผ้ามัดหมี่
และผ้าสีพื้นให้เชื่อมโยงไปในโทนสีเดียวกัน

7. การตัดกัน

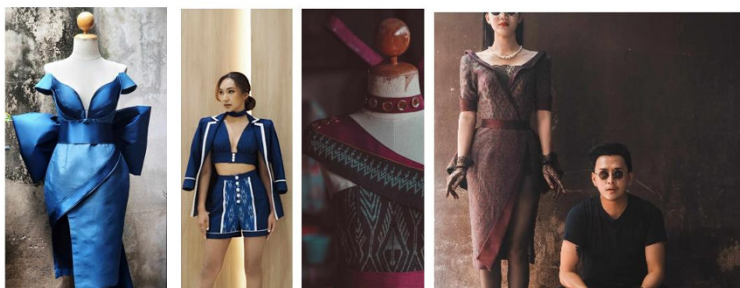
การตัดกัน (contrast) หรือการขัดแย้งกัน หมายถึง การจัดองค์ประกอบ พื้นฐานที่มีคุณสมบัติต่างกันมาไว้ด้วยกัน ความแตกต่างนั้นมีหลายระดับตั้งแต่เล็กน้อย จนถึงแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงจนทำให้งานเกิดความขัดแย้งไม่เป็นระเบียบ การตัดกันถ้าหากใช้ความเหมาะสมจะทำให้เกิดความเด่นปรากฏชัดเจนในชิ้นผลงาน กลายเป็นจุดรวมของความสนใจ (focal point) นอกจากนี้ยังช่วยลดความน่าเบื่อจากความกลมกลืนที่มีมากเกินไป แต่ถ้าใช้หลักการตัดกันมากเกินไป จะทำให้เกิดความไม่เข้ากันหรือการขัดกัน

ภาพที่ 7 การใช้เส้นนำสายตาให้ตัดกันระหว่างผ้ามัดหมี่
และผ้าสีพื้น เพื่อลดความน่าเบื่อและความอึดอัด

8. การประสาน

การประสาน (fransition) คือ การทำให้องค์ประกอบต่างๆเกิดความเชื่อมโยงมีความกลมกลืนกัน เป็นหลักการพื้นฐานในการทำงานศิลปะที่ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งลง การแก้ปัญหาความขัดแย้งในองค์ประกอบ ควรให้มืองค์ประกอบนั้นเป็นตัวกลางหรือตัวประสาน เช่น การแก้ปัญหาเรื่องน้ำหนัก ขาวกับดำควรใช้น้ำหนัก เทาเป็นตัวประสานเป็นต้น สำหรับความขัดแย้งในองค์ประกอบอื่น ไม่ว่าจะเป็นรูปร่าง ลักษณะผิว สี ทิศทาง ก็สามารถแก้ปัญหาได้ในทำนองเดียวกัน

ภาพที่ 8 การประสานกันระหว่างแพทเทิร์น
และลายผ้ามัดหมี่ให้มีความเชื่อมโยงกัน

9. ความสมดุล

ความสมดุล (balance) หมายถึง ความเท่ากันในน้ำหนักของสิ่งต่างๆ ระหว่าง 2 ส่วน ซึ่งใช้กับความสมดุลของวัตถุจริงที่สามารถชั่งน้ำหนักด้วยเครื่องชั่งได้ เรียกว่า ความสมดุลของน้ำหนักจริงเชิงกายภาพ (physical weight) แต่ความสมดุลในทางศิลปะ หมายถึง ความเท่ากันตามความรู้สึก (sensible equilibrium) โดยการแบ่งภาพหรือผลงานออกเป็น 2 ส่วน โดยใช้เส้นแบ่งกึ่งกลางของผลงานเรียกว่าเส้นแกน(axis) แล้วเปรียบเทียบกับน้ำหนักขององค์

ประกอบพื้นฐานอื่นๆที่อยู่ 2 ด้านของเส้นแกนว่าสมดุลหรือไม่ เป็นความสมดุลตามความรู้สึกทางการเห็น (visual weight) โดยความสมดุล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

9.1 ความสมดุลแบบ 2 ข้างเท่ากัน (symmetrical balance) หรือความสมดุลแบบสมมาตร จัดวางโดยมีรูปร่าง รูปทรง หรือน้ำหนัก เท่ากันเหมือนส่องกระจก ความสมดุลแบบนี้ให้ความรู้สึกสง่างาม มั่นคง แข็งแรง เป็นทางการ หยุคนิ่ง (static) เช่น ร่างกายของคน หรือสัตว์ที่มองดูจากหน้าตรง สถาปัตยกรรมหลายแห่ง สำหรับในทางศิลปะไม่ค่อยนิยมใช้สมดุลประเภทนี้

9.2 ความสมดุลแบบ 2 ข้างไม่เท่ากัน (asymmetrical balance) หรือความสมดุลแบบอสมมาตร ความสมดุลแบบนี้จะพบเห็นได้ทั่วไปในธรรมชาติ ให้ความรู้สึกอ่อนไหว (dynamic) อิสระ มีพลัง ในทางศิลปะศิลปินและนำออกแบบจะนิยมใช้ความสมดุลประเภทนี้มาสร้างสรรค์ผลงานมาก

ภาพที่ 9 การสร้างความสมดุลให้เท่ากัน
ระหว่างด้านซ้าย - ขวา และบน - ล่าง

10. เอกภาพ

เอกภาพ (unity) หมายถึง 1) ความเป็นหนึ่งอันเดียวกันหรือความเป็น

ระเบียบของภาพ 2) ความกลมกลืนขององค์ประกอบพื้นฐาน 3) ความสมดุลของภาพ และ 4) การรวมกันของรูปทรงในภาพเป็นจุดเด่น

เอกภาพนั้นว่าเป็นหัวใจสำคัญของการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ โดยเอกภาพประกอบด้วย 3 สิ่งสำคัญคือ ดุลยภาพ การรวมตัว และความ เป็นระเบียบ

ภาพที่ 10 การใช้โทนสี และการปักตกแต่งในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ

บทสรุป

จากองค์ประกอบทางศิลปะและการนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาผ้ามัดหมี่ทอมือเป็นการสร้างสรรค์ต่อยอด ตั้งแต่แนวความคิด มุมมองทางศิลปะ การออกแบบ การตลาด และการนำองค์ความรู้ทางศิลปะมาใช้ในการพัฒนาด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ เมื่อผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์เครื่องแต่งกายจากผ้ามัดหมี่ทอมือที่น่าสนใจมากขึ้น จากการใช้องค์ประกอบศิลป์มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ การใช้ การซ้ำ ของแขนเสื้อ กระดุม ชั้นกระโปรง โดยสร้างจังหวะ (rhythm) ของชั้นกระโปรงให้มีสัดส่วน ความยาวไม่เท่ากัน รวมถึงการ

ใช้ ลวดลาย (pattern) การวางลวดลาย ทิศทางลวดลายสร้างการนำสายตา และเลือกชนิดของผ้า สีเส้น เกรดสีของผ้าให้มีความ ความกลมกลืน (harmony) หรือสร้างความโดดเด่น ด้วยการใช้สีตัดกัน การตัดกัน (contrast) เป็นต้น สร้างความหลากหลายสวยงามของรูปแบบ และเพื่อตอบโจทย์สำหรับผู้บริโภคมากที่สุด

บรรณานุกรม

จารุพรรณ ทรัพย์ปรุง. (2543). *การออกแบบเครื่องแต่งกาย*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์.

ฉัตรชัย อรรถปักษ์. (2558). *องค์ประกอบศิลปะ*. กรุงเทพฯ: จูน พับลิชชิ่ง.

ณัฐธิดา เรืองนพิบูลย์. (2559). *การพัฒนาเสื้อผ้าสตรีไร้ตะเข็บ ด้วยเทคนิคการทำแบบตัด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร).

พัชรพล ชื่นเสถียร. (2556). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการออกแบบแฟชั่นเพื่อธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์ การพิมพ์.

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์
วารสารช่อพะยอม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วารสารช่อพะยอมคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีนโยบายส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการ และงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการและเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเชิงวิชาการ โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ผลงานที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารจะต้องมีสาระเป็นงานที่ทบทวนความรู้เดิม หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ซึ่งอยู่ในรูปแบบงานเขียน 3 ประเภท คือ บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทปริทัศน์หนังสือ ซึ่งจะต้องเป็นงานที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ บทความต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงตามที่กองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผู้ที่มีความประสงค์จะส่งผลงานทางวิชาการเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ให้ปฏิบัติตามข้อเสนอนี้ต่อไป

1. จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

1.1 บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

1.1.1 ผู้นิพนธ์ต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ และอื่น ๆ ของวารสารให้เข้าใจอย่างถูกต้องและถ่องแท้

1.1.2 ผู้นิพนธ์ต้องตรวจสอบความเรียบร้อยของบทความตนเองให้ดีขึ้น ว่าได้เขียนบทความเป็นไปตามรูปแบบและองค์ประกอบที่วารสารกำหนด

ไว้หรือไม่

1.1.3 ผู้นิพนธ์ต้องส่งบทความผ่านหรือเข้าระบบแบบออนไลน์เท่านั้น

1.1.4 ผู้นิพนธ์ต้องมีจริยธรรมในตนเอง โดยจะต้องไม่แอบอ้างนำเอาบทความหรือผลงานของบุคคลอื่นที่ไม่ได้รับการอนุญาต มาส่งเพื่อขอตีพิมพ์เผยแพร่

1.1.5 ผู้นิพนธ์ต้องมีจรรยาบรรณในตนเอง โดยจะต้องไม่นำบทความหรือผลงานของตนที่เคยตีพิมพ์มาแล้วจากแหล่งอื่น มาส่งเพื่อขอตีพิมพ์เผยแพร่ซ้ำซ้อนอีก

1.1.6 ผู้นิพนธ์ต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ระเบียบ ข้อบังคับที่วารสารกำหนดอย่างเคร่งครัด

1.1.7 หากผู้นิพนธ์ได้รับทราบผลหรือรับรู้ถึงผลการประเมินแล้ว ถ้าผ่านการพิจารณาโดยมีเงื่อนไขให้แก้ไขบทความ ผู้นิพนธ์ต้องดำเนินการแก้ไขโดยเร็ว และต้องแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างครบถ้วน

2. การเตรียมต้นฉบับ

2.1 ด้านภาษา เขียนต้นฉบับเป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ พร้อมทั้งบทความย่อทั้ง 2 ภาษา การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้ศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะถ้าต้นฉบับเป็นภาษาต่างประเทศควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาและการใช้สำนวนจากผู้เชี่ยวชาญภาษานั้นก่อน

2.2 การพิมพ์ จัดทำต้นฉบับบทความด้วยโปรแกรม Microsoft Word for Windows ตามข้อกำหนดการจัดพิมพ์ต้นฉบับบทความ

2.3 การส่งต้นฉบับบทความ (จัดพิมพ์หน้าเดียว) จำนวน 1 ชุด โดยส่งเข้าระบบวารสารขอพะยอมออนไลน์

3. ประเภทของบทความที่รับพิจารณาตีพิมพ์

3.1 บทความวิจัย ประกอบด้วย

- 3.1.1 ชื่อเรื่อง (Title)
- 3.1.2 ผู้แต่ง (Author)
- 3.1.3 ชื่อหน่วยงานผู้พิมพ์และอีเมล
- 3.1.4 บทคัดย่อ (Abstracts) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 3.1.5 คำสำคัญ (Keyword)
- 3.1.6 บทนำ (Introduction)
- 3.1.7 วัตถุประสงค์ (Objective)
- 3.1.8 วิธีการศึกษา (Methodology)
- 3.1.9 ผลการศึกษา (Results)
- 3.1.10 สรุปผล (Conclusion)
- 3.1.11 อภิปรายผล (Discussion)
- 3.1.12 ข้อเสนอแนะ (Recommendation)
- 3.1.13 บรรณานุกรม (Bibliography)

3.2 บทความวิชาการ ประกอบด้วย

- 3.2.1 ชื่อเรื่อง (Title)
- 3.2.2 ผู้พิมพ์ (Author)
- 3.2.3 ชื่อหน่วยงานผู้พิมพ์และอีเมล
- 3.2.4 บทคัดย่อ (Abstracts) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 3.2.5 คำสำคัญ (Keyword)
- 3.2.6 บทนำ (Introduction)
- 3.2.7 เนื้อหา (Content)
- 3.2.8 สรุป (Conclusion)

3.2.9 ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

3.2.10 บรรณานุกรม (Bibliography)

3.3 บทปริทัศน์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่อง (Title)

3.3.2 ผู้นิพนธ์ (Author)

3.3.3 ชื่อหน่วยงานผู้นิพนธ์และอีเมล

3.3.4 ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหนังสือที่วิจารณ์พร้อมปก

3.3.5 บทปริทัศน์ (Review)

4. ข้อกำหนดการจัดพิมพ์ต้นฉบับบทความ

4.1 การจัดเค้าโครงหน้ากระดาษ ขนาด A4 ระยะขอบของหน้ากระดาษในแต่ละหน้ากำหนด ดังนี้ จากขอบบน 1.0 นิ้ว ขอบล่าง 1.0 นิ้ว ขอบซ้าย 1.0 นิ้ว ขอบขวา 1.0 นิ้ว

4.2 จำนวนหน้า จำนวนไม่เกิน 10 - 15 หน้า

4.3 ตัวอักษร TH Sarabun PSK เหมือนกันตลอดทั้งบทความ

4.4 รายละเอียดต่าง ๆ ของบทความกำหนด ดังนี้

4.4.1 ชื่อเรื่อง (Title)

1) ชื่อเรื่องภาษาไทย กำหนดกึ่งกลาง ขนาด 18 พอยต์
ตัวหนา

2) ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่) กำหนด
กึ่งกลาง ขนาด 18 พอยต์ ตัวหนา

4.4.2 ชื่อผู้นิพนธ์ (Author)

1) ชื่อผู้นิพนธ์ลำดับที่ 1 ทั้งภาษาไทยและอังกฤษกำหนด
ชิดขวา ขนาด 14 พอยต์ ตัวหนา และชื่อผู้นิพนธ์ลำดับถัดไป (ถ้ามี) ทั้งภาษาไทย

และภาษาอังกฤษ ตัวปกติ

2) ชื่อหน่วยงานของผู้นิพนธ์และอีเมลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กำหนดให้อยู่ด้านล่างของหน้าแรกตัวอักษรขนาด 14 พอยต์ ตัวปกติไว้ตอนท้ายของบทความในหน้าแรก

4.4.3 บทคัดย่อ (Abstract)

1) หัวข้อ บทคัดย่อ และ Abstract กำหนดให้ขีดซ้ายขนาด 16 พอยต์ ตัวหนา

2) เนื้อความของบทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) บรรทัดแรกจัดย่อหน้าโดยเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว ขนาด 16 พอยต์ ตัวธรรมดา และบรรทัดถัดไปกำหนดขีดซ้าย ตัวปกติ

4.4.4 คำสำคัญ (Keyword) ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เลือกใช้คำที่เกี่ยวข้องกับบทความ

4.4.5 การพิมพ์หัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อย

1) หัวข้อใหญ่ กำหนดขีดซ้าย ขนาด 16 พอยต์ ตัวหนา
2) หัวข้อย่อย จัดย่อหน้าเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว ขนาด 16 พอยต์ ตัวหนา

3) เนื้อความของแต่ละหัวข้อ บรรทัดแรกจัดย่อหน้าโดยเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว ขนาด 16 พอยต์ ตัวปกติ และบรรทัดถัดไปกำหนดขีดซ้าย

3.4.6 คำศัพท์ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน

3.4.7 ภาพและตารางประกอบ กรณีมีภาพหรือตารางประกอบ กำหนดการจัดพิมพ์ ดังนี้

1) ภาพประกอบและตารางประกอบทั้งหมดที่นำมาอ้างต้องไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ผลงานของผู้อื่น
2) ภาพประกอบจัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ

3) ชื่อภาพประกอบจัดอยู่ใต้ภาพ ใช้คำว่า “ภาพที่”
ต่อด้วยหมายเลขภาพและข้อความบรรยายกำหนดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ
ขนาด 16 พอยต์ ตัวธรรมดา

4) ตารางประกอบจัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

5) ชื่อตารางประกอบจัดอยู่ด้านบนของตาราง ใช้คำว่า
“ตารางที่” ต่อด้วยหมายเลขตาราง และข้อความบรรยายตารางกำหนดชิดขอบ
ซ้ายของหน้ากระดาษ ขนาด 16 พอยต์ ตัวธรรมดา

6) บอกแหล่งที่มาของภาพประกอบ ตารางประกอบ
ที่นำมาอ้าง โดยพิมพ์ห่างจากชื่อภาพ หรือเส้นใต้ตาราง กำหนดเว้นระยะ 1
บรรทัด ขนาด 16 พอยต์ และบรรทัดกำหนดกึ่งกลางตัวอย่างภาพประกอบ
ที่นำมาอ้างอิงและการบอกแหล่งที่มาของภาพดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 ตราสัญลักษณ์วารสารชอพะยอม
ที่มา : อำพร แสงไชยา (2563)

ตัวอย่าง ตารางประกอบที่นำมาอ้างอิงและการบอกแหล่งที่มาของตาราง
ตารางที่ 1 แสดงคติสัญลักษณ์ที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังถ้ำโพวินต่อง

เรื่องราว/ภาพ	รูปสัญลักษณ์	ความ หมายสัญลักษณ์	ความหมายทาง พุทธศาสนา
	อดีตพระพุทธเจ้า ทุก พระองค์	การเป็นตัวแทนของ พระพุทธเจ้าทุกพระองค์	ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน
	ประสูติ	การเกิด	การเกิดพุทธศาสนาของ พระพุทธเจ้า
	เสด็จออกบวช	การถือเพศเป็นภิกษุสามเณร	การเข้าถึงธรรมอันเป็นความ หลุดพ้นจากทุกข์
	ตัดพระโมลี	คือการตัดมวยผม	จุดเริ่มต้นของการสละกิเลส
	มารผจญ	สิ่งชั่วช้าขวางไม่ให้สำเร็จประโยค	การบำเพ็ญเพียรเพื่อไม่ให้หลุด พ้นจากมารทั้งหลาย
	ตรัสรู้	การรู้แจ้ง	การรู้แจ้งในอริยสัจจ์
	ปรีณิพพาน	เสียดอาการตายของ พระพุทธเจ้า	ชั้นที่ 5 เสื่อมสลายไปตาม กาลเวลา

5. การอ้างอิงในเนื้อหาของบทความ

เป็นการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อหาบทความให้ใช้วิธีการอ้างอิง
 แบบนาม-ปี (Author-date in text citation) โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีที่พิมพ์
 ไว้ข้างหน้า หรือข้างหลังข้อความ ที่ต้องการอ้างอิง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความ
 นั้น ดังนี้

ผู้แต่ง (ปีพิมพ์) หรือ (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์)

5.1 การอ้างอิงชื่อบุคคลคนไทยให้ลงชื่อตัวและนามสกุล ส่วนชาวต่าง
 ประเทศให้ลงเฉพาะชื่อสกุล

ตัวอย่างการอ้างอิง

ผู้แต่ง 1 คน

(อำพร แสงไชยา, 2563)

(Saengchaiya, 2020)

ผู้แต่ง 2 คน

(อภิชัย พันธเสน และปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2549)

(Savage & Longhurst, 2005)

ผู้แต่งมากกว่า 6 คน

(อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ, 2549)

(Laudon et al., 2000)

5.2 ชื่อนิติบุคคล หน่วยงาน องค์กร ที่ทำเอกสารให้ระบุชื่อหน่วยงานตามที่ปรากฏ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2547) (Thailand Productivity Institute, 2004)

6. การอ้างอิงท้ายบทความ

เป็นการอ้างอิงส่วนท้ายโดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนบทความได้ใช้อ้างอิงในเนื้อความ พร้อมจัดเรียงรายการเอกสารตามลำดับอักษรของผู้แต่ง และให้ใช้การอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association Citation Style)

6.1 เอกสารอ้างอิงทุกลำดับที่ปรากฏอยู่ท้ายบทความต้องมีการอ้างอิงอยู่หรือกล่าวถึงในเนื้อหาของบทความ

6.2 จัดพิมพ์เรียงลำดับเอกสารอ้างอิงก่อน-หลัง ตามลำดับตัวอักษรกำหนดขีดขอบซ้ายของหน้ากระดาษ ขนาด 16 พอยต์ ตัวธรรมดา

6.3 หากรายละเอียดของเอกสารมีความยาวมากกว่าหนึ่งบรรทัด ให้พิมพ์ต่อบรรทัดไปที่ย่อหน้าแรก

กำหนดวันระยะจากขอบซ้ายของหน้ากระดาษ 7 ช่วงตัวอักษร (เริ่มพิมพ์ช่วงตัวอักษรที่ 8)

การพิมพ์เอกสารอ้างอิงท้ายบทความจะแตกต่างกันไปตามประเภทของเอกสารที่นำมาอ้างอิง ดังนี้

6.3.1 หนังสือทั่วไป

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ *ชื่อหนังสือ*./ ครั้งที่พิมพ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./
สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

อำพร แสงไชยา. (2559). *จิตรกรรมประยุกต์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม:
อภิชาติการพิมพ์.

Streibel, B. J. (2015). *The manager's guide to effective meetings*.
NewYork: McGraw-Hill.

6.3.2 บทความในหนังสือ

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีพิมพ์)./ *ชื่อบทความ*./ ใน/ ชื่อผู้แต่ง (บรรณาธิการ)./
ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์), เลขหน้าที่ปรากฏบทความจากหน้าใด
ถึงหน้าใด)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

สมศรี บุตรดี. (2555). *การรักษาภาวะจับหืดเฉียบพลันในเด็ก*.
ใน สมศักดิ์ โล่ห์เลขา,

ชลีรัตน์ ดิเรกวัฒนชัย และ มนตรี ตูจันทา (บรรณาธิการ), *อิมมูโนวิทยา
ทางคลินิกและโรคภูมิแพ้*. (น. 99-103). กรุงเทพฯ: วิทยาลัย
กุมารแพทย์แห่งประเทศไทย และสมาคมกุมารแพทย์แห่ง
ประเทศไทย.

6.3.3 วารสาร

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปี,/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/
เลขหน้าที่ปรากฏ.

ตัวอย่าง

ประภาพร ศุภตรัยวรพงศ์. (2555,ธันวาคม). สีสันในสวนสวย (Brilliant
Colors in the Beautiful Garden). วารสารช่อพะยอม, 23(1),
98-130.

6.3.4 หนังสือพิมพ์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปี,/วันที่ เดือนที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อ
หนังสือพิมพ์,/เลขหน้าที่ ปรากฏ.

ตัวอย่าง

ไทรรัตน์ สุนทรประภัสสร. (2540, 8 พฤศจิกายน). อนาคตจีน-อเมริกา.
เดลินิวส์, น. 6.

6.3.5 รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรายงานการประชุม. วัน เดือน
ปีสถานที่จัดสถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

กรมวิชาการ. (2538). การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัย
รักการอ่าน. 25-29 พฤศจิกายน 2538 ณ วิทยาลัยครู
มหาสารคาม. จังหวัดมหาสารคาม.กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.

6.3.6 ปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์ปริญา
 มหบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต/
 ชื่อมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา)

ตัวอย่าง

วันวิภา ส่งเสริมศิลป์. (2556). การสร้างสรรค์ประติมากรรม
 เครื่องปั้นดินเผา ชุดวิถีชนบทอีสาน. (วิทยานิพนธ์ปริญา
 มหบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).

6.3.7 เว็บไซต์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่เผยแพร่)/ ชื่อเรื่อง./ วันที่ทำการสืบค้น./ จาก URL

ตัวอย่าง

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2551). พระราชบัญญัติคุ้มครอง
 แรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2563,
 จาก [http://www.labour.go.th/web image/images/law/
 doc](http://www.labour.go.th/web image/images/law/doc).

6.3.8 วารสารอิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทความ [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]./
 ชื่อวารสาร./ ปีที่(ฉบับที่)/ เลขหน้าที่ปรากฏ. (ใช้คำว่า [ข้อมูล
 อิเล็กทรอนิกส์] สำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า
 [Electronic version] สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ)

ตัวอย่าง

Cadigan, J., Schmitt, P., Shupp, R., & Swope, K. (2011, January). *The holdout problem and urban sprawl: Experimental evidence*. *Journal of Urban Economics*. 69(1), 72. Retrieved from <http://journals.elsevier.com/00941190/journal-of-urban-economics/>

6.3.9 สัมภาษณ์

รูปแบบ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปี, วันที่ เดือน)./ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์ (ถ้ามี).

ตัวอย่าง

ผุสดี กิจบุญ. (2563, 11 มิถุนายน). ประธานหลักสูตรสาขา
วิชาสิ่งแวดล้อมชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

7. การพิจารณา การประเมิน และการเผยแพร่บทความ

7.1 การตอบรับหรือปฏิเสธบทความ

กองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการพิจารณากลั่นกรองบทความขั้นต้น และแจ้งผลการพิจารณาตอบรับหรือปฏิเสธบทความให้ผู้ส่งบทความทราบภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับบทความ หากบทความมีรูปแบบหรือองค์ประกอบไม่ตรงตามหลักเกณฑ์การจัดทำต้นฉบับบทความที่วารสารกำหนด ฝ่ายประสานงานของวารสารจะส่งต้นฉบับบทความให้ปรับปรุงแก้ไขใหม่ โดยฝ่ายประสานงานจะทำหน้าที่ประสานงานกับผู้ส่งบทความในทุกขั้นตอน ต้นฉบับบทความอาจได้รับการปฏิเสธหากไม่ได้คุณภาพ ไม่ตรงกับประเภทของบทความที่จะตีพิมพ์ หรือผู้เขียนบทความปฏิเสธไม่แก้ไขให้ตรงกับหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนดและส่งกลับคืนมาภายในเวลาที่กำหนดข้างต้น

7.2 การประเมินบทความ

ฝ่ายประสานงานนำต้นฉบับบทความที่ผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการแล้ว เสนอให้ผู้ประเมินพิจารณาบทความ (peer-reviewer) จำนวน 3 ท่าน ซึ่งกองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการเป็นผู้เลือกจากผู้เชี่ยวชาญหรือเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่สอดคล้องกับเนื้อหาบทความ เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นขอการเผยแพร่บทความภายใต้เกณฑ์ประเมินบทความที่วารสารกำหนด โดยเก็บข้อมูลทั้งหมดเป็นความลับและไม่เปิดเผยชื่อ-นามสกุล รวมถึงหน่วยงานที่สังกัดทั้งของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความ (double-blinded) จนกว่าต้นฉบับบทความจะได้รับการเผยแพร่ใช้เวลาพิจารณาแต่ละบทความประมาณ 1 เดือน

7.3 ผลการประเมินบทความ

บทความที่ผ่านการประเมินจากผู้ประเมินบทความ ต้องได้รับผลการประเมินในระดับดี ดีมาก หรือดีเด่น ตามความเห็นของผู้ประเมินบทความทั้ง 3 ท่าน หากได้รับการพิจารณาว่าไม่ผ่านการประเมินจากผู้ประเมินทั้ง 3 ท่าน ถือว่าบทความดังกล่าวไม่ผ่านการประเมินสำหรับบทความที่ไม่ผ่านการประเมินจากผู้ประเมิน 1 ท่าน จากจำนวนทั้งหมด 3 ท่าน จะได้รับการประเมินจากกองบรรณาธิการเป็นผู้ประเมินท่านที่ 4 หากไม่ผ่านการประเมินอีกครั้งจึงถือว่าบทความดังกล่าวไม่ผ่านการประเมินผลการพิจารณาของผู้ประเมินและกองบรรณาธิการบทความถือเป็นสิ้นสุดและเคร่งครัด โดยไม่มีการทบทวนบทความที่ไม่ผ่านการประเมิน ทบทวนระดับผลการประเมินอีกครั้ง หรือเปลี่ยนแปลงผู้ประเมินบทความใหม่ไม่ว่ากรณีใด

7.4 การแจ้งผลการประเมินบทความ

ฝ่ายประสานงานของวารสารจะส่งผลการประเมินของผู้ประเมินทุกท่านให้ผู้ส่งบทความทราบภายใน 7 วัน นับตั้งแต่ได้รับผลการประเมินจากผู้ประเมินท่าน

สุดท้าย หากมีข้อเสนอแนะหรือข้อแก้ไขปรับปรุงจากผู้ประเมิน ให้ผู้ส่งบทความแก้ไขปรับปรุงแล้วนำส่งต้นฉบับบทความให้ฝ่ายประสานงานของวารสารภายใน 1 เดือน นับตั้งแต่วันที่ฝ่ายประสานงานแจ้งผลการพิจารณาให้ทราบ หากผู้ส่งบทความไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะหรือข้อแก้ไขปรับปรุงของผู้ประเมิน ให้ทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรชี้แจงรายละเอียดให้กองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการพิจารณา

7.5 การตอบรับการเผยแพร่บทความ

บทความที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ประเมิน จะได้รับการพิจารณาอีกครั้งจากกองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการ แต่เป็นการพิจารณาเฉพาะรูปแบบของบทความ การใช้ภาษา และการพิสูจน์อักษร จากนั้นฝ่ายประสานงานจะแจ้งข้อเสนอกองบรรณาธิการให้ผู้ส่งบทความแก้ไขปรับปรุง เมื่อการแก้ไขปรับปรุงเสร็จสมบูรณ์แล้ว ให้ถือว่าวันที่บรรณาธิการให้ความเห็นชอบแก้ไขบทความครั้งสุดท้ายเป็นวันแก้ไขบทความ และให้ถือว่าวันที่บรรณาธิการมีหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งการเผยแพร่บทความ เป็นวันตอบรับการตีพิมพ์บทความ

7.6 การตอบรับการเผยแพร่บทความ

บทความที่ได้รับหนังสือตอบรับการเผยแพร่จากบรรณาธิการวารสารแล้ว จะได้รับการเผยแพร่ผ่านระบบวารสารขอพะยอมออนไลน์ (ThaiJO) ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) การเผยแพร่ให้เรียงลำดับก่อนหลังตามวันที่บรรณาธิการวารสารมีหนังสือแจ้งการตีพิมพ์ให้ผู้ส่งบทความทราบ ทั้งนี้ลำดับการเผยแพร่ให้เป็นไปอย่างเคร่งครัด โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือทบทวนไม่ว่ากรณีใด

